

SYNOPSIS EVANGELICA

Societas 'EDITORIAL ALPHA'
omnia iura sibi uindicat

SYNOPSIS EVANGELICA

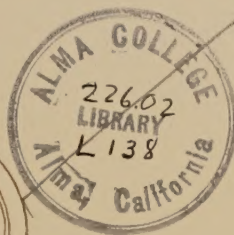
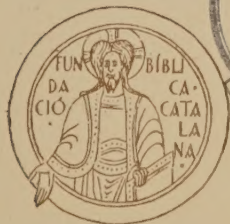
TEXTVM GRAECVM QVATTVOR EVANGELIORVM RECENSUIT
ET IVXTA ORDINEM CHRONOLOGICVM
LVCAE PRAESERTIM ET IOHANNIS CONCINNAVIT

R. P. MARIA-IOSEPHVS LAGRANGE, O. P.

SOCIATIS CVRIS

R. P. CESLAI LAVERGNE

EIVSDEM ORDINIS.

BS2560.A2 L3
1926

Property of
CLgA
Please return to
Graduate Theological
Union Library

BARCINONE: APVD 'EDITORIAL ALPHA'
PARISIIS: APVD V. LECOFFRE, BIBLIOPOLAM
I. GABALDA, EDITOREM
VIA DICTA BONAPARTE, 90
MCMXXVI

CVM PERMISSV SUPERIORVM

IMPRIMATVR

Parisiis, die 30.^a octobris 1925

V. DVPIN, V. G.

NIHIL OBSTAT

DR. FRANCISCVS FAVRA, Canonicus Lectoralis, Censor

Barcinone, die 10 augusti 1926

IMPRIMATVR

† JOSEPH, Episcopus Barcinonensis

De Excmi. ac Ilmi. Domini mei Episcopi mandato

DR. FRANCISCVS M.ª ORTEGA DE LA LORENA, Cancellarius

FRANCISCO CAMBÓ
VIRO IN RE POLITICA SUMMO
LITTERARVM HVMANIORVM FAVTORI
MAGNIFICENTISSIMO
DE DIVINIS BENE MERENTI
D. D. D.

Fr. M.-I. LAGRANGE
Fr. C. LAVERGNE

LECTORI SALVTEM:

VITAM Domini nostri Iesu Christi ante oculos quasi praescriptam semper habuere Christiani, omnes euentus, personas, regiones, temporum etiam rationem et rerum nexum cognoscere summopere cupientes.

Cui uoto obstabat quod ea quae fecit et docuit Magister in quattuor euangelii libris narrantur, quorum auctores de tramite historiae nihil uel parum curasse, immo ne quidem inter se connecti posse uidebantur.

Res, ut opinabantur Syri, bene Tatiano cesserat, qui euangelia canonica in unum coarctans, nullas dubitandi uel alium ordinem excogitandi ansas dabat. sed in hoc grauiter peccabat Diatessaron illud, siue 'per quattuor' concatenatum euangelium, quod textus uniuscuiusque euangelii licet fere integre receptus, confractus tamen et quasi mancus suam amittebat indolem, cum Spiritus Sanctus unum quidem euangelium, si sensum diuinum spectes, sed per quattuor distincta instrumenta inspirauerit, propriam uim et perfectionem habentia. unde, ut unumquodque euangeliorum suam proprietatem retineat, et tamen inter ea quidam nexus eluceat, ad instar illius ingeniosissimi operis ab Origene conflati, per σελίδες seu columnas, quasi sub uno aspectu ante oculos lectoris recenter fuerunt collocata, quam dispositionem synopsis uocant; ex quo factum est ut euangelia secundum Matthaeum, Marcum et Lucam, quae similia uel uicina continent iisdem fere uocibus expressa, quasi sub uno obtutu comprehensa synoptica fuerint appellata.

Aliquam tamen difficultatem adferebat haec synopsis et etiam periculum, nam si hac arte primo intuitu apparet in quibus consentiant, simul etiam detegitur et diuersitas dictorum et ambiguitas ordinis. unde cogitanti mihi de tali opere instituendo inde a primis uitae clericalis diebus apud pios S. Sulpitii magistros qui haec studia libenter fouebant, licet uaria diuersis temporibus temptauerim, nihil certum nec etiam satis probabile uisum est, ita ut ab incepto saepenumero defecerim.

Sic sentiunt recentiores plerique, persuasissimum habentes integram Christi uitam, absoluto ordine chronologico digestam, ex euangeliiis erui non posse. taceo de criticis quos potius hypercriticos nominaueris, qui omnem fidem sacris narratoribus detrectant.

Verum, quod mireris, ipsi critici a synopsis graecis conficiendis non desistunt; inter quos Tischendorf, Huck, Larfeld—nullus autem uir catholicus—ab omnibus laudantur. ratio est in promptu. expositores enim, tametsi res iuxta ordinem historicum delineare desperent, tamen in

solutione quaestionis, ut aiunt, synopticae, ipsamet synopsi consentaneum est plurimum iuuari. siue enim propter uicinitatem et congruentiam rerum, ordinis, uocum, quemdam euangelistam puta Lucam a Marco dependere statuas, siue discrepantiae ita te deterreant ut necesse uideatur ad solam traditionem oralem recurrere tanquam ad fontem communem, siue etiam figmentum illud iam explosum de euangelio primitiuo in lingua Hebraeorum conscripto refricare uelis, semper ad comparationem textuum recurrendum erit, quae cum synopsi expedite, dilucide et sine mora perficitur.

Decebat igitur uirum catholicum, uel hac solummodo causa, hanc prouinciam sibi deposcere, cum hic ipse usus non parum iuuat ipsius Vulgatae latinae authenticae interpretationem.

Sed et aliquid amplius optandum. re enim penitus inspecta postquam ad opus nimis arduum, ei, quod dolendum, uiribus meis inaequale, unumquodque euangelium, non solum iuxta propriam mentem, locutiones, rationem qua res componit et distribuit, sed etiam comparatione cum aliis instituta intellegendum me accinxissem et, Deo adiuuante, utcumque commentarios publici iuris fecissem, quasi per hanc explorationem certior factus, non amplius dubitavi ordinem, non quidem in omnibus absolutum, sed uerum et historicum iuxta euangelia noua ratione proponi posse.

Hoc enim adhuc erat impedimento, quod, licet melioris notae expositores, iam inde a tempore Maldonati, ultro confessi sint Matthaeum minime facta et sermones Domini iuxta ordinem chronologicum retulisse, tamen multi, eodem, immo maiori consensu, ipsum antesignanum habebant. unde certe maxima confusio in mente lectoris oriebatur, utpote qui in prima columna sequentiam, seu, ut Graeci, ἀκολουθίαν Matthaei legebat, et tamen signis quibusdam monebatur res alio ordine ad euentum deuenisse.

Recentiores quidem acatholici saepe saepius Marcum ducem ponebant, illum sane, ex eorum opinione, qui primus euangelium edidisset; sed in hoc, criticae coniecturae plus aequo indulgentes, ipsi criticae arti non satis faciebant quod Lucam a Marco seponebant, a quo tamen pendet ut ipsi non irrationabiliter pro certo affirmant. et quamuis Marcus historico ordine rerum Matthaeum facile superet, Lucas tamen plura habet, et ipsum Marcum aliquatenus ad exquisitiorem diligentiam reuocare uidetur, praesertim cum promittat se diligenter et καθεξῆς scripturum.

Sit igitur Lucas inter synopticos quasi filium praebens quo inter daedaleos sinus et ambages synopsis nostrae secure incedamus.

Sicut autem Lucas post alios exploratius euangelicum agrum percurrit, ita Iohannes ultimus, sed tanquam testis, immo discipulus ualde dilectus res omnes probe noscens, pauca sed maximi momenti adnotare uoluit, praesertim quoad tempus praedicationis dominicae, secundum quosdam dies festos signatae et distractae. iure merito igitur primum Iohannes sibi uindicabat locum, sed quoniam raro euenit ut eadem eodem modo narret, uisum est ipsum post alios ponere, quasi ultimo sententiam dicentem a qua fere numquam licet appellare.

Notes uelim hac dispositione euangelistas ordinari etiam secundum rationem temporis quo scripserunt, si modo synopticos non dextrorsum sed sinistrorsum legas.

Cum tamen res humanae uix solutiones semper inter se constantes patiantur, Lucae consecutione inuiolabiliter seruata, ut unius saltem euangelistae locus quilibet facile inueniatur, si forte in aliquo uideatur ab ordine rerum probabiliori diuertisse, hic locus asterisco notatur; aliquando autem ad hunc ordinem crucis, signo insignitus reuocatur praeter propriam sequentiam. Immo ex omnibus euangeliiis aliqui textus ad comparisonem facilius instituendam uncis angulatis includuntur; ne tamen plura saepius repetantur, alia quae comparanda essent ex nota 'confer' (cf.) doceberis.

Quare autem in casibus particularibus sic uel alio modo iudicatum sit, longum foret disputare, et a ratione huius synopsis alienum. liceat te beneuolum lectorem ad commentarios transmittere, ubi causa proponitur et quae probabilior appareat sententia pro modulo nostro indicatur. libenter fateor, immo profiteor, plurima, praesertim circa locum et tempus nonnisi hac cautione esse proposita: non liquet.

Textus ipse, licet post eximios et indefessos labores criticorum fere certus sit, tamen in multis, nec minoris momenti locis, nonnisi dubitanter proponitur. has uarias lectiones ponderare et existimare aliquo modo in operibus proxime memoratis temptaui; in hac synopsi illae tantum indicantur circa quas uiri docti alii aliter opinantur, quo in casu doceri magis quam alios docere liberet.

In hoc conficiendo opusculo, R. P. Ceslaum Lavergne strenue adlaborauisse, titulus ipse testatur, cui, necnon R. P. Raphael Tonneau qui nobiscum plagulas legit, gratias amanter agere est mihi gratissimum.

Hoc opus nostrum quodcumque sit, lectore beneuole et dilecte—te enim adloquor, qui amore Verbi Dei praesertim euangelici uere flagras—accipe et sedulo euolue. lapsus corrigendo in scientia, condonando in caritate proficies, et si uel isto modo utilitatem de labore nostro habeas, nos Domino Iesu Christo per intercessionem Reginae Sacratissimi Rosarii enixis precibus commenda.

FR. M. I. LAGRANGE

Scribam Hierosolymis, die sacro Pentecostes, anno ab Incarnatione Domini 1925.

SIGLA

- † Crux indicat locum Lucae uel Iohannis iuxta rerum ordinem sed praeter auctoris sequentiam.
- * Asteriscus indicat in eisdem quae extra ordinem chronologicum esse uidentur.
- [] Voces uncis angulatis inclusae ad uberiolem comparationem ponuntur.
- () Voces uncis rotundis inclusae in Vulgata latina habentur, sed a pluribus criticis expunguntur tanquam a librariis additae.

T = *Tischendorf*, Nouum Testamentum graece... editio octaua critica maior.

H = The New Testament in the original greek (Westcott and *Hort*).

S = Die Schriften des Neuen Testaments... von Hermann Freiherr von *Soden*.

V = Nouum Testamentum graece... Henr. Jos. *Vogels*.

a. = ante.

p. = post.

pot. q. = potius quam.

om. = omittendum.

add. = addendum.

Index fragmentorum iuxta ordinem fere chronologicum.

PROOEMIUM.

1. De Verbo Dei Incarnato et de eius teste Iohanne Baptista	Lc. I, 1-4.				Io. I, 1-18.
2. Quare et quomodo scripserit Lucas					

PARS I.^a—*Aurora salutis.*

3. Praecursor promittitur	Lc. I, 5-25.				
4. Angelo nuntiante, Maria Virgo fit Mater Dei.	Lc. I, 26-38.				
5. Maria uisitat Elisabeth	Lc. I, 39-56.				
6. Praecursoris natiuitas, circumcisio et recessus in desertum	Lc. I, 57-80.				
7. Ioseph ab angelo docetur Mariam e Spiritu Sancto concepisse				Mt. I, 18-25 ^a .	
8. Christus in Bethlehem nascitur et a pastoribus colitur.	Lc. II, 1-20.				
9. Circumcisio et nomen Iesu	Lc. II, 21.			Mt. I, 25 ^b .	
10. Iesus in Templo sistitur et tanquam Messias agnoscitur	Lc. II, 22-38.				
11. Magi. Recessus in Aegyptum. Clades Inno- centium et luctus matrum.				Mt. II, 1-18.	
12. Ex Aegypto uocat Deus filium suum.				Mt. II, 19-21.	
13. Parentes Iesu in ciuitatem Nazareth reuer- tuntur.	Lc. II, 39-40.			Mt. II, 22-23.	
14. Duodennis Iesus in medio Doctorum	Lc. II, 41-52.				

PARS II.^a—*Iohannes ducit ad Christum.*

15. Missio Iohannis Baptistae	Lc. III, 1-6.	Mc. I, 1-6.	Mt. III, 1-6	[Io. I, 6. 23].
16. Praedicatio poenitentiae	Lc. III, 7-9.		Mt. III, 7-10 [VII, 19].	
17. Iohannes docet uiros bonae uoluntatis	Lc. III, 10-14.			
18. Baptista praenuntiat fortiozem baptizatum in Spiritu Sancto	Lc. III, 15-18.	Mc. I, 7-8	Mt. III, 11-12.	[Io. I, 15. 26 ^b - 27. 30 ^b . 33].
19. Iesus a Iohanne baptizatur	Lc. III, 21-22.	Mc. I, 9-11.	Mt. III, 13-17.	
20. Genealogia Christi	Lc. III, 23-38.		Mt. I, 1-17.	
21. Post ieiunium Christus a diabolo temptatur.	Lc. IV, 1-13.	Mc. I, 12-13.	Mt. IV, 1-11.	
22. Testimonium Iohannis de Christo ad legatos Iudaeorum				Io. I, 19-28.
23. Quomodo Iohannes agnouerit Christum in baptismo				Io. I, 29-34.
24. Andreas et alius Iesum adeunt; Andreas ad- ducit Simonem				Io. I, 35-42.

25. Iesus in Galilaeam rediens uocat Philippum et Nathanaelem				Io. I, 43-51.
26. Iesus interest nuptiis in oppido Cana				Io. II, 1-11.
27. Iesus uenit Capharnaum				Io. II, 12.
28. Circa festum Paschae ascendit Hierosolymam et Templum purgat	† Lc. XIX, 45-46	Mc. XI, 15 ^b -17.	Mt. XXI, 12-13.	Io. II, 13-17.
29. Quaestio de potestate Iesu (cf. 236)				*Io. II, 18-22.
30. Iesus docet Nicodemum circa regenerationem et Filium hominis				Io. II, 23-III, 15.
31. Fides uenit ad lucem				Io. III, 16-21.
32. Amicus Sponsi gaudet propter uocem Sponsi				Io. III, 22-30.
33. Fides discernit				Io. III, 31-36.
34. Iohannem tenet Herodes in carcere	† Lc. III, 19-20.	Mc. VI, 17-20.	Mt. XIV, 3-5.	

PARS III.^a — *Ministerium in Galilaea, usque ad discessionem multorum.*

SECT. I.^a — *Iesus relinquit Iudaeam et docet in Galilaeam.*

35. Iter in Galilaeam	Lc. IV, 14 ^a .	Mc. I, 14 ^a .	Mt. IV, 12.	Io. IV, 1-3.
36. Iesus apud Samaritanos				Io. IV, 4-42.
37. In Galilaea redux, Iesus sanat filium ministri regii				Io. IV, 43-54.
38. Incipit ministerium publicum Christi in Galilaea	Lc. IV, 14 ^b -15.	Mc. I, 14 ^b -15.	Mt. IV, 17.	
39. Iesus in patria sua tempus salutis nuntiat aduenisse	Lc. IV, 16-22 ^a .			
40. Iesus relinquit Nazareth et migrat Capharnaum	Lc. IV, 31.	Mc. I, 21.	Mt. IV, 13-16.	
41. Iesus docet cum auctoritate	Lc. IV, 32.	Mc. I, 22.	{ Mt. VII, [28 ^a] 28 ^b -29.	
42. Iesus daemoniacum sanat	Lc. IV, 33-37.	Mc. I, 23-28.		
43. Socrum Petri sanat in Capharnaum	Lc. IV, 38-39.	Mc. I, 29-31.	Mt. VIII, 14-15.	
44. Multae sanationes uespere	Lc. IV, 40-41. {	Mc. I, 32-34; III, 11-12.	{ Mt. VIII, 16-17.	
45. Abscessio Iesu ad euangelizandum	Lc. IV, 42-44.	Mc. I, 35-39.	{ Mt. IV, 23, [IX, 35].	
46. Vocatio Petri et Andreae, Iohannis et Iacobi	Lc. V, 1-11.	Mc. I, 16-20.	Mt. IV, 18-22.	
47. Leprosus mundatur	Lc. V, 12-16.	Mc. I, 40-45.	Mt. VIII, 1-4.	

SECT. II.^a — *Quinque conflictus cum Phariseis.*

48. Sanatio paralytici; (1 ^{us} conflictus)	Lc. V, 17-26.	Mc. II, 1-12.	Mt. IX, [1] 2-8.	
49. Vocatio Leui (Matthaei); prandium in eius domo; (2 ^{us} conflictus)	{ Lc. V, 27-32 [XV, 1-2].	{ Mc. II, 13-17.	{ Mt. IX, 9-13 [XII, 7].	
50. Quaestio de ieiunio; (3 ^{us} conflictus)	Lc. V, 33-39.	Mc. II, 18-22.	Mt. IX, 14-17.	
51. In die sabbati discipuli spicas euellunt; (4 ^{us} conflictus)	Lc. VI, 1-5.	Mc. II, 23-28.	Mt. XII, 1-8.	
52. In die sabbati sanatio manus aridae; (5 ^{us} conflictus)	{ Lc. VI, 6-10 [XIV, 3 ^b].	{ Mc. III, 1-5.	{ Mt. XII, 9-13.	
53. Primum consilium perdendi Iesum. (cf. 172, 233, 239.)	Lc. VI, 11.	Mc. III, 6.	Mt. XII, 14.	

SECT. III.^a — *Sermo in quo noua doctrina proclatur.*

54. Iesus duodecim discipulos eligit	Lc. VI, 12-16.	Mc. III, 13-19.	Mt. X, 1-4.	
55. Concursus turbae	Lc. VI, 17-19.	Mc. III, 7-10.	{ Mt. XII, 15-21; IV, 24-25.	
56. Magister docens	Lc. VI, 20 ^a .		Mt. V, 1-2.	
57. Prooemium. Beatitudines et imprecationes	Lc. VI, 20 ^b -26.		Mt. V, 3-12.	

I. Prima pars Sermonis.

58. Principium: Christus non soluit sed adimplet Legem			Mt. V, 17. 20.	
--	--	--	----------------	--

α) *Perficiuntur praecepta:*

59.—1. de non occidendo;			Mt. V, 21-24.
60.—2. de non moechando; (cf. 133).		[Mc. IX, 43-45-47.]	Mt. V, 27-30. [XVIII, 8-9].
61.—3. de repudiatione; (cf. 214).	† Lc. XVI, 18.	[Mc. X, 11-12.]	Mt. V, 31-32. [XIX, 9].
62.—4. de iureiurando;			Mt. V, 33-37.
63.—5. de talione et condonatione;	† Lc. VI, 29-30.		Mt. V, 38-42.
64.—Regula aurea	† Lc. VI, 31.		Mt. VII, 12.
65.—6. de amore inimicorum.	Lc. VI, 27-28; 32-36.		Mt. V, 43-48.
66. β) <i>Omnia propter Deum:</i>			Mt. VI, 1.
67.—1. de eleemosyna;			Mt. VI, 2-4.
68.—2. de oratione;			Mt. VI, 5-6.
69.—3. de ieiunio			Mt. VI, 16-18.

II. *Secunda pars Sermonis.*α) *Animaduersiones:*

70.—1. de non iudicando proximum;	Lc. VI, 37-42.		Mt. VII, 1-5.
71.—2. de sacris non profanandis;			Mt. VII, 6.
β) <i>Monitiones:</i>			
72.—1. de angusta porta et arcta uia;	[Lc. XIII, 24-25].		Mt. VII, 13-14.
73.—2. cauendum ab hypocritis;	Lc. VI, 43-45.		Mt. VII, 15-20; Mt. XII, 33-37.
74.—3. a discipulis requiruntur opera bona	Lc. VI, 46.		Mt. VII, 21.
75. <i>Conclusio Sermonis.</i>	Lc. VI, 47-49.		Mt. VII, 24-27.

SECT. IV.^a—*Varii motus erga Christum.*

76. Capharnaum sanatur seruus centurionis	Lc. VII, 1-10.		Mt. VII, 28 ^a ; VIII, 5-10. 13.
77. Nain filius uiduae ad uitam reuocatur	Lc. VII, 11-17.		
78. Iohannis captiui legatio ad Iesum	Lc. VII, 18-23.		Mt. XI, 2-6.
79. Iohannes praecursor et ipse Christus a generatione praua uindicantur	Lc. VII, 24-35.		Mt. XI, 7-19.
80. Quoniam dilexit multum, mulier peccatrix dimittitur in pace	† XVI, 16.		
81. Iesus praedicat, aliquot ministrantibus feminis	Lc. VII, 36-50.		
82. Sollicitudo parentum Iesu	Lc. VIII, 1-3.		
83. Veri parentes Iesu	† Lc. VIII, 19-21. [XI, 28].	Mc. III, 20-21. Mc. III, 31-35.	Mt. XII, 46-50.

SECT. V.^a—*Iesus docet in parabolis.*

84. Parabola de seminante	Lc. VIII, 4-8.	Mc. IV, 1-9.	Mt. XIII, 1-9.
85. Quare Iesus loquitur in parabolis	Lc. VIII, 9-10.	Mc. IV, 10-12.	Mt. XIII, 10-15.
86. Explicatio parabolae de seminante	Lc. VIII, 11-15.	Mc. IV, 13-20.	Mt. XIII, 18-23.
87. Mysterium reuelabitur	Lc. VIII, 16-18. [VI, 38 ^b . XI, 33. XII, 2. XIX, 26].	Mc. IV, 21-25.	Mt. XIII, 12 [V, 15; VII, 2 ^b ; X, 26; XXV, 29.]
88. Parabola de messe sensim crescente		Mc. IV, 26-29.	
89. Parabola de lolio et tritico			Mt. XIII, 24-30.
90. Parabola de grano sinapis	† Lc. XIII, 18-19.	Mc. IV, 30-32.	Mt. XIII, 31-32.
91. Parabola de fermento	† Lc. XIII, 20-21.		Mt. XIII, 33.
92. Vsus parabolarum		Mc. IV, 33-34.	Mt. XIII, 34-35.
93. Explicatio parabolae de lolio et tritico			Mt. XIII, 36-43.
94. Parabolae de thesauro et de margarita			Mt. XIII, 44-46.
95. Parabola de sagena			Mt. XIII, 47-50.
96. Conclusio parabolarum			Mt. XIII, 51-52.

SECT. VI.^a—*Missio trans mare Galilaeae.*

97. Tempestas sedatur	Lc. VIII, 22-25.	Mc. IV, 35-41.	Mt. XIII, 53; VIII, 18. 23-27.
98. Iesus sanat daemoniacum in regione Gerasenorum	Lc. VIII, 26-39.	Mc. V, 1-20.	Mt. VIII, 28-34.
99. Iesus sanat mulierem sanguine fluentem et suscitatur filium Iairi	Lc. VIII, 40-56.	Mc. V, 21-43.	Mt. IX, 1. 18-26.
100. Iesus a Nazaraeis reiectus	† Lc. IV, 22 ^b -30.	Mc. VI, 1-6 ^a .	Mt. XIII, [53] { [Io. VI, 42. IV, 44.]

SECT. VII.^a—*Missio Apostolorum.*

101. Missio duodecim Apostolorum	{ Lc. IX, 1-5. [X, 2-7. 10-12].	{ Mc. VI, 6 ^b -11.	{ Mt. IX, 35-38; X, 5-16.
102. Praedicatio discipulorum et magistri	Lc. IX, 6.	Mc. VI, 12-13.	Mt. XI, 1.
103. Iohannes Baptista ab Herode necatur	Mc. VI, 21-29.	Mt. XIV, 6-12.
104. Opinio Herodis Antipae de Iesu	Lc. IX, 7-9.	Mc. VI, 14-16.	Mt. XIV, 1-2.
105. Reditus Apostolorum	Lc. IX, 10 ^a .	Mc. VI, 30.	

SECT. VIII.^a—*Panis Vitae.*

106. Prima panum multiplicatio (cf. 117)	Lc. IX, 10 ^b -17.	Mc. VI, 31-44.	Mt. XIV, 13-21.	†Io. VI, 1-15.
107. Iesus incedit super lacum	Mc. VI, 45-52.	Mt. XIV, 22-33.	†Io. VI, 16-21.
108. Sanationes in terra Gennesareth	Mc. VI, 53-56.	Mt. XIV, 34-36.	
109. Instructio de pane uitae et de sumptione corporis et sanguinis Christi	†Io. VI, 22-59.
110. Discessus quorundam discipulorum	†Io. VI, 60-71.

PARS IV.^a—*Instantior praedicatio, praesertim extra Galilaeam.*SECT. I.^a—*In festo Pentecostes*

111. Sanat Iesus infirmum apud piscinam Bezatha die sabbati	Io. V, 1-18.
112. Filius Dei, a Patre missus, iure paterno operatur	Io. V, 19-30.
113. Filius testimonium accipit a Patre.—Reditus in Galilaeam	Io. V, 31-47; VII, 1.

SECT. II.^a—*Formatio discipulorum.*

114. Traditiones Phariseorum et uerum seruitium Dei	† Lc. VI, 39.	Mc. VII, 1-23.	Mt. XV, 1-20.	
115. Exaudit Iesus mulierem alienigenam multa deprecantem	Mc. VII, 24-30.	Mt. XV, 21-28.	
116. Iesus sanat surdo-mutum et alios; summo plausu excipitur	Mc. VII, 31-37.	Mt. XV, 29-31.	
117. Secunda panum multiplicatio (cf. 106)	Mc. VIII, 1-10.	Mt. XV, 32-39.	
118. Pharisei et Sadducaei signum coeleste petunt	Mc. VIII, 11-13.	Mt. XVI, 1 [2] 3-4.	
119. Cauendum a fermento praesertim Phariseorum	† Lc. XII, 1 ^b .	Mc. VIII, 14-21.	Mt. XVI, 5-12.	
120. Iesus sanat caecum Bethsaida	Mc. VIII, 22-26.	
121. Confessio Petri et promissio Christi	Lc. IX, 18-21.	Mc. VIII, 27-30.	Mt. XVI, 13-20.	
122. Prima praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 128, 223.)	Lc. IX, 22.	Mc. VIII, 31-33.	Mt. XVI, 21-23.	
123. Ille saluatur qui sequitur Iesum (cf. 192).	{ Lc. IX, 23-26. [XII, 9. XIV, 27. XVII, 33].	{ Mc. VIII, 34-38.	{ Mt. XVI, 24-27 [X, 38-39].	{ [Io. XII, 25].
124. Promissio de proximo regno Dei	Lc. IX, 27.	Mc. IX, 1.	Mt. XVI, 28.	
125. Transfiguratio Iesu in monte	Lc. IX, 28-36.	Mc. IX, 2-8.	Mt. XVII, 1-8.	
126. De aduentu Eliae in persona Iohannis Baptistae	Mc. IX, 9-13.	Mt. XVII, 9-13.	
127. Iesus sanat adolescentem morbo sontico laborantem et daemoniacum	{ Lc. IX, 37-43 ^a . [XVII, 5-6].	{ Mc. IX, 14-29. [XI, 22 ^b -23].	{ Mt. XVII, 14-21. [XXI, 21].	
128. Secunda praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 122, 223.)	Lc. IX, 43 ^b -45.	Mc. IX, 30-32.	Mt. XVII, 22-23.	
129. Tributum ex pisce pro se et pro Petro solui iubet Iesus	Mt. XVII, 24-27.	
130. Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo (cf. 257)	{ Lc. IX, 46-48.	{ Mc. IX, 33-37. [X, 43-44].	{ Mt. XVIII, 1-4. [XX, 26-27. [XXIII, 11].	
131. Tolerantia erga eos qui usurpant nomen Iesu	Lc. IX, 49-50.	Mc. IX, 38-40.	
132. Officia erga fratres credentes	{ Lc. XVII, 1-3 ^a . [IX, 48].	{ Mc. IX, 41-42.	{ Mt. X, 41-42. XVIII, 5-7, 10-11 [12-14].	
133. Obligatio uitandi scandalum passium	Mc. IX, 43-49.	{ Mt. XVIII, 8-9. [V, 29-30].	

134. Ministri Christi sunt sal terrae	† Lc. XIV, 34-35	Mc. IX, 50.	Mt. V, 13.
135. Offensa remittenda	† Lc. XVII, 3 ^b -4		Mt. XVIII, 15-22.
136. Parabola serui misericordiam consecuti et recusantis			Mt. XVIII, 23-35.
SECT. III. ^a — <i>In festo Tabernaculorum.</i>			
137. Iesus non uult ire Hierosolymam patenter			Io. VII[1]2-13.
138. It tamen paruo comitatu et a Samaritanis reicitur	Lc. IX, 51-56.		
139. Iesus docet se sabbatum non uiolasse			Io. VII, 14-24.
140. Disputatio de origine Christi			Io. VII, 25-30.
141. Iesus nuntiat se breui discessurum			Io. VII, 31-36.
142. Iesus fons uitae spiritalis			Io. VII, 37-39.
143. Circa Iesum et Christum diuersi diuersa opinantur			Io. VII, 40-52.
144. Mulier in adulterio deprehensa coram Iesu sistitur			{ Io. VII, 53- VIII, 11.
145. De se ipsa lux testimonium reddit, a Patre confirmatum			Io. VIII, 12-20.
146. Terret Iudaeos Iesus ne legatum Dei contemnant			Io. VIII, 21-30.
147. Iudaei, qui filium Dei nolunt agnoscere, non sunt ueri filii Abrahae			Io. VIII, 31-59.
148. Hierosolymis Iesus sanat caecigenum			Io. IX, 1-41.
149. Iesus Bonus Pastor dat uitam suam pro ouibus			Io. X, 1-18.
150. Iudaei incerti manent			Io. X, 19-21.
SECT. IV. ^a — <i>A festo Tabernaculorum usque ad festum Encaeniurum.</i>			
151. Discipulatus conditiones	Lc. IX, 57-62.		Mt. VIII, 19-22.
152. Legatio septuaginta duorum discipulorum {	Lc. X, 1-16. } [IX, 3. 4. 5.]		{ Mt. X, 40. XI, 20- 24. [IX, 37 ^b -38; X, 7-8. 12-16].
153. Reditus discipulorum	Lc. X, 17-20.		
154. Reuelatio Filii et Patris	Lc. X, 21-22.		Mt. XI, 25-27.
155. Inuitatio ad suscipiendum iugum suauis			Mt. XI, 28-30.
156. Reuelatio discipulis concessa	Lc. X, 23-24.		Mt. XIII, 16-17.
157. Quaestio legisperiti de uita aeterna	Lc. X, 25-29.	Mc. XII, 28-34.	Mt. XXII, 34-40.
158. Parabola de bono samaritano	Lc. X, 30-37.		
159. Maria et Martha	Lc. X, 38-42.		
160. Oratio dominica	Lc. XI, 1-4.	Mc. XI, 25.	Mt. VI, 7-15.
161. Parabola de amico importuno	Lc. XI, 5-8.		
162. Oratio semper exaudita	Lc. XI, 9-13.		Mt. VII, 7-11.
163. Duos caecos sanat Iesus et deinde mutum			Mt. IX, 27-34.
164. Daemonio expulso, diuersi diuersa sentiunt	Lc. XI, 14-16.	Mc. III, 22.	Mt. XII, 22-24.
165. Iesus expellit daemonia iure fortioris	Lc. XI, 17-23.	Mc. III, 23-27.	Mt. XII, 25-30.
166. Blasphemia in Spiritum Sanctum	† Lc. XII, 10.	Mc. III, 28-30.	Mt. XII, 31-32.
167. Status sanati fit peior	Lc. XI, 24-26.		Mt. XII, 43-45.
168. Mater Iesu beata	Lc. XI, 27-28.		
169. Signum Ioniae (cf. 118)	[VIII, 21]. Lc. XI, 29-32.		Mt. XII, 38-42.
170. De lumine spiritali in mundo et in homine	Lc. XI, 33-36.		{ Mt. V, 14-16; VI, 22-23.
171. In aedibus Pharisei, Phariseos et Legisperitos increpat (cf. 243)	{ Lc. XI, 37-52. } [XX, 46].		{ Mt. XXIII pas- sim.
172. Secundum consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 233, 239.)	{ Lc. XI, 53-54.		
173. Solus Deus timendus in persecutione	{ Lc. †VI, 40; [VIII, 17. IX, 26.] XII, 2-9.		Mt. X, 24-33.
174. Auxilium Spiritus Sancti promissum aduersus insidiantes	{ Lc. XII, 11-12. } [XXI, 14-15.]	Mc. XIII, 11.	Mt. X, 19-20. [Io. XV, 26.]
175. Occasione litis, docet auaritiam esse stultam	Lc. XII, 13-21.		
176. Sollicitudo tollenda	Lc. XII, 22-31.		Mt. VI, 25-34.
177. Thesaurus in caelo	Lc. XII, 32-34.		Mt. VI, 19-21.
178. Vigilantia exercenda (cf. 250)	Lc. XII, 35-40.	Mc. XIII, 33-37.	{ Mt. XXIV [42] 43-44. [XXV, 13].
179. Parabola de dispensatore fideli et de seruo infideli	Lc. XII, 41-48.		Mt. XXIV, 45-51.

180. Iesus in signum cui contradicetur	Lc. XII, 49-53.	Mt. X, 34-36.	
181. Tempora suadent reconciliationem	Lc. XII, 54-59.	Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.	
182. Parabola de ficu sterili	Lc. XIII, 1-9.			
183. Sabbato sanat mulierem	Lc. XIII, 10-17.			
184. Iter per angustam portam. Intranst Gentiles, aliquibus Iudaeis exclusis	Lc. XIII, 22-30.	Mt. VII[13-14]22-23; VIII, 11-12.	
185. Vanae Herodis insidiae, cum Iesus debeat mori Hierosolymis	Lc. XIII, 31-33.			
SECT. V. ^a — <i>A festo Encaeniorum usque ad ultimum Pascha.</i>				
186. Docet se unum esse cum Patre		Mc. X, 1.	Mt. XIX, 1-2.	Io. X, 22-39.
187. Abit trans Iordanem				Io. X, 40-42.
188. Sabbato sanat hydropicum	Lc. XIV, 1-6 [VI, 9].			
189. Parabola de non ambiendo primum locum in conuiuio	Lc. XIV, 7-11 [XVIII, 14 ^b].		Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].	
190. De pauperibus inuitandis gratuita liberalitate.	Lc. XIV, 12-14.			
191. Parabola de inuitatis contemptoribus, et de homine uestem nuptialem non habente	Lc. XIV, 15-24.		Mt. XXII, 1-14.	
192. Crux proponitur fidei qui uolunt esse Christi discipuli (cf. 123)	Lc. XIV, 25-27 [IX-23].	[Mc. VIII, 34 ^b].	Mt. X, 37-38 [XVI, 24 ^b].	
193. Parabola de turri et de bello	Lc. XIV, 28-33.			
194. Cachinnus Phariseorum contra Iesum peccatores adloquentem	Lc. XV, 1-2 [V, 29. 30].			
195. Parabola de oue perdita	Lc. XV, 3-7.		Mt. XVIII, 12-14.	
196. Parabola de drachma amissa	Lc. XV, 8-10.			
197. Parabola de filio prodigo	Lc. XV, 11-32.			
198. Parabola de uillico iniquitatis	Lc. XVI, 1-12.			
199. Nemo duobus dominis inseruit	Lc. XVI, 13.		Mt. VI, 24.	
200. Contra animum elatum Phariseorum	Lc. XVI, 14-15.			
201. Apex de lege non cadet	Lc. XVI, 17.		Mt. V, 18-19.	
202. Parabola de Lazaro et diuite	Lc. XVI, 19-31.			
203. Monitum de humilitate	Lc. XVII, 7-10.			
204. Iter ad Hierosolymam per Samariam et Galilaeam	Lc. XVII, 11.			
205. Decem leprosos mundat	Lc. XVII, 12-19.			
206. De regno Dei et aduentu filii hominis. <i>Ad discipulos:</i>	Lc. XVII, 20-21.	[Mc. XIII, 21-23.]		
207.—a) de inopinato aduentu Christi;	Lc. XVII, 22-25.		Mt. XXIV, 26-27.	
208.—b) de falsa securitate ante hunc aduentum;	Lc. XVII, 26-30.		Mt. XXIV, 37-39.	
209.—c) ab exterioribus diuellendum;	Lc. XVII, 31-33 [IX, 24].	[Mc. VIII, 35. XIII, 15-16].	Mt. X, 39. [XVI, 25; XXIV, 17-18].	[Io. XII, 25]
210.—d) de ultimo iudicio;	Lc. XVII, 34-36.		Mt. XXIV, 40-41.	
211.—e) ubi corpus ibi aquilae	Lc. XVII, 37.		Mt. XXIV, 28.	
212. Parabola de iudice iniquo	Lc. XVIII, 1-8.			
213. Parabola de phariseo et publicano	Lc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].			
214. De repudio et matrimonio indissolubili	[Lc. XVI, 18].	Mc. X, 2-12.	Mt. XIX, 3-12 [V, 32].	
215. Iesus admittit ad se paruulos	Lc. XVIII, 15-17.	Mc. X, 13-16.	Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].	
216. Diues quamuis a Iesu dilectus abit tristis	Lc. XVIII, 18-23.	Mc. X, 17-22.	Mt. XIX, 16-22.	
217. De periculo diuitiarum	Lc. XVIII, 24-27.	Mc. X, 23-27.	Mt. XIX, 23-26.	
218. Praemium iis qui Iesum sequuntur promittitur	Lc. XVIII, 28-30.	Mc. X, 28-31.	Mt. XIX, 27-30.	
219. Parabola de operariis in uineam missis			Mt. XX, 1-16.	
220. Resurrectio Lazari Bethaniae				Io. XI, 1-44.
221. Concilium suadet Caiaphas ut Iesum perdant				Io. XI, 45-53.
222. Iesus, in urbem Ephraim secedens, a Iudaeis exquiritur				Io. XI, 54-57.

PARS V.^a—*Vltima praedicatio.*

SECT. I.^a—*Vltimum iter Hierosolymitanum.*

223. Tertia praedictio Passionis et Resurrectionis. (cf. 122. 128.)	Lc. XVIII, 31-34.	Mc. X, 32-34.	Mt. XX, 17-19.	
---	-------------------	---------------	----------------	--

224. Filiis Zebedaei primos locos ambientibus Iesus calicem promittit		Mc. X, 35-41.	Mt. XX, 20-24.	
225. Prope Iericho caecum illuminat	Lc. XVIII, 35-43.	Mc. X, 46-52.	Mt. XX, 29-34.	
226. Iesus a Zacchaeo exceptus	Lc. XIX, 1-10.			
227. Parabola de mnarum (talentorum) usu	Lc. XIX, 11-28. [VIII, 18 ^b].	{[Mc. IV, 25].	{Mt. XXV, 14-30. [XIII, 12].	
SECT. II. ^a — <i>Sexta die ante mortem Iesu.</i>				
228. Iesus ungitur a Maria Bethaniae		Mc. XIV, 3-9.	Mt. XXVI, 6-13.	Io. XII, 1-11.
SECT. III. ^a — <i>Quinta die ante mortem Iesu.</i>				
229. Ingressus sollemnis in Hierusalem	Lc. XIX, 29-44.	Mc. XI, 1-11 ^a .	{Mt. XXI, 1-11. 14-16.	{Io. XII, 12-19.
230. Accedentibus Graecis, de morte sua proxima turbam monet				Io. XII, 20-36.
231. Iesus Bethaniae pernoctat		Mc. XI, 11 ^b .	Mt. XXI, 17.	
SECT. IV. ^a — <i>Quarta die ante mortem Iesu.</i>				
232. Imprecatio fici		Mc. XI, 12-14.	Mt. XXI, 18-19 ^a .	
233. Tertium consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 172, 239.)	Lc. XIX, 47-48.	Mc. XI, 15 ^a . 18.		
234. Vespere Iesus egreditur de ciuitate		Mc. XI, 19.		
SECT. V. ^a — <i>Tertia die ante mortem Iesu.</i>				
235. Ficu uerbo arefacta, de fidei potestate disserit Iesus (cf. 127)	{[Lc. XVII, 6].	Mc. XI, 20-26.	{Mt. XXI, 19 ^b -22. [VI, 14-15; XVII, 20 ^b].	
236. Interrogatur de sua potestate (cf. 29)	Lc. XX, 1-8.	Mc. XI, 27-33.	Mt. XXI, 23-27.	
237. Parabola de duobus filiis	[Lc. VII, 29-30].		Mt. XXI, 28-32.	
238. Parabola de uinitoribus filium domini necantibus	Lc. XX, 9-18.	Mc. XII, 1-11.	Mt. XXI, 33-44.	
239. Quartum consilium perdendi Iesum. (cf. 53, 172, 233.)	Lc. XX, 19.	Mc. XII, 12.	Mt. XXI, 45-46.	
240. Pharisaeorum quaestio de tributo soluendo	Lc. XX, 20-26.	Mc. XII, 13-17.	Mt. XXII, 15-22.	
241. Contra Sadducaeorum cauillationes defendit Iesus resurrectionem	Lc. XX, 27-40.	Mc. XII, 18-27.	Mt. XXII, 23-33.	
242. Quomodo Christus sit et filius et dominus Dauid	Lc. XX, 41-44.	Mc. XII, 35-37 ^a .	Mt. XXII, 41-46.	
243. Sermo contra Phariseos et Scribas (cf. 171)	{Lc. XX, 45-47. † XIII, 31-35. [XI, 43].	{Mc. XII, 37 ^b -40.	Mt. XXIII.	
244. Viduae pauperis munus laudatur	Lc. XXI, 1-4.	Mc. XII, 41-44.		
245. Quid Iudaei senserint de praedicatione Christi, paucis exponitur				Io. XII, 37-50.
246. Prophetia de ciuitatis et templi euersione	{Lc. XXI, 5-24. † XVII, 31 [XII, 11-12].	{Mc. XIII, 1-10. [I] 12-23.	{Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.	
247. De aduentu Filii hominis	Lc. XXI, 25-28.	Mc. XIII, 24-27.	Mt. XXIV, 29-31.	
248. De tempore primi euentus	Lc. XXI, 29-33.	Mc. XIII, 28-31.	Mt. XXIV, 32-35.	
249. De die et hora suprema		Mc. XIII, 32.	Mt. XXIV, 36.	
250. Quidquid sit de tempore, uigilandum	Lc. XXI, 34-35.	{[Mc. XIII, 33-35. 37].	{Mt. XXIV, 42. [XXV, 13].	
251. Parabola de uirginibus prudentibus et fatuis	Lc. XXI, 36.		Mt. XXV, 1-13.	
252. De ultimo iudicio			Mt. XXV, 31-46.	
253. Quomodo Iesus se habuerit in his diebus	Lc. XXI, 37-38.			[Io. XVIII, 2].
SECT. VI. ^a — <i>Secunda die ante mortem Iesu.</i>				
254. Phariseos et Scribas adiuvat proditio Iudae	Lc. XXII, 1-6.	{Mc. XIV, 1-2. 10-11.	{Mt. XXVI, 1-5. 14-16.	
SECT. VII. ^a — <i>Pridie mortis Iesu.</i>				
255. Iubente Domino, discipuli ultimam cenam parant	Lc. XXII, 7-13.	Mc. XIV, 12-16.	Mt. XXVI, 17-19.	

256. Cena paschalis.	Lc. XXII, 14-18	Mc. XIV, 17-25.	Mt. XXVI, 20-29.	
257. Discipulorum ambitionem coercet Iesus et eorum pedes lauat (cf. 130).	} Lc. XXII, 24-30	{ Mc. X, 42-45. [IX, 35].	{ Mt. XX, 25-28. [XIX, 28 ^b . XXIII, 11].	} Io. XIII, 1-20.
258. Proditorem indicat. Exit Iudas.	† Lc. XXII, 21-23	Mc. XIV, 18-21.	Mt. XXVI, 21-25.	Io. XIII, 21-30.
259. Discipulis dat corpus et sanguinem in cibum et potum.	† Lc. XXII, 19-20	Mc. XIV, 22-24.	Mt. XXVI, 26-28.	
260. Iesus glorificandus dat mandatum nouum de caritate.				Io. XIII, 31-35.
261. Praedicit dispersionem Apostolorum et lapsum Petri, salua eius fide indefectibili.	} Lc. XXII, 31-34	Mc. XIV, 27-31.	Mt. XXVI, 31-35.	Io. [XVI, 31-32] XIII, 36-38.
262. Tempora felicitatis et nubila.	Lc. XXII, 35-38			
263. Iesus promittit discipulis praesentiam Paracliti et suam simul ac Patris.				Io. XIV, 1-31.
264. Iesus uitis uera.				Io. XV, 1-17.
265. De mundi odio et auxilio Paracliti.				Io. XV, 18-XVI, 4.
266. Paraclitus docens discipulos. Gaudium de reditu Christi.				Io. XVI, 5-33.
267. Precatio Christi pro unitate.				Io. XVII, 1-26.

PARS VI.^a — *Passio Christi.*

SECT. I.^a — *Gethsemani.*

268. Iter ad Montem Oliuarum.	Lc. XXII, 39.	Mc. XIV, 26.	Mt. XXVI, 30.	Io. XVIII, 1.
269. Anxietas Iesu in horto Gethsemani.	Lc. XXII, 40-46	Mc. XIV, 32-42.	Mt. XXVI, 36-46.	

SECT. II.^a — *Iesus coram Summo Pontifice.*

270. Iesus comprehenditur.	Lc. XXII, 47-53	Mc. XIV, 43-52.	Mt. XXVI, 47-56.	Io. XVIII, 2-11.
271. Iesus ducitur ad Annam.				Io. XVIII, 12-13.
272. Adducitur ad Caiapham, principem sacerdotum. Triplex negatio Petri.	} Lc. XXII, 54-62	{ Mc. XIV, 53-54. 66-72.	{ Mt. XXVI, 57-58. 69-75.	{ Io. XVIII, 14-27.
273. Improperia.	Lc. XXII, 63-65	Mc. XIV, 65.	Mt. XXVI, 67-68.	
274. Iesus, interrogatus denuo a Caiapha, a Synedrio condemnatur.	} Lc. XXII, 66-71	{ Mc. XV, 1 ^a ; XIV, 55-64.	{ Mt. XXVII, 1; XXVI, 59-66.	

SECT. III.^a — *Iesus coram Pontio Pilato.*

275. Iesus ducitur ad Pilatum.	Lc. XXIII, 1.	Mc. XV, [1 ^a] 1 ^b	Mt. XXVII, [1] 2.	Io. XVIII, 28.
276. Desperatio proditoris.			Mt. XXVII, 3-10.	
277. Iesus a Iudaeis accusatur coram Pilato.	Lc. XXIII, 2.			Io. XVIII, 29-32.
278. A Pilato interrogatur.	Lc. XXIII, 3.	Mc. XV, 2.	Mt. XXVII, 11.	Io. XVIII, 33-38 ^a .
279. Pilatus incertus haeret.		Mc. XV, 3-5.	Mt. XXVII, 12-14.	
280. Nullam inueniendo causam damnandi, Iesum ad Herodem mittit.	Lc. XXIII, 4-12			Io. XVIII, 38 ^b .
281. Pilatus proponit dimissionem Iesu post poenam morte mitiorem.	Lc. XXIII, 13-17			
282. Suadentibus maioribus, plebs dimissionem Barabbae antepont.	} Lc. XXIII, 18-23	Mc. XV, 6-14.	{ Mt. XXVII, 15-18. 20-23.	{ Io. XVIII, 39-40.
283. Iesus flagellatur.		Mc. XV, 15 ^b .	Mt. XXVII, 26 ^b .	Io. XIX, 1.
284. Spinis coronatur.		Mc. XV, 16-19.	Mt. XXVII, 27-30.	Io. XIX, 2-3.
285. Peruicacia Iudaeorum euincit Pilati segnem uoluntatem.			{ Mt. XXVII, 19. 24-25.	{ Io. XIX, 4-15.
286. Iesus damnatur et Iudaeis traditur.	Lc. XXIII, 24-25	{ Mc. XV, 15 ^a . [15 ^b]. 20 ^a	{ Mt. XXVII, 26 ^a . [26 ^b]. 31 ^a .	{ Io. XIX, 16 ^a .

SECT. IV.^a — *Crucifixio et mors Iesu.*

287. Iter ad Golgotha.	Lc. XXIII, 26-32	Mc. XV, 20 ^b -21	{ Mt. XXVII, 31 ^b -32.	{ Io. XIX, 16 ^b -17 ^a .
288. Crucifixio Iesu.	Lc. XXIII, 33 ^a .	Mc. XV, 22-24 ^a .	{ Mt. XXVII, 33-35 ^a .	{ Io. XIX, 17 ^b -18 ^a .
289. Crucifixio latronum.	Lc. XXIII, 33 ^b	Mc. XV, 27-28.	Mt. XXVII, 38.	Io. XIX, 18 ^b .

290. Ponitur titulus	† Lc. XXIII, 38.	Mc. XV, 26.	Mt. XXVII, 37.	Io. XIX, 19-22.
291. Prima uox Christi, ueniam pro Iudaeis implorantis	Lc. XXIII, 34 ^a .			
292. Vestes diuiduntur	Lc. XXIII, 34 ^b .	Mc. XV, 24 ^b .	Mt. XXVII, 35 ^b -36	Io. XIX, 23-24.
293. 2. ^a uox Christi, matrem discipulo committentis				Io. XIX, 25-27.
294. Blasphemiae Iudaeorum	Lc. XXIII, 35-37.	Mc. XV, 29-32 ^a .	Mt. XXVII, 39-43.	
295. 3. ^a uox Christi, Paradisum latroni poenitenti promittentis	Lc. XXIII, 39-43.	Mc. XV, 32 ^b .	Mt. XXVII, 44.	
296. 4. ^a uox Christi, a Patre derelicti	Lc. XXIII, 44-45 ^a .	Mc. XV, 33-35.	Mt. XXVII, 45-47.	
297. 5. ^a uox Christi, sitientis		Mc. XV, 36.	Mt. XXVII, 48-49.	Io. XIX, 28-29.
298. 6. ^a uox Christi: Consummatum est				Io. XIX, 30 ^a .
299. 7. ^a uox Christi, spiritum suum Patri commendantis	Lc. XXIII, 46 ^a .			
300. Mors Christi	Lc. XXIII, 46 ^b .	Mc. XV, 37.	Mt. XXVII, 50.	Io. XIX, 30 ^b .

SECT. V.^a—*Post mortem Christi.*

301. Res, centurio, turba, mulieres uarie afficiuntur	{ Lc. XXIII, 45 ^b . 47-49.	{ Mc. XV, 38-41.	Mt. XXVII, 51-56.	Io. XIX, 31-37.
302. Latus Iesu perforatur				
303. Iesus sepelitur	Lc. XXIII, 50-56 ^a .	Mc. XV, 42-47.	Mt. XXVII, 57-61.	Io. XIX, 38-42.

SECT. VI.^a—*Sabbato Sancto.*

304. Mulieres silentes in sabbato	Lc. XXIII, 56 ^b .			
305. Sepulcrum custoditur			Mt. XXVII, 62-66.	

PARS VII.^a—*Resurrectio, apparitiones et ascensio Christi.*

306. Mulieres ad Sepulcrum	Lc. XXIV, 1-2.	Mc. XVI, 1-4.	Mt. XXVIII, 1-4.	Io. XX, 1.
307. Magdalena currit ad Petrum				Io. XX, 2.
308. Angeli apparent mulieribus	Lc. XXIV, 3-8.	Mc. XVI, 5-8.	Mt. XXVIII, 5-7.	
309. Mulieres quod uiderunt discipulis nunciant	Lc. XXIV, 9-11.		Mt. XXVIII, 8.	
310. Petrus et Iohannes ad Sepulcrum	Lc. XXIV, 12.			Io. XX, 3-10.
311. Iesus apparet Mariae Magdalenae		Mc. XVI, 9-11.	Mt. XXVIII, 9-10.	Io. XX, 11-18.
312. Custodes Sepulcri pecunia corrupti			Mt. XXVIII, 11-15	
313. Iesus apparet duobus discipulis euntibus in Emmaus	Lc. XXIV, 13-32.	Mc. XVI, 12.		
314. Duo discipuli cum apostolis conferunt	Lc. XXIV, 33-35.	Mc. XVI, 13.		
315. Iesus apparet discipulis, absente Thoma	Lc. XXIV, 36-43.			Io. XX, 19-23.
316. Iterum apparet, praesente Thoma		Mc. XVI, 14.		Io. XX, 24-29.
317. Apparitio ad mare Tiberiadis				Io. XXI, 1-23.
318. Apparitio in monte Galilaeo		Mc. XVI, 15-18.	Mt. XXVIII, 16-20	
319. Ultima apparitio in ciuitate sancta	Lc. XXIV, 44-49.			
320. Iesus in caelum ascendit	Lc. XXIV, 50-53.	Mc. XVI, 19-20.		

EPILOGVS.

321. Epilogus Iohannis				† Io. XX, 30-31.
322. Epilogus discipulorum Iohannis				Io. XXI, 24-25.

Textus euangelici index.

Lucae sequentia.

Lc. I		11 — 53	[23] — 192	35 — 40 — 178	7 — 10 — 203	Lc. XXII
1 — 4	\$ 2	12 — 16 — 54	[24] — 209	41 — 48 — 179	11 — 204	1 — 6 — 254
5 — 25	3	17 — 19 — 55	[26] — 173	49 — 53 — 180	12 — 19 — 205	7 — 13 — 255
26 — 38	4	20 ^a — 56	27 — 124	54 — 59 — 181	20 — 21 — 206	14 — 18 — 256
39 — 56	5	20 ^b — 26 — 57	28 — 36 — 125		22 — 25 — 207	19 — 20 — 259
57 — 80	6	27 — 28 — 65	37 — 43 ^a — 127	Lc. XIII	26 — 30 — 208	21 — 23 — 258
		29 — 30 — 63	43 ^b — 45 — 128	1 — 9 — 182	31 — 246	24 — 30 — 257
		31 — 64	46 — 48 — 130	10 — 17 — 183	32 — 33 — 209	31 — 34 — 261
Lc. II		32 — 36 — 65	[48] — 132	18 — 19 — 90	[33] — 123	35 — 38 — 262
1 — 20 — 8		37 — 38 — 70	49 — 50 — 131	20 — 21 — 91	34 — 36 — 210	39 — 268
21 — 9		[38 ^b] — 87	51 — 56 — 138	22 — 30 — 184	37 — 211	40 — 46 — 269
22 — 38 — 10		39 — 114	57 — 62 — 151	[24-25] — 72		47 — 53 — 270
29 — 40 — 13		40 — 173		31 — 33 — 185	Lc. XVIII	54 — 62 — 272
41 — 52 — 14		41 — 42 — 70		34 — 35 — 243	1 — 8 — 212	63 — 65 — 273
		43 — 45 — 73	Lc. X		9 — 14 — 213	66 — 71 — 274
		46 — 74	1 — 16 — 152	Lc. XIV	[14 ^b] — 189	
Lc. III		47 — 49 — 75	[2 — 7] — 101	1 — 6 — 188	15 — 17 — 215	Lc. XXIII
1 — 6 — 15			[10-12] — 101	[3 ^b] — 52	18 — 23 — 216	1 — 275
7 — 9 — 16		Lc. VII	17 — 20 — 153	7 — 11 — 189	24 — 27 — 217	2 — 277
10 — 14 — 17		1 — 10 — 76	21 — 22 — 154	[11] — 213	28 — 30 — 218	3 — 278
15 — 18 — 18		11 — 17 — 77	23 — 24 — 156	12 — 14 — 190	31 — 34 — 223	4 — 12 — 280
19 — 20 — 34		18 — 23 — 78	25 — 29 — 157	15 — 24 — 191	35 — 43 — 225	13 — 17 — 281
21 — 22 — 19		24 — 35 — 79	30 — 37 — 158	25 — 27 — 192		18 — 23 — 282
23 — 38 — 20		[29-30] — 237	38 — 42 — 159	[27] — 123	Lc. XIX	24 — 25 — 286
		36 — 50 — 80		28 — 33 — 193	1 — 10 — 226	26 — 32 — 287
			Lc. XI	34 — 35 — 134	11 — 28 — 227	33 ^a — 288
Lc. IV			1 — 4 — 160		[26] — 87	33 ^b — 289
1 — 15 — 21		Lc. VIII	5 — 8 — 161	Lc. XV	29 — 44 — 229	34 ^a — 291
11 ^a — 33		1 — 3 — 81	9 — 13 — 162	1 — 2 — 194	45 — 46 — 28	34 ^b — 292
11 ^b — 15 — 38		4 — 8 — 84	14 — 16 — 164	[1-2] — 49	47 — 48 — 233	35 — 37 — 294
16 — 22 ^a — 39		9 — 10 — 85	17 — 23 — 165	3 — 7 — 195		38 — 290
22 ^b — 50 — 100		11 — 15 — 86	24 — 26 — 167	8 — 10 — 196	Lc. XX	39 — 43 — 295
31 — 40		16 — 18 — 87	27 — 28 — 168	11 — 32 — 197	1 — 8 — 236	44 — 45 ^a — 296
32 — 41		[16] — 170	[28] — 83		9 — 18 — 238	45 ^b — 301
33 — 37 — 42		[17] — 173	29 — 32 — 169		19 — 239	46 ^a — 299
38 — 39 — 43		[18 ^b] — 227	33 — 36 — 170		20 — 26 — 240	46 ^b — 300
40 — 41 — 44		19 — 21 — 83	[33] — 87		27 — 40 — 241	47 — 49 — 301
42 — 44 — 45		[21] — 168	37 — 52 — 171	Lc. XVI	41 — 44 — 242	50 — 56 ^a — 303
		22 — 25 — 97	[43] — 243	1 — 12 — 198	45 — 47 — 243	56 ^b — 304
		26 — 39 — 98	53 — 54 — 172	13 — 199	[46] — 171	
Lc. V		40 — 56 — 99		14 — 15 — 200		Lc. XXIV
1 — 11 — 46			Lc. XII	16 — 79		1 — 2 — 306

Marci sequentia.

Mc. I		Mc. IV		Mc. VIII		Mc. XIII		[1 ^a] 1 ^b	
1 - 6	15	1 - 9	84	1 - 10	117	1 - 10	246	2	275
7 - 8	18	[1]	46	11 - 13	118	11	174	3 - 5	278
9 - 11	19	10 - 12	85	14 - 21	119	[11] 12-23	246	6 - 14	279
12 - 13	21	13 - 20	86	22 - 26	120	[15-16]	209	15 ^a	282
14 ^a	35	21 - 25	87	27 - 30	121	[21-23]	206	15 ^b	286
14 ^b - 15	38	[25]	227	31 - 33	122	24 - 27	247	[15 ^b]	283
16 - 20	46	26 - 29	88	34 - 38	123	28 - 31	248	16 - 19	286
21	40	30 - 32	90	[34 ^b]	192	32	249	20 ^a	284
22	41	33 - 34	92	[35]	209	33 - 37	178	20 ^b - 21	286
23 - 28	42	35 - 41	97			[33-35-37]	250	22 - 24 ^a	287
29 - 31	43							24 ^b	288
32 - 34	44							25	292
35 - 39	45							26	288
40 - 45	47							26	290
Mc. II		Mc. V		Mc. IX		Mc. XIV			
1 - 12	48	1 - 20	98	1	124	1 - 2	254	27 - 28	289
13 - 17	49	21 - 43	99	2 - 8	125	3 - 9	228	29 - 32 ^a	294
18 - 22	50			9 - 13	126	10 - 11	254	32 ^b	295
23 - 28	51			14 - 29	127	12 - 16	255	33 - 35	296
Mc. III		Mc. VI				17	256	36	297
1 - 5	52	1 - 6 ^a	100	30 - 32	128	18 - 21	258	37	300
6	53	6 ^b - 11	101	33 - 37	130	22 - 24	259	38 - 41	301
7 - 10	55	12 - 13	102	[35]	257	25	256	42 - 47	303
11 - 12	44	14 - 16	104	38 - 40	131	26	268		
13 - 19	54	17 - 20	34	41 - 42	132	27 - 31	261		
20 - 21	82	21 - 29	103	43 - 49	133	32 - 42	269		
22	164	30	105	[43-45-47]	60	43 - 52	270		
23 - 27	165	31 - 44	106	50	134	53 - 54	272		
28 - 30	166	45 - 52	107			55 - 64	274		
31 - 35	83	53 - 56	108			65	273		
		Mc. VII		Mc. X			272		
		1 - 23	114	1	187				
		24 - 30	115	2 - 12	214				
		31 - 37	116	[11-12]	61				
				13 - 16	215				
				17 - 22	216				
				Mc. XI		Mc. XII		Mc. XVI	
				1 - 11 ^a	229	1 - 11	238	1 - 4	306
				11 ^b	231	12	239	5 - 8	308
				12 - 14	232	13 - 17	240	9 - 11	311
				15 ^a	233	18 - 27	241	12	313
				15 ^b - 17	28	28 - 34	157	13	314
				[15-16]	209	35 - 37 ^a	242	14	316
				18	233	37 ^b - 40	243	15 - 18	318
				19	234	41 - 44	244	19 - 20	320
				20 - 26	235				
				[22 ^b - 23]	127				
				27 - 33	236				
				Mc. XIII		Mc. XV		Mc. XVII	
				1 - 10	246	1 ^a	274		
				11	174				
				[11] 12-23	246				
				[15-16]	209				
				[21-23]	206				
				24 - 27	247				
				28 - 31	248				
				32	249				
				33 - 37	178				
				[33-35-37]	250				

Matthaei sequentia.

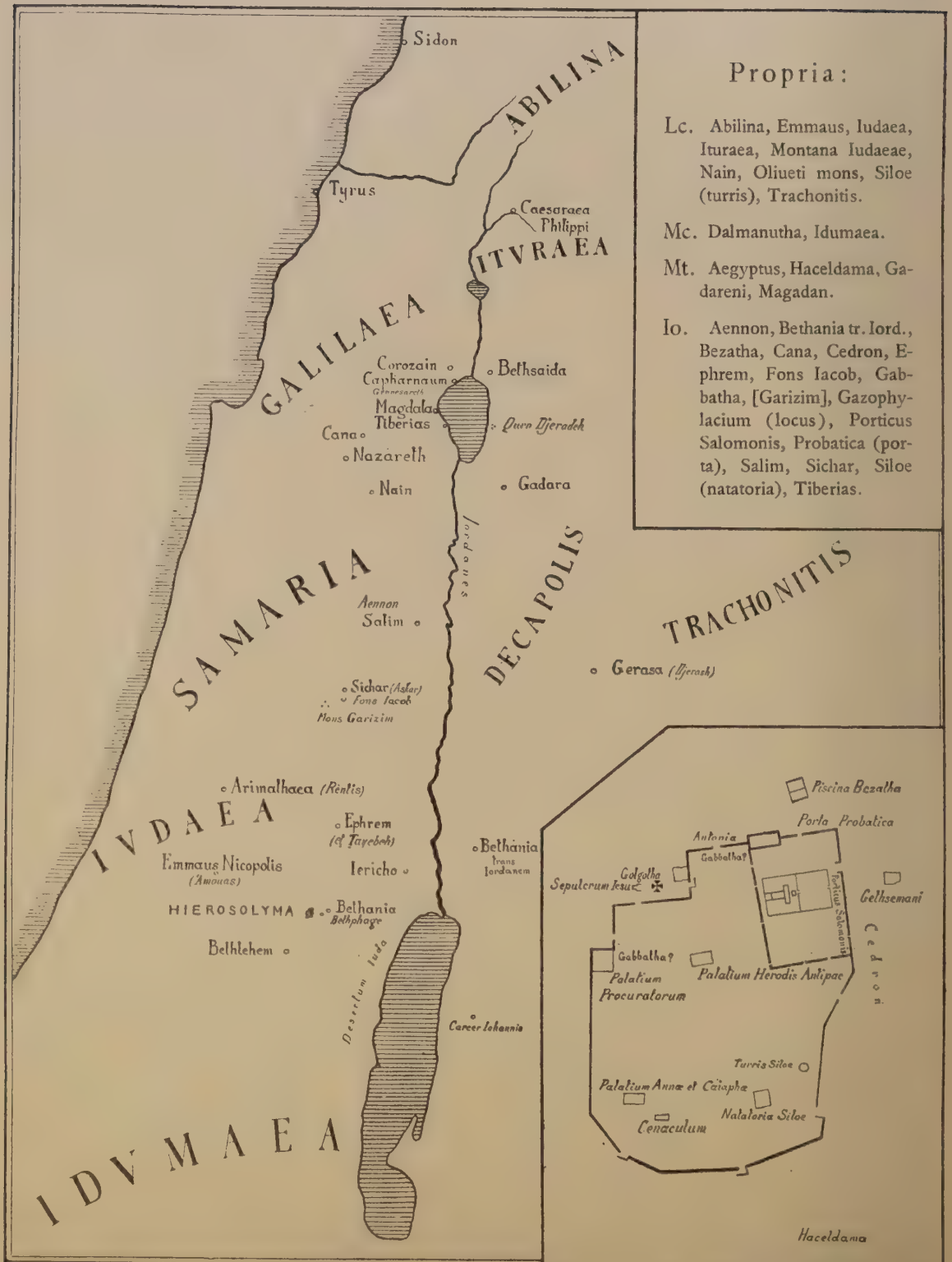
Mt. I		Mt. VI		Mt. XI	
1 - 17	20	1	66	1	102
18 - 25 ^a	7	2 - 4	67	2 - 6	78
25 ^b	9	5 - 6	68	7 - 19	79
Mt. II		7 - 15	160	20 - 24	152
1 - 18	11	[14-15]	235	25 - 27	154
19 - 21	12	16 - 18	69	28 - 30	155
22 - 23	13	19 - 21	177		
Mt. III		22 - 23	170		
1 - 6	15	24	199		
7 - 10	16	25 - 34	176		
11 - 12	18				
13 - 17	19				
Mt. IV		Mt. VII		Mt. XII	
1 - 11	21	1	70	1 - 8	51
12	35	2	87	[7]	49
13 - 16	40	6	71	9 - 13	52
17	38	[2 ^b]	72	14	53
		7 - 11	162	15 - 21	55
		12	64	22 - 24	164
		13 - 14	72	25 - 30	165
		[13-14]	184	31 - 32	166
		15 - 20	73	33 - 37	73
		[19]	16	38 - 42	169
				43 - 45	167
				46 - 50	83
		Mt. VIII		Mt. XIII	
		21	74	1 - 10	246
		22 - 23	184	11	174
		24 - 27	75	[11] 12-23	246
		28 ^a	76	[15-16]	209
		[28 ^a] 28 ^b - 29	41	[21-23]	206
				24 - 27	247
				28 - 31	248
				32	249
				33 - 37	178
				[33-35-37]	250
		Mt. IX		Mt. XIV	
		1 - 4	47	1 - 2	254
		5 - 10	76	3 - 9	228
		11 - 12	184	10 - 11	254
		13	76	12 - 16	255
		14 - 15	43	17	256
		16 - 17	44	18 - 21	258
		18	97	22 - 24	259
		19 - 22	151	25	256
		23 - 27	97	26	268
		28 - 34	98	27 - 31	261
		Mt. X			
		1 - 4	54		
		5 - 16	101		
		[7-8.12-16]	152		
		17 - 18	246		
		19 - 20	174		
		[19-20]	246		
		21 - 23	246		
		24 - 33	173		
		[26]	87		
		34 - 36	180		
		37 - 38	192		
		39	209		
		[38. 39]	123		
		40	152		
		41 - 42	132		

[illegible]

Iohannis sequentia.

Io. I		Io. IV		31-36 — 141	45-53 — 221	Io. XVI		16 ^a — 286
1-18 — 1	1-3 — 35	37-39 — 142	54-57 — 222	1-4 — 265	16 ^b -17 ^a — 287			
[6] — 15	4-42 — 36	40-52 — 143		5-33 — 266	17 ^b -18 ^a — 288			
[15] — 18	43-54 — 37	53 — 144		[31-32] — 261	18 ^b — 289			
19-28 — 22	[44] — 100		Io. XII		19-22 — 290			
[23] — 15		Io. VIII		1-11 — 228	23-24 — 292			
[26 ^b -27] — 18		1-11 — 144	12-19 — 229	Io. XVII		25-27 — 293		
29-34 — 23	Io. V	12-20 — 145	20-36 — 230	1-26 — 267	28-29 — 297			
[30 ^b] — 18	1-18 — 111	21-30 — 146	[25] — 123. 209		30 ^a — 298			
[33] — 18	19-30 — 112	31-59 — 147	37-50 — 245		30 ^b — 300			
35-42 — 24	31-47 — 113			Io. XVIII		31-37 — 302		
43-51 — 25						38-42 — 303		
Io. II		Io. VI		Io. XIII		1 — 268	Io. XX	
1-11 — 26	1-15 — 106	Io. IX		1-20 — 257	2-11 — 270	[2] — 253		
12 — 27	16-21 — 107	1-41 — 148		21-30 — 258	12-13 — 271	1 — 306		
13-17 — 28	22-59 — 109	Io. X		31-35 — 260	14-27 — 272	2 — 307		
18-22 — 29	[42] — 100	1-18 — 149		36-38 — 261	28 — 275	3-10 — 310		
23-25 — 30	60-71 — 110	19-21 — 150	Io. XIV		29-32 — 277	11-18 — 311		
		22-39 — 186	1-31 — 263		33-38 ^a — 278	19-23 — 315		
		40-42 — 187			38 ^b — 280	24-29 — 316		
Io. III		Io. VII		Io. XV		39-40 — 282	30-31 — 321	
1-15 — 30	1 — 113	Io. XI		1-17 — 264	Io. XIX		Io. XXI	
16-21 — 31	[1]2-13 — 137	1-44 — 220		18-27 — 265	1 — 283	2-3 — 284	1-23 — 317	
22-30 — 32	14-24 — 139			[26] — 174	4-15 — 285	24-25 — 322		
31-36 — 33	25-30 — 140							

CONSPECTVS GEOGRAPHICVS

TEXTVS SACRI

PROOEMIUM.

1. De Verbo Dei Incarnato et de eius teste Iohanne Baptista.

Io. I, 1-18.

Io. I. ¹Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ²Ὁ ὕιος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. ³πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν. ⁴ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. ⁵καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ⁶Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. ⁷οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. ⁸οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ⁹Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ¹⁰ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ᾔγνω. ¹¹Εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ¹²οἱ δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ

γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ¹³οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. ¹⁴Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. ¹⁵Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Ὁ ὕιος ἦν ὃν εἶπον Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ¹⁶ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. ¹⁷ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωυσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. ¹⁸θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

2. Quare et quomodo scripserit Lucas.

Lc. I, 1-4.

Lc. I. ¹Ἐπειδὴ περ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπιληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, ²καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου,

³ἔδοξε καὶ μοι παρηκολουθηκότι ἀνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι κράτιστε Θεόφιλε, ⁴ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

Io. I, 18. θεός cum H[ort] et V[ogels] potius quam υἱός (T[ischendorf] et S[oden]).

P A R S P R I M A .

AVRORA SALVTIS.

3. Praecursor promittitur.

Lc. I, 5-25.

Lc. I. ⁵Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις δνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἑλισάβετ. ⁶ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαίωμασιν τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι. ⁷καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἑλισάβετ στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

⁸Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, ⁹κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου, ¹⁰καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ¹¹ᾤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. ¹²καὶ ἐπαράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. ¹³εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνὴ σου Ἑλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. ¹⁴καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ¹⁵ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πῖνῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται. ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ¹⁶καὶ πολλοὺς

τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. ¹⁷καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἥλια, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. ¹⁸καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον Κατὰ τί γινώσκει τοῦτο; ἐγὼ γὰρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. ¹⁹καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σέ καὶ εὐαγγελίσασθαι σοι ταῦτα. ²⁰καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. ²¹καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρόνῳ αὐτὸν ἐν τῷ ναβ. ²²ἔξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναβ. καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. ²³Καὶ ἐγένετο ὥς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ²⁴Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι. ²⁵Οὕτως μοι πεποίηκεν Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνηδός μου ἐν ἀνθρώποις.

Lc. I, 15. του cum S., uel om. (THV). — 17. Ηλια (HT) uel Ηλίου (SV). — 21. αυτον εν τω ναω (TSV) potius quam εν τω ναω αυτον (H).

4. Angelo nuntiante, Maria Virgo fit Mater Dei.

Lc. I, 26-38.

Lc. I. ²⁶ Ἐν δὲ τῇ μηνὶ τῇ ἑκτῇ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣν ὄνομα Ναζαρέτ ²⁷ πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ τῷ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ οἴκου Δαυὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριὰμ. ²⁸ καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν Χαίρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ (εὐλογομένη σὺ ἐν γυναιξίν). ²⁹ ἡ δὲ ἐπὶ τῇ λόγῳ διεταράχθη καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. ³⁰ καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ Μὴ φοβοῦ, Μαριὰμ, εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ· ³¹ καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. ³² οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ³³ καὶ βασιλεύ-

σει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. ³⁴ εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; ³⁵ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. ³⁶ καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνέληφεν υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἔστιν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· ³⁷ ὅτι οὐκ ἄδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ πάντων βήμα· ³⁸ εἶπεν δὲ Μαριὰμ Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥήμά σου. καὶ ἀπηλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

5. Maria uisitat Elisabeth.

Lc. I, 39-56.

Lc. I. ³⁹ Ἀναστὰσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, ⁴⁰ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. ⁴¹ καὶ ἐγένετο, ὥς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, ⁴² καὶ ἀνέφωνησεν κραυγὴ μεγάλη καὶ εἶπεν Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ⁴³ καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς ἐμέ; ⁴⁴ ἰδοὺ γὰρ ὥς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ⁴⁵ καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. ⁴⁶ Καὶ εἶπεν Μαριὰμ Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον, ⁴⁷ καὶ ἡγαλλίασεν τὸ πνευμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτηρὶ μου,

⁴⁸ ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ.

ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοσύν με πᾶσαι αἱ γενεαί,

⁴⁹ ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

⁵⁰ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεάς, τοῖς φοβουμένοις αὐτόν·

⁵¹ ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.

⁵² καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς,

⁵³ πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς.

⁵⁴ ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,

⁵⁵ καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.

⁵⁶ Ἐμείνεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μηνὰς τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

Lc. I, 36. συνεληφεν (H) pot. q. συνεληφῆναι (TSV). — 42. κραυγὴ (TH) uel φωνὴ (SV). — 49. μεγάλα (TH) pot. q. μεγαλεια (SV). — 55. εἰς τὸν αἰῶνα (THV) uel εἰς αἰῶνος (S).

6. Praecursoris natiuitas, circumcisio et recessus in desertum.

Lc. I, 57-80.

Lc. I. ⁵⁷ Τῇ δὲ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. ⁵⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνεχάιρον αὐτῇ. ⁵⁹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. ⁶⁰ καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. ⁶¹ καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἔστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. ⁶² ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. ⁶³ καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων Ἰωάννης ἔστιν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ⁶⁴ ἀνέφχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. ⁶⁵ Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, ⁶⁶ καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ. ⁶⁷ Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων ⁶⁸ Εὐλογητὸς Κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ,

⁶⁹ καὶ ἡγείρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυὶδ παιδὸς αὐτοῦ, ⁷⁰ καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἂπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, ⁷¹ σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, ⁷² ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ⁷³ ὅρκον ὃν ᾤμοσεν πρὸς Ἀβραάμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ⁷⁴ ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν βυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ⁷⁵ ἐν δσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. ⁷⁶ Καὶ σὺ δέ, παιδίον, προφῆτης Ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἐτοιμάσαι δδούς αὐτοῦ, ⁷⁷ τοῦ δοῦναι γινῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, ⁷⁸ διὰ σπλάγχχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολή ἐξ ὕψους, ⁷⁹ ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθήμενοις, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης. ⁸⁰ Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ.

7. Ioseph ab angelo docetur Mariam e Spiritu Sancto concepisse.

Mt. I, 18-25^a.

Mt. I. ¹⁸ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γέννησις οὕτως ἦν. Μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὗρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. ¹⁹ Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίζειν, ἐβουλήθη λάθρᾳ ἀπολῶσαι αὐτήν. ²⁰ Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου. ²¹ τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ

σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. ²² Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ τοῦ προφῆτου λέγοντος ²³ Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἑμμανουήλ· ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. ²⁴ Ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. ²⁵ καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν·

Lc. I, 76. προ προσώπου (TSV) pot. q. ενωπιον (H). — 78. επισκεπεται (H) pot. q. επεσκεψατο (TSV).

Mt. I, 18. γεννησις pot. q. γενσις (THSV). — 19. δειγματίζειν (TH) uel παραδειγματίζειν (SV). — 20. Μαρίαν (H) uel Μαρίαμ (TSV). — 24. εγερθεὶς (THV) pot. q. διαγερθεὶς (S). — ὁ ante Ἰωσήφ (HV) pot. q. om. (TS).

8. Christus in Bethlehem nascitur et a pastoribus colitur.

Lc. II, 1-20.

Lc. II. ¹Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράψασθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ²αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. ³καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ⁴Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυὶδ ἣτις καλεῖται Βηθλεὲμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατρὶδος Δαυὶδ, ⁵ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὕσῃ ἐγκύῳ. ⁶Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, ⁷καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. ⁸Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. ⁹καὶ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. ¹⁰καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔστι παντὶ τῷ λαῷ, ¹¹ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὃς

ἐστὶν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυὶδ. ¹²καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. ¹³καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἄγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων

¹⁴Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας.

¹⁵Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. ¹⁶καὶ ἦλθον σπεύσαντες καὶ ἀνεύρον τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ¹⁷ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. ¹⁸καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, ¹⁹ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ²⁰καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

9. Circumcisio et nomen Iesu.

Lc. II, 21; Mt. I, 25^b.

Lc. II. ²¹Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Mt. I. ^{25b} καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

10. Iesus in Templo sistitur et tanquam Messias agnoscitur.

Lc. II, 22-38.

Lc. II. ²²Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ, ²³καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν δια-

νοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται, ²⁴καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου, ζευγὸς τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. ²⁵Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών,

Lc. II, 2. η (SV) pot. q. om. (TH).—15. ελαλουν (TH) pot. q. ειπον (SV).—19. Μαρια (TH) pot. q. Μαριαμ (SV).—25. ανθ. ην (TH) uel ην ανθ. (SV).

καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδε-
χόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν
ἅγιον ἐπ' αὐτόν. ²⁶ καὶ ἦν αὐτῷ κεχηρηματισμένον
ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν
ἢ ἴδῃ τὸν χριστὸν Κυρίου. ²⁷ καὶ ἦλθεν ἐν τῷ
πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς
γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ
τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ ²⁸ καὶ αὐτὸς
ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν
θεόν καὶ εἶπεν

²⁹ Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,
κατὰ τὸ ῥημά σου ἐν εἰρήνῃ·

³⁰ ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου

³¹ ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν,

³² φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων
καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

³³ καὶ ἦν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ θαυμάζοντες
ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. ³⁴ καὶ εὐλόγησεν
αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα
αὐτοῦ Ἰδοὺ οὗτος· κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν
πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον,
³⁵ καὶ σοὶ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως
ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

³⁶ Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ
φυλῆς Ἀσήρ, αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολ-
λαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἕτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρ-
θενίας αὐτῆς, ³⁷ καὶ αὕτη χήρα ἕως ἑτῶν ὀγδοήκοντα
τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείας καὶ
δεήσεων λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. ³⁸ καὶ αὕτη
τῇ ᾠρᾷ ἐπιστάσα ἀνωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει
περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν
Ἰερουσαλήμ.

11. Magi ad Christum adorandum ueniunt. Recessus in Aegyptum. Clades Innocentium. Luctus matrum.

Mt. II, 1-18.

Mt. II. ¹ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ
τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ
μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα
² λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰου-
δαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ
καὶ ἠλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. ³ Ἀκούσας δὲ ὁ
βασιλεὺς Ἡρώδης ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα
μετ' αὐτοῦ, ⁴ καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν
ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. ⁵ Οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν
Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας. οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ
τοῦ προφήτου

⁶ Καὶ σύ, Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα,

οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα·
ἐκ σοὶ γὰρ ἐξελεῖσεται ἡγούμενος,

ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

⁷ Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους
ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου
ἀστέρος, ⁸ καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν
Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου·
ἐπὰν δὲ εὕρητε ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἔλθω
προσκυνήσω αὐτῷ. ⁹ Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασι-
λέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ
ἀνατολῇ προήγεν αὐτοὺς, ἕως ἔλθω ἐστάθῃ ἐπάνω
οὗ ἦν τὸ παιδίον. ¹⁰ Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρη-
σαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. ¹¹ Καὶ ἔλθόντες εἰς

τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μη-
τρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ
ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν
αὐτῷ ὄσπρια, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. ¹² Καὶ
χηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς
Ἡρώδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν
αὐτῶν. ¹³ Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος
Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων· Ἐγερ-
θεις παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ
καὶ φεuge εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω
σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ
ἀπολέσαι αὐτό. ¹⁴ Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παι-
δίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν
εἰς Αἴγυπτον, ¹⁵ καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς
Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ
τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν
υἱόν μου. ¹⁶ Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ
τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλεν
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς
ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν
χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. ¹⁷ Τότε ἐπλη-
ρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος

¹⁸ Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη,
κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς·
Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς,
καὶ οὐκ ἔβλεεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.

Lc. II, 26. om. αν ante ιδη (SV) pot. q. add. (TH). — 35. om. δε post σου (H) uel add. (TSV).

12. Ex Aegypto uocat Deus filium suum.

Mt. II, 19-21.

Mt. II. ¹⁹ Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἑρῳδοῦ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ ²⁰ λέγων Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσ-

ραήλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ²¹ Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. cf. Mt. II, 15. § 11.

13. Parentes Iesu in ciuitatem Nazareth reuertuntur.

Lc. II, 39-40; Mt. II, 22-23.

Lc. II. ³⁹ Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου,

ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέτ.

⁴⁰ Τὸ δὲ παιδίον ᾠξάνεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίᾳ, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

Mt. II. ²² Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἑρῳδοῦ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν. χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, ²³ καὶ ἔλθων κατέκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

14. Duodennis Iesus in medio Doctorum.

Lc. II, 41-52.

Lc. II. ⁴¹ Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. ⁴² Καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς ⁴³ καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ⁴⁴ νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὀδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, ⁴⁵ καὶ μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. ⁴⁶ καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς. ⁴⁷ Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ

ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. ⁴⁸ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ γὰρ ὀδυνώμενοι ζητοῦμέν σε. ⁴⁹ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς μου δεῖ εἶναί με; ⁵⁰ καὶ αὐτοὶ οὐ συνήκαν τὸ ρῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. ⁵¹ καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ρήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. ⁵² Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

Lc. II, 39. πάντα (TH) uel απαντα (SV). — επεστρεψαν (TH) uel υπεστρεψαν (SV). — om. την ante πολιν (TH) uel add. (SV). — 40. σοφια (H) uel σοφιας (TSV). — 48. ζητούμεν (H) pot. q. εζητούμεν (TSV). — 51. πάντα τα ρήματα (TH) pot. q. τα ρήματα απαντα (S). — 52. τη ante σοφια (H) pot. q. om. (SV).

Mt. II, 22. του πατρος αυτου Ηρωδου (TH) uel Ηρωδου τ. π. α. (SV). — 23. Ναζαρεθ (T) uel Ναζαρετ (HSV).

PARS SECVNDA.

IOHANNES DVCIT AD CHRISTVM.

15. Missio Iohannis Baptistae.

Lc. III, 1-6; Mc. I, 1-6; Mt. III, 1-6; [Io. I, 6. 23].

Lc. III. ¹Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῶδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχούντος,
²ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο βῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
³καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν,

Mc. I. ¹Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

Mt. III. ¹Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις

⁴ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν.

⁵Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία

παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστῆς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας
²λέγων Μετανοεῖτε, ἥγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

⁵Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα

[Io. I. ⁶Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννης. cf. § 1.]

Lc. III, 3. την. a. περιχώρον (TSV) pot. q. om. (H).
 Mt. III, 1. δε a. ταις (THV) pot. q. om. (S).

	<p>χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυ- μεῖται πάντες, καὶ ἐβα- πτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξο- μολογούμενοι τὰς ἁμαρ- τίας αὐτῶν.</p> <p>⁶ Καὶ ἦν δὲ Ἰωάννης ἐν- δεδυμένος τρίχας καμή- λου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἔσθιων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.</p>	<p>καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ Ἰορδάνου, ⁶ καὶ ἐβαπτί- ζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ πο- ταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολο- γούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.</p> <p>⁴ Αὐτὸς δὲ δὲ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, ἣ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.</p>	
<p>⁴ ὧς γέγραπται ἐν βί- βλῃ λόγων Ἰησαίου τοῦ προφήτου</p>	<p>² Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἰησαΐα τῷ προ- φήτῃ (Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προ- σώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου.) cf. § 79.</p>	<p>³ Οὗτος γὰρ ἔστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἰησαίου τοῦ προφήτου λέγοντος</p>	
<p>Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. ⁵ πᾶσα φάραγξ πληρω- θήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λεῖας· ⁶ καὶ ὀψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σῶτήριον τοῦ θεοῦ.</p>	<p>³ Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.</p>	<p>Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἔτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.</p>	<p>[I. ²³ ἔφη Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρή- μῳ· εὐθύνετε τὴν ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἰη- σαίας ὁ προφήτης. cf. § 22.]</p>

16. Praedicatio poenitentiae.

Lc. III, 7-9; Mt. III, 7-10 [VII, 19].

Lc. III. ⁷ Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις
βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς
ὕπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;
⁸ ποιήσατε οὖν καρποὺς ἁγίους τῆς μετανοίας· καὶ
μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν

Mt. III. ⁷ Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ
εἶπεν αὐτοῖς Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν
ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ⁸ ποιήσατε
οὖν καρπὸν ἁγίον τῆς μετανοίας. ⁹ καὶ μὴ δόξητε

Lc. III, 5. ευθειαν (SV) pot. q. ευθείας (TH).

Mt. III, 7. αὐτου p. βαπτισμα (SV) pot. q. om. (TH).

Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ⁹ ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν βίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶ βάλλεται.

λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείρει τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ¹⁰ ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν βίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶ βάλλεται.

[VII. ¹⁹ πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πυρὶ βάλλεται. cf. § 73.]

17. Iohannes docet uiros bonae uoluntatis.

Lc. III, 10-14.

Lc. III. ¹⁰ Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες Τί οὖν ποιήσωμεν; ¹¹ ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὅ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδώτω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. ¹² ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ¹³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς Μη-

δὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ¹⁴ ἐπηρώτων δὲ αὐτόν καὶ στρατεύομενοι λέγοντες Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μηδένα διασείσητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκείσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

18. Baptista praenuntiat fortioorem baptizaturum in Spiritu Sancto.

Lc. III, 15-18; Mc. I, 7-8; Mt. III, 11-12; [Io. I, 15. 26^b-27. 30^b. 33].

Lc. III. ¹⁵ Προσοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μή ποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, ¹⁶ ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· ¹⁷ οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθαῖραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω. ¹⁸ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν·

Mc. I. ⁷ Καὶ ἐκήρυσσεν λέγων Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. ⁸ Ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

Mt. III. ¹¹ Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἔρχομενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. ¹² οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σίτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

[Io. I. ¹⁵ Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων Οὗτος ἦν δὲν εἶπον Ὁ ὀπίσω μου ἔρχομενος ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. cf. § 1. — ^{26b} Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει δὲν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὀπίσω μου ἔρχομενος, οὗ οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. cf. § 22. — ^{30b} Ὅπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἐμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. — ³³ καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζει ἐν ὕδατι ἐκείνός μοι εἶπεν Ὁ ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. cf. § 23.]

Mc. I, 8. εν α. πνευματι (TSV) pot. q. om. (H).
Io. I, 27. om. ο α. οπισω (H) pot. q. add. (TSV).

18bis. Lc. III, 19-20 = § 34.

* Lc. III. 19^ο ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς οὗ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, 20 προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πασιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

19. Iesus a Iohanne baptizatur. cf. 23.

Lc. III, 21-22; Mc. I, 9-11; Mt. III, 13-17.

Mc. I. 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου.

Mt. III. 13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

Lc. III. 21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεψχθῆναι τὸν οὐρανὸν 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι. Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

10 καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν. 11 καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν. Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

14 Ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων. Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; 15 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν. Ἄφες ἄρτι, οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν.

16 Βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεψχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ καταβαῖνον ὥσει περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17 καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

20. Genealogia Christi.

Lc. III, 23-38; Mt. I, 1-17.

Mt. I. 1 Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ.

Lc. III. 23 Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὥσει ἐτῶν τριάκοντα, ὧν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ

2 Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

Mt. III, 14. Ἰωάννης p. δε (SV) pot. q. om. (TH). — 16. αὐτὰ p. ανεψχθησαν (SV) pot. q. om. (TH). — το πνεῦμα του θεου (SV) pot. q. πνεῦμα θεου (TH).

τοῦ Ἡλὲι ²⁴ (τοῦ Ματθαῖ τοῦ Λευεῖ) τοῦ Μελχει
τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσήφ ²⁵ τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμῶς
τοῦ Ναοῦμ τοῦ Ἑσλὲι τοῦ Ναγγαὶ ²⁶ τοῦ Μαάθ τοῦ
Ματταθίου τοῦ Σεμεεὶν τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωδὰ ²⁷ τοῦ
Ἰωανάν τοῦ Ῥησά τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιήλ

τοῦ Νηρεὶ ²⁸ τοῦ Μελχει τοῦ Ἀδδεὶ τοῦ Κωσάμ
τοῦ Ἑλμαδάμ τοῦ Ἡρ ²⁹ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ
Ἰωρεὶμ τοῦ Μαθθάτ τοῦ Λευεὶ ³⁰ τοῦ Συμεὼν
τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωνάμ τοῦ Ἐλιακεὶμ
³¹ τοῦ Μελεά τοῦ Μεννά τοῦ Ματταθά τοῦ Ναθάν

τοῦ Δαυὶδ ³² τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβήδ τοῦ Βοὸς τοῦ
Σαλὰ τοῦ Ναασσών ³³ (τοῦ Ἀμιναδάβ) τοῦ Ἀδμεὶν
τοῦ Ἀρνεί τοῦ Ἑσρὼν τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα ³⁴ τοῦ
Ἰακώβ τοῦ Ἰσαάκ τοῦ Ἀβραάμ

τοῦ Θαρὰ τοῦ Ναχωρ ³⁵ τοῦ Σεροῦχ τοῦ Ῥαγαὺ τοῦ
Φάλεκ τοῦ Ἐβερ τοῦ Σαλὰ ³⁶ τοῦ Καϊνάν τοῦ Ἀρ-
φαξάδ τοῦ Σήμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ ³⁷ τοῦ Μαθου-
σαλὰ τοῦ Ἐνῶχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μαλελεήλ τοῦ Καϊνάν
³⁸ τοῦ Ἐνῶς τοῦ Σήθ τοῦ Ἀδάμ τοῦ θεοῦ.

Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ,

³ Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ
τῆς Θάμαρ,

Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρώμ,

Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ,

⁴ Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ,

Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών,

Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών,

⁵ Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ,

Βοὸζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβήδ ἐκ τῆς Ῥούθ,

Ἰωβήδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί,

⁶ Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα.

Δαυὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ
Οὐρίου,

⁷ Σολομών δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ,

Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά,

Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά,

⁸ Ἀσά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ,

Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ,

Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζιαν,

⁹ Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωαθάμ,

Ἰωαθάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχας,

Ἀχας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκιαν,

¹⁰ Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ,

Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμών,

Ἀμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν,

¹¹ Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελ-
φοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

¹² Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας
ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ,

Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ,

¹³ Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ,

Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακεὶμ,

Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ,

¹⁴ Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ,

Σαδώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ,

Ἀχείμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ,

¹⁵ Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ,

Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν,

Μαθθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ,

¹⁶ Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μα-
ρίας ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

¹⁷ Πάσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυὶδ
γενεαὶ δεκατέσσαρες,

Lc. III, 33. του Αμιναδαβ (TSV) uel om. (H).

Mt. I, 7 et 8. Ασα pot. q. Ασαφ (THSV). — 10. Αμων (bis) pot. q. Αμως (THSV).

καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος
γενεαὶ δεκατέσσαρες,
καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χρι-
στοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

21. Post ieiunium Christus a diabolo temptatur.

Lc. IV, 1-13; Mc. I, 12-13; Mt. IV, 1-11.

Lc. IV. ¹Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου υπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ ²ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν ἐπέ-
λασεν.

³εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολος Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. ⁴καὶ ἀτιεκριθῇ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος.

⁵Ἦγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐν-
τευθεν κάτω. ¹⁰γέγραπται γάρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται πε-
ρὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, ¹¹καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἄρουσίν σε μή ποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. ¹²καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται Οὐκ ἐκπει-
ράσεις Κύριον τὸν θεόν σου.

⁵Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου. ⁶καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παρα-
δέδοται καὶ ᾧ ἂν θέλω δίδωμι αὐτήν. ⁷σὺ οὖν ἂν προσκυνήσῃς

Mc. I. ¹²Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. ¹³^a καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαρά-
κοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θη-
ρίων

Mt. IV. ¹Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνή-
χθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύ-
ματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ δια-
βόλου. ²Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαρά-
κοντα ὑστερον ἐπείνασεν.

³Καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶ-
πεν αὐτῷ Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ,
εἰπὼν ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γέ-
νωνται. ⁴Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν
Γέγραπται Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ
ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ
παντὶ βῆματι ἐκπορευομένῳ διὰ
στόματος θεοῦ.

⁵Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ
ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον
τοῦ ἱεροῦ, ⁶καὶ λέγει αὐτῷ Εἰ υἱὸς
εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω.
γέγραπται γάρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις
αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ
χειρῶν ἄρουσίν σε, μή ποτε προσ-
κόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.
⁷Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πάλιν γέ-
γραπται Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον
τὸν θεόν σου.

⁸Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ
διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ
δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασι-
λείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν
αὐτῶν, ⁹καὶ εἶπεν αὐτῷ Ταῦτά
σοι πάντα δώσω ἂν πεσὼν προσ-
κυνήσῃς μοι. ¹⁰Τότε λέγει αὐτῷ
ὁ Ἰησοῦς Ὑπάγε, Σατανᾶ. γέ-

ἐνώπιον ἔμοῦ, ἔσται σοὺ πάσα.
⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Γέγραπται Κύριον τὸν θεόν
 σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ
 λατρεύσεις. ¹³ Καὶ συντελέσας
 πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέ-
 στη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

^{18b} καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

γραπται γάρ Κύριον τὸν θεόν σου
 προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λα-
 τρεύσεις.

¹¹ Τότε ἀφίησιν αὐτὸν
 ὁ διάβολος,

καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσ-
 ἦλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

22. Testimonium Iohannis de Christo ad legatos Iudaeorum.

Io. I, 19-28.

Io. I. ¹⁹ Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου
 ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσο-
 λύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ
 τίς εἶ; ²⁰ καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ
 ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ χριστός. ²¹ καὶ
 ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; σὺ Ἥλίας εἶ; καὶ λέγει
 Οὐκ εἰμὶ. Ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη Οὐ.
²² εἶπαν οὖν αὐτῷ Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δώμεν τοῖς
 πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ²³ ἔφη
 Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Εὐθύνετε τὴν

ὁδὸν Κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαίας ὁ προφήτης.
²⁴ Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. ²⁵ Καὶ
 ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις
 εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστός οὐδὲ Ἥλίας οὐδὲ ὁ προφή-
 της; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· Ἐγὼ
 βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει ὃν ὑμεῖς
 οὐκ οἴδατε, ²⁷ ὁπίσω μου ἔρχομενος, οὗ οὐκ εἰμὶ
 ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήμα-
 τος. ²⁸ Ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορ-
 δάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

23. Quomodo Iohannes agnouerit Christum in baptismo. cf. 19.

Io. I, 29-34.

Io. I. ²⁹ Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμε-
 νον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ ὁ
 αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. ³⁰ οὗτός ἐστιν
 ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς
 ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. ³¹ καὶ
 οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ
 τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. ³² Καὶ ἔμαρ-
 τύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι· Τεθέσθαι τὸ πνεῦμα

καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν
 ἐπ' αὐτόν. ³³ καὶ γὰρ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας
 με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν
 ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν,
 οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ³⁴ καὶ
 ἐώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐκλεκ-
 τός τοῦ θεοῦ.

24. Andreas et alius Iesum adeunt; Andreas adducit Simonem.

Io. I, 35-42.

Io. I. ³⁵ Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης
 καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, ³⁶ καὶ ἐμβλέψας τῷ
 Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ.

³⁷ καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ
 ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. ³⁸ στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς
 καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς

Io. I, 21. συ Ηλιας ει (H) pot. q. Ηλιας ει συ (SV) T om. συ. — 27. om. ο α. οπισω (H) pot. q. add. (TSV). — 34. εκλεκτος uel υιος (THSV). — 37. οι δυο μαθηται αυτου (TH) pot. q. αυτου οι δυο μαθηται (SV).

Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε, ποῦ μένεις; ³⁹ λέγει αὐτοῖς Ἐρχεσθε καὶ ἴδετε. ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. ⁴⁰ Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ·

⁴¹ εὐρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Χριστός. ⁴² ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος.

25. Iesus in Galilaeam rediens uocat Philippum et Nathanaelem.

Ιο. Ι, 43-51.

Ιο. Ι. ⁴³ Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὐρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς Ἀκολουθεῖ μοι. ⁴⁴ ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαιδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. ⁴⁵ εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ Ὅν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος Ἐρχου καὶ ἴδε. ⁴⁷ εἶδεν Ἰησοὺς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ Ἴδε ἀληθὺς

Ἰσραηλῆτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. ⁴⁸ λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἰδόν σε. ⁴⁹ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ⁵⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοὺς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὅτι εἰπὸν σοι ὅτι εἰδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μείζω τούτων ὅψῃ. ⁵¹ καὶ λέγει αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεφύγῃ καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

26. Iesus interest nuptiis in oppido Cana.

Ιο. ΙΙ, 1-11.

Ιο. ΙΙ. ¹ Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ. ² ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοὺς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. ³ καὶ οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου, εἰτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. ⁴ καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου. ⁵ λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε. ⁶ ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρῖαι ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, ἡρώδοσι ἀνὰ μετρητάς δύο ἢ τρεῖς. ⁷ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοὺς Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ

ἐγέμισαν αὐτάς ἕως ἄνω. ⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. ⁹ ὥς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἔστιν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἡντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος ¹⁰ καὶ λέγει αὐτῷ Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσων. σὺ τετῆρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ¹¹ Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοὺς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφάνερωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

27. Iesus uenit Capharnaum.

Ιο. ΙΙ, 12.

Ιο. ΙΙ. ¹² Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

Ιο. Ι, 39. ἴδετε rot. q. οψεσθε (THSV). — 46. om. o a. Φίλιππος (TSV) rot. q. add (H). — 49. om. και λεγει p. Ναθαναηλ (TH) rot. q. add. (SV). — ΙΙ, 3. οινον... εἰτα (T) rot. q. υστερησαντος οινου (HSV). — 12. αυτου p. αδελφοι (T) rot. q. om. (HSV).

28. Circa festum Paschae Hierosolymam ascendit et Templum purgat.

† Lc. XIX, 45-46; Mc. XI, 15^b-17; Mt. XXI, 12-13; Io. II, 13-17.

† Lc. XIX. ⁴⁵ Καὶ εἰσ-
ελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρ-
ξατο ἐκβάλλειν τοὺς πω-
λοῦντας,

⁴⁶ λέγων αὐτοῖς Γέγραπ-
ται Καὶ ἔσται ὁ οἶκός
μου οἶκος προσευχῆς·
ὅμως δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε
σπήλαιον ληστῶν.

Mc. XI. ^{15b} Καὶ εἰσελ-
θὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο
ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦν-
τας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν
καὶ τὰς καθέδρας τῶν
πωλούντων τὰς περιστε-
ράς κατέστρεψεν ¹⁶ καὶ
οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγ-
κῃ σκευὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ,
¹⁷ καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλε-
γεν αὐτοῖς Οὐ γέγραπται
ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος
προσευχῆς κληθήσεται
πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὅμως
δὲ πεποιθήκατε αὐτὸν
σπήλαιον ληστῶν.

Mt. XXI. ¹² Καὶ εἰσ-
ῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ
ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέ-
βαλεν πάντας τοὺς πω-
λοῦντας καὶ ἀγοράζοντας
ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τρα-
πέζας τῶν κολλυβιστῶν
κατέστρεψεν καὶ τὰς κα-
θέδρας τῶν πωλούντων
τὰς περιστεράς,

¹³ καὶ λέ-
γει αὐτοῖς Γέγραπται Ὁ
οἶκός μου οἶκος προσευ-
χῆς κληθήσεται, ὅμως δὲ
αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον
ληστῶν.

Io. II. ¹³ Καὶ ἔγγυς ἦν
τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων,
καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα
ὁ Ἰησοῦς. ¹⁴ καὶ εἶδεν ἐν
τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας
βόας καὶ πρόβατα καὶ πε-
ριστεράς καὶ τοὺς κερμα-
τιστὰς καθημένους, ¹⁵ καὶ
ποιήσας φραγέλλιον ἐκ
σχοινίων πάντας ἐξέβα-
λεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε
πρόβατα καὶ τοὺς βόας,
καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέ-
χεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τρα-
πέζας ἀνέτρεψεν, ¹⁶ καὶ
τοῖς τὰς περιστεράς πω-
λοῦσιν εἶπεν Ἄρατε ταυ-
τα ἐντεθθεν, μὴ ποιεῖτε
τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου
οἶκον ἐμπορίου. ¹⁷ Ἐμνή-
σθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
ὅτι γεγραμμένον ἐστὶν Ὁ
ζῆλος τοῦ οἴκου σου κα-
ταφάγεται με.

29. Quaestio de potestate Iesu.

* Io. II, 18-22.

* Io. II. ¹⁸ Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν
αὐτῷ Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;
¹⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Λύσατε τὸν
ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.
²⁰ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν

οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις
ἐγερεῖς αὐτόν; ²¹ ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ
τοῦ σώματος αὐτοῦ. ²² Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν,
ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ
ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

30. Iesus docet Nicodemum circa regenerationem et Filium hominis.

Io. II, 23-III, 15.

Io. II. ²³ Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ
πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. ²⁴ αὐ-
τὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ

αὐτὸν γινώσκειν πάντα ²⁵ καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν
ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ
ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

III. ¹ Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικό-

Mt. XXI, 12. του θεου (TSV) pot. q. om. (H).
Io. II, 15. το κερμα (TSV) pot. q. τα κερματα (H). — ανετρεψεν (H) pot. q. ανεστεψεν (TSV). — 22. ον (TH) pot. q. ω (SV). — 24. αυτον legitur αυτον (HV) pot. q. αυτον (T). S scribit εαυτον.

δημος ὄνομα αὐτοῦ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων· ² οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁴ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέροντων; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; ⁵ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ⁶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνευμά ἐστιν. ⁷ μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι

ἄνωθεν. ⁸ τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. ⁹ ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; ¹¹ ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. ¹² εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; ¹³ καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ. ¹⁴ καὶ καθὼς Μωσῆς ὑψώσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ¹⁵ ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

31. Fides uenit ad lucem.

Ιο. ΙΙΙ, 16-21.

Ιο. ΙΙΙ. ¹⁶ Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. ¹⁷ οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. ¹⁸ ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται. ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ.

¹⁹ αὕτη δέ ἐστίν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μάλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα. ²⁰ πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ²¹ ὁ δὲ ποιεῖν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

32. Amicus Sponsi gaudet propter uocem Sponsi.

Ιο. ΙΙΙ, 22-30.

Ιο. ΙΙΙ. ²² Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβαπτίζεν. ²³ ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἑγγὺς τοῦ Σαλὶμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. ²⁴ οὕτω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. ²⁵ Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. ²⁶ καὶ ἦλθαν πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου ᾧ σὺ μεμαρτύρη-

κας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ²⁷ ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν ἐὰν μὴ ἡ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. ²⁸ αὐτοὶ ὅμως μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον Οὐκ εἶμι ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἶμι ἔμπροσθεν ἐκείνου. ²⁹ ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπληρωται. ³⁰ ἐκεῖνον δεῖ ἀδξάνειν, ἐμὲ δὲ ἔλαττουσθαι.

Ιο. ΙΙΙ, 5. των ουρανων (T) pot. q. του θεου (HSV). — 13. ο ων εν τω ουρανω (TV) uel om. (HS). — 16. om. αυτου p. υιον (TH) pot. q. add. (SV). — 18. ο μη (TH) pot. q. ο δε μη (SV).

33. Fides discernit.

Io. III, 31-36.

Io. III. ³¹Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστίν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ³²δ' ἐώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδείς λαμβάνει. ³³ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ³⁴ὃν

γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. ³⁵ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ³⁶ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

34. Iohannem tenet Herodes in carcere.

† Lc. III, 19-20; Mc. VI, 17-20; Mt. XIV, 3-5.

† Lc. III. ¹⁹ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, ²⁰προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

Mc. VI. ¹⁷Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. ¹⁸ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. ¹⁹ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. ²⁰ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἁγίον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

Mt. XIV. ³Ὁ γὰρ Ἡρώδης τότε κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν αὐτὸν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ⁴ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. ⁵καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὥς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Io. III, 31. om. επανω παντων εστιν p. ερχομενος (T) pot. q. add. (HSV). — 32. om. τουτο p. ηκουσεν (T) pot. q. add. (HSV).

Mt. XIV, 3. τοτε (S) pot. q. om. (THV). — αυτον p. εδησεν (SV) pot. q. om. (TH). — 4. αυτω ο Ιωαννης (SV) pot. q. ο Ιωαννης αυτω (H; T om. o).

P A R S T E R T I A .

MINISTERIVM IN GALILAEA, VSQVE AD DISCESSIONEM MVLTORVM.

35. Iter in Galilaeam.

Lc. IV, 14^a; Mc. I, 14^a; Mt. IV, 12; Io. IV, 1-3.

Lc. IV. 14^a Καὶ ὑπέ-
στρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ
δυνάμει τοῦ πνεύματος
εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

Mc. I. 14^a Καὶ μετὰ
τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάν-
νην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς
τὴν Γαλιλαίαν

Mt. IV. 12 Ἀκούσας
δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν.

Io. IV. 1 Ὡς οὖν ἔγνω
ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ
Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς
πλείονας μαθητὰς ποιεῖ
καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης,
—² καίτοιγε Ἰησοῦς αὐ-
τὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ, —³ ἀφῆ-
κεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ
ἀπηλθεν πάλιν εἰς τὴν
Γαλιλαίαν.

36. Iesus apud Samaritanos.

Io. IV, 4-42.

Io. IV. 4^a Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σα-
μαρίας. ⁵ ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λε-
γομένην Συχάρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ
τῷ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ⁶ ἦν δὲ ἐκεῖ πηγή τοῦ
Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοιπο-
ρίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὥς
ἕκτη. ⁷ ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλησά
ὕδωρ. ⁸ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς Δός μοι πεῖν. οἱ γὰρ
μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα

τροφὰς ἀγοράσωσιν. ⁹ λέγει οὖν αὐτῇ ἡ γυνὴ ἡ Σα-
μαρεῖτις Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς
γυναικὸς Σαμαρείτιδος οὕσης; οὐ γὰρ συνχρῶνται
Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις. ¹⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶ-
πεν αὐτῇ Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ καὶ τίς
ἐστὶν ὁ λέγων σοι Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτὸν
καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. ¹¹ λέγει αὐτῇ Κύριε,
οὔτε ἀντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ. πό-
θεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; ¹² μὴ σὺ μερίζων εἶ

Io. IV, 5. τω α. Ἰωσηφ (H) pot. q. om. (TSV). — II. om. η γυνή p. αυτω (H) uel add. (TSV).

τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ¹³ ἀπεκρίθη Ἰησοὺς καὶ εἶπεν αὐτῇ Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ¹⁴ ὃς δ' ἂν πίνη ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. ¹⁵ λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ὑπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἔλθε ἐνθάδε. ¹⁷ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Καλῶς εἶπες ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· ¹⁸ πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν δὲν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. ¹⁹ λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. ²⁰ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ· ²¹ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. ²² ὑμεῖς προσκυνεῖτε δὲ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνούμεν δὲ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· ²³ ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῇται προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν· ²⁴ πνεῦμα δὲ θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. ²⁵ λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. ²⁶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. ²⁷ Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,

καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδείς μέντοι εἶπεν Τί ζητεῖς; ἢ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ²⁸ ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις ²⁹ Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἰπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ³⁰ ἐξήλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἦρχοντο πρὸς αὐτόν. ³¹ ἐν τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Ῥαββί, φάγε. ³² δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ βρώσιν ἔχω φαγεῖν ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ³³ ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους Μὴ τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; ³⁴ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοὺς Ἐμὸν βρώμᾳ ἐστὶν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. ³⁵ οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμός ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμὸν ἤδη· ³⁶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ³⁷ ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων· ³⁸ ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν δὲ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

³⁹ Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεῖνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυροῦσης ὅτι Εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. ⁴⁰ ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτὸν μέναι παρ' αὐτοῖς. καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. ⁴¹ καὶ πολλοὶ πτελείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, ⁴² τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

37. In Galilaea redux, Iesus sanat ministri regii filium.

Io. IV, 43-54.

Io. IV. ⁴³ Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξήλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ⁴⁴ αὐτὸς γὰρ Ἰησοὺς ἔμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. ⁴⁵ ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. ⁴⁶ Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν Καφαρναούμ·

⁴⁷ οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοὺς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἡρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἥμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. ⁴⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοὺς πρὸς αὐτόν Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. ⁴⁹ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικὸς Κύριε, κατὰ βῆθι, πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. ⁵⁰ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς Πορεύου, ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν δὲ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ δὲν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοὺς καὶ

Io. IV, 15. διερχομαι (TH) pot. q. ερχομαι (S), uel ερχωμαι (V). — 16. οπι. ο Ιησους p. αυτη (TH) uel add. (SV). — τον ανδρα σου (TSV) pot. q. σου τ. α. (H). — 47. απηλθεν (THV) pot. q. ηλθεν (S). — 50. ον (TH) pot. q. ω (SV).

ἐπορεύετο. ⁵¹ ἥδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ὑπὸντησαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ὁ παῖς σου ζῇ. ⁵² ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν. εἶπαν οὖν αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς ὥραν ἐβδόμην ἀφήκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ⁵³ ἔγνω οὖν ὁ

πατὴρ ὅτι ἐκείνη τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ υἱός σου ζῇ, καὶ ἐπίστευσαν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. ⁵⁴ Τοῦτο δὲ πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

38. Incipit ministerium publicum Christi in Galilaea.

Lc. IV, 14^b-15; Mc. I, 14^b-15; Mt. IV, 17.

Lc. IV. ^{14b} Καὶ φήμη ἐξηλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. ¹⁵ καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Mc. I. ^{14b} κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ¹⁵ καὶ λέγων ὅτι Πᾶσι πληρῶται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Mt. IV. ¹⁷ Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

39. Iesus in patria sua tempus salutis nuntiat aduenisse.

Lc. IV, 16-22^a.

Lc. IV. ¹⁶ Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν τετραμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰθὼς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. ¹⁷ καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον

¹⁸ Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελισασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν,

ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει,

¹⁹ κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν.

²⁰ καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ²¹ ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπληρῶται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. ^{22^a} καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

39bis. Lc. IV, 22^b-30 = § 100.

* Lc. IV. ^{22b} Καὶ ἔλεγον Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος; ²³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην Ἰατρί, θεράπευσον σεαυτὸν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. ²⁴ εἶπεν δέ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ²⁵ ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλὰ χήραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἑξ, ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν

γῆν, ²⁶ καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυκαῖκα χήραν. ²⁷ καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναϊμάν ὁ Σύρος. ²⁸ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὀκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν. ³⁰ αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

Io. IV, 51. αὐτοῦ p. δούλοι (H) uel om. (TSV). — σου (SV) pot. q. αὐτοῦ (TH).

Lc. IV, 17. ἀναπτύξας (TSV) pot. q. ἀνοίξας (H). — 25. om. ὅτι a. πολλὰ (HV) uel add. (TS). — ἐπὶ a. ἐτη (TSV) pot. q. om. (H).

40. Iesus relinquit Nazareth et migrat Capharnaum.

Lc. IV, 31; Mc. I, 21; Mt. IV, 13-16.

Lc. IV. ³¹ Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν·

Mc. I. ²¹ Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναοὺμ. Καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν.

Mt. IV. ¹³ Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρεθ ἐλθὼν κατέκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ. ¹⁴ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος ¹⁵ Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλεὶμ, Ὅδον θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, ¹⁶ Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα, Καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

41. Iesus docet cum auctoritate.

Lc. IV, 32; Mc. I, 22; Mt. VII [28^a] 28^{b-29}.

Lc. IV. ³² Καὶ ἐξεπλήσσαντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

Mc. I. ²² Καὶ ἐξεπλήσσαντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

Mt. VII. ²⁸ [Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους,] ἐξεπλήσσαντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ²⁹ ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

42. Iesus daemoniacum sanat.

Lc. IV, 33-37; Mc. I, 23-28.

Lc. IV. ³³ Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ³⁴ Ἐὰν τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ³⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν

Mc. I. ²³ Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν ²⁴ λέγων Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ²⁵ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. ²⁶ καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ

Mt. IV, 13. Ναζαρεθ pot. q. Ναζαρα (TH) uel Ναζαρετ (SV). — 16. σκοτει (TSV) pot. q. σκοτια (H).

βλάψαν αὐτόν. ³⁶ καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται; ³⁷ Καὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

αὐτοῦ. ²⁷ καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας Τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν, καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. ²⁸ Καὶ ἐξήλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

43. Socrum Petri sanat in Capharnaum.

Lc. IV, 38-39; Mc. I, 29-31; Mt. VIII, 14-15.

Lc. IV. ³⁸ Ἀναστάς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. ³⁹ καὶ ἐπιστάς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστὰσα διηκόνει αὐτοῖς.

Mc. I. ²⁹ Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ³⁰ ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρεσσοῦσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. ³¹ καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτήν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Mt. VIII. ¹⁴ Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθεράν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. ¹⁵ καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

44. Multae sanationes uespere.

Lc. IV, 40-41; Mc. I, 32-34. III, 11-12; Mt. VIII, 16-17.

Lc. IV. ⁴⁰ Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενότητας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν·

ὁ δὲ ἐνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. ⁴¹ ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,

κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

Mc. I. ³² Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. ³³ καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. ³⁴ καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ᾔφειεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

III. ¹¹ καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκαθάρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ¹² καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσιν.

Mt. VIII. ¹⁶ Ὁψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν. ¹⁷ ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Lc. IV, 41. κραζοντα (HV) pot. q. κραυγαζοντα (TS).

Mc. I, 27. προς εαυτους (SV) pot. q. αυτους (TH). — 32. εδυσε (H) uel εδυ (TSV).

45. Abscessio Iesu ad euangelizandum.

Lc. IV, 42-44; Mc. I, 35-39; Mt. IV, 23 [IX, 35].

Lc. IV. ⁴² Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον. καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτόν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ⁴³ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καί ταις ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελισασθὰ με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. ⁴⁴ Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Ἰουδαίας.

Mc. I. ³⁵ Καὶ πρῶτ' ἔνυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κακεῖ προσήυχετο. ³⁶ καὶ κατεδίδωξεν αὐτόν Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ³⁷ καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσίν σε. ³⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχόμενας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω, εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. ³⁹ καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt. IV. ²³ Καὶ περιήγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

[Mt. IX. ³⁵ Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις, πᾶσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. § 101.]

46. Vocatio Petri et Andreae, Iohannis et Iacobi.

Lc. V, 1-11; Mc. I, 16-20; Mt. IV, 18-22.

Lc. V. ¹ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, ² καὶ εἶδεν πλοῖα δύο ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυνον τὰ δίκτυα. ³ ἔμβας δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτόν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. ⁴ ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγρην. ⁵ καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων

Lc. IV, 44. Ἰουδαίας (HS) rot. q. Γαλιλαίας (TV). — V, 2. ἀλιεῖς (SV) uel ἀλειεῖς (TH). — 5. om. ο α. Σίμων (TH) rot. q. add. (SV).

Mt. IV, 23. om. ο Ἰησοῦς p. περιήγεν (TH) uel add. (SV). nonnulli addunt p. Γαλιλ. — ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ (TH) rot. q. ὅλην τὴν Γαλιλαίαν (SV).

εἶπεν Ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. ⁶ καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλήθος ἰχθύων πολὺ, διεμήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. ⁷ καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἐπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ⁸ ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε· ⁹ θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρῳ τῶν ἰχθύων ἢ συνέλαβον, ¹⁰ ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμονα ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγράφον. ¹¹ καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Mc. I. ¹⁶ Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμονα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων. ¹⁸ καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ¹⁹ Καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, ²⁰ καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπηλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

Mt. IV. ¹⁸ Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμονα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς. ¹⁹ καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. ²⁰ Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. ²¹ Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. ²² Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

47. Leprosus mundatur.

Lc. V, 12-16; Mc. I, 40-45; Mt. VIII, 1-4.

Lc. V. ¹² Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. ¹³ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρῶσθι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ¹⁴ καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μη-

Mc. I. ⁴⁰ Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. ⁴¹ καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει αὐτῷ Θέλω, καθαρῶσθι. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. ⁴³ καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν,

Mt. VIII. ¹ Καταβάντος δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. ² Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι. ³ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων Θέλω, καθαρῶσθι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. ⁴ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς,

Lc. V, 5. om. αὐτῶ p. εἶπεν (TH) uel add. (SV). — om. τῆς α. νυκτός (TH) pot. q. add. (SV). — 6. διεμήσσετο (TH) uel διερρηγνυτο (SV). — 12. καὶ ἰδὼν (SV) pot. q. ἰδὼν δὲ (TH).

Mc. I, 16 et 17. ἁλιεῖς (S) uel ἀλιεῖς (THV).

Mt. IV, 18. 19. ἁλιεῖς (TSV) pot. q. ἀλιεῖς (H).

δεν εἶπειν, ἀλλὰ Ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁵ διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. ¹⁶ αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

¹⁴ καὶ λέγει αὐτῷ Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἶπης, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ¹⁵ ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἔπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωυσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

48. Sanatio paralytici; (primus conflictus cum Phariseis).

Lc. V, 17-26; Mc. II, 1-12; Mt. IX [1] 2-8.

Lc. V. ¹⁷ Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐλληλυθότες ἐκ πάσης κόμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ· καὶ δύναμις Κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. ¹⁸ καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. ¹⁹ καὶ μὴ εὐρόντες ποῖας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθήκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. ²⁰ καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

²¹ καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφιέναι εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός; ²² ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ²³ τί ἐστὶν εὐκοπώ-

Mc. II. ¹ Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν· ² καὶ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

³ καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. ⁴ καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

⁵ καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ Τέκνον, ἀφιένται σοι αἱ ἁμαρτίαι.

⁶ ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ⁷ Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἰς ὁ θεός; ⁸ καὶ εὐθύς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει αὐτοῖς Τί ταῦτα διαλογί-

Mt. IX. [¹ Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. cf. § 99.]

² Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον.

καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ Θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι.

³ Καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς Οὗτος βλασφημεῖ. ⁴ καὶ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν Ἵνα τί ἐνθυμείσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁵ τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἶπεν Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἶπεν Ἐγείρε καὶ περιπάτει; ⁶ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξ-

Lc. V, 21. αφιεναι (S) pot. q. αφειναι (THV).

Mc. II, 4. προσενηκαί (THV) pot. q. προσεγγισαι (S).

Mt. IX, 2. αφεωνται (SV) pot. q. αφιενται (TH). — 4. ειδως (H) uel ιδων (TSV). — om. υμεις p. τι (TH) pot. q. add. (SV). — 5. sicut in u. 2.

ν, εἰπεῖν Ἐφείωνταί σοι αἱ τῆς σου, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ τάτει; ²⁴ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἡς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — τῷ παραλελυμένῳ Σοὶ λέγειρε καὶ ἄρας τὸ κλινίδιον τοῦ οἴκου σου.

²⁴ καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνὸς πινυ ἀυτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπηλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. ²⁶ Καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπληρώθησαν φόβου λέγοντες ὅτι Εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

ζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; ⁹ τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ Ἀφιένταί σοι αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν Ἐγειρε καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; ¹⁰ ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς, — λέγει τῷ παραλυτικῷ ¹¹ Σοὶ λέγω, ἔγειρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ¹² καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι Οὕτως οὐδέποτε εἶδομεν.

ουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ — Ἐγερθεὶς ἄρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

⁷ καὶ ἐγερθεὶς ἀπηλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁸ Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

49. Vocatio Leui (Matthaei); prandium in domo eius; (secundus conflictus).

Lc. V, 27-32 [XV, 1-2]; Mc. II, 13-17; Mt. IX, 9-13 [XII, 7].

Lc. V. ²⁷ Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λεὺν καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. ²⁸ καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. ²⁹ Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολλὸς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. [XV. ¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγιζόντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. cf. § 194.] V. ³⁰ καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; ³¹ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ υἱοὶ τῆς ἀκαθαρσίας ἰατροὺ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες;

Mc. II. ¹³ Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. ¹⁴ Καὶ παράγων εἶδεν Λεὺν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁵ Καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ.

¹⁶ καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει; ¹⁷ καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς ὅτι Οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχυροὶ ἰατροὺ ἀλλ' οἱ κακῶς

Mt. IX. ⁹ Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τῷ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. ¹⁰ Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

¹¹ καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; ¹² ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν Οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχυροὶ ἰατροὺ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. ¹³ πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστὶν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ

Lc. V, 28. ἠκολούθει (TH) uel ἠκολούθησεν (SV).

Mc. II, 9. ἐγειρε (TSV) pot. q. ἐγειρου (H).

Mt. IX, 6. ἐγερθεὶς (TSV) pot. q. ἐγειρε (H). — 9. ἠκολούθησεν (HV) uel ἠκολούθει (TS).

³² οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς.

θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς. [XII. 7 εἰ δὲ ἐγνώκετε τί ἐστὶν Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδίκασατε τοὺς ἀναιτίους. cf. § 51.]

50. Quaestio de ieiunio; (tertius confictus).

Lc. V, 33-39; Mc. II, 18-22; Mt. IX, 14-17.

Lc. V. ³³ Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σὺ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. ³⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεύειν; ³⁵ ἔλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

³⁶ Ἐλέγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι· Οὐδεὶς ἐπιβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσαι καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπιβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.

³⁷ καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται. ³⁸ ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς βλητέον. ³⁹ Καὶ οὐδεὶς πιδὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστίν.

Mc. II. ¹⁸ Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σὺ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν οὐ δύνανται νηστεύειν· ²⁰ ἔλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

²¹ οὐδεὶς ἐπιβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἵρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται.

²² καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς.

Mt. IX. ¹⁴ Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἔλεύσονται ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν.

¹⁶ οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπιβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἵρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται.

¹⁷ οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς, καὶ ἀμφοτέροι συντηροῦνται.

51. In die sabbati discipuli spicas euellunt; (quartus confictus).

Lc. VI, 1-5; Mc. II, 23-28; Mt. XII, 1-8.

Lc. VI. ¹ Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ τῷ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπο-

Mc. II. ²³ Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι

Mt. XII. ¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν

Lc. V, 34. νηστεύειν (SV) pot. q. νηστεύσαι (TH). — 39. χρηστός (TH) pot. q. χρηστοτερός (SV). — VI, 1. om δευτεροπρωτῶ p. σαββατῶ (H) pot. q. add. (TSV) uel δευτερω πρωί.

Mc. II, 23. παραπορεύεσθαι (TSV) uel διαπορεύεσθαι (H).

Mt. IX, 14. om. πολλὰ p. νηστευόμεν (TH) pot. q. add. (SV).

ρίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐ-
τοῦ καὶ ἦσθιον τοὺς στάχους ψά-
χοντες ταῖς χερσίν.

² τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν
Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν τοῖς
σάββασιν; ³ καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς
αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ τοῦ-
το ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε
ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
⁴ ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέ-
σεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν
τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν
φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλον-
τες τοὺς στάχους.

²⁴ καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ
Ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ
οὐκ ἔξεστιν; ²⁵ καὶ λέγει αὐτοῖς
Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν
Δαυὶδ ὅτε χρεῖαν ἔσχεν καὶ ἐπεί-
νασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;
²⁶ πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ
θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ
τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφα-
γεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ
τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς
σὺν αὐτῷ οὖσιν; ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐ-
τοῖς Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρω-
πον ἐγένετο καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος
διὰ τὸ σάββατον.

²⁸ ὥστε κύριός
ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ
σαββάτου.

διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλ-
λιν στάχους καὶ ἐσθίειν.

² οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν
αὐτῷ Ἴδου οἱ μαθηταὶ σου ποιοῦ-
σιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαβ-
βάτῳ. ³ ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ
ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε
ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; ⁴ πῶς
εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ
καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως
ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν
οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς
ἱεροῖσιν μόνοις; ⁵ ἢ οὐκ ἀνέγνωτε
ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ
ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βε-
βηλοῦσιν καὶ ἀνατίοι εἰσιν; ⁶ λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν
ᾧ δε. ⁷ εἰ δὲ ἐγνώκατε τί ἐστιν
Ἐλεος θέλω καὶ οὐ θυσιάν, οὐκ
ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους.
cf. IX. 13. § 49.

⁸ κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

⁵ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Κύριός ἐστιν
τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

52. In die sabbati sanatio manus aridae; (quintus conflictus).

Lc. VI, 6-10 [XIV, 3^b]; Mc. III, 1-5; Mt. XII, 9-13.

Lc. VI. ⁶ Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ
σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν
συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν
ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἦ
δεξιὰ ἦν ξηρά. ⁷ παρατηροῦντο δὲ
αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρι-
σαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει,
ἵνα εὗρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ.
⁸ αὐτὸς δὲ ᾗδει τοὺς διαλογισμοὺς
αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξη-
ρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα Ἐγείρε καὶ
στήθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς
ἔστη. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς
αὐτοὺς Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξε-
στιν τῷ σαββάτῳ ἀγαποποιῆσαι

Mc. III. ¹ Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν
εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ
ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν
χεῖρα. ² καὶ παρατήρουν αὐτὸν εἰ
τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν,
ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ, ³ καὶ λέ-
γει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα
ἔχοντι ξηράν Ἐγείρε εἰς τὸ μέ-
σον. ⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐξεστιν
τοῖς σάββασιν ἀγαποποιῆσαι ἢ κα-
κοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπο-
κτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. ⁵ καὶ πε-
ριβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς,
συνλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς
καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ

Mt. XII. ⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν
ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.
¹⁰ καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων
ξηράν. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέ-
γοντες Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασιν
θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν
αὐτοῦ. ¹¹ ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τίς
ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει
πρόβατον ἕν, καὶ ἂν ἐμπέσῃ τοῦτο
τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ
κρατήσῃ αὐτὸ καὶ ἐγείρῃ; ¹² πόσῳ
οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου.
ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασιν καλῶς
ποιεῖν. ¹³ Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ
Ἐκτείνόν σου τὴν χεῖρα. καὶ ἔξ-

Lc. VI, 3. απ. π. α. ε. ο Ἰησοῦς (HV) pot. q. απ. ο Ἰησοῦς π. α. ε. (TS). — οτε (H) pot. q. οποτε (TSV). — 4. λα-
βῶν (HV) pot. q. ελαβεν και (TS). — 5. om. οτι α. κυριος (H) uel add. (TSV). — τ. σ. ο. υ. τ. α. (H) uel ο υιος τ. α.
και του σαββατου (TSV). — 7. αυτον (H) pot. q. om. (TSV).

Mc. III, 1. την α. συναγωγην (S) uel om. (THV).

Mt. XII, 4. εφαγον (TH) uel εφαγεν (SV). — ο (TH) pot. q. ους (SV).

ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σώσαι ἢ ἀπο-
λέσαι; [XIV, 3^b Ἐξεστὶν τῷ σαβ-
βάτῳ θεραπεύσαι ἢ οὐ; cf. § 188.]
VI, 10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας
αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐκτείνον τὴν
χεὶρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπε-
κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ.

Ἐκτείνον τὴν χεὶρά σου· καὶ
ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ
χεὶρ αὐτοῦ.

ἐτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιής,
ὡς ἡ ἄλλη.

53. Primum consilium perdendi Iesum. cf. 172, 233, 239.

Lc. VI, 11; Mc. III, 6; Mt. XII, 14.

Lc. VI, 11 Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν
ἀνόας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλή-
λους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

Mc. III, 6 Καὶ ἐξελθόντες οἱ
Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρω-
διανῶν συμβούλιον ἐδίδουν κατ' αὐ-
τοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt. XII, 14 Ἐξελθόντες δὲ οἱ
Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ'
αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

54. Iesus duodecim discipulos eligit.

Lc. VI, 12-16; Mc. III, 13-19; Mt. X, 1-4.

Lc. VI, 12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς
ἡμέραις ταύταις ἐξελεῖν αὐτὸν
εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν
διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ
θεοῦ.

13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσ-
εφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ,
καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώ-
δεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμα-
σεν, 14 Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασεν
Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην
καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον
15 καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ
Ἰάκωβον Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν
καλούμενον Ζηλωτὴν 16 καὶ Ἰούδαν
Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ ὃς
ἐγένετο προδότης.

Mc. III, 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ
ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ᾗθελεν
αὐτός, καὶ ἀπήλθον πρὸς αὐτόν.
14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα, ἵνα ᾧσιν
μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐ-
τοὺς κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξ υ-
σίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια 16 καὶ
ἐποίησεν τοὺς δώδεκα καὶ ἐπέθη-
κεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον,
17 καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰα-
κώβου καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνό-
ματα Βοανηργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ
Βροντῆς, 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φί-
λιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθ-
θαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν
τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σί-
μωνα τὸν Καναναῖον 19 καὶ Ἰούδαν
Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

Mt. X, 1 Καὶ προσκαλεσάμενος
τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδω-
κεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων
ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ
καὶ θεραπεύειν πάσαν νόσον καὶ
πᾶσαν μαλακίαν. 2 Τῶν δὲ δώδεκα
ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦ-
τα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος
Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου
καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ,
3 Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θω-
μᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰά-
κωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδ-
δαῖος, 4 Σίμων ὁ Καναναῖος καὶ
Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παρα-
δοὺς αὐτόν.

Mc. III, 5. σου (H) uel om. (TSV). — 17. ονοματα (TSV) pot. q. ονομα (H).
Mt. X, 2. om. καὶ α. Ιακωβος (S) pot. q. add. (THV). — 3. Θαδδαιος (HV) uel Λεββαιος (T).

55. Concursus turbae.

Lc. VI, 17-19; Mc. III, 7-10; Mt. XII, 15. IV, 25. 24. XII, 16-21.

Lc. VI. ¹⁷ Καὶ καταβάς μετ' αὐ-
τῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ
ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ
πληθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης
τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ
τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος,
¹⁸ οἳ ἦλθαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆ-
ναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ
ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκα-
θάρτων ἐθεραπεύοντο· ¹⁹ καὶ πᾶς
ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ,
ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο
καὶ ἰατο πάντας.

Mc. III. ⁷ Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν
πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ
πληθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἤκο-
λούθησεν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας
⁸ καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς
Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου
καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πληθος
πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ποιεῖ ἦλθον
πρὸς αὐτόν. ⁹ καὶ εἶπεν τοῖς μα-
θηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσ-
καρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα
μὴ θλίβωσιν. αὐτόν. ¹⁰ πολλοὺς
γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν
αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον
μάστιγας.

Mt. XII. ¹⁵ Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς
ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. Καὶ ἠκολού-
θησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθερά-
πευσεν αὐτοὺς πάντας.

IV. ²⁵ Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ
ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας
καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων
καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορ-
δάνου.

²⁴ Καὶ ἀπήλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς
ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν
αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας
ποικιλίαις νόσοις καὶ βασάνοις συν-
εχομένους, καὶ δαιμονιζομένους
καὶ σεληνιζομένους καὶ παραλυ-
τικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

XII. ¹⁶ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς
ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν·
¹⁷ ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ
Ἰσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος

¹⁸ Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα,
ὁ ἀγαπητός μου ὃν ἐδόκησεν
ἡ ψυχὴ μου·

θῆσω τὸ πνευμά μου ἐπ' αὐτόν,
καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγ-
γελεῖ.

¹⁹ Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγᾷσει,
οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλα-
τείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

²⁰ κάλαμον συντετριμμένον οὐ κα-
τεάξει

καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει,
ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νίκος τὴν
κρίσιν.

²¹ καὶ τῷ δυνάματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλ-
πιούσιν.

Mc. III, 8. ποιεῖ (H) uel ἐποιεῖ (TSV).

Mt. XII, 18. om. εἰς α. οὐ 2^ο. (H) uel add. (TSV).

56. Magister docens.

Lc. VI, 20^a; Mt. V, 1. 2.

Lc. VI. 20^a Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν

Mt. V. 1¹ Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· 2 καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἔδιδασκεν αὐτοὺς λέγων

57. Beatitudines et imprecationes.

Lc. VI, 20^b-26; Mt. V, 3-12.

Lc. VI. 20^b Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

22 μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 23 χάριτε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

24 Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.

25 οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

26 οὐαὶ ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι, κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

Mt. V. 3 Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

4 μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

5 μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

6 μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

7 μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

8 μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

9 μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

10 μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11 μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἑμοῦ· 12 χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἔδιδωκεν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

58. Christus non soluit sed adimplet Legem.

Mt. V, 17. 20.

Mt. V. 17 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι·

20 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

59. Perficitur praeceptum de non occidendo.

Mt. V, 21-24.

Mt. V. 21 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. 22 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς

τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 23 ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ ἐκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, 24 ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγῃ τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἔλθῶν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου.

60. De non moechando. cf. 133.

Mt. V, 27-30 [XVIII, 8. 9]; [Mc. IX, 43. 45. 47].

Mt. V. 27 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ὁ μοιχεύσεις. 28 Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ.

[Mt. XVIII. 8 Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. καλὸν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. cf. § 133.]

[Mc. IX. 43 Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστὶν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. 44 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίσῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. 45 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίσῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. cf. § 133.]

61. De repudiatione. cf. 214.

Mt. V, 31-32; † Lc. XVI, 18; [Mc. X, 11-12]; [Mt. XIX, 9].

Mt. V. 31 Ἐρρέθη δὲ Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 Ἐγὼ δὲ

62. 63. 64. Lc. VI, 29-31; XVI, 18. — Mc. X, 11-12. — Mt. V, 32-42; VII, 12; XIX, 9.

λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπο-
λύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
παρεκτὸς λόγου πορνείας
ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι,
καὶ ὁς ἐὰν ἀπολελυμένην
γαμῇ μοιχᾶται.

† Lc. XVI. ¹⁸ Πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοι-
χεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην
ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοι-
χεύει.

[Mc. X. ¹¹ ὁς ἂν ἀπο-
λύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶ-
ται ἐπ' αὐτήν, ¹² καὶ ἐὰν
γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα
αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλον
μοιχᾶται. cf. § 214.]

[Mt. XIX. ⁹ λέγω δὲ
ὑμῖν ὅτι ὁς ἂν ἀπολύσῃ
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ
πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλ-
λην μοιχᾶται. cf. § 214.]

62. De iureiurando

Mt. V, 33-37.

Mt. V. ³³ Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἁρ-
χαίοις· Οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ
τοὺς ὅρκους σου. ³⁴ Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμό-
σαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν
τοῦ θεοῦ. ³⁵ μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν

ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις
ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως. ³⁶ μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ
σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῇ-
σαι ἢ μέλαιναν. ³⁷ ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ,
οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

63. De talione et condonatione.

† Lc. VI, 29-30; Mt. V, 38-42.

† Lc. VI. ²⁹ Τῷ τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν σιαγὸνα
πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου
τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης.

³⁰ Παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ
σὰ μὴ ἀπαίτει.

Mt. V. ³⁸ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ὁφθαλμὸν ἀντὶ
ὀφθαλμοῦ καὶ δόντα ἀντὶ δόντος. ³⁹ Ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥα-
πίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγὸνα σου, στρέψον αὐτῷ καὶ
τὴν ἄλλην. ⁴⁰ καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν
χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. ⁴¹ καὶ
ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἔν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο.
⁴² τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δα-
νίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

64. Regula aurea.

† Lc. VI, 31; Mt. VII, 12.

† Lc. VI. ³¹ Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν
οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

Mt. VII. ¹² Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶ-
σιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐ-
τοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

Mt. V, 39. ραπίζει (THV) pot. q. ραπισει (S).—σιαγὸνα σου (H) uel σου σιαγ. (SV).—VII, 12. εἰαν (TH) uel αν (SV).

65. De amore inimicorum.

Lc. VI, 27-28. 32-36; Mt. V, 43-48.

Lc. VI. ²⁷ Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, ²⁸ εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεάζόντων ὑμᾶς. 29-30 = § 63; 31 = § 64.

³² καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. ³³ καὶ ἐὰν ἀγαθοποιήτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. ³⁴ καὶ ἐὰν δανίσγητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. ³⁵ πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. ³⁶ Γίνεσθε οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

Mt. V. ⁴³ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. ⁴⁴ Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ⁴⁵ ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ⁴⁶ ἐὰν γὰρ ἀγαπήσγητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ⁴⁷ καὶ ἐὰν ἀσπάσγησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;

⁴⁸ Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὥς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

66. Omnia propter Deum.

Mt. VI, 1.

Mt. VI. ¹ Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μή ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆ-

ναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

67. De eleemosyna.

Mt. VI, 2-4.

Mt. VI. ² Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέ-

χουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ³ σοὺ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ⁴ ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τοῦ κρυπτοῦ· καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τοῦ κρυπτοῦ ἀποδοῦσέ σοι.

68. De oratione

Mt. VI, 5-6.

Mt. VI. ⁵ Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὥς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ

ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,

Lc. VI, 36. om. και p. καθως (TH) pot. q. add. (SV).

ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ⁶ σὺ δὲ ὅταν προσ-
εύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν
θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπ-

τῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώ-
σει σοι.

69. De ieiunio.

Mt. VI, 16-18.

Mt. VI. ¹⁶ Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα
αὐτῶν ὥπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες·
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. ¹⁷ σὺ

δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσ-
ωπόν σου νίψαι, ¹⁸ ὥπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ· καὶ
ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι.

70. De non iudicando proximum.

Lc. VI, 37-42; Mt. VII, 1-5.

Lc. VI. ³⁷ Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε·
καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε.
ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε. ³⁸ δίδετε, καὶ δοθή-
σεται ὑμῖν, μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμέ-
νον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον
ὑμῶν· ὅ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται
ὑμῖν. * ³⁹ Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι
δύναται τυφλὸς τυφλὸν δδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς
βόθυνον ἐμπεσοῦνται; cf. § 114. * ⁴⁰ οὐκ ἔστιν μα-
θητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς
ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. cf. § 173. ⁴¹ Τί
δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελ-
φοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ
κατανοεῖς; ⁴² ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου
Ἄδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέ-
πων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ
ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ
ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

Mt. VII. ¹ Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. ² ἐν ᾧ
γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,

καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. cf.
§ 87.

³ Τί δὲ βλέπετε τὸ
κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ
ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ⁴ ἢ πῶς
ἔρεις τῷ ἀδελφῷ σου Ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ
τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
σου; ⁵ ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
σου τὴν δοκὸν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ
κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

71. De sacris non profanandis.

Mt. VII, 6.

Mt. VII. ⁶ Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ
βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἐμπροσθεν τῶν χοί-

ρων, μή ποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν
αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Mt. VII, 4. ἐκ (TH) pot. q. απο (SV). — 6. καταπατήσουσιν (TH) pot. p. καταπατήσωσιν (SV).

72. De angusta porta et arcta uia.

Mt. VII, 13-14; [Lc. XIII, 24-25].

Mt. VII. ¹³Εἰσελάτε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. ¹⁴τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσιν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

[Lc. XIII. ²⁴Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, ²⁵ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἕξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἔρει ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. cf. § 184.]

73. Cauendum ab hypocritis.

Lc. VI, 43-45; Mt. VII, 15-20. XII, 33-37.

Lc. VI. ⁴³Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. ⁴⁴ἔκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σύκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν.

⁴⁵ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

Mt. VII. ¹⁵Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἕσσωθεν δὲ εἰσιν λύκοι ἄρπαγες. ¹⁶ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σύκα; ¹⁷οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. ¹⁸οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. [¹⁹πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. cf. § 16.] ²⁰ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

Mt. XII. ³³Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. ³⁴γεννήματα ἔχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες;

ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. ³⁵ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. ³⁶Λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἄργον ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ³⁷ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

Lc VI, 45. αὐτοῦ (SV) pot. q. om. (TH).

Mt VII, 13. om. ἡ πύλη p. πλατεία (H) pot. q. add. (TSV). — 14. τι (SV) pot. q. οτι (TH). — 15. om. δε p. προσέχετε (TH) pot. q. add. (SV). — 18. ποιεῖν (HV) pot. q. ενεγκεῖν 2°. (TS). — XII, 35. om. τα α. αγαθα (HV) uel add. (TS). — 36. om. εαν p. ο (TH) pot. q. add. (SV).

74. A discipulis requiruntur opera bona.

Lc. VI, 46; Mt. VII, 21.

Lc. VI. ⁴⁶ Τί δέ με καλεῖτε Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

Mt. VII. ²¹ Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

75. Conclusio sermonis.

Lc. VI, 47-49; Mt. VII, 24-27.

Lc. VI. ⁴⁷ Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος· ⁴⁸ ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομῶντι οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμός τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθεῖσθαι αὐτήν. ⁴⁹ ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥήγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα,

Mt. VII. ²⁴ Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὀικοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. ²⁵ καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

²⁶ Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὀικοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. ²⁷ καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

76. Capharnaum sanatur seruus centurionis.

Lc. VII, 1-10; Mt. VII, 28^a. VIII, 5-10. 13.

Lc. VII. ¹ Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

² Ἐκατοντάρχου δὲ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἡμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. ³ ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἔλθῶν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. ⁴ οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, ⁵ ἀπαρτὰ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ὀικοδόμησεν ἡμῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς.

Mt. VII. ²⁸ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους. ²⁸^b - ²⁹ § 41.

VIII. ⁵ Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναοὺμ προσήλθεν αὐτῷ ἐκατόνταρχος· παρακαλῶν αὐτὸν ⁶ καὶ λέγων Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος.

⁷ καὶ λέγει αὐτῷ Ἐγὼ ἔλθων θεραπεύσω αὐτόν.

Mt. VIII, 7. καὶ α. λεγει (SV) pot. q. om. (TH).

ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας
ἔπεμψεν φίλους ὃ ἑκατοντάρχος λέγων αὐτῷ Κύ-
ριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ ἱκανὸς εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν
στέγην μου εἰσέλθῃς, ⁷ διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἤξιωσα
πρὸς σὲ ἔλθειν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ
παῖς μου· ⁸ καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξου-
σίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ
λέγω τούτῳ Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ
Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου Ποίησον
τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ⁹ ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς
ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἄκ λουθοῦντι
αὐτῷ ὅχλῳ εἶπεν Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ
τοσαύτην πίστιν εὑρον. ¹⁰ καὶ ὑποστρέψαντες εἰς
τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὑρον τὸν δούλον ὑγιαί-
νοντα.

⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατοντάρχος ἔφη Κύριε, οὐκ
εἰμι ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ
μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. ⁹ καὶ
γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ'
ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ Πορεύθητι,
καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ
τῷ δούλῳ μου Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ¹⁰ ἀκούσας
δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν
Ἄμην λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν
τῷ Ἰσραὴλ εὑρον.

¹³ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῃ Ὑπαγε, ὥς
ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ
ᾠρᾳ ἐκείνῃ.

77. Nain filius uiduae ad uitam reuocatur.

Lc. VII, 11-17.

Lc. VII. ¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔξῃς ἐπορεύθη
εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. ¹² ὥς δὲ ἤγγισεν
τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκὼς
μονογενὴς υἱὸς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα,
καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. ¹³ καὶ
ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν
αὐτῇ Μὴ κλαῖε. ¹⁴ καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς σο-

ροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν Νεα-
νίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. ¹⁵ καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς
καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.
¹⁶ Ἐλαβεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν
λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ
ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. ¹⁷ καὶ
ἐξηλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ
καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

78. Iohannis captiui legatio ad Iesum.

Lc. VII, 18-23; Mt. XI, 2-6.

Lc. VII. ¹⁸ Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος
δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ¹⁹ ἔπεμψεν
πρὸς τὸν κύριον λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν; ²⁰ παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτόν οἱ
ἄνδρες εἶπαν Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν
ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον
προσδοκῶμεν; ²¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ᾠρᾳ ἐθεράπευσεν πολ-
λοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστιγῶν καὶ πνευμάτων πονη-

Mt. XI. ² Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμω-
τηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ ³ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον
προσδοκῶμεν;

Lc. VII, 6. ἱκανὸς εἰμι (TH) uel ε. ι. (SV). — 11. τῷ (HSV) pot. q. τῇ (T). — 12. μονογενὴς υἱὸς (THV) pot. q. υ. μ. (S) — 16. παντὰς (HV) pot. q. ἀπαντὰς (TS). — 19. ἄλλον (TSV) pot. q. ἕτερον (H). — 20. ἀπεστείλεν (H) uel ἀπεσταλκεν (TSV).

Mt. VIII, 8. καὶ α. ἀποκριθεὶς (SV) pot. q. δε p. (TH).

ρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. ²² καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ὅτι εἶδετε καὶ ἤκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. ²³ καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ὅτι ἀκούετε καὶ βλέπετε· ⁵ τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· ⁶ καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

79. Iohannes praecursor et ipse Christus a generatione praua uindicantur.

Lc. VII, 24-35. † XVI, 16; Mt. XI, 7-19.

Lc. VII. ²⁴ Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ²⁵ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσὶν, ²⁶ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ²⁷ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται cf. Mc. I, 2. § 15.

Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν δδὸν σου ἔμπροσθέν σου,

²⁸ λέγω ὑμῖν, μεῖζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδεὶς ἔστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μεῖζων αὐτοῦ ἔστιν.

† XVI. ¹⁶ Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

VII. ²⁹ Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 237. ³¹ Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ³² ὅμοιοι εἰσὶν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ὁ λέγει

Ἡὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ᾤρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε·

³³ ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἐσθίων ἄρτον μήτε πίνων οἶνον, καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει·

³⁴ ἐλήλυθεν δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων,

Mt. XI. ⁷ Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου Τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ⁸ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. ⁹ ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. ¹⁰ οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται

Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου,

ὃς κατασκευάσει τὴν δδὸν σου ἔμπροσθέν σου.

¹¹ ἄμην λέγω ὑμῖν οὐκ ἐγγεγραμὴ ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μεῖζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μεῖζων αὐτοῦ ἔστιν.

¹² πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν.

¹³ ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται καὶ βιάσται ἀρπάζουσιν αὐτήν.

¹⁴ καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ¹⁵ Ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

¹⁶ Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεάν ταύτην; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς ἀγοραῖς ὁ προσφωνοῦντα τοῖς ἐτέροις ¹⁷ λέγουσιν

Ἡὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ᾤρχήσασθε·

ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

¹⁸ ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης μῆτε ἐσθίων μῆτε πίνων, καὶ λέγουσιν Δαιμόνιον ἔχει· ¹⁹ ἦλθεν δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν Ἰδοὺ ἄνθρωπος

Lc. VII, 22. om. οτι a. τυφλοι (H) pot. p. add. (TSV). — και a. κωφοι (H) pot. q. om. (TSV). — 24. 25. 26. ἐξηλθατε (H) pot. q. ἐξηλυθατε (TSV). — 28. om. γαρ p. λεγω (TH) pot. q. add (SV). — προφητης (TS) uel om. (HV). Mt. XI, 6. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — 8. om. ειςιν p. βασιλεων (TH) uel add. (SV). — 10. om. γαρ p. ουτος (TH) pot. q. add. (SV).

καὶ λέγετε Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. ³⁶ καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς.

πὸς φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

80. Quoniam dilexit multum, mulier peccatrix dimittitur in pace.

Lc. VII, 36-50.

Lc. VII. ³⁶ Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. ³⁷ Καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἁλάβαστρον μύρου ³⁸ καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειπεν τῷ μύρῳ. ³⁹ Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων Οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δὲ Διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν. ⁴¹ Δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῇ τινί. ὁ εἰς ὧφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα. ⁴² μὴ ἔχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἔχαρίσατο. τίς οὖν

αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; ⁴³ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἔχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ὁρθῶς ἔκρινας. ⁴⁴ καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσηλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μοι ἐπὶ πόδας οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς ἐξέμαξεν. ⁴⁵ φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἅψ' ἦς εἰσηλθὼν οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ⁴⁶ ἔλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειπεν τοὺς πόδας μου. ⁴⁷ οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφένονται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. ⁴⁸ εἶπεν δὲ αὕτῃ Ἀφένονται σου αἱ ἁμαρτίαι. ⁴⁹ καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

81. Iesus praedicat, aliquot ministrantibus feminis.

Lc. VIII, 1-3

Lc. VIII. ¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, ² καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεβεραιομένης ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία

ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἅψ' ἦς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, ³ καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

82. Sollicitudo parentum Iesu.

Mc. III, 20-21.

Mc. III. ²⁰ Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ

ἄρτον φαγεῖν. ²¹ καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξήλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Lc. VII, 33. πινὼν οἶνον (TH) pot. q. o. π. (SV). — 42. om. δε p. εχοντων (TH) pot. q. add. (SV). — om. ειπε α πλεον (TH) pot q add. (SV) — 43. om. δε p αποκριθεις (TH) pot q. add. (SV) — 44. om. τους α. ποδας (H) uel add. (TSV). — 45. διελειπεν (TSV) pot. q. διελειπεν (H). — 46. τους ποδας μου (H) uel μου τ. π. (TSV).

Mc. III, 20. ο α. οχλος (HSV) uel om. (T).

83. Veri parentes Iesu.

† Lc. VIII, 19-21 [XI, 28]; Mc. III, 31-35; Mt. XII, 46-50.

† Lc. VIII. ¹⁹ Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ²⁰ ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ²¹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες. [XI. ²⁸ αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες. cf. § 168.]

Mc. III. ³¹ Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. ³² καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. ³³ καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; ³⁴ καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει Ἰδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ³⁵ ὁς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν.

Mt. XII. ⁴⁶ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοί αὐτοῦ εἰσθήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. (⁴⁷ εἶπεν δὲ τις αὐτῷ Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.) ⁴⁸ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; ⁴⁹ καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ εἶπεν Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ⁵⁰ ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός καὶ ἀδελφή καὶ μήτηρ ἐστίν.

84. Parabola de seminante.

Lc. VIII, 4-8; Mc. IV, 1-9; Mt. XIII, 1-9.

Lc. VIII. ⁴ Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς

⁵ Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. ⁶ καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυεῖν

Mc. IV. ¹ Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλείστος, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦσαν. ² καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ³ Ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπείραι. ⁴ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. ⁵ καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρώδες ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν

Mt. XIII. ¹ Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν Ἰησοῦς τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. ² καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰσθήκει. ³ καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλά ἐν παραβολαῖς λέγων Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. ⁴ καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. ⁵ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ

Lc. VIII, 19. παρεγενετο (THV) pot. q. παρεγενοντο (S). — 20. om. οτι p. αυτω (HV) uel add. (TS).

Mc. III, 33. μου p. αδελφοι (TSV) pot. q. om. (H). — IV, 5. om. και α. σπου (TSV) pot. q. add (H).

Mt XII, 46. om. δε p. ετι (TH) pot. q. add. (SV). — 47. om. (HS) pot. q. add. (TV). — XIII, 4. ηλθεν τα πετεινα και (T) pot. q. ηλθοντα τα πετεινα (HSV).

ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα.
⁷ καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν
 ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκαν-
 θαι ἀπέπνιξαν αὐτό. ⁸ καὶ ἕτερον
 ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ
 φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατοντα-
 πλάσιον. Ταῦτα λέγων ἐφώνει
 Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. ⁶ καὶ
 ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος ἐκαυμα-
 τίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν
 ἐξηράνθη. ⁷ καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς
 τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ
 ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ
 καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. ⁸ καὶ ἄλλα
 ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ
 ἐδίδου καρπὸν ἀναβαλόντα καὶ
 αὐξανόμενα, καὶ ἔφερεν ἐν τριά-
 κοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν ἑκα-
 τόν. ⁹ Καὶ ἔλεγεν Ὁς ἔχει ὦτα
 ἀκούειν ἀκουέτω.

τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ⁶ ἡλίου δὲ
 ἀνατελλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ
 τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. ⁷ ἄλλα
 δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ
 ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἀπέπνι-
 ξαν αὐτά. ⁸ ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ
 τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρ-
 πόν, ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἐξήκον-
 τα ὃ δὲ τριάκοντα. ⁹ Ὁ ἔχων ὦτα
 ἀκουέτω.

85. Quare Iesus loquitur in parabolis.

Lc. VIII, 9-10; Mc. IV, 10-12; Mt. XIII, 10-15.

Lc. VIII. ⁹ Ἐπρώτων δὲ αὐτὸν
 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ
 παραβολή. ¹⁰ ὃ δὲ εἶπεν Ὑμῖν
 δέδοται γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς
 βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς
 ἐν παραβολαῖς, ἵνα

βλέποντες μὴ
 βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συν-
 ὠσιν.

Mc. IV. ¹⁰ Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ
 μόνας, ἡρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν
 σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς,
¹¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμῖν τὸ μυσ-
 τήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ
 θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν
 παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεταί, ¹² ἵνα

βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἴδωσιν,
 καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συν-
 ὠσιν,

μὴ ποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῇ
 αὐτοῖς.

Mt. XIII. ¹⁰ Καὶ προσελθόντες
 οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ Διὰ τί ἐν
 παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; ¹¹ ὃ δὲ
 ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὅτι ὑμῖν δέδοται
 γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας
 τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέ-
 δοται. [¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσε-
 ται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται·
 ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθή-
 σεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.] ¹³ διὰ
 τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ,
 ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ
 ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συν-
 ὠσιν· ¹⁴ καὶ ἀναπληροῦνται αὐ-
 τοῖς ἡ προφητεία Ἰσαίου ἡ λέγουσα
 Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε,
 καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ
 μὴ ἴδητε.
¹⁵ ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ
 λαοῦ τούτου,
 καὶ τοῖς ὦσιν βαρέως ἤκουσαν,
 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
 ἐκάμμυσαν·
 μὴ ποτε ἴδωσιν τοὺς ὀφθαλ-
 μοῖς
 καὶ τοῖς ὦσιν ἀκούσωσιν
 καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπι-
 στρέψωσιν,
 καὶ ἰάσονται αὐτούς.

Mc. IV, 8. ἐν (ter) pot. q. εἰς (ter) (TS) uel εἰς, ἐν (HV).
 Mt. XIII, 7. ἀπεπνίξαν (HV) uel επνίξαν (TS).

86. Explicatio parabolaе de seminante.

Lc. VIII, 11-15; Mc. IV, 13-20; Mt. XIII, 18-23.

Lc. VIII. ¹¹Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. ¹²οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἴτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἵρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

¹³οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

¹⁴τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν.

¹⁵τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Mc. IV. ¹³Καὶ λέγει αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; ¹⁴Ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. ¹⁵οἱ δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν εὐθὺς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἵρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς. ¹⁶καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, ¹⁷καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἴτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. ¹⁸καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, ¹⁹καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι ἐμπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ²⁰καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

Mt. XIII. ¹⁸Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. ¹⁹Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἄρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς.

²⁰ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν. ²¹οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται.

²²ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵματος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

²³ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν ὁ δὲ ἑξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα.

87. Misterium reuelabitur.

Lc. VIII, 16-18 [VI, 38^b. XI, 33. XII, 2. XIX, 26]; Mc. IV, 21-25; Mt. XIII, 12 [V, 15. VII, 2^b. X, 26. XXV, 29].

Lc. VIII. ¹⁶Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθεισιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθεισιν, ἵνα οἱ οἱ ἀπορευόμενοι τὸ

[Lc. XI. ³³Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτειν τίθεισιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ ἀπορευόμενοι τὸ

Mc. IV. ²¹Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Μῆτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα

[Mt. V. ¹⁵Οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς

Mt. XIII, 22. om. τουτου p. αιωνος (TH) pot. q. add. (SV). — 23. συνιεις (TH) uel συνιων (SV).

εἰσπορευόμενοι βλέ- πωσιν τὸ φῶς.	φῶς βλέπωσιν. cf. § 170.]	ἐπὶ τὴν λυχν(αν τεθῆ- 17 οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτόν δ οὐ φανε- ρὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον δ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανε- ρὸν ἔλθῃ.	[Lc. XII. ² Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἔστιν δ οὐκ ἀποκα- λυφθήσεται, καὶ κρυ- πτόν δ οὐ γνωσθή- σεται. cf. § 173.]	²² οὐ γὰρ ἔστιν κρυ- πτόν ἐάν μὴ ἴνα φα- νερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. ²³ Ἐἴ τις ἔχει ὄψα ἀκούειν ἀκουέτω. ²⁴ Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν.	[Mt. X. ²⁶ μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκα- λυμμένον δ οὐκ ἀπο- καλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν δ οὐ γνωσθή- σεται. cf. § 173.]
¹⁸ Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε·	[Lc. VI. ^{38b} ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντι- μετρηθήσεται ὑμῖν. cf. § 70.]	8ς ἂν γὰρ ἔχη, δοθή- σεται αὐτῷ, καὶ 8ς ἂν μὴ ἔχη, καὶ 8 δο- κεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	[Lc. XIX. ²⁶ λέγω ὑμῖν 8τι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον- τος καὶ 8 ἔχει ἀρθή- σεται. cf. § 227.]	²⁵ 8ς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ 8ς οὐκ ἔχει, καὶ 8 ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.	[Mt. VII. ^{2b} καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν cf. § 70.]
				Mt. XIII. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευ- θήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ 8 ἔχει ἀρ- θήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 85.	[Mt. XXV. ²⁹ τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δο- θήσεται καὶ περισ- σευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ 8 ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 227.]

87bis. Lc. VIII, 19-21 = § 83.

* Lc. VIII. ¹⁹ Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν
αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ²⁰ ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ· Ἡ μήτηρ
σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑσθήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέ-

λουντες. ²¹ δ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτοῦς· Μή-
τηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

88. Parabola de messe sensim crescente.

Mc. IV, 26-29.

Mc. IV. ²⁶ Καὶ ἔλεγεν· Οὕτως ἔστιν ἡ βασιλεία
τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλην τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς
γῆς ²⁷ καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν,
καὶ 8 σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνεται ὡς οὐκ οἶδεν

αὐτός. ²⁸ αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρ-
τον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρη σίτον ἐν τῷ στάχυ.
²⁹ ὅταν δὲ παραδοῖ 8 καρπός, ἐθθὺς ἀποστέλλει τὸ
δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν 8 θερισμός.

89. Parabola de lolio et tritico.

Mt. XIII, 24-30.

Mt. XIII. ²⁴ Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐ-
τοῖς λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄν-
θρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

²⁵ ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ
δ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σί-
του καὶ ἀπῆλθεν. ²⁶ ὅτε δὲ ἐβλάστησεν 8 χόρτος

Lc. VIII, 19. παρεγενετο (THV) pot. q. παρεγενοντο (S). — 20. om. οτι p. αυτω (HV) uel add. (TS). — XI, 33. φως
(H) pot. q. φεγγος (TSV).

καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.
²⁷ προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότητος εἶπον
 αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ
 ἄργῳ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ²⁸ δὲ ἔφη αὐτοῖς
 Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ αὐτῷ λέ-
 γουσιν· Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά;
²⁹ δὲ φησιν· Οὐ, μή ποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια

ἐκριζώσῃτε ἅμα αὐτοῖς τὸν σίτον. ³⁰ ἄφετε συναυ-
 ξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν
 καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· Συλλέξατε
 πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας
 πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σίτον συναγάγετε
 εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

90. Parabola de grano sinapis.

† Lc. XIII, 18-19; Mc. IV, 30-32; Mt. XIII, 31-32.

† Lc. XIII. ¹⁸ Ἐλεγεν οὖν Τίνι
 ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ,
 καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; ¹⁹ ὁμοία
 ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν
 ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κήπον ἑαυ-
 τοῦ, καὶ ἠῤῃξεν καὶ ἐγένετο εἰς
 δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρα-
 νοῦ κατασκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις
 αὐτοῦ.

Mc. IV. ³⁰ Καὶ ἔλεγεν Πῶς
 ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ, ἣ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ
 θῶμεν; ³¹ πῶς κόκκῳ σινάπεως, ὃς
 ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότε-
 ρον ὢν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν
 ἐπὶ τῆς γῆς, ³² καὶ ὅταν σπαρῇ,
 ἀναβαίνει καὶ γίνεται μείζον πάν-
 των τῶν λαχάνων καὶ ποιεῖ κλά-
 δους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ
 τὴν σκιάν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ
 οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Mt. XIII. ³¹ Ἄλλην παραβολὴν
 παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· Ὅμοία
 ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκ-
 κῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος
 ἔσπειρεν ἐν τῷ ἄργῳ αὐτοῦ. ³² δὲ
 μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν
 σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ μεί-
 ζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται
 δένδρον, ὥστε ἔλθειν τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν
 τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

91. Parabola de fermento.

† Lc. XIII, 20-21; Mt. XIII, 33.

† Lc. XIII. ²⁰ Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνι ὁμοιώσω
 τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ²¹ ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λα-
 βούσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ
 ἔζυμώθη ὅλον.

Mt. XIII. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς·
 Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λα-
 βούσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως
 οὗ ἔζυμώθη ὅλον.

92. Vsus parabolarum.

Mc. IV, 33-34; Mt. XIII, 34-35.

Mc. IV. ³³ Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς
 ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκοῦειν.
³⁴ χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν
 δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

Mt. XIII. ³⁴ Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν δὲ Ἰησοῦς ἐν
 παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν
 ἐλάλει αὐτοῖς. ³⁵ ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ
 προφήτου λέγοντος

Ἄνοιξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου,
 ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Lc. XIII, 21. ἐκρυψεν (TH) uel ἐνεκρυψεν (SV).

Mt. XIII, 28. om. δοῦλοι p. δε (H) uel add. (TSV). — 30. μέχρι (STV) pot. q. εως (H). — om. τω a. καιρω (THV)
 pot. q. add. (S). — 35. om. κόσμου p. καταβολης (TH) pot. q. add. (SV).

93. Explicatio parabolae de lolio et tritico.

Mt. XIII, 36-43.

Mt. XIII. ³⁶ Τότε ἀφείλς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Καὶ προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Διασάφῃσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ³⁸ ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζανία εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, ³⁹ ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνος ἐστὶν, οἱ δὲ θεριστὰὶ ἄγγελοι εἰσιν. ⁴⁰ ὥσπερ

οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ⁴¹ ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἄγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, ⁴² καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων· ⁴³ Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὤτα ἀκούε-
τω.

94. Parabola de thesauro et de margarita.

Mt. XIII, 44-46.

Mt. XIII. ⁴⁴ Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὗρων ἄνθρωπος· ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖ-

νον. ⁴⁵ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· ⁴⁶ εὗρων δὲ ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

95. Parabola de sagena.

Mt. XIII, 47-50.

Mt. XIII. ⁴⁷ Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ⁴⁸ ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγην, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω

ἔβαλον· ⁴⁹ οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων· ⁵⁰ καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων.

96. Conclusio parabolarum.

Mt. XIII, 51-52.

Mt. XIII. ⁵¹ Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ Ναί. ⁵² ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρα-

νῶν ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

Mt. XIII, 44. πάντα (TSV) pot. q. om. (H).—45. ἀνθρωπῳ (TSV) pot. q. om. (H).

97. Tempestas sedatur.

Lc. VIII, 22-25; Mc. IV, 35-41; Mt. XIII, 53. VIII, 18. 23-27.

Lc. VIII. ²²Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. ²³πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνεον. ²⁴προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα· ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. ²⁵εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Mc. IV. ³⁵Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. ³⁶καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαβάνουσιν αὐτὸν ὥς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. ³⁷καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. ³⁸καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων. καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; ³⁹καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ⁴⁰καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε; οὐπω ἔχετε πίστιν; ⁴¹καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

Mt. XIII. ⁵³Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετήρην ἐκεῖθεν· cf. § 100.

VIII. ¹⁸Ἰδὼν δὲ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτόν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

²³Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁴καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. ²⁵καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες Κύριε, σῶσον, ἀπολλύμεθα. ²⁶καὶ λέγει αὐτοῖς Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. ²⁷Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

98. Iesus sanat daemoniacum in regione Gerasenorum

Lc. VIII, 26-39; Mc. V, 1-20; Mt. VIII, 28-34.

Lc. VIII. ²⁶Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. ²⁷ἐξεληθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἄνθρωπος τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ²⁸ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέειπεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν Τί ἐμοὶ καὶ

Mc. V. ¹Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. ²καὶ ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ³ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δεῖναι, ⁴διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσει δεδεσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ'

Mt. VIII. ²⁸Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἔξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεῖνης.

Mt. VIII, 18. πολλοὺς ὄχλους (TV) pot. q. ὄχλον (H) uel ὄχλους (S). — 25. om. οἱ μαθηταὶ p. προσελθόντες (TH) pot. q. add. (SV).

σοί, Ἰησοῦ υἱέ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς· ²⁹ παρήγγελλεν γάρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γάρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρήσων τὰ δεσμά ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ³⁰ ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς **Τί σοι ὄνομά ἐστιν;** ὁ δὲ εἶπεν **Λεγιών**, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. ³¹ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

³² Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἰκανὴν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ³³ ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

³⁴ Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ³⁵ ἐξηλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονὸς καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὖρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἄφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξηλθεν ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. ³⁶ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεὶς, ³⁷ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβος μεγάλος συνέχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ³⁸ ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἄφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυ-

αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι· ⁵ καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. ⁶ καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν, ⁷ καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει **Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱέ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου;** ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. ⁸ ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· **Ἐξελθε** τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. ⁹ καὶ ἐπηρώτα αὐτόν **Τί ὄνομά σοι;** καὶ λέγει αὐτῷ **Λεγιών** ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν· ¹⁰ καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

¹¹ Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. ¹² καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν λέγοντες **Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους,** ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. ¹³ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς δισχιλίοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.

¹⁴ Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. ¹⁵ καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. ¹⁶ καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. ¹⁷ καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. ¹⁸ Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ᾗ. ¹⁹ καὶ οὐκ ἄφηκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· **Ὑπάγε** εἰς τὸν οἶκόν

²⁹ καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες **Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱέ τοῦ θεοῦ;** ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

³⁰ Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. ³¹ οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· **Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀποστεῖλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.** ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς· **Ὑπάγετε.** οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι.

³³ Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. ³⁴ καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξηλθεν εἰς ὑπάντησιν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

Lc. VIII, 32. βοσκομένη (HV) pot. q. βοσκομένων (TS).
Mt. VIII, 34. υπαντησιν (TH) uel συναντησιν (SV).

σεν δὲ αὐτὸν λέγων ³⁹ Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπήλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. ²⁰ καὶ ἀπήλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

99. Iesus sanat mulierem sanguine fluentem et suscitatur filiam Iairi.

Lc. VIII, 40-56; Mc. V, 21-43; Mt. IX, 1. 18-26.

Lc. VIII. ⁴⁰ Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. ⁴¹ Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ὃν ὄνομα Ἰάειρος, καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτόν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ⁴² ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὥς ἑτῶν δώδεκα καὶ αὕτη ἀπέθνησκειν.

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτόν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. ⁴³ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, ⁴⁴ προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. ⁴⁵ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. ⁴⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁψατό μού τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. ⁴⁷ ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὥς ἰάθη παραχρῆμα. ⁴⁸ ὁ δὲ εἶπεν

Mc. V. ²¹ Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. ²² Καὶ ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτόν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ²³ καὶ παρακαλεῖ αὐτόν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιβῆς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. ²⁴ καὶ ἀπήλθεν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. ²⁵ καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη ²⁶ καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μάλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ²⁷ ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²⁸ ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ σωθήσομαι. ²⁹ καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴσται ἀπὸ τῆς μαστιγῆς. ³⁰ καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγινούς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελεθούσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; ³¹ καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις Τίς μου ἤψατο; ³² καὶ

Mt. IX. ¹ Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 2-17 §§ 48, 49, 50.

¹⁸ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων εἰς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται.

¹⁹ καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. ²⁰ Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. ²¹ ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτήν εἶπεν Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Lc. VIII, 43. ιατροῖς—βιον (TSV) pot. q. om. (H).—45. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. V, 23. παρακαλεῖ (THSV) pot. q. παρεκαλεῖ.—26. αὐτῆς (HV) uel εαυτῆς (TS).
Mt. IX, 19. ἠκολούθει (TH) pot. q. ἠκολούθησεν (SV).

αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. ³³ ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα δὲ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ³⁴ δὲ εἶπεν αὐτῇ Θυγάτηρ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι υἱῆς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

⁴⁹ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ⁵⁰ δὲ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται.

³⁵ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ³⁶ δὲ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. ³⁷ καὶ οὐκ ἀφήκεν οὐδέν·

⁵¹ ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. ⁵² ἔκλειον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. δὲ εἶπεν Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. ⁵³ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

μετ' αὐτοῦ συνακολουθήσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. ³⁸ καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ, ³⁹ καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. ⁴⁰ καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. ⁴¹ καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ Ταλιθὰ κούμ, ὃ ἔστιν μεθερμηνεύμενον Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. ⁴² καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. ⁴³ καὶ διεστέλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

⁵⁴ αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων Ἡ παῖς, ἔγειρε. ⁵⁵ καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρήμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. ⁵⁶ καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

²³ Καὶ ἔλθων δὲ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ²⁴ ἔλεγεν Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ²⁵ ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν

ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

²⁶ Καὶ ἐξηλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

100. Iesus a Nazaraeis reiectus.

† Lc. IV, 22^b-30; Mc. VI, 1-6^a; Mt. XIII, [53] 54-58; [Io. VI, 42. IV, 44].

† Lc. IV. 22^b Καὶ ἔλεγον
Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ
οὗτος; 23 καὶ εἶπεν πρὸς
αὐτούς Πάντως ἐρεῖτέ
μοι τὴν παραβολὴν ταύ-
την Ἰατρέ, θεράπευσον
σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν
γενόμενα εἰς τὴν Καφαρ-
ναοὺμ ποίησον καὶ ὧδε
ἐν τῇ πατρίδι σου.

24 εἶπεν δέ Ὁ μὴν λέγω
ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης
δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρί-
δι αὐτοῦ. 25 ἐπ' ἀληθείας
δὲ λέγω ὑμῖν, πολλοὶ χή-
ραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις
Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε
ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ
ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ,
ὥς ἐγένετο λιμὸς μέγας
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26 καὶ
πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν
ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ
εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδω-
νίας πρὸς γυναῖκα χήραν.

Mc. VI. 1 Καὶ ἐξῆλ-
θεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται
εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ,
καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ
μαθηταὶ αὐτοῦ. 2 Καὶ γε-
νομένου σαββάτου ἤρξατο
διδάσκειν ἐν τῇ συναγω-
γῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκού-
οντες ἐξεπλήσσοντο λέ-
γοντες Πόθεν τούτῳ
ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ
δοθεῖσα τούτῳ, καὶ αἱ
δυνάμεις τοιαῦται διὰ
τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινώ-
μεναι; 3 οὐχ οὗτός ἐστιν
ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μα-
ρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώ-
βου καὶ Ἰωσήφ καὶ Ἰού-
δα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ
εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσ-
κανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

4 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰη-
σοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προ-
φήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν
τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν
τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.
5 Καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ
ποιῆσαι οὐδεμίαν δύνα-
μιν, εἰ μὴ δλίγοις ἀρρώ-
στοις ἐπιβίς τὰς χεῖρας
ἐθεράπευσεν. 6^a καὶ ἐθαύ-
μαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν
αὐτῶν.

Mt. XIII. [53 Καὶ ἐγέ-
νετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰη-
σοῦς τὰς παραβολὰς ταύ-
τας, μετήρην ἐκεῖθεν· cf.
§ 97.] 54 καὶ ἔλθων εἰς τὴν
πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν
αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ
αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσε-
σθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν
Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία
αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις;
55 οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ
τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ
μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μα-
ριάμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐ-
τοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ
καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας;
56 καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ
οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς
εἰσὶν; πόθεν οὖν τούτῳ
ταῦτα πάντα; 57 καὶ ἐσ-
κανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτι-
μος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι
καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

58 Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ
δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν
ἀπιστίαν αὐτῶν.

[Io. VI. 42 Καὶ ἔλεγον
Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς
ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς
οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ
τὴν μητέρα; πῶς νυνὶ λέ-
γει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
καταβέβηκα; cf. § 109.]

[IV. 44 αὐτὸς γὰρ Ἰη-
σοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι
Προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ
πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.
cf. § 37.]

Lc. IV, 25. om. *οτι* a. πολλοὶ (HV) uel add. (TS). — *επι* a. *ετη* (TSV) pot. q. om. (H).
Mc. VI, 6^a. *εθαυμαζεν* (TV) uel *εθαυμασεν* (HS).
Mt. XIII, 57. om. *ιδια* a. *πατριδι* (H) pot. q. add. (TSV), non autem *πατριδι* *αυτου*.
Io. VI, 42. *ουχ* (TSV) pot. q. *ουχι* (H).

²⁷ καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ **Ναιμᾶν ὁ Σύρος.**
²⁸ καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, ²⁹ καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὀκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν· ³⁰ αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

101. Missio duodecim Apostolorum. cf. 152.

Lc. IX, 1-5 [X, 2-7. 10-12]; Mc. VI, 6^b-11; Mt. IX, 35-38. X, 5-16.

[Lc. X. ² Ἐλεγεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἔργατας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.]

Lc. IX. ¹ Συνκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα

Mc. VI. ^{6b} Καὶ περιήγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. cf. I, 39, § 45.

[^{34a} Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. cf. § 106.]

⁷ Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξου-

Mt. IX. ³⁵ Καὶ περιήγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. cf. IV, 23, § 45.
³⁶ Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἔριμμένοι ὥσει πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

³⁷ τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· ³⁸ δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἔργατας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

X. ⁵ Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγέλλας αὐτοῖς λέγων

τὰ δαιμόνια καὶ νόσους
θεραπεύειν, ² καὶ ἀπέ-
στειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν
τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
καὶ ἰᾶσθαι,

³ καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς
Μηδὲν αἶρετε εἰς τὴν
δόδον, μήτε ῥάβδον μήτε
πήραν μήτε ἄρτον μήτε
ἀργύριον, μήτε δύο χι-
τῶνας ἔχειν.

⁴ καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν
εἰσέλθῃτε, ἐκεῖ μένετε
καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.

⁵ καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέ-
χωνται ὑμᾶς, ἐξερχό-
μενοι ἀπὸ τῆς πόλεως
ἐκείνης τὸν κονιορτὸν
ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν
ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύ-
ριον ἐπ' αὐτούς.

[Lc. X. ⁴ μὴ βαστά-
ζετε βαλλάντιον, μὴ πῆ-
ραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ
μηδένα κατὰ τὴν δόδον
ἀσπάζεσθε.]

[Lc. X. ^{5a} εἰς ἣν δ' ἂν
εἰσέλθῃτε οἰκίαν
⁷ . . . μένετε, ἐσθιόντες
καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐ-
τῶν, ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης
τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ
μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας
εἰς οἰκίαν.]

[Lc. X. ^{5b} πρῶτον λέ-
γετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ
τούτῳ. ⁶ καὶ ἐὰν ἐκεῖ ᾗ
υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαῖ-
σεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς
ἀνακάμψει.]

[Lc. X. ¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν
πόλιν εἰσέλθῃτε καὶ μὴ
δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόν-
τες εἰς τὰς πλατείας αὐ-
τῆς εἵπατε ¹¹ Καὶ τὸν κο-
νιορτὸν τὸν κολληθέντα
ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
εἰς τοὺς πόδας ἀπομασ-

σίαν τῶν πνευμάτων τῶν
ἀκαθάρτων,

⁸ καὶ παρήγγειλεν αὐ-
τοῖς ἵνα μηδὲν αἶρωσιν
εἰς δόδον εἰ μὴ ῥάβδον
μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πῆ-
ραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην
χαλκόν, ⁹ ἀλλὰ ὑποδεδε-
μένους σανδάλια, καὶ μὴ
ἐνδύσῃσθε δύο χιτῶνας.

¹⁰ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃτε εἰς
οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως
ἂν ἐξέλθῃτε ἐκεῖθεν.

¹¹ καὶ ὅς ἂν τόπος μὴ
δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκού-
σωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμε-
νοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε
τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω
τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρ-
τύριον αὐτοῖς.

Εἰς δόδον ἐθνῶν μὴ
ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν
Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθῃ-
τε· ⁶ πορεύεσθε δὲ μάλ-
λον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ
ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ.
⁷ πορευόμενοι δὲ κηρύσ-
σετε λέγοντες ὅτι Ὁ ἡγ-
γικεν ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν. ⁸ ἀσθενοῦντας
θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγεί-
ρετε, λεπροὺς καθαρίζε-
τε, δαιμόνια ἐκβάλλετε·
δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν
δότε.

⁹ Μὴ κτήσῃσθε χρυσὸν
μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλ-
κὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν,
¹⁰ μὴ πῆραν εἰς δόδον μηδὲ
δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδή-
ματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιός
γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς
αὐτοῦ.

¹¹ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ
κώμην εἰσέλθῃτε, ἐξετά-
σατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός
ἐστιν· καὶ ἐκεῖ μέναιτε ἕως
ἂν ἐξέλθῃτε.

¹² εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε
αὐτήν. ¹³ καὶ ἐὰν μὲν ᾗ
ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ
εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν·
ἐὰν δὲ μὴ ᾗ ἀξία, ἡ εἰρήνη
ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστρα-
φήτω.

¹⁴ καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς
λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι
ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς
πόλεως ἐκείνης ἐκτινά-
ξατε τὸν κονιορτὸν τῶν
ποδῶν ὑμῶν.

Lc. X, 6. ἐκεῖ η (H) uel η ἐκεῖ (TSV). — ἐπαναπαῖσεται (TH) uel ἐπαναπαύσεται (SV).

Mt. X, 12. om. λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτου (THSV). — 13. προς α. υμας (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ α. των (H) uel add. (TSV)

σόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο
γινώσκετε ὅτι ἡγγικεν ἡ
βασιλεία τοῦ θεοῦ.]

[Lc. X. ¹² λέγω ὑμῖν
ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται
ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.]

[Lc. X. ³ ὑπάγετε·
ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς
ἄρνες ἐν μέσῳ λύκων.]

¹⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκ-
τότερον ἔσται γὰρ Σοδό-
μων καὶ Γομόρρων ἐν
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει
ἐκείνῃ. cf. XI, 24, § 152.

¹⁶ Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν
μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν
φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ
ἀκέραιοι ὡς αἱ περι-
στεραί.

102. Praedicatio discipulorum et magistri.

Lc. IX, 6; Mc. VI, 12-13; Mt. XI, 1.

Lc. IX. ⁶ Ἐξερχόμενοι δὲ διήρ-
χοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελι-
ζόμενοι καὶ θεραπεύοντες παν-
ταχοῦ.

Mc. VI. ¹² Καὶ ἐξελθόντες ἐκ-
ρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, ¹³ καὶ δαι-
μόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἡλει-
φον ἐλαίῳ πολλοὺς ἄρρώστους καὶ
ἐθεράπευον.

Mt. XI. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέ-
λεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσωσιν τοῖς
δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη
ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσ-
σειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

103. Iohannes Baptista ab Herode necatur. cf. 34.

Mc. VI, 21-29; Mt. XIV, 6-12.

Mc. VI. ²¹ Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαιροῦ ὅτε
Ἡρώδης τοῖς γενεαίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν
τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς
πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, ²² καὶ εἰσελθούσης τῆς θυ-
γατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρε-
σεν τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βα-
σιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ Ἀἰτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς,
καὶ δώσω σοι. ²³ καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι Ὁ ἐὰν με
αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου.
²⁴ καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς Τί αἰτή-
σωμαι; ἡ δὲ εἶπεν Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
βαπτίζοντος. ²⁵ καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπου-
δῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἠτήσατο λέγουσα Θέλω ἵνα
ἐξαυτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου
τοῦ βαπτιστοῦ.

²⁶ καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς
ὄρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀβετῆ-
σαι αὐτήν· ²⁷ καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς

Mt. XIV. ⁶ Γενεαίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου
ὀρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ
καὶ ἤρρεσεν τῷ Ἡρώδῃ,

⁷ ὅθεν μετὰ ὄρκου ὁμολόγη-
σεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ⁸ ἡ δὲ προβιβα-
σθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς

Δός μοι, φησίν, ὧδε
ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ.

⁹ καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ
τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, ¹⁰ καὶ
πέμψας ἀπεκεφάλισεν τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ·

Mt. XIV, 6. γενεαίοις δε γενομένοις (THV) uel om. γενομένοις, sed non γενεαίων δε γενομένων (S). — 9. λυπηθεὶς (TH) pot. q. ελυπηθῇ (SV). — om. δε p. δια (TH) pot. q. add. (SV). — 10. τον α. Ιωαννην (SV) uel om. (TH).

σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ²⁸ καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ²⁹ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτώμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

¹¹ καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. ¹² Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτώμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

104. Opinio Herodis Antipae de Iesu.

Lc. IX, 7-9; Mc. VI, 14-16; Mt. XIV, 1-2.

Lc. IX. ⁷ Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων ὅτι Ἰωάννης ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ⁸ ὑπὸ τινων δὲ ὅτι Ἡλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι Προφῆτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ⁹ εἶπεν δὲ ὁ Ἡρώδης Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ἐστὶν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Mc. VI. ¹⁴ Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερόν γάρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν. ¹⁵ ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Προφῆτης ὡς εἰς τῶν προφητῶν. ¹⁶ ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρώδης ἔλεγεν Ὅν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἡγέρθη.

Mt. XIV. ¹ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, ² καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

105. Reditus Apostolorum.

Lc. IX, 10^a; Mc. VI, 30.

Lc. IX. ^{10^a} Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν.

Mc. VI. ³⁰ Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδασκαν.

106. Prima panum multiplicatio.

Lc. IX, 10^b-17; Mc. VI, 31-44; Mt. XIV, 13-21; † Io. VI, 1-15.

Lc. IX. ^{10^b} Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαιδᾶ. ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι γινόντες ἤκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασι-

Mc. VI. ³¹ Καὶ λέγει αὐτοῖς Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. ³² καὶ ἀπῆλ-

Mt. XIV. ¹³ Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων. ¹⁴ Καὶ ἐξεληθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον,

† Io. VI. ¹ Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος. ² ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

λείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς
χρεῖαν ἔχοντας θερα-
πείας ἰδοῦ.

¹² Ἡ δὲ ἡμέρα ἦρξα-
το κλίνειν· προσελθόντες
δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ
Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα
πορευθέντες εἰς τὰς κύ-
κλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς
καταλύσωσιν καὶ εὐρωσιν
ἐπισιτισμόν, ὅτι ὠδε ἐν
ἐρήμῳ τόπῳ ἔσμεν. ¹³ εἶ-
πεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Δότε
αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ
δὲ εἶπαν Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν
πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ
ἰχθύες δύο, εἰ μή τι πο-
ρευθέντες ἡμεῖς ἀγορά-
σωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν
τουτοῦτον βρώματα. ¹⁴ ἦσαν
γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντα-
κισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς
τοὺς μαθητάς αὐτοῦ Κα-
τακλίνατε αὐτοὺς κλισίας
ὡσεὶ ἀνὰ πεντήκοντα.
¹⁵ καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ
κατέκλιναν ἅπαντας.

¹⁶ λαβὼν δὲ τοὺς πέντε
ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχ-
θύας ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐ-

τον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρη-
μον τόπον κατ' ἰδίαν.
³³ καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπά-
γοντας καὶ ἐπέγνωσαν
πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πα-
σῶν τῶν πόλεων συνέδρα-
μον ἔκει καὶ προήλθον
αὐτούς. ³⁴ Καὶ ἐξελθὼν
εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ
ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς
ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ
ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρ-
ξατο διδάσκειν αὐτοὺς
πολλά.

³⁵ Καὶ ᾗδρα ὥρας πολ-
λῆς γενομένης προσελ-
θόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ
αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἐρη-
μός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ
ἤδη ὥρα πολλή· ³⁶ ἀπό-
λυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελ-
θόντες εἰς τοὺς κύκλῳ
ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγο-
ράσωσιν ἑαυτοῖς τί φα-
γῶσιν. ³⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν αὐτοῖς Δότε αὐ-
τοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ
λέγουσιν αὐτῷ Ἀπελθόν-
τες ἀγοράσωμεν δηναρίων
διακοσίων ἄρτους καὶ δώ-
σωμεν αὐτοῖς φαγεῖν· ³⁸ ὁ
δὲ λέγει αὐτοῖς Πόσους
ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε
ἴδετε. καὶ γνόντες λέ-
γουσιν Πέντε, καὶ δύο
ἰχθύας. ³⁹ καὶ ἐπέταξεν
αὐτοῖς ἀνακλίνειν πάν-
τας συμπόσια συμπόσια
ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ.
⁴⁰ καὶ ἀνέπεσαν πρᾶσαι
πρᾶσαι κατὰ ἑκατὸν καὶ
κατὰ πεντήκοντα.

⁴¹ καὶ λαβὼν τοὺς πέν-
τε ἄρτους καὶ τοὺς δύο
ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν
οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ

καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐ-
τοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς
ἄρρώστους αὐτῶν.

[IX. ³⁶ Ἰδὼν δὲ τοὺς
ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη πε-
ρὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσकुλ-
μένοι καὶ ἐριμμένοι ὡσεὶ
πρόβατα μὴ ἔχοντα ποι-
μένα. cf. § 101.]

¹⁵ Ὁψίας δὲ γενομένης
προσηλθον αὐτῷ οἱ μαθη-
ταὶ λέγοντες Ἐρημός
ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα
ἤδη παρήλθεν. ἀπόλυσον
τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελ-
θόντες εἰς τὰς κώμας
ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώ-
ματα. ¹⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς Οὐ χρεῖαν
ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε
αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. ¹⁷ οἱ
δὲ λέγουσιν αὐτῷ Οὐκ
ἔχομεν ὠδε εἰ μὴ πέντε
ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.
¹⁸ ὁ δὲ εἶπεν Φέρετέ μοι
ὠδε αὐτούς. ¹⁹ καὶ κε-
λεύσας τοὺς ὄχλους ἀνα-
κλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου,

λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους
καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀνα-
βλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν
εὐλόγησεν καὶ κλάσας

³ ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος
Ἰησοῦς, καὶ ἐκάθητο μετὰ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ⁴ ἦν
δὲ ἑγγὺς τὸ πάσχα, ἡ
ἐορτὴ τῶν Ἰουδαίων.
⁵ ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεα-
σάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος
ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέγει
πρὸς Φίλιππον Πόθεν
ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα
φάγωσιν οὗτοι; ⁶ τοῦτο δὲ
ἔλεγεν πειράζων αὐτόν,
αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν
ποιεῖν. ⁷ ἀπεκριθὼν αὐτῷ
Φίλιππος Διακοσίων δη-
ναρίων ἄρτοι οὐκ ἄρκοι-
σιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος
βραχὺ λάβῃ. ⁸ λέγει αὐτῷ
εἰς ἕκ τῶν μαθητῶν αὐ-
τοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς
Σίμωνος Πέτρου ⁹ Ἔστιν
παιδάριον ὠδε δς ἔχει
πέντε ἄρτους κριθίνους
καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦ-
τα τί ἐστιν εἰς τοσού-
τους; ¹⁰ εἶπεν δὲ Ἰησοῦς
Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ
χόρτος πολὺς ἐν τῷ τό-
πῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ
ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς
πεντακισχίλιοι.

¹¹ ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρ-
τους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχα-
ριστήσας διέδωκεν τοῖς
ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ

Lc. IX, 13. ὑμεῖς φαγεῖν (SV) pot. q. φ. υ. (TH). — πεντε ἄρτοι (SV) uel ἄρτοι πεντε (TH).
Mc. VI, 33. ἐπεγνώσαν (TSV) pot. q. ἐγνώσαν (H). — 37. δώσωμεν (TS) pot. q. δώσομεν (HV). — 39. ἀνακλίνειν
(TSV) uel ἀνακλιθῆναι (H).
Mt. XIV, 15. om. οὐν p. ἀπολυσον (H) pot. q. add. (TSV).
Io. VI, 7. om. τι α. λαβῇ (H) uel add. (TSV). — 10. om. δε p. εἶπεν (TH) pot. q. add. (SV).

τοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρθεῖναι τῷ ὄχλῳ. ¹⁷ καὶ ἔφαγον καὶ ἔχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεύσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. ⁴² καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν. ⁴³ καὶ ἦσαν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. ⁴⁴ καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ²⁰ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεύον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. ²¹ οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. ¹² ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. ¹³ συνήγαγον οὖν καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν. ¹⁴ Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες δὲ ἐποίησεν σημεῖον λέγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. ¹⁵ Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα ἀνεχώρησεν πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

107. Iesus incedit super lacum.

Mc. VI, 45-52; Mt. XIV, 22-33; † Io. VI, 16-21.

Mc. VI. ⁴⁵ Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαιδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. ⁴⁶ καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. ⁴⁷ καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. ⁴⁸ καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. ⁴⁹ οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμα ἐστὶν καὶ ἀνέκραξαν, ⁵⁰ πάντες γὰρ αὐτὸν

Mt. XIV. ²² Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητάς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. ²³ καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. ²⁴ Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

²⁵ Τετάρτη δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. ²⁶ καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμα ἐστὶν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. ²⁷ εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν

† Io. VI. ¹⁶ Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ¹⁷ καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, ¹⁸ ἡ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο. ¹⁹ ἑληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν.

Mt. XIV, 22. om. το α. πλοῖον (HS) pot. q. add. (TV). — 24. μεσον της θαλασσης ην (TSV) pot. q. σταδίους πολλους απο της γης απειχε (H). — 26. και ιδοντες αυτον pot. q. add. οι μαθηται (SV) uel ιδοντες δε αυτον (T) uel οι δε μαθηται ιδοντες αυτον (H).

Io. VI, 13. επερисσευσαν (TH) pot. q. επερισσευσεν (SV). — 14. ο... σημειον (TSV) uel α... σημεια (H).

εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐ-
θὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει
αὐτοῖς Ὁαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ
φοβεῖσθε. ⁵¹ καὶ ἀνέβη πρὸς αὐ-
τοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν
ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν
ἑαυτοῖς ἐξίσταντο, ⁵² οὐ γὰρ συνή-
καν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν
ἡ καρδία πεπωρωμένη.

αὐτοῖς λέγων Ὁαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι·
μὴ φοβεῖσθε. ²⁸ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ
Πέτρος εἶπεν Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέ-
λευσόν με ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ
ὑδατα. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν Ἐλθέ. καὶ
καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος
περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὑδατα καὶ
ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ³⁰ βλέπων
δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη,
καὶ ἄρξάμενος καταποντίζεσθαι
ἔκραξεν λέγων Κύριε, σῶσόν με.
³¹ εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας
τὴν χεῖρα ἀπελάβετο αὐτοῦ καὶ
λέγει αὐτῷ Ὁλιγόπιστε, εἰς τί
ἐδίστασας; ³² καὶ ἀναβάντων αὐ-
τῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνε-
μος. ³³ οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσε-
κύνησαν αὐτῷ λέγοντες Ἀληθῶς
θεοὺς υἱὸς εἶ.

²⁰ ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, μὴ
φοβεῖσθε. ²¹ ἤθελον οὖν λαβεῖν
αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως
ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς
ἣν ὑπήγον.

108. Sanationes in terra Gennesareth.

Mc. VI, 53-56; Mt. XIV, 34-36.

Mc. VI. ⁵³ Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον
εἰς Γεννησαρέτ καὶ προσωρμίσθησαν. ⁵⁴ καὶ ἐξ-
ελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγινόντες
αὐτὸν ⁵⁵ περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ
ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχον-
τας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. ⁵⁶ καὶ ὅπου
ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς
ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας,
καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ
ἔσώζοντο.

Mt. XIV. ³⁴ Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν
γῆν εἰς Γεννησαρέτ. ³⁵ καὶ ἐπιγινόντες αὐτὸν οἱ
ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν
περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας
τοὺς κακῶς ἔχοντας, ³⁶ καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα
μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·
καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

109. Instructio de pane uitae et de sumptione corporis et sanguinis Christi.

† Io. VI, 22-59.

† Io. VI. ²² Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς
πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ
ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθη-
ταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ

μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπηλθον· ²³ ἀλλὰ ἦλθεν πλοῖα ἐκ
Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον
εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. ²⁴ ὅτε οὖν εἶδεν ὁ
ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ

Mc. VI, 51. εκ περισσου p. λιαν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XIV, 28. om. αυτω (T) pot. q. add. p. δε (SV) uel p. ειπεν (H).—29. om. ο α. Πετρος (TH) pot. q. add. (SV).

—30. ισχυρον (SV) pot q. om. (TH).

Io. VI, 23. ηλθεν (HV) pot. q. ηλθον (TS). — πλοια (H) pot. q. πλοιαρια (TSV).

αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα ἅρτια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. ²⁵ καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ Ῥαββί, πότε ᾤδε γέγονας; ²⁶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ²⁷ ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν, τοῦτον γὰρ ὁ πατήρ ἐσφράγισεν ὁ θεός. ²⁸ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Τί ποιοῦμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; ²⁹ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. ³⁰ εἶπον οὖν αὐτῷ Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; ³¹ οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστιν γεγραμμένον Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. ³² εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὗ Μωϋσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. ³³ ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. ³⁴ εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. ³⁵ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. ³⁶ ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐωράκατέ με καὶ οὐ πιστεύετε. ³⁷ Πᾶν ὃ δίδωσιν μοι ὁ πατήρ πρὸς ἐμὲ ἔχει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, ³⁸ ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ³⁹ τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἔξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁰ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. — ⁴¹ Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι

περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ⁴² καὶ ἔλεγον Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ⁴³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. ⁴⁴ οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με ἐὰν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν, καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁵ ἐστὶν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις Καὶ ἔσονται πάντες διδασκοὶ θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμὲ. ⁴⁶ οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἐώρακέν τις εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἐώρακεν τὸν πατέρα. ⁴⁷ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ⁴⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. ⁴⁹ οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον. ⁵⁰ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. — ⁵¹ Ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. ἐὰν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστὶν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. ⁵² Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ φαγεῖν; ⁵³ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ⁵⁴ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ γὰρ ἀναστήσω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁵⁵ ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθὴς ἐστὶ βρώσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθὴς ἐστὶ πόσις. ⁵⁶ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. ⁵⁷ καθὼς ἀπέστειλén με ὁ ζῶν πατήρ καὶ γὰρ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσῃ δι' ἐμὲ. ⁵⁸ οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὗ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵⁹ Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδασκῶν ἐν Καφαρναούμ.

110. Discessus quorumdam discipulorum.

† Ιο. VI, 60-71.

† Ιο. VI. ⁶⁰ Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν; ⁶¹ εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ

εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; ⁶² ἐὰν οὖν θεωρῇτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; ⁶³ τὸ πνευμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὀφελεί οὐδέν· τὰ βήματα δ' ἐγὼ λελάληκα

Ιο. VI, 27. δίδωσιν ὑμῖν (T) pot. q. ὑμῖν δώσει (HSV). — 32. ἐδωκεν (H) uel δεδωκεν (TSV). — 35. om. οὖν p. εἶπεν (H) uel add. (TSV). — ἐμε ἰ.° (THV) uel με (S). — 42. οὐχ (TSV) pot. q. οὐχι (H). — 52. αὐτοῦ p. σάρκα (H) uel om. (TSV). — 58. ἐξ (THV) uel ἐκ τοῦ (S).

ὕμιν πνευμά ἐστιν καὶ ζωὴ ἐστιν· ⁶⁴ ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὕμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἳ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδῶσων αὐτόν. ⁶⁵ καὶ ἔλεγεν Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός. ⁶⁶ Ἐκ τούτου πολλοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. ⁶⁷ Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;

⁶⁸ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, ⁶⁹ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. ⁷⁰ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὕμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. ⁷¹ ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα.

Ιο. VI, 66. ἐκ p. πολλοὶ (H) uel om. (TSV). — 71. om. ὡν p. εἷς (H) pot. q. add (TSV).

PARS QVARTA.

INSTANTIOR PRAEDICATIO PRAESERTIM EXTRA GALILAEAM.

111. Sanat Iesus infirmum apud piscinam Bezatha die sabbati.

Io. V, 1-18.

Io V. ¹ Μετά ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. ² Ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηζαθά, πέντε στοάς ἔχουσα· ³ ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. (⁴ ἄγγελος γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο ὃς δὴποτε κατελχέτο νοσήματι.) ⁵ ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ· ⁶ τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· Ὁέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; ⁷ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενὼν Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ᾖταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. ⁸ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγείρε ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ⁹ καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπά-

τει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ¹⁰ ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττον. ¹¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας με ὑγιὴ ἐκείνός μοι εἶπεν· Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. ¹² ἠρώτησαν αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι Ἄρον καὶ περιπάτει; ¹³ ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. ¹⁴ Μετά ταῦτα εὗρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοι τι γένηται. ¹⁵ ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτόν ὑγιή. ¹⁶ καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ¹⁷ ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὰρ ἐργάζομαι. ¹⁸ διὰ τοῦτο οὖν μάλλον ἐζήτουν αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἵσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ.

112. Filius Dei, a Patre missus, iure paterno operatur.

Io. V, 19-30.

Io. V. ¹⁹ Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἄφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἂν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ὁ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς

ὁμοίως ποιεῖ. ²⁰ ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ· ὁ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μεῖζονα τούτων δεῖξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. ²¹ ὥσπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωο-

Io. V, 1. om. η α. εορτη (H) pot. q. add. (TSV) — 3. εκδεχομενων... κινησιν (V) pot. q. om. (THS). — 4. om. (THS) pot. q. add (V). — 11. om. ος δε α. απεκριθη (TV) pot. q. add. (H) uel ο δε (S). — 12. om ουν α αυτον (TH) pot. q. add. (SV). — 15. ειπεν (TH) pot. q. αναγγελεν (SV). — 17. om. Ιησους p. ο δε (TH) uel add. (SV).

ποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὗς θέλει ζωοποιεῖ. ²² οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδέν, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, ²³ ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. ²⁴ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. ²⁵ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν.

²⁶ ὥστε γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. ²⁷ καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ²⁸ μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ²⁹ καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. ³⁰ Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἅπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἣ ἐμὴ δίκαια ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

113. Filius testimonium accipit a Patre. — Reditus in Galilaeam.

Io. V, 31-47. VII, 1.

Io. V. ³¹ Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· ³² ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ³³ Ὑμεῖς ἀπεστάλατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· ³⁴ ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. ³⁵ Ἐκεῖνος ᾧν ὁ λύχνος ὁ καίόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ³⁶ ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μεῖζων τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα αἱ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα αἱ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατὴρ με ἀπέσταλκεν, ³⁷ καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὕτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε οὕτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε, ³⁸ καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ³⁹ Ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς

ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ. ⁴⁰ καὶ οὐ θέλετε ἔλθειν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε. ⁴¹ Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, ⁴² ἀλλὰ ἔγνωκα ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. ⁴³ ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἔὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. ⁴⁴ πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μό-νου οὐ ζητεῖτε; ⁴⁵ μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. ⁴⁶ εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσέϊ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. ⁴⁷ εἰ δὲ τοῖς ἐκεῖνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε; VII. ¹ Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ἠθέληεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειν.

114. Traditiones Phariseorum et uerum seruitium Dei.

† Lc. VI, 39; Mc. VII, 1-23; Mt. XV, 1-20.

Mc. VII. ¹ Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων ² καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἐστὶν ἀνίπτους, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους, — ³ οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ

Mt. XV. ¹ Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες ² Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουν τὴν παράδο-σιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. ³ δὲ ἀποκριθεὶς εἶ-

Io. V, 25. ακουσουσιν (TH) pot. q. ακουσωσι (S) uel ακουσονται (V). — 28 cf. 25. — 29. om. δε α. φαυλα (TH) uel add (SV). — 36. μειζων (S) pot. q. μειζω (THV). — 37. εκεινος (TH) uel αυτος (SV). — 44. om. θεου p. μονου, pot. q. add. (THSV).

Mt. XV, 1. Φαρισαιοι και γραμματεις (THV) pot. q. γ. κ. φ. (S). — 2. αυτων p. χειρας (SV) pot. q. om. (TH).

Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίφονται τὰς χεῖρας οὐκ ἔσθιουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ⁴ καὶ ἀπ' ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαντίσωνται οὐκ ἔσθιουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων. — ⁵ καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἔσθιουσιν τὸν ἄρτον; ⁶ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαίας περὶ ὑμῶν τὸν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι

Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἢ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἑμοῦ.

⁷ Μάτην δὲ σέβονται με,

διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

⁸ ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. ⁹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν στήσητε. ¹⁰ Μωσῆς γὰρ εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ¹¹ ὑμεῖς δὲ λέγετε Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Κορβαν, ὃ ἐστὶν Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἑμοῦ ὠφεληθῇς, ¹² οὐκ ἐτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, ¹³ ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

¹⁴ Καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. ¹⁵ οὐδὲν ἔστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται κοινῶσαι αὐτόν· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. (¹⁶ εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκοῦειν, ἀκουέτω.)

πεν αὐτοῖς Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ⁴ δὲ γὰρ θεὸς εἶπεν Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. ⁵ ὑμεῖς δὲ λέγετε Ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἑμοῦ ὠφεληθῇς, ⁶ οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἡκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. ⁷ ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαίας, λέγων

⁸ Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ,

ἢ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἑμοῦ.

⁹ Μάτην δὲ σέβονται με,

διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων.

¹⁰ Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς Ἀκούετε καὶ συνέετε. ¹¹ οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

† Lc. VI. ³⁹ Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται;

Mc. VII. ¹⁷ Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. ¹⁸ καὶ λέγει αὐτοῖς Οὕτως καὶ ὑμεῖς

Mt. XV. ¹² Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἔσκανδαλίσθησαν; ¹³ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. ¹⁴ ἄφετε αὐτούς· τυφλοὶ εἰσὶν ὁδηγοί· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον πεσοῦνται.

Mt. XV. ¹⁵ Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην. ¹⁶ δὲ εἶπεν Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; ¹⁷ οὐ νοεῖτε

Mc. VII, 4. ραντίσωνται (HV) pot. q. βαπτισμώνται (TS). — 9. στήσητε pot. q. τηρησῆτε (THSV). — 16. uersus integer (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XV, 4. εἶπεν (H) pot. q. ἐνετεῖλατο λεγών (TSV). — 6. om. η τὴν μητέρα αὐτοῦ p. αὐτοῦ (H) pot. q. add. (TSV). — 14. om. τυφλὸν p. ὁδηγοὶ (H) pot. q. add. (SV) uel ὁδηγοὶ εἰσὶν τυφλοὶ τυφλῶν (T). — 15. ταυτην (SV) pot. q. om. (TH).

ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἐξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ¹⁹ ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται; — καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα. ²⁰ ἔλεγεν δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ²¹ ἔσθωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, ²² μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· ²³ πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσθωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; ¹⁸ τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ¹⁹ ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. ²⁰ ταῦτά ἐστὶν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

115. Exaudit Iesus mulierem alienigenam multa deprecantem.

Mc. VII, 24-30; Mt. XV, 21-28.

Mc. VII. ²⁴ Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια Τύρου. Καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἦθελεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαβεῖν· ²⁵ ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἔλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ²⁶ ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἡρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. ²⁷ καὶ ἔλεγεν αὐτῇ Ἀφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ γὰρ ἐστὶν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. ²⁸ ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν παιδίων. ²⁹ καὶ εἶπεν αὐτῇ Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ δαιμόνιον. ³⁰ καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

Mt. XV. ²¹ Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνέχωρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. ²² Καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα ἔκραξεν λέγουσα Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. ²³ ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἡρώτουν αὐτὸν λέγοντες Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ²⁴ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπωλώτοτα οἴκου Ἰσραὴλ. ²⁵ ἡ δὲ ἔλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα Κύριε, βοήθει μοι. ²⁶ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ ἐστὶν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ²⁷ ἡ δὲ εἶπεν Ναί, κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. ²⁸ τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὥς θέλεις. καὶ ἴαθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

116. Iesus sanat surdo-mutum et alios; summo plausu excipitur.

Mc. VII, 31-37; Mt. XV, 29-31.

Mc. VII. ³¹ Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. ³² Καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιῶλον, καὶ παρακα-

Mt. XV. ²⁹ Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρά τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. ³⁰ καὶ προσήλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, κυλλούς, τυφλούς,

Mc. VII, 24. om. καὶ σιδῶνος p τυρου (T) uel add. (HSV). — ἠδυνασθη (TH) uel ἠδυνηθη (SV).
Mt. XV, 22. ἐκραξεν (H) rot. q. ἐκραξεν (T) uel ἐκραυγασεν (SV). — υἱος (H) rot. q. υἱε (TSV). — 23. ηρωτουν (TH) rot. q. ηρωτων (SV). — 30. χωλους κυλλους τυφλους κωφους (HV) uel. χ. τ. κωφ. κυλ. (TS).

λοοσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιβῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. ³³ καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ῥα αὐτοῦ καὶ πτύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ³⁴ καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ Ἐφφαθά, ὃ ἔστιν Διανοίχθητι. ³⁵ καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἔλυθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἔλαλει ὀρθῶς. ³⁶ καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσώτερον ἐκήρυσσον. ³⁷ καὶ ὑπερπερισσῶς ἐξέπληρουντο λέγοντες Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

κωφοὺς, καὶ ἑτέροισι πολλοὺς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς, ³¹ ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας. καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.

117. Secunda panum multiplicatio. cf. 106.

Mc. VIII, 1-10; Mt. XV, 32-39.

Mc. VIII. ¹ Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοὺς ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἔχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς ² Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. ³ καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἦκασιν. ⁴ καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι Πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἑρημίας; ⁵ καὶ ἡρώτα αὐτοὺς Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ. ⁶ καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. ⁷ καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι. ⁸ καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σφυρίδας. ⁹ ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. ¹⁰ Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Mt. XV. ³² Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσιν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῶσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μή ποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. ³³ καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Πόθεν ἡμῖν ἐν ἑρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. ³⁵ καὶ παραγγέλλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν ³⁶ ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. ³⁷ καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῖον τῶν κλασμάτων ἦσαν ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις. ³⁸ οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. ³⁹ Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.

118. Pharisei et Sadducei signum coeleste petunt. cf. 169.

Mc. VIII, 11-13; Mt. XVI, 1-4.

Mc. VIII. ¹¹ Καὶ ἐξηλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. ¹² καὶ ἀναστεινάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει Τί ἡ γενεὰ

Mt. XVI. ¹ Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειξάιναι αὐτοῖς. ² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς [Ὁψίας γενομένης λέγετε

Mc. VII, 35. om. ευθεως a. ηνοιγησαν (TH) pot. q. add. (SV). — VIII, 3. ηκασι (TS) pot. q. εισι (H), non autem ηκουσι (V).

Mt. XV, 31. κυλλους υγιεις (TSV) pot. q. om. (H). — 38. om. ως p. ησαν (THV) uel add. (S). — XVI, 2^b-3. (V cf. TS) non autem om. (H).

αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται
τῇ γενεῇ ταύτῃ σημεῖον.

¹³ καὶ ἀφεις αὐτοὺς πάλιν

ἐμβάδας ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ³ καὶ πρῶτ' Σήμερον
χειμῶν, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ
μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ
δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 181.] ⁴ Γε-
νεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ ση-
μεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.
καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν.

119. Cauendum a fermento praesertim Pharisaeorum.

† Lc. XII, 1^b; Mc. VIII, 14-21; Mt. XVI, 5-12.

Lc. XII. ¹ [Ἐν οἷς ἐπισυνα-
χθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου,
ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο
λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ
πρῶτον cf. § 172bis] † Προσέχετε
ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν
ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

Mc. VIII. ¹⁴ Καὶ ἐπελάθοντο
λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον
οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.
¹⁵ καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων
Ὅρατε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης
Ἑρῳδοῦ. ¹⁶ καὶ διελογίζοντο πρὸς
ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχου-
σιν. ¹⁷ καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς
Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ
ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε;
πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν
ὑμῶν; ¹⁸ ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ
βλέπετε καὶ ὤτα ἔχοντες οὐκ
ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε, ¹⁹ ὅτε
τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς
πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφί-
νους κλασμάτων πλήρεις ἦρατε;
λέγουσιν αὐτῷ Δώδεκα. ²⁰ ὅτε
τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχι-
λίους, πόσων σφυρίδων πληρώματα
κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν
αὐτῷ Ἑπτὰ. ²¹ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς
Οὐπω συνίετε;

Mt. XVI. ⁵ Καὶ ἐλθόντες οἱ
μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο
ἄρτους λαβεῖν. ⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶ-
πεν αὐτοῖς Ὅρατε καὶ προσέχετε
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ
Σαδδουκαίων. ⁷ οἱ δὲ διελογίζοντο
ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους
οὐκ ἐλάβομεν. ⁸ γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς,
ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε;
⁹ οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε
τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισ-
χιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλά-
βετε; ¹⁰ οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους
τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας
σφυρίδας ἐλάβετε; ¹¹ πῶς οὐ νοεῖ-
τε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν;
προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης
τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.
¹² τότε συνήκαν ὅτι οὐκ εἶπεν
προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρ-
των ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν
Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

120. Iesus sanat caecum Bethsaida.

Mc. VIII, 22-26.

Mc. VIII. ²² Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαιδάν. Καὶ
φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα
αὐτοῦ ἄψῃται. ²³ καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ
τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας
εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ,
ἐπηρώτα αὐτόν Εἴ τι βλέπεις; ²⁴ καὶ ἀναβλέψας

ἔλεγεν Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὥς δένδρα ὁρῶ
περιπατοῦντας. ²⁵ εἰτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας
ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν, καὶ ἀπε-
κατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν τηλαυγῶς ἅπαντα. ²⁶ καὶ
ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων Μηδὲ εἰς
τὴν κώμην εἰσελθῆς.

Mc. VIII, 17. om. ο Ἰησοῦς p. γνοὺς pot. q. add. (SV). — 19. καὶ a. ποσους (TS) pot. q. om. (HV). — 25. τηλαυ-
γως (THSV) uel δηλαυγως.

121. Confessio Petri et promissio Christi.

Lc. IX, 18-21; Mc. VIII, 27-30; Mt. XVI, 13-20,

Lc. IX. ¹⁸ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνήσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; ¹⁹ οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.

²¹ ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο,

Mc. VIII. ²⁷ Καὶ ἐξηλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; ²⁸ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἰς τῶν προφητῶν. ²⁹ καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτοὺς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστός.

³⁰ καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

Mt. XVI. ¹³ Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων Τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ¹⁴ οἱ δὲ εἶπαν Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. ¹⁵ λέγει αὐτοῖς Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ¹⁶ ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ¹⁸ καὶ γὰρ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. ¹⁹ δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς cf. XVIII, 18. § 135.

²⁰ Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ χριστός.

122. Prima praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 128 et 223.

Lc. IX, 22; Mc. VIII, 31-33; Mt. XVI, 21-23.

Lc. IX. ²² εἶπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμ-

Mc. VIII. ³¹ Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων

Mt. XVI. ²¹ Ἀπὸ τότε ἤρξατο Ἰησοῦς Χριστὸς δεῖκνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ

Mt. XVI, 19. om. και α. δώσω (TH) pot. q. add. (SV). — 20. διεστείλατο (TSV) uel ἐπετίμησεν (H). — 21. Ἰησοῦς Χριστός (H) uel ὁ Ἰησοῦς (TSV).

ματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

ρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν
γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ
μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.
³² καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει.
καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐ-
τὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. ³³ ὁ
δὲ ἐπιστραφείς καὶ ἰδὼν τοὺς μα-
θητάς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ
καὶ λέγει Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σα-
τανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ
ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ
ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ
ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἐγερθῆναι. ²² καὶ προσλαβόμενος
αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν
αὐτῷ λέγων Ἰλεῶς σοι, κύριε· οὐ
μὴ ἔσται σοι τοῦτο. ²³ ὁ δὲ στρα-
φείς εἶπεν τῷ Πέτρῳ Ὑπαγε
ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον
εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ
θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

123. Ille saluatur qui sequitur Iesum.

Lc. IX, 23-26 [XIV, 27. XVII, 33. XII, 9]; Mc. VIII, 34-38; Mt. XVI, 24-27 [X, 38. 39]; [Io. XII, 25].

Lc. IX. ²³ Ἐλε-
γεν δὲ πρὸς πάντας
Εἴ τις θέλει ὀπίσω
μου ἔρχεσθαι, ἀρνη-
σάσθω ἑαυτὸν καὶ
ἀράτω τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καθ' ἡμέραν,
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

²⁴ ὃς γὰρ ἂν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶ-
σαι, ἀπολέσει αὐτήν·
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν
ἐμοῦ, οὗτος σώσει
αὐτήν.

²⁵ τί γὰρ ὠφελεῖ-
ται ἄνθρωπος κερδή-
σας τὸν κόσμον ὅλον
ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας
ἢ ζημιωθεὶς;

²⁶ ὃς γὰρ ἂν ἐπαι-
σχυνθῇ με καὶ τοὺς
ἐμοὺς λόγους, τοῦ-
τον ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-

[Lc. XIV. ²⁷ Ὅστις
οὐ βαστάζει τὸν
σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ
ἔρχεται ὀπίσω μου,
οὐ δύναται εἶναι μου
μαθητής. cf. § 192.]

[Lc. XVII. ³³ ὃς
ἂν ζητήσῃ τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ περιποιή-
σασθαι ἀπολέσει αὐ-
τήν, καὶ ὃς ἂν ἀπο-
λέσει ζωογονήσῃ αὐ-
τήν. cf. § 209.]

[Lc. XII. ⁹ ὁ δὲ
ἀρνησάμενός με ἐνώ-
πιον τῶν ἀνθρώπων
ἀπαρνηθήσεται ἐνώ-

Mc. VIII. ³⁴ Καὶ
προσκαλεσάμενος
τὸν ὄχλον σὺν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ εἶ-
πεν αὐτοῖς Εἴ τις
θέλει ὀπίσω μου ἐλ-
θεῖν, ἀπαρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.

³⁵ ὃς γὰρ ἂν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ
σῶσαι ἀπολέσει αὐ-
τήν. ὃς δ' ἂν ἀπο-
λέσει τὴν ψυχὴν αὐ-
τοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ καὶ
τοῦ εὐαγγελίου σώσει
αὐτήν.

³⁶ τί γὰρ ὠφελεῖ
ἄνθρωπον κερδήσαι
τὸν κόσμον ὅλον καὶ
ζημιωθῆναι τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ; ³⁷ τί γὰρ
δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλ-
λαγμα τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ;

³⁸ ὃς γὰρ ἂν ἐπαι-
σχυνθῇ με καὶ τοὺς
ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ
γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοι-

Mt. XVI. ²⁴ Τότε
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς
μαθηταῖς αὐτοῦ Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου
ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσ-
θω ἑαυτὸν καὶ ἀρά-
τω τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω
μοι.

²⁵ ὃς γὰρ ἂν θέλῃ
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶ-
σαι ἀπολέσει αὐτήν.
ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν
ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν
ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.

²⁶ τί γὰρ ὠφελῆθη-
σεται ἄνθρωπος ἐάν
τὸν κόσμον ὅλον κερ-
δήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν
αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί
δώσει ἄνθρωπος ἀν-
τάλλαγμα τῆς ψυχῆς
αὐτοῦ;

[Mt. X. ³⁸ Καὶ ὃς οὐ
λαμβάνει τὸν σταυ-
ρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκο-
λουθεῖ ὀπίσω μου,
οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.
cf. § 192.]

[³⁹ ὁ εὐρὼν τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ ἀπολέσει
αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέ-
σας τὴν ψυχὴν αὐ-
τοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐ-
ρήσει αὐτήν. cf. §
209.]

Lc. XVII, 33. καὶ ὅς εἰαν (TSV) pot. q. ὅς δ' ἂν (H). — ἀπολέσει (THV) non autem ἀπολεσῇ (S).
Mc. VIII, 35. ψυχὴν αὐτοῦ 1° loco (TSV) pot. q. αὐτοῦ ψυχὴν (H).

θρώπου ἐπαισχυνθή- σεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.	πion τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. cf. § 173.]	χαλιδι καὶ ἁμαρτωλῶ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀν- θρώπου ἐπαισχυνθή- σεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.	27 μέλλει γὰρ οὐκ εἶδ- εῖν τοῦ ἀνθρώπου ἔρχε- σθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.
--	---	---	---

[Io. XII. 25^c Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτὴν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ αὐτήν. cf. §§ 209 et 230.]

124. Promissio de proximo regno Dei.

Lc. IX, 27; Mc. IX, 1; Mt. XVI, 28.

Lc. IX. 27 Ἀλέγω δὲ ὑμῖν ἀλη- θῶς, εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἔστι- κότων οἳ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.	Mc. IX. 1 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες ὧδε τῶν ἔσθιόντων οἳ τινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.	Mt. XVI. 28 ^a Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε ἑστῶτων οἳ τι- νες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
---	--	--

125. Transfiguratio Iesu in monte.

Lc. IX, 28-36; Mc. IX, 2-8; Mt. XVII, 1-8.

Lc. IX. 28 Ἐγένετο δὲ μετὰ τούς λόγους τούτους ὥστε ἡμέραι ὀκτώ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάν- νην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. 29 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπ- των. 30 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συν- ελάλουν αὐτῷ, οἳ τινες ἦσαν Μωυ- σῆς καὶ Ἡλίας, 31 οἳ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἑξοδὸν αὐτοῦ ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλὴμ. 32 ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνῷ· διαγρη- γορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.	Mc. IX. 2 Καὶ μετὰ ἡμέρας ἑξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- τρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐ- τῶν, 3 καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκά ὥστε οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως λευ- κῆναι. 4 καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἡλίας σὺν Μωυσεῖ, καὶ ἦσαν συναλουν- τες τῷ Ἰησοῦ.	Mt. XVII. 1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἑξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέ- τρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐ- τοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐ- τῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὥς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὥς τὸ φῶς. 3 καὶ ἰδοὺ ὤφθη αὐτοῖς Μωυσῆς καὶ Ἡλίας συναλοῦντες μετ' αὐτοῦ.
---	--	---

Lc. IX, 28. om. καὶ α. παραλαβων (H) uel add (TSV).

Mc. IX, 2. τον α. Ιωαννην (TSV) pot. q om. (H).

Mt. XVII, 3. συναλουντες μετ' αυτου (TH) pot. q. μ. α. σ. (SV).

³³ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν δὲ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὡς εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνάς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωυσεὶ καὶ μίαν Ἡλίου, μὴ εἰδὼς δὲ λέγει.

³⁴ ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. ³⁵ καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλεκτός, αὐτοῦ ἀκούετε. ³⁶ καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἃ ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

⁵ καὶ ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὡς εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεὶ μίαν καὶ Ἡλίου μίαν. ⁶ οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῆ, ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο.

⁷ καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκίαζουσα αὐτοῖς, καὶ ἦλθεν φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. ⁸ καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

⁴ ἀποκριθεὶς δὲ δὲ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὡς εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὡς εἶπες σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωυσεὶ μίαν καὶ Ἡλίου μίαν.

⁵ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ. ⁶ καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. ⁷ καὶ προσήλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος αὐτῶν εἶπεν Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ⁸ ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ αὐτὸν Ἰησοῦν μόνον.

126. De aduentu Eliae in persona Iohannis Baptistae.

Mc. IX, 9-13; Mt. XVII, 9-13.

Mc. IX. ⁹ Καὶ καταβαίνοντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστέλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἀεὶ εἶδον διηγῶνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. ¹⁰ καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶν Ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. ¹¹ καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἡλίου δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ¹² δὲ δὲ ἔφη αὐτοῖς Ἡλίας μὲν ἔλθων πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῇ; ¹³ ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

Mt. XVII. ⁹ Καὶ καταβαίνοντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς δὲ Ἰησοῦς λέγων Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. ¹⁰ Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίου δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ¹¹ δὲ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἡλίας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· ¹² λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἤθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. ¹³ τότε συνήκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

127. Iesus sanat adolescentem morbo sonto laborantem et daemonicum.

Lc. IX, 37-43^a. † XVII, 5-6; Mc. IX, 14-29 [XI, 22^b-23]; Mt. XVII, 14-21 [XXI, 21].

Lc. IX. ³⁷ Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήνησεν αὐτῷ ὄχλος

Mc. IX. ¹⁴ Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητάς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοῦ καὶ γραμματεῖς συν-

Mt. XVII. ¹⁴ Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον προσήλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτόν

Lc. IX, 34. ἐπεσκίαζεν (TH) uel ἐπεσκίασεν (SV).

Mc. IX 7 ἦλθεν (S) uel ἐγένετο (THV). — 8. μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον (H) uel εἰ μὴ τ. Ι. μ. μεθ' ἑαυτῶν uel ἀλλὰ τ. Ι. μ. μεθ' ἑαυτῶν (TSV). — 9. ἀπο (TSV) ποτ. q. ἐκ (H). — 10. ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ ποτ. q. το ἐκ νεκρῶν ἀναστήναι (THSV).

Mt. XVII, 5. ἀκούετε αὐτοῦ (TH) ποτ. q. αὐτοῦ ακ. (SV). — 9. ἐγερθῇ (TH) uel ἀναστῇ (SV). — 14. αὐτῶν (SV) ποτ. q. om. (TH).

πολύς. ³⁸ καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν, ³⁹ καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζεται, καὶ σπαράσσει αὐτόν μετὰ ἄφρου καὶ μόλις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντρίβον αὐτόν. ⁴⁰ καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.

⁴¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ⁴² ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν.

ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. ⁴³ ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

ζητοῦντας πρὸς αὐτούς. ¹⁵ καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. ¹⁶ καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς Τί συνζητεῖτε πρὸς αὐτούς; ¹⁷ καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἰς ἐκ τοῦ ὄχλου Διδάσκαλε, ἦνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαον. ¹⁸ καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται. καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ¹⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει Ὁ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. ²⁰ καὶ ἦνεγκαν αὐτόν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτόν τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. ²¹ καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ Πόσος χρόνος ἐστὶν ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκ παιδιόθεν. ²² καὶ πολλάκις καὶ εἰς πυρ αὐτόν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν. ἀλλ' εἴ τι δύνη, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τὸ εἰ δύνη, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. ²⁴ εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν Πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ²⁵ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ Τὸ ἄλαον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. ²⁶ καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἔξηλθεν. καὶ ἐγένετο ὥσεί νεκρὸς ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. ²⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη.

²⁸ καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν Ὅτι ἡμεῖς οὐκ

¹⁵ καὶ λέγων Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς ἔχει, πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πυρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. ¹⁶ καὶ προσήνεγκα αὐτόν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτόν θεραπεῦσαι.

¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτόν ὧδε.

¹⁸ καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔξηλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον. καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

¹⁹ Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπαν Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν

Lc. IX, 39. μόλις (H) pot. q. μογίς (TSV).
Mt. XVII, 15. εχει (H) uel πασχει (TSV).

† XVII. ⁵ Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθετες ἡμῖν πίστιν. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

ἡδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; ²⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

[XI. ^{22b} ἔχετε πίστιν θεοῦ· ²³ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὅς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ὁ ἄρῃ καὶ βλήθῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. cf. § 235.]

αὐτό; ²⁰ δὲ λέγει αὐτοῖς Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν (²¹ τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.)

[XXI. ²¹ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῇτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε Ὁ ἄρῃ καὶ βλήθῃ εἰς τὴν θάλασσαν, γένησεται. cf. § 235.]

128. Secunda praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122 et 223.

Lc. IX, 43^b-45; Mc. IX, 30-32; Mt. XVII, 22-23.

Lc. IX. ^{43b} Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ⁴⁴ Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ῥῆματα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. ⁴⁵ οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθῶνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

Mc. IX. ³⁰ Κακεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ᾔθελεν ἵνα τις γνῶι· ³¹ ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. ³² οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Mt. XVII. ²² Συστρεφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ²³ καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

129. Tributum ex pisce pro se et pro Petro solui iubet Iesus.

Mt. XVII, 24-27.

Mt. XVII. ²⁴ Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσήλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; ²⁵ λέγει Ναί. καὶ ἐλθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλ-

λοτρίων; ²⁶ εἰπόντος δὲ Ὁ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὁ ἀραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. ²⁷ ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἑμοῦ καὶ σοῦ.

Lc. XVII, 6. ταυτη (THV) pot. q. om. (S).

Mc. IX, 29. om. καὶ νηστεία p. προσευχη (TH) pot. q. add. (SV).—30. παρεπορευοντο (TSV) pot. q. επορευοντο (H).

Mt. XVII, 2. om. uers. (THS) pot. q. add. (V).—22. συστρεφόμενων (THV) pot. q. αναστρεφ. (S).

130. Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo. cf. 257.

Lc. IX, 46-48; Mc. IX, 33-37 [X, 43-44]; Mt. XVIII, 1-4 [XX, 26-27. XXIII, 11].

Lc. IX. ⁴⁶ Εἰσηλ-
θεν δὲ διαλογισμὸς
ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν
εἴη μείζων αὐτῶν.
cf. XXII, 24 § 257.
⁴⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰδὼς
τὸν διαλογισμὸν τῆς
καρδίας αὐτῶν ἐπι-
λαβόμενος παιδίον
ἔστησεν αὐτὸ παρ'
ἐαυτοῦ, ⁴⁸ καὶ εἶπεν
αὐτοῖς

Mc. IX. ³³ Καὶ
ἦλθον εἰς Καφαρ-
ναούμ. Καὶ ἐν τῇ
οἰκίᾳ γενόμενος ἐπη-
ρώτα αὐτοῦς Τί ἐν
τῇ ὁδοῦ διελογίζεσθε;
³⁴ οἱ δὲ ἐσιώπων, πρὸς
ἀλλήλους γὰρ διε-
λέχθησαν ἐν τῇ ὁδοῦ
τίς μείζων. ³⁵ καὶ
καθίσας ἐφώνησεν
τοὺς δώδεκα καὶ λέ-
γει αὐτοῖς Εἴ τις
θέλει πρῶτος εἶναι
ἔσται πάντων ἔσχα-
τος καὶ πάντων διά-
κονος. ³⁶ καὶ λαβὼν
παιδίον ἔστησεν αὐ-
τὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν
καὶ ἐναγκαλισάμε-
νος αὐτὸ εἶπεν αὐ-
τοῖς ³⁷ Ὅς ἂν ἐν
τῶν τοιούτων παι-
δίων δέξηται ἐπὶ τῷ
ὀνόματί μου, ἐμὲ δέ-
χεται· καὶ ὁς ἂν
ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ
δέχεται ἀλλὰ τὸν
ἀποστέλλαντά με.

Ὅς ἂν δέξη-
ται τοῦτο τὸ παιδίον
ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου,
ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁς
ἂν ἐμὲ δέξηται δέχε-
ται τὸν ἀποστέλλαν-
τά με· ὁ γὰρ μικρό-
τερος ἐν πᾶσιν ὑ-
μῖν ὑπάρχων, οὗτός
ἐστὶν μέγας.

Mt. XVIII. ¹ Ἐν
ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσ-
ῆλθον οἱ μαθηταὶ
τῷ Ἰησοῦ λέγοντες
Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν; ² καὶ προσ-
καλεσάμενος παιδίον
ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέ-
σῳ αὐτῶν ³ καὶ εἶ-
πεν Ἀμὴν λέγω ὑ-
μῖν, ἔαν μὴ στραφῇ-
τε καὶ γένησθε ὡς
τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσ-
έλθητε εἰς τὴν βα-
σιλείαν τῶν οὐρανῶν.
⁴ ὅστις οὖν ταπεινώ-
σει ἑαυτὸν ὡς τὸ
παιδίον τοῦτο, οὗτός
ἐστὶν ὁ μείζων ἐν τῇ
βασιλείᾳ τῶν οὐρα-
νῶν.

[Mc. X. ⁴³ οὐχ
οὕτως δὲ ἐστὶν ἐν
ὑμῖν· ἀλλ' ὁς ἂν θέ-
λῃ μέγας γενέσθαι ἐν
ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διά-
κονος, ⁴⁴ καὶ ὁς ἂν
θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι
πρῶτος, ἔσται πάν-
των δοῦλος. cf. §
257.]

[Mt. XX. ²⁶ οὐχ
οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν·
ἀλλ' ὁς ἂν θέλῃ ἐν
ὑμῖν μέγας γενέσθαι
ἔσται ὑμῶν διάκο-
νος, ²⁷ καὶ ὁς ἂν θέλῃ
ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος
ἔσται ὑμῶν δοῦλος.
cf. § 257.]

[Mt. XXIII. ¹¹ ὁ δὲ
μείζων ὑμῶν ἔσται
ὑμῶν διάκονος. cf. §§
243 et 257.]

131. Tolerantia erga eos qui usurpant nomen Iesu.

Lc. IX, 49-50; Mc. IX, 38-40.

Lc. IX. ⁴⁹ Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰωάννης εἶπεν Ἐπισ-
τάτα, εἰδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα
δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ
μεθ' ἡμῶν. ⁵⁰ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν Ἰησοῦς Μὴ
κωλύετε,
ὁς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν
ἐστίν.

Mc. IX. ³⁸ Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Διδάσκαλε, εἵ-
δομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια
ὁς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν. ³⁹ ὁ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ
ἔστιν ὁς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ
δυνήσεται ταχὺ κακολογήσai με. ⁴⁰ ὁς γὰρ οὐκ
ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν.

Lc. IX, 47. ειδως (TH) pot. q. ιδων (SV).

Mc. IX, 38. ος ουκ ακ. ημιν (TS) pot. q. om. (HV). — om. οτι ουκ ακολουθει ημιν (S) uel add. (THV).

Mt. XX, 26. εσται ιο (TSV) pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV).

132. Officia erga fratres credentes.

† Lc. XVII, 1-3^a [IX, 48]; Mc. IX, 41-42; Mt. X, 41-42. XVIII, 5-7. 10-14.

[Lc. IX. ⁴⁸ Ὁς ἂν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται cf. § 130.]

† Lc. XVII. ¹ Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ Ὁ ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. ² λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περικειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. ^{3a} Προσέχετε ἑαυτοῖς. ^{3b-4} § 135.

Mc. IX. ⁴¹ Ὁς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

⁴² Καὶ ὁς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλὸν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περικείται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

Mt. X. ⁴¹ Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήψεται. ⁴² καὶ ὁς ἂν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

XVIII. ⁵ Καὶ ὁς ἂν δέξηται ἐν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

⁶ ὁς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. ⁷ Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. ⁸⁻⁹ § 133.

¹⁰ Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (¹¹ ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.) ¹² τί ὑμῖν δοκεῖ; ἂν γένηται τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἑννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; ¹³ καὶ ἂν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χάρις ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἑννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. ¹⁴ οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόλῃται ἐν τῶν μικρῶν τούτων.

Lc. XVII, 1. πλὴν οὐαὶ (H) pot. q. οὐαὶ δε (TSV).

Mt. X, 42. εἰς (TSV) pot. q. ἂν (H). — XVIII, 6. περὶ (THV) pot. q. εἰς (S). — II. om. uers. (THSV). — 14. ὑμῶν (TSV) pot. q. μου (H).

133. Obligatio uitandi scandalum passiuum.

Mc. IX, 43-49; Mt XVIII, 8-9 [V, 29-30].

Mc. IX. ⁴³ Καὶ ἐὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστὶν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, (⁴⁴ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) ⁴⁵ καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, (⁴⁶ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.) ⁴⁷ καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν σέ ἐστιν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ⁴⁸ ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. ⁴⁹ πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθῆσεται.

Mt. XVIII. ⁸ Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

⁹ καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτόν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοὶ ἐστὶν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. 10-14 § 132.

[Mt. V. ²⁹ Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζῃ σε, ἔξελε αὐτόν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν· ³⁰ καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζῃ σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ cf. § 60.]

134. Ministri Christi sunt sal terrae.

† Lc. XIV, 34-35; Mc. IX, 50; Mt. V, 13.

† Lc. XIV. ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁρτυθήσεται; ³⁵ οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὄψα ἀκούειν ἀκούέτω.

Mc. IX. ⁵⁰ Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἁρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

Mt. V. ¹³ Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

135. Offensa remittenda.

† Lc. XVII, 3^b-4; Mt. XVIII, 15-22.

Mt. XVIII. ¹⁵ Ἐάν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὑπάγε ἔλεγξον αὐτὸν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. ¹⁶ ἐάν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα

Mc. IX, 43. σκανδαλίσῃ (TH) pot. q. σκανδαλίζῃ (SV). — 44 et 46 om. (THSV)
Mt. XVIII, 16. σου (HV) uel σεαυτοῦ (TS).

† Lc. XVII. ^{3b} Ἐάν ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐάν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ. ⁴ καὶ ἐάν ἐπιτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σέ καὶ ἐπιτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σέ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ¹⁷ ἐάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐάν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. ¹⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐάν δῆσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐάν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. cf. XVI. 19 § 121. ¹⁹ Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐάν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐάν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ²⁰ οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

²¹ Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Κύριε, ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπιτάκις; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπιτάκις ἀλλὰ ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά.

136. Parabola serui misericordiam consecuti eamque alii recusantis.

Mt. XVIII, 23-35.

Mt. XVIII. ²³ Διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεῖα τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ²⁴ ἄρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη εἰς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. ²⁵ μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος παραβῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει, καὶ ἀποδοθῆναι. ²⁶ πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσκύνει αὐτῷ λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. ²⁷ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. ²⁸ ἔξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὀφείλειεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων Ὁμόδος εἴ τι ὀφείλεις. ²⁹ πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν

λέγων Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. ³⁰ ὁ δὲ οὐκ ἠθέλην, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. ³¹ ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. ³² τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ Δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· ³³ οὐκ ἔδει καὶ σέ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σέ ἠλέησα; ³⁴ καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδοῦναι πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. ³⁵ Οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν ἐάν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Mt. XVIII, 18. om. τω α. ουρανῳ (bis) (THV) pot. q. add. (S). — 19. αμην (HV) uel om. (TS). — 21. εις εμε ο αδελφος μου (TH) pot. q. ο αδ. μ. εις εμε (SV). — 24. προσηνεχθη (TSV) pot. q. προσηχθη (H). — 25. εχει (H) uel ειχεν (TSV). — 26. om. κυριε p. λεγων (TH) pot. q. add (SV). — αποδωσω σοι (TH) uel σ. α. (SV). — 30. om. ου p. εως (TH) pot. q. add. (SV). — 34. om. αυτω p. οφειλομενον (H) pot. q. add. (TSV).

137. Iesus non uult ire Hierosolymam patenter.

Io. VII, 1-13.

Io. VII. [¹Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὗ γὰρ ᾗθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνειναι. cf. § 113.] ²ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. ³εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα ἃ ποιεῖς. ⁴οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανερώσω σε αὐτὸν τῷ κόσμῳ. ⁵οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. ⁶λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ὁ καιρὸς ὃ ἐμὸς οὕτω πάρεστιν, ὃ δὲ καιρὸς ὃ ὑμέτερος πάντοτε ἐστὶν ἕτοιμος. ⁷οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ

μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν. ⁸ὕμεις ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν· ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτήν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὕτω πεπλήρωται. ⁹ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. ¹⁰Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερώς ἀλλ' ἐν κρυπτῷ. ¹¹οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; ¹²καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἄγαθός ἐστιν, ἄλλοι δὲ ἔλεγον Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. ¹³οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

138. It tamen paruo comitatu et a Samaritanis reicitur.

Lc. IX, 51-56.

Lc. IX. ⁵¹Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, ⁵²καὶ ἀπέστείλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. Καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὧς ἐτοιμάσαι αὐτῷ. ⁵³καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσα-

λήμ. ⁵⁴ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν Κύριε, θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; ⁵⁵στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς (καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε οἷου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς; ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σώσαι.) ⁵⁶καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

Io. VII, 8. ουκ (TS) pot. q. ουπω (HV). — 9. αυτος (TS) pot. q. αυτοις (HV). — 10. om. ως α. εν κρυπτω (T) pot. q. add. (HSV). — 12. περι αυτου ην (HV) uel ην π. α. (TS).

Lc. IX, 52. ως (H) uel ωστε (TSV). — 55^b. om. (THSV).

139. Iesus docet se sabbatum non uiolasse.

Io. VII, 14-24.

Io. VII. ¹⁴Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. ¹⁵ἔθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; ¹⁶ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Ἡ ἐμὴ διδασχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ¹⁷ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γινώσεται περὶ τῆς διδασχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἂπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ¹⁸ὁ ἂφ' ἐαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθὴς ἐστὶν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ¹⁹οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον.

τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ²⁰ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ²¹ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ἐν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε ²²διὰ τοῦτο. Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, — οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωυσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, — καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. ²³εἰ περιτομήν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωυσέως, ἐμοὶ χολᾷτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγίη ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; ²⁴μὴ κρίνετε κατ' ὅψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε.

140. Disputatio de origine Christi.

Io. VII, 25-30.

Io. VII. ²⁵Ἐλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; ²⁶καὶ ἶδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μὴ ποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; ²⁷ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν. ²⁸Ἐκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰη-

σοῦς καὶ λέγων Καμὲ οἶδατε καὶ οἶδατε πόθεν εἰμὶ· καὶ ἂπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε. ²⁹ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι καὶ κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν. ³⁰Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπα ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

141. Iesus nuntiat se breui discessurum.

Io. VII, 31-36.

Io. VII. ³¹Ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν; ³²Ἡκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. ³³εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. ³⁴Ζητήσετέ με

καὶ οὐχ εὐρήσετέ με, καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ³⁵εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασποράν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλληνας; ³⁶τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπε Ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὐρήσετέ με καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

Io. VII, 19. ἐδωκεν (H) uel δεδωκεν (TSV). — 23. om. ο α. ἄνθρωπος (TSV) pot. q. add. (H). — 24. κρίνετε (H) uel κρίνατε (TSV). — 34. με p. ευρησετε (H) pot. q. om. (TSV). — 36. cf. 34.

142. Iesus fons uitae spiritualis.

Io. VII, 37-39.

Io. VII. ³⁷Ἐν δὲ τῇ ἑσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξεν λέγων Ἐάν τις διψᾷ ἔρχεσθω πρὸς με, καὶ πινέτω ³⁸ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ. καθὼς εἶπεν ἡ γραφή· ποταμοὶ

ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ βεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. ³⁹Τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὕτω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὕτω ἐδοξάσθη.

143. Circa Iesum et Christum diuersi diuersa opinantur.

Io. VII, 40-52.

Io. VII. ⁴⁰Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. ⁴¹ἄλλοι ἔλεγον Οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· οἱ δὲ ἔλεγον Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστὸς ἔρχεται; ⁴²οὐχὶ ἡ γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός; ⁴³σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν. ⁴⁴τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας. ⁴⁵Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι Διὰ τί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν; ⁴⁶ἀπεκρίθησαν

οἱ ὑπηρέται Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος. ⁴⁷ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; ⁴⁸μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ⁴⁹ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. ⁵⁰λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν πρότερον, εἰς ὃν ἐξ αὐτῶν ⁵¹Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐάν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῶ τί ποιεῖ; ⁵²ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

144. Mulier in adulterio deprehensa coram Iesu sistitur.

Io. VII, 53 - VIII, 11.

Io. VII. ⁵³Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, VIII ¹Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν. ²Ὁρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. ³Ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτήν ἐν μέσῳ ⁴λέγουσιν αὐτῷ Δικᾶσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήπται ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη· ⁵ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῶν Μωυσῆς ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις; ⁶τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας

τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν. ⁷ὥς δὲ ἐπέμενον ἔρωτῶντες αὐτόν, ἀνέκυψεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος ἐπ' αὐτὴν βαλέτω λίθον· ⁸καὶ πάλιν κατακύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. ⁹οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ κατελείφθη μόνος, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὔσα. ¹⁰ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ποῦ εἰσίν; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ¹¹ἡ δὲ εἶπεν Οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου, ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἀμάρτανε.

Io. VII, 39 ἐμελλον (HV) uel ημελλον (TS), — om. αγιον p. πνευμα (TH) pot. q. add. (SV). — 40. οτι p. ελεγον (H) uel om (TSV) — 44. επεβαλεν (SV) pot. q. εβαλεν (TH) — 46. ως ουτος ο ανθρωπος (TSV) pot. q. om (H). T add. λαλει p. ουτος. — 50. om το a. προτερον (HV) pot. q. add. (S). — VIII, 8. κατακυψας (HV) pot. q. κατω κυψας (S).

145. De se ipsa lux testimonium reddit, a Patre confirmatum.

Io. VIII, 12-20.

Io. VIII. ¹² Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. ¹³ εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ¹⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς Κὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. ¹⁵ ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. ¹⁶ καὶ ἂν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι

μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁷ καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ¹⁸ ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. ¹⁹ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾗδετε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾗδετε. ²⁰ Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

146. Terret Iudaeos Iesus ne legatum Dei contemnant.

Io. VIII, 21-30.

Io. VIII. ²¹ εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθάνετε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. ²² ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; ²³ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. ²⁴ εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθάνετε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἂν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθάνετε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Τὴν ἀρχὴν ὅτι

καὶ λαλῶ ὑμῖν; ²⁶ πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, καὶ γὰρ ἠκούσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. ²⁷ οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. ²⁸ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ ταῦτα λαλῶ. ²⁹ καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἄφηκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἄρεσά αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. ³⁰ Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

147. Iudaei, qui filium Dei nolunt agnoscere, non sunt ueri filii Abrahae.

Io. VIII, 31-59.

Io. VIII. ³¹ ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ, ³² καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ³³ ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ³⁴ ἀπεκρίθη αὐ-

τοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν (τῆς ἁμαρτίας). ³⁵ ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ³⁶ ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. ³⁷ οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστέ· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ³⁸ ἔγω

Io. VIII, 12. εμοι (TSV) pot. q. μοι (H).—23. εκ τουτου του κοσμου I.° (H) uel εκ του κ. τουτου (TSV).—34. om της αμαρτίας pot. q. add. (THSV).

ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. ³⁹ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστέ, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ποιεῖτε. ⁴⁰ νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ⁴¹ ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν αὐτῷ Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεννηθημεν· ἓνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. ⁴² εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν ἡγάπατε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξήλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκείνός με ἀπέστειλεν. ⁴³ διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. ⁴⁴ ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλήτῃ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ⁴⁵ ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. ⁴⁶ τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; ⁴⁷ ὃν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. ⁴⁸ ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι

καὶ εἶπαν αὐτῷ Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; ⁴⁹ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. ⁵⁰ ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ⁵¹ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ⁵² εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· ⁵³ μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; ⁵⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Ἐάν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, ⁵⁵ καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· κἀν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. ⁵⁶ Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἡγαλλίασάτο ἵνα ἔδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. ⁵⁷ εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν Πεντήκοντα ἔτη οὕτως ἔχεις καὶ Ἀβραάμ ἐώρακας; ⁵⁸ εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμι. ⁵⁹ ἦσαν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξήλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

148. Hierosolymis Iesus sanat caecigenum.

Io. IX, 1-41.

Io. IX. ¹ Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. ² καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες Ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῷ. ⁴ ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν. ἔρχεται νῦν ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ⁵ ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾤ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ⁶ ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμᾶι καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὑπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ—ὃ ἐρμηνεύεται Ἀψευσταλμένος—. ἀπήλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ

ἦλθεν βλέπων. ⁸ Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτόν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης ἦν ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; ⁹ ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι. ¹⁰ ἔλεγον οὖν αὐτῷ Πῶς οὖν ἠνεόχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ¹¹ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι ὅτι Ὑπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεπα. ¹² καὶ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ ἐστίν ἐκεῖνος; λέγει Οὐκ οἶδα. ¹³ Ἀγούσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. ¹⁴ ἦν δὲ σάββατον ἐν ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέφξεν

Io. VIII, 38. om. υμων p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 39. ποιεῖτε (H) pot. q. εποιεῖτε (T) uel εποιεῖτε αν (SV). — 41. εγεννηθημεν (H) uel γεγεννημεθα (TV) Soden γεγεννηθημεν (?). — 54. ημων (TV) uel υμων (HS). — 55. καν (TH) uel και εαν (SV). — υμιν (H) uel υμων (TSV). — IX, 6. επεχρισεν (TSV) pot. q. επεθηκεν (H). — 9. om. δε p. αλλοι 2.ο (TH) pot. q. add. (SV). — 14. εν ημερα (THV) pot. q. οτε (S).

αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. ¹⁵ πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐν-ψάμην, καὶ βλέπω. ¹⁶ ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. ¹⁷ λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέφξεν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι· Προφήτης ἔστιν. ¹⁸ Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως οὗτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος. ¹⁹ καὶ ἡρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; ²⁰ ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. ²¹ πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς; ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ²² ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβούντο τοὺς Ἰουδαίους, ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. ²³ διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι· Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. ²⁴ ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς ἐστίν. ²⁵ ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· Εἰ ἁμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἷα ὅτι τυφλὸς ὦν ἄρτι βλέπω. ²⁶ εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς

ὀφθαλμούς; ²⁷ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκοῦν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; ²⁸ καὶ ἔλοι-δόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· Σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί. ²⁹ ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωυσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. ³⁰ ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. ³¹ οἴδαμεν ὅτι ὁ θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει, ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. ³² ἐκ τοῦ αἰῶ-νος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέφξεν τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου· ³³ εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ³⁴ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω. ³⁵ Ἦκου-σεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω, καὶ εὐρὼν αὐτὸν εἶπεν· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-που; ³⁶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Καὶ τίς ἐστίν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; ³⁷ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτὸν καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. ³⁸ ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. ³⁹ καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γέ-νωνται. ⁴⁰ Ἦκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; ⁴¹ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

149. Iesus bonus pastor dat uitam suam pro ouibus.

Ιο. Χ, 1-18.

Ιο. Χ. ¹ Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμε-νος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλήν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέπτῃς ἐστίν καὶ ληστής. ² ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστίν τῶν προβάτων. ³ τούτῳ δὲ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. ⁴ ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐ-

τῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ⁵ ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ⁶ Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἢ ἐλάλει αὐτοῖς. ⁷ Εἶπεν οὖν πάλιν ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. ⁸ πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν

Ιο. ΙΧ, 17. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TV) pot. q. ανεωξεν (S). — 20. ουν (TH) pot. q. δε (S) uel om. (V). — 27. αυτου μαθηται (THV) uel μ. α. (S). — 28. και ι.ο (H) uel. om. (TV) non autem οι δε (S). — 31. ο θεος αμαρτωλων (H) uel αμ. ο θ. (TSV). — 32. ηνεωξεν (H) uel ηνοιξεν (TSV). — 35. om. αυτω p. ειπεν (TH) pot. q. add. (SV). — του ανθρωπου (TH) pot. q. του θεου (SV). — Χ, 5. ακολουθησουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 7. om. αυτοις p. παλιν (TH) uel add. (SV). T om. etiam παλιν.

καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.
⁹ ἔγὼ εἶμι ἡ θύρα· δι' ἔμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθή-
 σεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν
 εὐρήσει. ¹⁰ ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ
 καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἔγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν
 καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ¹¹ Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ κα-
 λός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν
 ὑπὲρ τῶν προβάτων. ¹² ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν
 ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν
 λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύ-
 γει, — καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει, —
¹³ ὅτι μισθωτὸς ἔστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν
 προβάτων. ¹⁴ ἔγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γι-

νώσκω τὰ ἐμά καὶ γινώσκουσιν με τὰ ἐμά, ¹⁵ καθὼς
 γινώσκει με ὁ πατήρ καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ
 τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. ¹⁶ καὶ
 ἄλλα πρόβατα ἔχω καὶ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύ-
 της· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου
 ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἰς ποιμὴν.
¹⁷ διὰ τοῦτό με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ ὅτι ἔγὼ τίθημι τὴν
 ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. ¹⁸ οὐδεὶς ἦρεν
 αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἔγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ.
 ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν
 λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ
 τοῦ πατρὸς μου.

150. Iudaei incerti manent.

Io. X, 19-21.

Io. X. ¹⁹ Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰου-
 daίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. ²⁰ ἔλεγον δὲ πολ-
 λοι ἐξ αὐτῶν Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί

αὐτοῦ ἀκούετε; ²¹ ἄλλοι ἔλεγον Ταῦτα τὰ ῥήματα
 οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται
 τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίξει;

151. Discipulatus conditiones.

Lc. IX, 57-62; Mt. VIII, 19-22.

Lc. IX. ⁵⁷ Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ
 εἶπεν τις πρὸς αὐτόν Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐάν
 ἀπέρχῃ. ⁵⁸ καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἰ ἀλώπεκες
 φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κα-
 τασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ
 τὴν κεφαλὴν κλίνει.

⁵⁹ Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον Ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ
 εἶπεν Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θά-
 ψαι τὸν πατέρα μου. ⁶⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ Ἄφες τοὺς
 νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν
 διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ⁶¹ εἶπεν δὲ καὶ
 ἕτερος Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπί-
 τρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.
⁶² εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν
 τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ
 ὀπίσω εὐθετὸς ἔστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

Mt. VIII. ¹⁹ Καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν
 αὐτῷ Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐάν ἀπέρχῃ.
²⁰ καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Αἰ ἀλώπεκες φωλεοὺς
 ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις,
 ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν
 κλίνει.

²¹ Ἐπερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ Κύριε,
 ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πα-
 τέρα μου. ²² ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ Ἀκολουθεῖ
 μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νε-
 κρούς.

Io. X, 16. ακουσουσιν (THV) pot. q. -σωσιν (S). — 18. ηρεν (H) pot. q. αιρει (TSV).

Lc. IX, 59. κυριε (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. VIII, 22. ιησους p. δε (HV) pot. q. om. (TS).

152. Legatio septuaginta duorum discipulorum. cf. 101.

Lc. X, 1-16 [IX, 3. 4. 5]; Mt. XI, 20-24. X, 40 [IX, 37-38. X, 7-8. 12-16].

Lc. X. ¹ Μετά δὲ ταῦτα ἀνέ-
δειξεν ὁ κύριος καὶ ἐτέρους ἑβδο-
μήκοντα δύο καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
ἀνὰ δύο δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ
εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἦμελ-
λεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. ² ἔλεγεν δὲ
πρὸς αὐτούς Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεή-
θητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ
ὅπως ἔργατας ἐκβάλλῃ εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ.

³ ὑπάγετε· ἰδοὺ
ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνas ἐν μέσφ
λύκων.

⁴ μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ
πῆραν, μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδένα
κατὰ τὴν δδὸν ἀσπάσασθε. ⁵ εἰς
ἣν δ' ἂν εἰσέλθῃτε οἰκίαν πρῶτον
λέγετε Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.
⁶ καὶ ἐὰν ἐκεῖ ἦ υἱὸς εἰρήνης, ἐπα-
ναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη
ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνα-
κάμψει.

⁷ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε,
ἐσθιόντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐ-
τῶν, ἅξιος γὰρ ὁ ἔργατης τοῦ μισ-
θοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ
οἰκίας εἰς οἰκίαν. ⁸ καὶ εἰς ἣν
ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται
ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα
ὑμῖν, ⁹ καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν
αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς
Ἠγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ.

¹⁰ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθῃτε
καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες
εἰς τὰς πλᾶτειας αὐτῆς εἵπατε
¹¹ Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολλη-
θέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν
εἰς τοὺς πόδας ἀπομασώμεθα
ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι
ἡγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

[Lc. IX. ³... Μηδὲν αἴρετε εἰς
τὴν δδὸν, μήτε βράβδον μήτε πῆραν
μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε
δύο χιτῶνας ἔχειν.]

[⁴ καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθῃ-
τε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρ-
χεσθε.]

[⁵ καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς,
ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκε-
νης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν
ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον
ἐπ' αὐτούς.]

[Mt. IX. ^{37b} Ὁ μὲν θερισμὸς
πολύς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· ³⁸ δεή-
θητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ
ὅπως ἐκβάλλῃ ἔργατας εἰς τὸν θε-
ρισμὸν αὐτοῦ. cf. § 101.]

[Mt. X. ^{16a} Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω
ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσφ λύκων.
cf. § 101.]

[Mt. X. ¹² Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς
τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· ¹³ καὶ
ἐὰν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἁγία, ἐλθάτω ἡ
εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ
ἦ ἁγία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς
ἐπιστραφήτω. cf. § 101.]

[Mt. X. ^{8a} ἀσθενοῦντες θερα-
πεύετε — ^{7b} Ἠγγικεν ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν. cf. § 101.]

[Mt. X. ¹⁴ καὶ ὅς ἂν μὴ δέξηται
ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους
ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας
ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε
τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. cf.
§ 101.]

Lc. X, 1. δυο p. εβδομηκοντα (H) uel om. (TSV). — δυο p. δυο (H) uel om. (TSV). — 2. εργ, εκ, (TH) uel εκ, εργ, (SV). — 6. εκει η (H) uel η εκει (TSV). — επαναπαησεται (TH) uel επαναπαυσεται (SV). — 7. εσθιοντες (SV) pot. q. εσθοντες (TH).

Mt. X, 12. om. λεγοντες ειρηνην τω οικω τουτω (THSV). — 13. προς α. υμας (TSV) pot. q. εφ (H). — 14. om. εκ α. των (H) uel add. (TSV).

¹² λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

¹³ Οὐαί σοι, Χοραζεῖν· οὐαί σοι, Βηθσαιδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. ¹⁴ πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. ¹⁵ Καὶ σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθῇσῃ; ἕως τοῦ ἄβου καταβιβασθῇσῃ.

¹⁶ Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοὶ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

[¹⁵ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. cf. XI, 24.]

Mt. XI. ²⁰ Τότε ἤρξατο θνεῖ-
διζεῖν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο
αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ
μετενόησαν. ²¹ Οὐαί σοι, Χορα-
ζεῖν· οὐαί σοι, Βηθσαιδάν· ὅτι
εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ
δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν,
πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ με-
τενόησαν. ²² πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύ-
ρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. ²³ Καὶ
σύ, Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ
ὑψωθῇσῃ; ἕως ἄβου καταβιβασ-
θῇσῃ. ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγε-
νήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι
ἐν σοί, ἔμεινεν ἂν μέχρι τῆς σῆ-
μερον. ²⁴ πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ
Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν
ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. cf. X, 15.

Mt. X. ⁴⁰ Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς
ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος
δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.

153. Reditus discipulorum.

Lc. X, 17-20.

Lc. X. ¹⁷ Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα δύο μετὰ χαρᾶς λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. ¹⁸ εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὁ θεὸς τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ¹⁹ ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν

τοῦ πατεῖν ἐπάνω θφῶν καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ. ²⁰ πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

154. Reuelatio Filii et Patris.

Lc. X, 21-22; Mt. XI, 25-27.

Lc. X. ²¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλίασατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν Ὁ ἑομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας

Mt. XI. ²⁵ Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ ἑομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις. ²⁶ ναί,

Lc. X, 15. καταβιβασθῇσῃ (TSV) non autem καταβῇσῃ (H). — 17. δύο p. εβδομήκοντα (H) uel om. (TSV). — 19. ἀδικήσῃ (TH) uel ἀδικήσῃ (SV). — 21. ἐν α. τῶ πν. (TS) uel om. (HV).

Mt. XI, 23. καταβιβασθῇσῃ (TSV) uel καταβῇσῃ (H).

155. 156. 157. Lc. X, 21-28.—Mc. XII, 28-31.—Mt. XI, 26-30; XIII, 16-17; XXII, 34-39.

αὐτὰ νηπίους· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. ²² Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. ²⁷ Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τίς ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ὃ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

155. Inuitatio ad suscipiendum iugum suaue.

Mt. XI, 28-30.

Mt. XI. ²⁸ Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. ²⁹ ἄρατε τὸν ζυγὸν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι

πραγὺς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, ³⁰ καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστός καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν.

156. Reuelatio discipulis concessa.

Lc. X, 23-24; Mt. XIII, 16-17.

Lc. X. ²³ Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

Mt. XIII. ¹⁶ Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὤτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. ¹⁷ ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

157. Quaestio legisperiti de uita aeterna.

Lc. X, 25-29; Mc. XII, 28-34; Mt. XXII, 34-40.

Lc. X. ²⁵ Καὶ ἰδοὺ νομικὸς τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν λέγων Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ²⁶ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ²⁷ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. ²⁸ εἶπεν δὲ αὐτῷ Ὁρθῶς ἀπεκρίθης. τοῦτο ποιεῖ

Mc. XII. ²⁸ Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; ²⁹ ἀπεκρίθη δ' Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν Ἀκούε, Ἰσραήλ, Κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, ³⁰ καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. ³¹ δευτέρα αὕτη

Mt. XXII. ³⁴ Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπ' αὐτόν. ³⁵ καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν ³⁶ Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ³⁷ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. ³⁸ αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολὴ. ³⁹ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου

Lc. X, 21. ευδ. εγ. (HV) uel εγ. ευδ. (TS). — 22. εαν (TSV) pot. q. αν (H). — 27. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mc. XII, 30. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXII, 34. επ' αυτον pot q. επι το αυτο (THSV) — 37. om. τη α. καρδια (H) pot. q. add. (TSV). — 39. om. δε p. δευτερα (TH) pot. q. add. (SV). — αὕτη (TSV) uel om. cum Vatic. pot. q. αὕτη (H).

καὶ ζήσῃ. ²⁹ Ὁ δὲ θέλων δικαιώ-
σαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν
Καὶ τίς ἐστὶν μου πλησίον;

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς
σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη
ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. ³² καὶ εἶπεν
αὐτῷ ὁ γραμματεὺς Καλῶς, διδάσ-
καλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς
ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλην
αὐτοῦ. ³³ καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ
ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς
συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος
καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς
ἑαυτὸν περισσώτερόν ἐστιν πάντων
τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.
³⁴ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι
νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ
Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας
τοῦ θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλ-
μα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

ὡς σεαυτόν. ⁴⁰ ἐν ταύταις ταῖς
δυσὶν ἐντολαῖς ὁλος ὁ νόμος κρέ-
μαται καὶ οἱ προφῆται.

158. Parabola de bono samaritano.

Lc. X, 30-37.

Lc. X. ³⁰ Ὑπολαβὼν δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀνθρωπὸς
τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ
λησταὶς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ
πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανή. ³¹ κατὰ
συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ,
καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρήλθεν. ³² ὁμοίως δὲ καὶ Λευί-
της κατὰ τὸν τόπον ἑλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρήλθεν.
³³ Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ
ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, ³⁴ καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ
τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβί-

βάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτήνος ἤγαγεν αὐτὸν
εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. ³⁵ καὶ ἐπὶ
τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ
καὶ εἶπεν Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσ-
δαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀπο-
δώσω σοι. ³⁶ τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ
σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές;
³⁷ ὁ δὲ εἶπεν Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ.
εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ
ὁμοίως.

159. Maria et Martha.

Lc. X, 38-42.

Lc. X. ³⁸ Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς
εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι
Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. ³⁷ καὶ
τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἥ καὶ παρακα-
θεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν
λόγον αὐτοῦ. ⁴⁰ ἡ δὲ Μάρθα περιεσπάτο περὶ πολ-
λὴν διακονίαν· ἐπιστάσα δὲ εἶπεν Κύριε, οὐ μέλει

σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλειπεν διακο-
νεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. ⁴¹ ἀπο-
κριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος Μάρθα Μάρθα,
μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, ⁴² ὀλίγων
δὲ ἐστὶν χρεῖα ἢ ἑνός· Μαρία γὰρ τὴν ἀγα-
θὴν μερίδα ἐξελέξατο ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται
αὐτῆς.

Lc. X, 30. om δε p. υπολαβων (THV) pot. q. add. (S). — 38. την οικιαν (TH) uel τον οικον αυτης (SV). —
39. Μαρια (S) pot. q. Μαριαμ (THV). — 40. ειπε (SV) pot. q. ειπον (TH).
Mc. XII, 33. της α. καρδιας (TSV) pot. q. om. (H).

160. Oratio dominica.

Lc. XI, 1-4; Mc. XI, 25; Mt. VI, 7-15.

Lc. XI. ¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἰπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδασκεν τοὺς μαθητάς αὐτοῦ. ² εἶπεν δὲ αὐτοῖς

Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε

Πάτερ,

ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·

ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου·

³ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·

⁴ καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν,

καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίόμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν·

καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

Mc. XI. ²⁵ Καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

Mt. VI. ⁷ Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε ὥσπερ οἱ ἔθνικοι, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. ⁸ μὴ οὖν ὁμοιωθῇτε αὐτοῖς, οἷδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὅν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

⁹ Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου,

¹⁰ ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου,

γενηθήτω τὸ θέλημά σου,

ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

¹¹ τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον·

¹² καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,

ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·

¹³ καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,

ἀλλὰ ῥύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

¹⁴ Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ¹⁵ ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

161. Parabola de amico importuno.

Lc. XI, 5-8

Lc. XI. ⁵ Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπη αὐτῷ Φίλε, χρησόν μοι τρεῖς ἄρτους, ⁶ ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· ⁷ κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπη Μὴ μοι κόπους πά-

ρεχε· ἡδὴ ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστάς δοῦναί σοι. ⁸ λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστάς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διὰ γε τὴν ἀναιδέαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῆζει.

Lc. XI, 2. ελθετω (SV) rot. q. ελθατω (TH).

Mt. VI, 7. βαττο... (S) uel βαττα... (THV). — 15. τα παραπτωματα αυτων (HV) rot. q. om. (TS).

162. Oratio semper exaudita.

Lc. XI, 9-13; Mt. VII, 7-11.

Lc. XI. ⁹Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ¹⁰πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ¹¹τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσῃ; ¹²ἢ καὶ αἰτήσῃ φόν, μὴ ἐπιδώσῃ αὐτῷ σκορπίον; ¹³εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Mt. VII. ⁷Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. ⁸πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ⁹ἢ τίς ἐξ ὑμῶν ἀνθρώπος ὃν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον — μὴ λίθον ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ¹⁰ἢ καὶ ἰχθύν αἰτήσῃ — μὴ ὄφιν ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ¹¹εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

163. Duos caecos sanat Iesus et deinde mutum. cf. 164.

Mt. IX, 27-34 (cf. XX, 29-34 § 225).

Mt. IX. ²⁷Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κρᾶζοντες καὶ λέγοντες Ὑλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυὶδ. ²⁸ἔλθοντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσήλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πιστεῦετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ Ναί, κύριε. ²⁹τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. ³⁰καὶ ἠνεόχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς· ὁ Ἰησοῦς λέγων Ὁρᾶ-

τε μηδεὶς γινωσκέτω. ³¹οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμεσαν αὐτόν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ. ³²Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. ³³καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. ³⁴οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

164. Daemonio expulso, diuersi diuersa sentiunt.

Lc. XI, 14-16; Mc. III, 22; Mt. XII, 22-24 (cf. IX, 32-34 in § praecedenti).

Lc. XI. ¹⁴Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· ¹⁵τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν Ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. ¹⁶ἔτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζητοῦν παρ' αὐτοῦ. cf. § 118.

Mc. III. ²²Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει, καὶ ὅτι Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

Mt. XII. ²²Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. ²³Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον Μῆτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυὶδ; ²⁴οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

Lc. XI, 12, μὴ (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. VII, 9, αἰτησῇ (TH) pot. q. εἰαν αἰτηση (SV). — 10, ἡ καὶ ἰχθὺν αἰτησῇ (TH) pot. q. καὶ εἰαν ἰχθὺν αἰτησῇ (SV). — IX, 27, αὐτῷ (TSV) pot. q. omi. (H). — 32, ἀνθρώπον (TSV) pot. q. omi. (H).

165. Iesus expellit daemonia iure proprio.

Lc. XI, 17-23; Mc. III, 23-27; Mt. XII, 25-30.

Lc. XI. ¹⁷ Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἔρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. ¹⁸ εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθῃ, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. ¹⁹ εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ ἔσονται. ²⁰ εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ²¹ ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἔστιν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ²² ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἵρει ἐφ' ἣ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. ²³ ὁ μὴ ὦν μετ' ἑμοῦ κατ' ἑμοῦ ἔστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἑμοῦ σκορπίζει.

Mc. III. ²³ Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; ²⁴ καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. ²⁵ καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη στήναι. ²⁶ καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἐμερίσθῃ, οὐ δύναται στήναι ἀλλὰ τέλος ἔχει.

²⁷ ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.

Mt. XII. ²⁵ Εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἔρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. ²⁶ καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθῃ πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ²⁷ καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. ²⁸ εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ²⁹ ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῇσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ³⁰ ὁ μὴ ὦν μετ' ἑμοῦ κατ' ἑμοῦ ἔστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἑμοῦ σκορπίζει.

166. Blasphemia in Spiritum Sanctum.

† Lc. XII, 10; Mc. III, 28-30; Mt. XII, 31-32.

† Lc. XII. ¹⁰ Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.

Mc. III. ²⁸ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν. ²⁹ ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχός ἐστιν αἰώνιου ἁμαρτήματος. ³⁰ ὅτι ἔλεγον Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

Mt. XII. ³¹ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. ³² καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

Lc. XI, 17. εφ' εαυτ. διαμ. (HV) uel δ. ε. ε. (TS). — 19. υμων κριται (HV) pot. q. κριται υμων (S) uel κριται εσονται υμων (T). — 20. εγω α. εκβαλλω (HV) uel om. (TS).

167. Status sanati fit peior.

Lc. XI, 24-26; Mt. XII, 43-45.

Lc. XI. ²⁴Όταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὐρίσκον τότε λέγει Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. ²⁵ καὶ ἔλθον εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ²⁶ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἐπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου χείρονα τῶν πρώτων.

Mt. XII. ⁴³Όταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. ⁴⁴ τότε λέγει Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἔλθον εὐρίσκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. ⁴⁵ τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἐπτά ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου χείρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

168. Mater Iesu beata.

Lc. XI, 27-28 [VIII, 21].

Lc. XI. ²⁷Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ Μακάρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὗς ἐθήλασας. ²⁸ αὐτὸς δὲ εἶπεν Μενοὺν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

[Lc. VIII. ²¹ Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες. cf. § 83.]

169. Signum Ionaē. cf. 118.

Lc. XI, 29-32; Mt. XII, 38-42.

Lc. XI. ²⁹Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισομένων ἤρξατο λέγειν Ὁ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρὰ ἐστίν· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ. ³⁰ καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς τοῖς Νινευίταις σημεῖον, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. ³¹ βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ᾤδε. ³² ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ᾤδε.

Mt. XII. ³⁸Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ³⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. ⁴⁰ ὥσπερ γάρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. ⁴¹ ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ᾤδε. ⁴² βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ᾤδε. 43-45 § 167.

Lc. XI, 25. om. σχολάζοντα (TSV) pot. q. add. (H). — 27. γυνή φωνήν (SV) uel φ. γ. (TH).
Mt. XII, 44. καὶ α. σεσαρωμενον (TH) pot. q. om. (SV).

170. De lumine spiritali in mundo et in homine.

Lc. XI, 33 [VIII, 16] XI, 34-36; Mt. V, 14-16. VI, 22-23.

Lc. XI. ³³ Οὐδεις λύχνον ἄψας εἰς κρύπτειν τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν.

[Lc. VIII. ¹⁶ Οὐδεις δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. cf. § 87.]

³⁴ Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐπὶ δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. ³⁵ σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. ³⁶ εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

Mt. V. ¹⁴ Ὑμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὅρους κειμένη· ¹⁵ οὐδὲ καλοῦσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πασιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. cf. § 87.

¹⁶ οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

VI. ²² Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ᾖ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· ²³ ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον.

171. In aedibus Phariseae, Phariseos et Legisperitos increpat. cf. 243.

Lc. XI, 37-52 [XX, 46]; [Mt. XXIII passim].

Lc. XI. ³⁷ Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτοῦ. εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ³⁸ ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

³⁹ εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ⁴⁰ ἄφρονες, οὐχ ὅ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; ⁴¹ πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.

⁴² ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχα-

[Mt. XXIII. ²⁵ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. ²⁶ Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.]

[²³ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον

Lc. XI, 33. φως (H) pot. q. φεγγος (TSV). — 36. ως ponendum ante εσται. Mt. XXIII, 26. και της παροψιδος (HV) pot. q. om. (TS).

νον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι ἡμεῖς καὶ μὴ παρῆναι.

⁴³ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. [XX. ⁴⁶ Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. cf. § 243.]

⁴⁴ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἔστε ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

⁴⁵ Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμεῖς ὑβρίζεις.

⁴⁶ ὁ δὲ εἶπεν Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψάυετε τοῖς φορτίοις.

⁴⁷ οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς.

⁴⁸ ἄρα μάρτυρές ἔστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε.

⁴⁹ διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, ⁵⁰ ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ⁵¹ ἀπὸ αἵματος Ἀβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· νὰ, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

⁵² οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι ἡμεῖς καὶ μὴ ἀφιεῖναι.]

[⁶ φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ⁷ καὶ τοὺς ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.]

[²⁷ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιμημένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ²⁸ οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ ἔστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.]

[⁴ δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά.]

[²⁹ Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, ³⁰ καὶ λέγετε Εἰ ἡμεῖς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεῖς αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἔστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.]

[³⁴ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε, καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἔφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ³⁶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.]

[¹³ Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσερχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφήτε εἰσελθεῖν.]

Lc. IX, 49. εκδιώξουσιν (TSV) pot. q. διώξουσιν (H).

Mt. XXIII, 23. om. δε p. ταυτα (TS) pot. q. add. (HV). — αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV).

172. Secundum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 233, 239.

Lc. XI, 53-54.

Lc. XI. ⁵³ Κακεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ

ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ⁵⁴ ἐνεδρεύοντες αὐτὸν θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

172bis. Lc. XII, 1 = § 119.

Lc. XII. ¹ Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσιν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ πρῶτον * Προσέχετε

ἑαυτοῖς, ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Φαρισαίων.

173. Solus Deus timendus in persecutione.

Lc. XII, 2-9. † VI, 40 [VIII, 17. IX, 26]; Mt. X, 24-33.

† Lc. VI. ⁴⁰ Οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

XII. ² Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ³ Ἄνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε ἐν τῇ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.

[VIII. ¹⁷ οὐ γὰρ ἔστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερόν γένησεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. cf. § 87.]

XII. ⁴ Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἔχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. ⁵ ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτείνειν ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

⁶ οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιληλησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ⁷ ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν

Mt. X. ²⁴ Οὐκ ἔστιν μαθητῆς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. ²⁵ ἄρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακούς αὐτοῦ.

²⁶ μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. ²⁷ ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῇ φωτὶ· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξτε ἐπὶ τῶν δωματίων.

²⁸ καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνάμενων ἀποκτείνειν· φοβείσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γέεννῃ.

²⁹ οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πρὸς τίνα ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. ³⁰ ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι

Lc. XII, 4. ἀποκτεννόντων (TSV) pot. q. ἀποκτείνοντων (H).

Mt. X, 28. φοβήθητε 1.° (H) pot. p. φοβείσθε (TSV). — ἀποκτεννόντων (TV) pot. q. ἀποκτείνοντων (H) uel ἀποκτενοντων (S). — φοβείσθε (THV) pot. q. φοβήθητε (S).

174. 175. Lc. IX, 26; XII, 7-15; XXI, 14-15.—Mc. XIII, 11.—Mt. X, 19-20. 31-33.—Io. XV, 26.

πάσαι ἡριθμῆνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρου-
θίων διαφέρετε.

⁸ Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς δς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἑμοὶ
ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ
θεοῦ. ⁹ ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώ-
πων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.
[IX. ²⁶ δς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἑμούς
λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνήσε-
ται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς
καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. cf. § 123.]

ἡριθμημένοι εἰσίν. ³¹ μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν
στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

³² Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἑμοὶ ἔμπροσθεν
τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν
τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ³³ ὅστις δ' ἂν ἀρ-
νήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι
καὶ ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν
οὐρανοῖς.

173bis. Lc. XII, 10 = § 166.

* Lc. XII. ¹⁰ Καὶ πᾶς δς ἔρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθή-
σεται.

174. Auxilium Spiritus Sancti promissum aduersus insidiantes.

Lc. XII, 11-12 [XXI, 14-15]; Mc. XIII, 11; Mt. X, 19-20; [Io. XV, 26].

Lc. XII. ¹¹ Ὅταν δὲ
εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς
καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ με-
ριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπο-
λογήσῃτε ἢ τί εἴπητε·
¹² τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα
οἰκτιρεῖ ὑμᾶς ἐν αὐτῇ
τῇ ὥρᾳ ἧ δει εἰπεῖν.
[XXI. ¹⁴ θέτε οὖν ἐν ταῖς
καρδίαις ὑμῶν μὴ προ-
μελετᾶν ἀπολογηθῆναι,
¹⁵ ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στό-
μα καὶ σοφίαν ἥ οὐ δύνη-
σονται ἀντιστῆναι ἢ ἀν-
τειπεῖν πάντες οἱ ἀντι-
κείμενοι ὑμῖν. cf. § 246.]

Mc. XIII. ¹¹ Καὶ ὅταν
ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόν-
τες, μὴ προμεριμνᾶτε τί
λαλήσητε, ἀλλ' ὅ ἐάν δοθῇ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ
τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γὰρ
ἔσθε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες
ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Mt. X. ¹⁹ Ὅταν δὲ πα-
ραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μερι-
μνήσητε πῶς ἢ τί λαλήση-
τε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν
ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λα-
λήσῃτε. ²⁰ οὐ γὰρ ὑμεῖς
ἔσθε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς
ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

[Io. XV. ²⁶ Ὅταν ἔλθῃ
ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ
πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ
πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς
ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πα-
τρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖ-
νος μαρτυρήσει περὶ
ἐμοῦ. cf. § 265.]

175. Occasione litis, docet auaritiam esse stultam.

Lc. XII, 13-21.

Lc. XII. ¹³ Εἶπεν δὲ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ
Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ'
ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ¹⁴ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἄν-

θρώπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ'
ὑμᾶς; ¹⁵ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Ὅρατε καὶ φυλάσ-
σεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-

Lc. XII, 8. ὁμολογήσῃ (H) pot. q. ὁμολογήσῃ (TSV).
Mt. X, 32. om. τοῖς α. οὐρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H). — 33. δ' αν (TSV) pot. q. δε (H). — καγω αυτον (THV)
pot. q. αυτον καγω (S). — om. τοῖς α. οὐρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H).

σεύειν τινί ἢ ζωὴ αὐτοῦ ἐστίν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.

¹⁶ Εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφρόρησεν ἡ χώρα. ¹⁷ καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; ¹⁸ καὶ εἶπεν Τοῦτο ποίησω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μελίζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν σί-

τον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, ¹⁹ καὶ ἔρω τῇ ψυχῇ μου Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. ²⁰ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἀ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; ²¹ Οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

176. Sollicitudo tollenda.

Lc. XII, 22-31; Mt. VI, 25-34.

Lc. XII. ²² Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσθησθε. ²³ ἡ γὰρ ψυχὴ πλεῖον ἐστίν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. ²⁴ κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. ²⁵ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; ²⁶ εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; ²⁷ κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ²⁸ εἰ δὲ ἐν ἄγρῳ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιάζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. ²⁹ καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, ³⁰ ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῆζετε τούτων. ³¹ πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Mt. VI. ²⁵ Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσθησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ²⁶ ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; ²⁷ τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; ²⁸ καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἄγρου πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. ²⁹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. ³⁰ εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἄγρου σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; ³¹ μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες Τί φάγωμεν; ἢ Τί πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; ³² πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. ³³ ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. ³⁴ μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

177. Thesaurus in caelo.

Lc. XII, 32-34; Mt. VI, 19-21.

Lc. XII. ³² Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι ἐδόκεσεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. ³³ Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην.

Lc. XII, 18. τον σιτον (H) uel τα γεννηματα (TSV). — 20. απαιτουσι (TSV) pot. q. αιτουσι (H). — 21. αυτω (T) αυτω H αυτω) potius quam εαυτω (SV). — 28. αμφιαζει (H) uel αμφιζει (TSV) non autem αμφιεννυσι.
Mt. VI, 25. om. η (και SV) τι πιητε (T) pot. q. add. (HSV). — 34. εαυτης (TSV) pot. q. αυτης (H).

178. 179. Lc. XII, 33-44. — Mc. XIII, 33-37. — Mt. VI, 19-21; XXIV, 42-47; XXV, 13.

ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει·

³⁴ ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Mt. VI. ¹⁹ Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· ²⁰ θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρώσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. ²¹ ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς σου ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου.

178. Vigilantia exercenda. cf. 250.

Lc. XII, 35-40; Mc. XIII, 33-37; Mt. XXIV [42] 43-44 [XXV, 13]. cf. XXV, 1-13 § 251.

Lc. XII. ³⁵ Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, ³⁶ καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἔλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. ³⁷ μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οἳς ἔλθων ὁ κύριος εὕρῃσιν γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. ³⁸ ἅν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἅν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοι εἰσιν ἐκεῖνοι. ³⁹ τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἀφήκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. ⁴⁰ καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἢ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Mc. XIII. ³³ Βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἔστιν· ³⁴ ὥς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφελὼς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δούους τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστην τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορή. ³⁵ γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἄλεκτοροφωσίας ἢ πρωί, ³⁶ μὴ ἔλθων ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας· ³⁷ ὁ δὲ ὑμῖν λέγω παῖσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

Mt. XXIV. [⁴² Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.] ⁴³ ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. ⁴⁴ διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἢ οὐ δοκεῖτε ὥρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. [XXV. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν. cf. § 251.]

179. Parabola de dispensatore fideli et de seruo infideli.

Lc. XII, 41-48; Mt. XXIV, 45-51.

Lc. XII. ⁴¹ Εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; ⁴² καὶ εἶπεν ὁ κύριος

Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος, ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; ⁴³ μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὕρῃσιν ποιῶντα οὕτως· ⁴⁴ ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πα-

Mt. XXIV. ⁴⁵ Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; ⁴⁶ μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὕρῃσιν οὕτως ποιῶντα· ⁴⁷ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι

σιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

⁴⁵ ἔάν δὲ εἴπη ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ⁴⁶ ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ⁴⁷ ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· ⁴⁸ ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

ἐπὶ πάνσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

⁴⁸ ἔάν δὲ εἴπη ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ Χρονίζει μου ὁ κύριος, ⁴⁹ καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθύοντων, ⁵⁰ ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, ⁵¹ καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Seq. § 251.

180. Iesus in signum cui contradicetur.

Lc. XII, 49-53; Mt. X, 34-36.

Lc. XII. ⁴⁹ Πῶρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη; ⁵⁰ βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ἔτου τελευτῆς. ⁵¹ δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἡ διαμερισμός. ⁵² ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν· ⁵³ διαμερισθήσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρὶ, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τῇ μητέρᾳ, πενθερά ἐπὶ τῇ νύμφῃ αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τῇ πενθεράν.

Mt. X. ³⁴ Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. ³⁵ ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, ³⁶ καὶ ἔχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. 37-38 § 192.

181. Tempora suadent reconciliationem.

Lc. XII, 54-59; Mt. XVI, 2-3. V, 25-26.

Lc. XII. ⁵⁴ Ἐλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις Ὅταν ἴδῃτε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι Ὁμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· ⁵⁵ καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. ⁵⁶ ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε;

⁵⁷ Τί δὲ καὶ ἄφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; ⁵⁸ ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρ-

Mt. XVI. ² Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Ὁψίας γενομένης λέγετε Εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· ³ καὶ πρωὶ Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. cf. § 118.

V. ²⁵ Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἴ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ δδῷ, μὴ ποτέ σε παραδῷ ὁ

Lc. XII, 56. οὐ δοκιμάζετε (TSV) pot. q. οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν (H).

Mt. XVI, 2-3. οψίας... δύνασθε (V cf. TS) non autem om. (H).

χοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μή ποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πρᾶκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν. ⁵⁹λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. ²⁶ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. 27-30 § 60.

182. Parabola de ficu sterili.

Lc. XIII, 1-9.

Lc. XIII. ¹Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. ²καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὕτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; ³οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε πάντες ὁμοίως ἀπολείσθε. ⁴ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπescen ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; ⁵οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσῃτε πάντες ὡσαύτως

ἀπολείσθε. ⁶Ἐλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολὴν. Συκὴν εἶχεν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εἶδεν. ⁷εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν Ἴδού τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ⁸ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια. ⁹κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον — εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψει αὐτήν.

183. Sabbato sanat mulierem.

Lc. XIII, 10-17.

Lc. XIII. ¹⁰Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. ¹¹καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεύμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα ὀκτὼ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ¹²ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, ¹³καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἠνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. ¹⁴ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄρχισυνάγωγος, ἄγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἑθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχό-

μενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ¹⁵ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ¹⁶ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραάμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ¹⁷Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ἐπ' αὐτοῦ.

183bis. Lc. XIII, 18-19 = § 90.

* Lc. XIII. ¹⁸Ἐλεγεν οὖν Τίني ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίني ὁμοιώσω αὐτήν; ¹⁹ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν

εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ᾗ ἤξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνῳσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

183ter. Lc. XIII, 20-21 = § 91.

* Lc. XIII. ²⁰ Καὶ πάλιν εἶπεν Τίνοι μοι ὁμοίωσιν βοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἔως οὗ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; ²¹ ὁμοία ἐστὶν ζύμη, ἣν λα- ἔζυμώθη ὅλον.

184. Iter per angustam portam. Intrans Gentiles, aliquibus Iudaeis exclusis.

Lc. XIII, 22-30; Mt. VII [13-14] 22-23. VIII, 11-12.

Lc. XIII. ²² Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορεύων ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. ²³ Εἶπεν δέ τις αὐτῷ Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὃ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοῦς ²⁴ Ἀγωνί- ζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσου- σιν, ²⁵ ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀπο- κλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἔρει ὑμῖν Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ.

²⁶ τότε ἄρξεσθε λέγειν Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπόμεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. ²⁷ καὶ ἔρει Λέγω ὑμῖν Οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἐργάται ἀδικίας. ²⁸ Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων, ὅταν ὕψησθε Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφῆτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμεῖς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. ²⁹ καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθή- σονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ³⁰ καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι. cf. Mc. X, 31 § 218; Mt. XIX, 30 § 218; XX, 16 § 219.

Mt. VII. [¹³ Εἰσελθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία καὶ εὐρύχωρος ἡ δόδος ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. ¹⁴ τί στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ δόδος ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. cf. § 72.]

²² Πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε, οὗ τῷ σὺ δυνάμει ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σὺ δυνάμει δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σὺ δυνάμει δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; ²³ καὶ τότε ὁμο- λογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχω- ρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

VIII. ¹¹ λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατο- λῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ¹² οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν δδόντων. 13 § 76.

185. Vanæ Herodis insidiae, cum Iesus debeat mori Hierosolymis.

Lc. XIII, 31-33.

Lc. XIII. ³¹ Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσήλθόν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ Ἐξελθε καὶ πορεύου ἐντεθθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. ³² καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἵπατε τῇ ἀλώπεκι ταύ- τη Ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σῆ-

μερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. ³³ πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύε- σθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλὴμ.

Mt. VII, 13. οπι. η πυλη p. πλατεια (H) pot. q. add. (TSV). — 14. τι (SV) pot. q. οτι (TH).
Lc. XIII, 21. εκρυψεν (TH) uel ενεκρυψεν (SV).

185bis. Lc. XIII, 34-35 = § 243 (in fine).

* Lc. XIII. ³⁴ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἐκκλησίαν

νοσσιάν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠβελήσατε. ³⁵ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

186. Docet Iesus se unum esse cum Patre.

Io. X, 22-39.

Io. X. ²² Ἐγένετο τότε τὰ Ἑγκαίνια ἐν τοῖς Ἰεροσολύμοις· χειμὼν ἦν, ²³ καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοῇ τοῦ Σολομῶνος. ²⁴ ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ Ἐως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παρρησίᾳ. ²⁵ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Εἰπὼν ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα δὲ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ²⁶ ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἔστέ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. ²⁷ τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, καὶ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσιν μοι, ²⁸ καὶ γὰρ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἄρπάσσει τις αὐτά ἐκ τῆς χειρὸς μου. ²⁹ ὁ πατήρ μου δὲ δέδωκέν μοι πάντων μελῶν ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἄρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς. ³⁰ ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἓν ἐσμεν. ³¹ Ἐβάστασαν πάλιν λίθους

οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ³² ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμεῖς λιθάζετε; ³³ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομεν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. ³⁴ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι Ἐγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστε; ³⁵ εἰ ἐκείνους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, ³⁶ ὃν ὁ πατήρ ἡγάσεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμὶ; ³⁷ εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· ³⁸ εἰ δὲ ποιῶ, κἄν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ. ³⁹ Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πάλιν πιάσαι· καὶ ἐξήλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

187. Abit trans Iordanem.

Mc. X, 1; Mt. XIX, 1-2; Io. X, 40-42.

Mc. X. ¹ Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συναπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὥς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. 2-12 § 214.

Mt. XIX. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετήρην ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. ² καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ. 3-12 § 214.

Io. X. ⁴⁰ Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμενεν ἐκεῖ. ⁴¹ καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθὴ ἦν. ⁴² καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν ἐκεῖ. Seq. § 220.

Lc. XIII, 35. ἡξεῖ οτε (TSV) pot. q. om. (H).

Io. X, 24. εἶπε (SV) pot. q. εἶπον (TH). — 28. δίδωμι αυτοῖς ζωὴν αἰώνιον (THV) pot. q. ζ., α., δ., αυτοῖς (S). — 29. ο δεδωκεν μοι παντων μειζων (TH), non autem ο δ. μ., παντων μειζων (S), pot. q. ος δ. μ. μειζων παντων (V). — om. μου p. πατρος (TH) pot. q. add. (SV). — 38. γινωσκετε (THSV) pot. q. πιστευσητε.

188. Sabbato sanat hydropicum.

Lc. XIV, 1-6 [VI, 9].

Lc. XIV. ¹Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔλθειν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. ²καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικός· ἔμπροσθεν αὐτοῦ. ³καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· Ὑπερβαίνει τὸ σαββάτῳ θεραπεύσαι ἢ οὐ; ⁴οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. ⁵καὶ

πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; ⁶καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

[VI. ⁹... Ὑπερβαίνει τὸ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; cf. § 52.]

189. Parabola de non ambiendo primum locum in conuiuuiis.

Lc. XIV, 7-11 [XVIII, 14^b]; Mt. XXIII, 12 [XVIII, 4].

Lc. XIV. ⁷Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· ⁸Ὅταν κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπὲρ αὐτοῦ, ⁹καὶ ἔλθῶν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἔρει σοι· Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. ¹⁰ἀλλ' ὅταν κληθῇς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἔρει σοι· Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. ¹¹ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[XVIII. ^{14^b} ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 213.]

Mt. XXIII. ^{12^a} Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

[XVIII. ⁴ ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὕτως ἔστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

190. De pauperibus inuitandis gratuita liberalitate.

Lc. XIV, 12-14.

Lc. XIV. ¹²Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότεν αὐτόν· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεὶς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μή ποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά

σοι. ¹³ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῇς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλοὺς· ¹⁴καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γὰρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

191. Parabola de inuitatis contemptoribus, et de homine uestem nuptialem non habente.

Lc. XIV, 15-24; Mt. XXII, 1-14.

Lc. XIV. ¹⁵ Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἀνθρώπος τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, ¹⁷ καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις Ἐρχεσθε ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστιν. ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μίᾳ πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ Ἀγρόν ἡγόρασα καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ¹⁹ καὶ ἕτερος εἶπεν Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἔρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. ²⁰ καὶ ἕτερος εἶπεν Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. ²¹ καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἐξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ βύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. ²² καὶ εἶπεν ὁ δούλος Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. ²³ καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον Ἐξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· ²⁴ λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ δεῖπνου.

Mt. XXII. ¹ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων ² Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεὶ ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. ³ καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. ⁴ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων Ἐπάτε τοῖς κεκλημένοις Ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταυροὶ μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. ⁵ οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπήλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· ⁶ οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. ⁷ ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. ⁸ τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· ⁹ πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. ¹⁰ καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας οὓς εὗρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφῶν ἀνακειμένων. ¹¹ εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. ¹² καὶ λέγει αὐτῷ Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφίμωθη. ¹³ τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνους Δῆσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. ¹⁴ πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. Seq. § 240.

192. Crux proponitur iis qui uolunt esse Christi discipuli. cf. 123.

Lc. XIV, 25-27 [IX, 23]; [Mc. VIII, 34^b]; Mt. X, 37-38 [XVI, 24^b].

Lc. XIV. ²⁵ Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς

Mt. X. ³⁷ Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ

Lc. XIV, 17. ἐρχεσθε (THV) pot. q. ἐρχεσθαι (S). — ἐστιν (HV) uel εἰσιν (TSV).
Mt. XXII, 10. οὓς (H) pot. q. οσους (TSV).

αὐτοὺς ²⁶ Εἴ τις
ἔρχεται πρὸς με καὶ
οὐ μισεῖ τὸν πατέρα
ἐαυτοῦ καὶ τὴν μη-
τέρα καὶ τὴν γυ-
ναῖκα καὶ τὰ τέκνα
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς
καὶ τὰς ἀδελφάς,
ἔτι τε καὶ τὴν ψυ-
χὴν ἐαυτοῦ, οὐ δύ-
ναιται εἶναι μου μα-
θητής.

²⁷ ὅστις οὐ βαστά-
ζει τὸν σταυρὸν ἐαυ-
τοῦ καὶ ἔρχεται ὀπί-
σω μου, οὐ δύναται
εἶναι μου μαθητής.

[Lc. IX. ²⁸ Εἴ τις
θέλει ὀπίσω μου ἔρ-
χεσθαι, ἀρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καθ' ἡμέραν, καὶ
ἀκολουθεῖτω μοι. cf.
§ 123.]

[Mc. VIII. ^{34b} Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου
ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐ-
τοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω
μοι. cf. § 123.]

ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγα-
τέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ
ἔστιν μου ἄξιος·

³⁸ καὶ ὃς οὐ λαμ-
βάνει τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ
ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν
μου ἄξιος. 39 § 209.

[Mt. XVI. ^{24b} Εἴ
τις θέλει ὀπίσω μου
ἔλθειν ἀπαρνησάσθω
ἑαυτὸν καὶ ἀράτω
τὸν σταυρὸν αὐτοῦ
καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.
cf. § 123.]

193. Parabolae de turri et de bello.

Lc. XIV, 28-33.

Lc. XIV. ²⁸ Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκο-
δοῦναι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην,
εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ²⁹ ἵνα μή ποτε θέντος αὐτοῦ
θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεω-
ροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν ³⁰ λέγοντες ὅτι
Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἰσχυ-
ρὸς ἐκτελέσαι. ³¹ ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρω

βασιλεῖ συνβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον
βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαν-
τῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;
³² εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβεῖαν ἀπο-
στείλας ἔρωτῇ τὰ πρὸς εἰρήνην. ³³ οὕτως οὖν πᾶς
ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ
ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναι μου μαθητής.

193bis. Lc. XIV, 34-35 = § 134.

* Lc. XIV. ³⁴ Καλὸν οὖν τὸ ἄλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ
ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; ³⁵ οὔτε εἰς γῆν

οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν
αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

194. Cachinnus Pharisaeorum contra Iesum peccatores adloquentem.

Lc. XV, 1-2 [V, 29-30].

Lc. XV. ¹ Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ
τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. ² καὶ
διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς

[Lc. V. ²⁹ Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς
αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολλὸς τε-
λωνῶν καὶ ἄλλων οἱ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι·

Lc. XIV, 26. ψυχὴν εαυτοῦ (H) uel ε. ψ. (TSV). — εἶναι μου μαθητῆς (TH) uel μου μ. ε. (V) pot. q. μου ε. μ. (S).

λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ
συνεσθίει αὐτοῖς.

⁸⁰ καὶ ἐγγυζόν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς
αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες Διὰ τί
μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἔσθιετε καὶ πί-
νετε; cf. § 49.]

195. Parabola de oue perditā.

Lc. XV, 3-7; Mt. XVIII, 12-14.

Lc. XV. ³ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν
ταύτην λέγων ⁴ Τίς ἄνθρωπος ἔξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν
πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἕξ αὐτῶν ἐν οὗ καταλείπει
τὰ ἐνενήκοντα ἑννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ
τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὕρῃ αὐτό; ⁵ καὶ εὕρῶν ἐπιτίθισιν
ἐπὶ τοὺς ὄμους αὐτοῦ χαίρων, ⁶ καὶ ἔλθων εἰς τὸν
οἶκον συνακαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέ-
γων αὐτοῖς Συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν
μου τὸ ἀπολωλός. ⁷ λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν
τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ
ἐπὶ ἐνενήκοντα ἑννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρεῖαν
ἔχουσιν μετανοίας.

Mt. XVIII. ¹² Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται τινὶ
ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἐν ἑξ αὐτῶν,
οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἑννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ
πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; ¹⁸ καὶ ἐὰν γένηται
εὗρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ
μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἑννέα τοῖς μὴ πεπλα-
νημένοις. ¹⁴ οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ
πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν
μικρῶν τούτων. cf. § 132. — 15-22 § 135.

196. Parabola de drachma amissa.

Lc. XV, 8-10.

Lc. XV. ⁸ Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα,
ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ
σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ;
⁹ καὶ εὕρουσα συνακαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας

λέγουσα Συγχάρητέ μοι ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν
ἀπώλεσα. ¹⁰ οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώ-
πιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ με-
τανοοῦντι.

197. Parabola de filio prodigo.

Lc. XV, 11-32.

Lc. XV. ¹¹ Εἶπεν δὲ ὁ ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο
υἱούς. ¹² καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί
Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας·
καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. ¹³ καὶ μετ' οὗ πολλὰς
ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδή-
μησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν
οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἁσώτως. ¹⁴ δαπανήσαντος δὲ
αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν
ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἥρξατο ὑστερεῖσθαι. ¹⁵ καὶ πο-

ρευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκεί-
νης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ
βόσκειν χοίρους. ¹⁶ καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοι-
λίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν κερατίων τῶν ἡσθίων οἱ χοῖροι, καὶ
οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. ¹⁷ εἰς ἑαυτὸν δὲ ἔλθων ἔφη
Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρὸς μου περισσεύουσιν ἄρτων,
ἐγὼ δὲ λιμῷ ᾧδε ἀπόλλυμαι. ¹⁸ ἀναστὰς πορεύσομαι
πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἔρω αὐτῷ Πάτερ, ἦμαρ-
τον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, ¹⁹ οὐκέτι εἰμὶ

Lc. XV, 4. om. ου α. ευρη (TH) uel add. (SV). — 12. και α. διειλεν (T) pot. q. ο δε (HSV). — 13. απαντα (TSV)
pot. q. παντα (H). — 16. γεμισαι τ. κ. α. (TSV) non autem χορτασθηναι (H).

Mt. XVIII, 14. υμων (TSV) pot. q. μου (H).

ἄξιός κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν με ὥς ἓνα τῶν μισθίων σου. ²⁰ Καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ²¹ εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ Πάτερ, ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιός κληθῆναι υἱός σου. ²² εἶπεν δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, ²³ καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ²⁴ ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὗρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ²⁵ ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὥς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ

οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, ²⁶ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη ταῦτα· ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατὴρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ²⁸ ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ᾔθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξεληθὼν παρεκάλει αὐτόν. ²⁹ ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Ἴδού τοσαυτά ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ³⁰ ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. ³¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· ³² εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ ἀπολωλὼς καὶ εὗρέθη.

198. Parabola de uillico iniquitatis.

Lc. XVI, 1-12.

Lc. XVI. ¹ Ἐλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς Ὁ Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὥς διασκορπιζὼν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. ² καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνη ἔτι οἰκονομεῖν. ³ εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· ⁴ ἐγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. ⁵ καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα ἑκάστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; ⁶ ὁ δὲ εἶπεν Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως

γράψον πεντήκοντα. ⁷ ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν Ἐκατὸν κόρους σίτου· λέγει αὐτῷ Δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. ⁸ καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἵματος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεάν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. ⁹ Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλήπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ¹⁰ ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. ¹¹ εἰ σὺν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; ¹² καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν;

199. Nemo duobus dominis inseruit.

Lc. XVI, 13; Mt. VI, 24.

Lc. XVI. ¹³ Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῖν καὶ μαμωνᾶ.

Mt. VI. ²⁴ Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῖν καὶ μαμωνᾶ.

Lc. XV, 20. εαυτου p. πατερα (HV) pot. q. αυτου (TSV). — 21. om. ποιησον με ως ενα των μισθιων σου (TSV) non autem add. (H). — 29. αυτου p. πατρι (H) pot. q. om. (TSV). — XVI, 7. om. και α. λεγει (TH) pot. q. add. (SV). — 12. υμετερον (TSV) non autem ημετερον (H).

200. Contra animum elatum Pharisaeorum.

Lc. XVI, 14-15.

Lc. XVI. ¹⁴* Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα ἰοὶ Φαρι- καιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς
σαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις
αὐτόν. ¹⁵ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὑμεῖς ἐστε οἱ δι- ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

200bis. Lc. XVI, 16 = § 79.

* Lc. XVI. ¹⁶ Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιά-
μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ ζεται.

201. Apex de lege non cadet.

Lc. XVI, 17; Mt. V, 18-19.

Lc. XVI. ¹⁷ Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραλαὶν πεσεῖν.

Mt. V. ¹⁸* Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραλαὶ οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου ἕως ἂν πάντα γένηται. ¹⁹ ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλα-
χίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλά-
χιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.
ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται
ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. 20 § 58.

201bis. Lc. XVI, 18 = § 61.

* Lc. XVI. ¹⁸ Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐ- ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.
τοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην

202. Parabola de Lazaro et diuite.

Lc. XVI, 19-31.

Lc. XVI. ¹⁹* Ἀνθρώπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. ²⁰ πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκω-

μένος ²¹ καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόν-
των ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ
κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ²² ἐγέ-
νετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι

αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. ²³ καὶ ἐν τῷ ᾧῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. ²⁴ καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. ²⁵ εἶπεν δὲ Ἀβραάμ Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. ²⁶ καὶ ἐν πάσι τούτοις με-
ταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως

οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. ²⁷ εἶπεν δὲ Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου, ²⁸ ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθω-
σιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. ²⁹ λέγει δὲ Ἀβραάμ Ἐχουσι Μωυσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. ³⁰ ὁ δὲ εἶπεν Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. ³¹ εἶπεν δὲ αὐτῷ Εἰ Μωυ-
σέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

202bis. Lc. XVII, 1-3^a = § 132.

* Lc. XVII. ¹ Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλ-
θεῖν, πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται· ² λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ

λίθος μυλικὸς περὶκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίση τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. ³ ^a προσέχετε ἑαυτοῖς.

202ter. Lc. XVII, 3^b-4 = § 135.

* Lc. XVII. ³ ^b Ἐὰν ἀμαρτῇ ὁ ἀδελφός σου ἐπιτί-
μησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ· ⁴ καὶ ἐὰν

ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἐπτάκις ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ λέγων Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτόν.

202^{quater}. Lc. XVII, 5-6 = § 127.

* Lc. XVII. ⁵ Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ Πρόσθε ἡμῖν πίστιν. ⁶ εἶπεν δὲ ὁ κύ-
ριος Εἰ ἔχετε πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ἐλέ-

γετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

203. Monitum de humilitate.

Lc. XVII, 7-10.

Lc. XVII. ⁷ Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀρο-
τριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἔρεῖ αὐτῷ Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ⁸ ἀλλ' οὐχὶ ἔρεῖ αὐτῷ Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσά-
μενος διακονεῖ μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ

ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σὺ; ⁹ μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; ¹⁰ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Lc. XVI, 26. om. οἱ α. ἐκεῖθεν (H) pot. q. add. (TSV). — 27. οὖν σε (TSV) pot. q. σε οὖν (H). — 29. om. αὐτῶ α. Αβραάμ (H) uel add. (TSV). — XVII, 1. πλὴν οὐαὶ (H) pot. q. οὐαὶ δε (TSV). — 6. ταυτη (THV) pot. q. om. (S).

204. Iter ad Hierosolymam per Samariam et Galilaeam.

Lc. XVII, 11.

Lc. XVII. ¹¹ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας. αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ

205. Decem leprosos mundat.

Lc. XVII, 12-19.

Lc. XVII. ¹² Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, ¹³ καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. ¹⁴ καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερευσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. ¹⁵ εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν

θεόν, ¹⁶ καὶ ἔπαισεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρεῖτης. ¹⁷ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; ¹⁸ οὐχ εὗρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

206. De regno Dei et aduentu filii hominis.

Lc. XVII, 20-21; [Mc. XIII, 21-23].

Lc. XVII. ²⁰ Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, ²¹ οὐδὲ ἔρουσιν Ἰδοὺ ὧδε ἢ Ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

[Mc. XIII. ²¹ Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἴδε ὧδε ὁ χριστός Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. ²² Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς. ²³ Ὑμεῖς δὲ βλέπετε. προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 246.]

207. Ad discipulos: a) de inopinato aduentu Christi.

Lc. XVII, 22-25; Mt. XXIV, 26-27.

Lc. XVII. ²² Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὕψεσθε, ²³ καὶ ἔρουσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐκεῖ ἢ Ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθῃτε μηδὲ διώξητε. ²⁴ Ὅσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπὲρ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. ²⁵ πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

Mt. XXIV. ²⁶ Ἐάν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν Ἰδοὺ ἐν τῇ ἔρῃμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθῃτε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. ²⁷ Ὅσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 § 211.

Lc. XVII, 11. αὐτον (S) pot. q. om. (TH). — 12. ἀπήντησαν (HV) pot. q. υπήντησαν (TS). — αὐτω (TV) non autem om. (HS). — ἐστήσαν (TSV) pot. q. ἀνέστησαν (H). — 24. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ (TSV) pot. q. om. (H).

208.—b) de falsa securitate ante hunc aduentum.

Lc. XVII, 26-30; Mt. XXIV, 37-39.

Lc. XVII. ²⁶ καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ²⁷ ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἣς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας· ²⁸ ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ²⁹ ἡ δὲ ἡμέρα ἐξῆλθεν Λώτ ἀπὸ Σοδόμων, ἐβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας· ³⁰ κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

Mt. XXIV. ³⁷ ὥσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. ³⁸ ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἣς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, ³⁹ καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40-41 § 210.

209.—c) ab exterioribus diuellendum.

Lc. XVII, *31. 32-33 [IX, 24]; [Mc. XIII, 15-16. VIII, 35]; Mt. X, 39 [XXIV, 17-18. XVI, 25]; [Io. XII, 25].

Lc. XVII. *³¹ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. cf. XXI, 21. § 246. ³² μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.

³³ ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσει ζωογονήσῃ αὐτήν.

[Lc. IX. ²⁴ ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι, οὕτως σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

[Mc. XIII. ¹⁵ ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶ καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[VIII. ³⁵ ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν. ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει αὐτήν. cf. § 123.]

Mt. X. ³⁹ ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι εὐρήσει αὐτήν. 40 § 152.

[Mt. XXIV. ¹⁷ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ ¹⁸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. cf. § 246.]

[XVI. ²⁵ ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἔμοι εὐρήσει αὐτήν. cf. § 123.]

[Io. XII. ²⁵ ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. §§ 123 et 230.]

Lc. XVII, 33. καὶ ὅς εαν (TSV) pot. q. ὅς δ' αν (H).
Mc. VIII, 35. ψυχην αυτου 1°. loco (TSV) pot. q. εαυτου ψυχην (H). — XIII, 15. δε (TSV) pot. q. om. (H).
Mt. XXIV, 38. om. εκειναις p. ημεραις (TSV) pot. q. add. (H). — γαμιζοντες (TH) uel εκγαμιζοντες (SV). — 39. om. και α. η παρουμεια (H) pot. q. add. (TSV).

210.—*d)* de ultimo iudicio.

Lc. XVII, 34-35; Mt. XXIV, 40-41.

Lc. XVII. ³⁴λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὃ εἰς παραληφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· ³⁵ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραληφθήσεται ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται.

Mt. XXIV. ⁴⁰τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἰς παραλαμβάνεται καὶ εἰς ἀφίεται· ⁴¹δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 § 250; 43-44 § 178.

211.—*e)* ubi corpus ibi aquilae.

Lc. XVII, 37; Mt. XXIV, 28.

Lc. XVII. ³⁷Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ Ποῦ, κύριε; ὃ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται.

Mt. XXIV. ²⁸ὅπου ἂν ᾦ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί. 29-31 § 247.

212. Parabola de iudice iniquo.

Lc. XVIII, 1-8.

Lc. XVIII. ¹Ἐλεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, ²λέγων Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπόμενος. ³Χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. ⁴καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον, μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, ⁵διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κό-

πον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. ⁶Εἶπεν δὲ ὁ κύριος Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· ⁷ὃ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; ⁸λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔλθων ἄρα εὕρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

213. Parabola de pharisaeo et publicano.

Lc. XVIII, 9-14 [XIV, 11].

Lc. XVIII. ⁹Εἶπεν δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενούντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. ¹⁰Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, εἰς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. ¹¹ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· ¹²νηστεύω δις τοῦ σαββάτου,

ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. ¹³ὃ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. ¹⁴λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκεῖνον· ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὃ δὲ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [XIV. ¹¹ὅτι πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινὸν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

Lc. XVIII, 4. μετὰ δε ταυτα (TSV) pot. q. μετὰ ταυτα δε (H).—10. om. ο α. εις (H) pot. q. add. (TSV).—13. αυτου (TSV) pot. q. εαυτου (H).

Mt. XXIV, 40. εσονται δυο (TH) pot. q. δυο εσονται (SV).

214. De repudio et matrimonio indissolubili. cf. 61.

[Lc. XVI, 18]; Mc. X, 2-12; Mt. XIX, 3-12 [V, 32].

Mc. X. ² Καὶ προσ-
ελθόντες Φαρισαῖοι ἐπη-
ρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν
ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι,
πειράζοντες αὐτόν. ³ ὁ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-
τοῖς Τί ὑμῖν ἐνετειλατο
Μωυσῆς; ⁴ οἱ δὲ εἶπαν
Ἐπέτρεψεν Μωυσῆς βι-
βλίον ἀποστασίου γράψαι
καὶ ἀπολῦσαι. ⁵ ὁ δὲ Ἰη-
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πρὸς
τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν
ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν
ταύτην. ⁶ ἀπὸ δὲ ἀρχῆς
κτίσεως ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτούς. ⁷ ἐν-
εκεν τούτου καταλείπει
ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐ-
τοῦ καὶ τὴν μητέρα, ⁸ καὶ
ἕσσονται οἱ δύο εἰς σάρκα
μίαν. ὥστε οὐκέτι εἰσὶν
δύο ἀλλὰ μία σὰρξ. ⁹ ὁ
θεὸς συνεζευξεν
ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.
¹⁰ Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν
πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ
τούτου ἐπηρώτων αὐτόν.

Mt. XIX. ³ Καὶ προσῆλ-
θον αὐτῷ Φαρισαῖοι πει-
ράζοντες αὐτόν καὶ λέ-
γοντες Εἰ ἔξεστιν ἀπο-
λῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ⁴ ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν Οὐκ
ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας
ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ
ἐποίησεν αὐτούς; ⁵ καὶ εἶ-
πεν Ἐνεκα τούτου κα-
ταλείψει ἄνθρωπος τὸν
πατέρα καὶ τὴν μητέρα
καὶ κολληθήσεται τῇ γυ-
ναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἕσσονται
οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.
⁶ ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο
ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ
θεὸς συνεζευξεν ἄνθρω-
πος μὴ χωριζέτω. ⁷ λέ-
γουσιν αὐτῷ Τί οὖν
Μωυσῆς ἐνετειλατο δοῦ-
ναι βιβλίον ἀποστασίου
καὶ ἀπολῦσαι; ⁸ λέγει αὐ-
τοῖς ὅτι Μωυσῆς πρὸς
τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν
ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦ-
σαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν,
ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν
οὕτως. ⁹ λέγω δὲ ὑμῖν
ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπι-
πορνεῖα καὶ γαμῆσῃ ἄλ-
λην μοιχᾶται. ¹⁰ λέγου-
σιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Εἰ
οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ
ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυ-
ναϊκός, οὐ συμφέρει γα-
μῆσαι. ¹¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐ-
τοῖς Οὐ πάντες χωροῦσι
τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἱς
δέδοται. ¹² εἰσὶν γὰρ ἐν-

[Lc. XVI. ¹⁸ Πᾶς ὁ
ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν
μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυ-
μένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν
μοιχεύει. cf. § 61.]

¹¹ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὅς
ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην
μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, ¹² καὶ
ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄν-
δρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλ-
λον μοιχᾶται.

[Mt V. ³² Εγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πα-
ρεκτὸς λόγου πορνείας
ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι,
καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην
γαμήσῃ, μοιχᾶται. cf. §
61.]

Mc. X, 12. γυνή απολύση... καὶ uel αὐτὴ ἀπολύσασα sine καὶ (THSV).

Mt. XIX, 4. ποιήσας (TV) non autem κτίσας (HS).—7. om. αὐτὴν p. ἀπολῦσαι (TH) pot. q. add. (SV).—9. om. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμῶν μοιχᾶται in fine (TH) pot. q. add. (SV).—11. τούτου p. λόγον (TSV) pot. q. om. (H).

νοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας
μητρὸς ἐγεννήθησαν οὐ-
τως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι
οἵτινες εὐνουχίσθησαν
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες
εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-
νῶν. ὁ δυνάμενος χω-
ρεῖν χωρεῖτω.

215. Iesus admittit ad se paruulos.

Lc. XVIII, 15-17; Mc. X, 13-16; Mt. XIX, 13-15 [XVIII, 3].

Lc. XVIII. ¹⁵ Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ¹⁶ ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων ᾿Αφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁷ Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παῖδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Mc. X. ¹³ Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδιά ἵνα αὐτῶν ἅψηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς ᾿Αφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἔστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ¹⁵ Ἄμην λέγω ὑμῖν, ὅς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παῖδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. ¹⁶ καὶ ἑναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

Mt. XIX. ¹³ Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ παιδιά, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ¹⁴ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν ᾿Αφετε τὰ παιδιά καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔλθειν πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ¹⁵ καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

[XVIII. ³ καὶ εἶπεν ᾿Αμην λέγω ὑμῖν, ἔαν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. cf. § 130.]

216. Diues quamuis a Iesu dilectus abijt tristis.

Lc. XVIII, 18-23; Mc. X, 17-22; Mt. XIX, 16-22.

Lc. XVIII. ¹⁸ Καὶ ἐπηρώτησέν αὐτὸν ἄρχων λέγων Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁹ εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός.

²⁰ τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Τί-

Mc. X. ¹⁷ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ¹⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἰς ὁ θεός. ¹⁹ τὰς ἐντολάς οἶδας Μὴ φονεύσης, Μὴ μοιχεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Μὴ ἀποστερήσης,

Mt. XIX. ¹⁶ Καὶ ἰδοὺ εἰς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν Διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; ¹⁷ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ Τί με ἔρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἔστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. ¹⁸ λέγει αὐτῷ Ποίᾳς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Τό Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, ¹⁹ Τίμα τὸν

Mt. XIX, 17. τηρησον (TSV) pot. q. τηρει (H). — 18. ειπεν (TSV) pot. q. εφη (H).

μα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.
²¹ ὁ δὲ εἶπεν Ταῦτα πάντα ἐφύ-
 λαξα ἔκ νεότητος. ²² ἀκούσας δὲ
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ Ὑπερβα-
 λείπει πάντα ὅσα ἔχεις πώλη-
 σον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις
 θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο
 ἀκολουθεῖ μοι. ²³ ὁ δὲ ἀκούσας
 ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη, ἦν γὰρ
 πλούσιος σφόδρα.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μη-
 τέρα. ²⁰ ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ Διδάσ-
 καλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ
 νεότητός μου. ²¹ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμ-
 βλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ
 εἶπεν αὐτῷ Ἐν σε ὑπερεῖ ὑπα-
 γε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
 οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.
²² ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ
 ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων
 κτήματα πολλά.

πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἀγα-
 πῆσεις τὸν πλησίον σου ὥς σεαυ-
 τόν. ²⁰ λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος
 Πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι
 ὑστερῶ; ²¹ ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Εἰ
 θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλη-
 σόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς
 πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν
 οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι.
²² ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λό-
 γον τοῦτον ἀπῆλθεν λυπούμενος,
 ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

217. De periculo diuitiarum.

Lc. XVIII, 24-27; Mc. X, 23-27; Mt. XIX, 23-26.

Lc. XVIII. ²⁴ Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ
 Ἰησοῦς εἶπεν Πῶς δυσκόλως οἱ
 τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βα-
 σιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται·

Mc. X. ²³ Καὶ περιβλεψάμενος
 ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 τοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
 ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελεύσονται. ²⁴ οἱ δὲ μαθηταὶ
 ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέ-
 γει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν
 ἔστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελθεῖν. ²⁵ εὐκοπώτερόν ἐστιν
 κάμηλον διὰ τρυμαλῖας ῥαφίδος
 διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ οἱ δὲ
 περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες
 πρὸς ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται σω-
 θῆναι; ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα
 παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τοῦ
 θεοῦ ἔστιν.

Mt. XIX. ²³ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσ-
 ελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 οὐρανῶν.

²⁵ εὐκοπώτερον γὰρ ἔστιν κάμηλον
 διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ
 πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ
 θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ εἶπαν δὲ οἱ
 ἀκούσαντες Καὶ τίς δύναται σω-
 θῆναι; ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα
 παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τοῦ
 θεοῦ ἔστιν.

Mc. X. ²³ Καὶ περιβλεψάμενος
 ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐ-
 τοῦ Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα
 ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελεύσονται. ²⁴ οἱ δὲ μαθηταὶ
 ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ.
 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέ-
 γει αὐτοῖς Τέκνα, πῶς δύσκολόν
 ἔστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ
 εἰσελθεῖν. ²⁵ εὐκοπώτερόν ἐστιν
 κάμηλον διὰ τρυμαλῖας ῥαφίδος
 διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασι-
 λείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. ²⁶ οἱ δὲ
 περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες
 πρὸς ἑαυτούς Καὶ τίς δύναται σω-
 θῆναι; ²⁷ ὁ δὲ εἶπεν Τὰ ἀδύνατα
 παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τοῦ
 θεοῦ ἔστιν.

Mt. XIX. ²³ Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν
 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Ἀμὴν λέγω
 ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσ-
 ελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν
 οὐρανῶν. ²⁴ πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτε-
 ρόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήμα-
 τος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον
 εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.
²⁵ ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξε-
 πλήσσοντο σφόδρα λέγοντες Τίς
 ἄρα δύναται σωθῆναι; ²⁶ ἐμβλέψας
 δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Παρὰ
 ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν,
 παρὰ δὲ θεοῦ πάντα δυνατὰ.

218. Praemium iis qui Iesum sequuntur promittitur.

Lc. XVIII, 28-30; Mc. X, 28-31; Mt. XIX, 27-30.

Lc. XVIII. ²⁸ Εἶπεν δὲ ὁ Πέ-
 τρος Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια
 ἠκολουθήσαμεν σοι. ²⁹ ὁ δὲ εἶπεν

Mc. X. ²⁸ Ἦρξατο λέγειν ὁ
 Πέτρος αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφή-
 καμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν

Mt. XIX. ²⁷ Τότε ἀποκριθεὶς ὁ
 Πέτρος εἶπεν αὐτῷ Ἰδοὺ ἡμεῖς
 ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσα-

Lc. XVIII, 21. om. μου p. νεότητος (TH) uel add. (SV). — 22. om. τοις a. ουρανοῖς (TSV) pot. q. add. (H).

Mc. X, 26. εαυτούς (TSV) pot. q. αυτον (H).

Mt. XIX, 20. παντα ταυτα (TSV) pot. q. ταυτα παντα (H). — 21. τοις (H) uel om. (TSV). — 22. τουτον (H) uel om. (SV), uel om. τον λογον τουτον (T). — 24. τρυπηματος (TSV) pot. q. τρηματος (H). — των ουρανων (T) uel του θεου (HSV).

αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ-
δείς ἔστιν δς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυ-
ναῖκα ἢ ἀδελφούς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα
εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ,
³⁰ δς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλά-
σιονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ

σοι. ²⁹ ἔφη δ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν λέ-
γω ὑμῖν, οὐδείς ἔστιν δς ἀφῆκεν
οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ μη-
τέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγρούς
ἐνεκεν ἐμοῦ καὶ ἐνεκεν τοῦ εὐαγ-
γελίου, ³⁰ ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατοντα-
πλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ
οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφάς
καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγρούς
μετὰ διωγμῶν,

καὶ ἐν τῷ
αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ
ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. ³¹ πολλοὶ
δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ
ἔσχατοι πρῶτοι.

μέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ²⁸ δ
δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθή-
σαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ,
ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθή-
σεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρό-
νους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς
τοῦ Ἰσραήλ. ²⁹ καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆ-
κεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς
ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ
ἀγρούς ἐνεκεν τοῦ ἐμοῦ δυνά-
τος, ἑκατονταπλασίονα λήψεται
καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.
³⁰ Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχα-
τοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι. cf. XX,
16 § sequenti.

219. Parabola de operariis in uineam missis.

Mt. XX, 1-16.

Mt. XX. ¹ Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρα-
νῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ
μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
² συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν
ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.
³ καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶ-
τας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, ⁴ καὶ ἐκεῖνοις εἶπεν Ὑπά-
γετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δι-
καιον δώσω ὑμῖν. ⁵ οἱ δὲ ἀπηλθον. πάλιν δὲ
ἐξελθὼν περὶ ἑκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν
δωαύτως. ⁶ περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν
ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς Τί ὧδε ἐστήκατε
ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; ⁷ λέγουσιν αὐτῷ Ὅτι οὐ-
δείς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ⁸ ὁψίας δὲ γενομένης
λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ

Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μι-
σθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων.
⁹ καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον
ἀνὰ δηνάριον. ¹⁰ καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν
ὅτι πλεῖον λήψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον
καὶ αὐτοί. ¹¹ λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκο-
δεσπότου ¹² λέγοντες Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν
ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βασ-
τάσαι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. ¹³ δ
δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ
σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ¹⁴ ἄρουν τὸ σὸν
καὶ ὑπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς
καὶ σοί. ¹⁵ οὐκ ἔξεστίν μοι δὲ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς
ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ἐστιν ὅτι ἐγὼ
ἀγαθός εἰμι; ¹⁶ Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι
καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. cf. XIX, 30 § praecedenti.

220. Resurrectio Lazari Bethaniae.

Io. XI, 1-44.

Io. XI. ¹ Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ
Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς

ἀδελφῆς αὐτῆς. ² ἦν δὲ Μαριάμ ἡ ἀλείψασα τὸν
κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς

Lc. XVIII, 30. απολαβῇ (TSV) pot. q. λαβῇ (H).

Mt. XIX, 28. καθίσεσθε (HV) pot. q. καθίσσεσθε (TS). — υμεῖς (H) pot. q. αὐτοὶ (TSV). — 29. οικίας ἡ α. ἀδελ-
φους (HV) pot. q. ἡ οικίας p. αγρους (TS). — om. ἡ γυναῖκα p. μητέρα (TH) pot. q. add. (SV). — ἐμου ονοματος
(TH) uel ονοματος μου (SV). — εκατονταπλασιονα (SV) pot. q. πολλαπλασιονα (TH). — XX, 4. om. μου p. αμπελωνα
(THV) pot. q. add. (S). — 8. αυτοις (SV) pot. q. om. (TH). — 9. και ελθοντες (TV) pot. q. ελθοντες δε (H) uel
ελθοντες ουν (S). — 12. αυτους ημιν (TH) uel ημιν αυτους (SV). — 15. om. ἡ α. ουκ (H) pot. q. add. (TSV).

θριξίν αὐτῆς, ἥς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.
³ ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι
 Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ⁴ ἀκούσας δὲ ὁ Ἰη-
 σοὺς εἶπεν Αὕτη ἡ ἠσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θά-
 νατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ
 υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. ⁵ ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοὺς τὴν
 Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.
⁶ ὥς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν φῶ-
 ῒ ἦν τότε δύο ἡμέρας· ⁷ ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει
 τοῖς μαθηταῖς Ἀγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.
⁸ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Ῥαββὶ νῦν ἐξήτουν σε
 λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἑκεῖ; ⁹ ἀπε-
 κριθὴ Ἰησοὺς Οὐχὶ δώδεκα ὥραί εἰσιν τῆς ἡμέρας;
 ἔαν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι
 τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ¹⁰ ἔάν δέ τις
 περιπατῇ ἐν τῇ νυκτὶ, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ
 ἔστιν ἐν αὐτῷ. ¹¹ ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο
 λέγει αὐτοῖς Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται
 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. ¹² εἶπαν οὖν
 οἱ μαθηταί αὐτῷ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται.
¹³ εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοὺς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
 ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ
 ὑπνου λέγει. ¹⁴ τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοὺς
 παρρησίᾳ Λάζαρος ἀπέθανεν. ¹⁵ καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς,
 ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἦμην ἑκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν
 πρὸς αὐτόν. ¹⁶ εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δι-
 δυμος τοῖς συνμαθηταῖς Ἀγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα
 ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ. ¹⁷ Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοὺς
 εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡδὴ ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ
 μνημείῳ. ¹⁸ ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων
 ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. ¹⁹ πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν
 Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μα-
 ριάμ ἵνα παραμυθίσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ.
²⁰ ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοὺς ἔρχεται
 ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαριὰμ δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθε-
 ζετο. ²¹ εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν Κύριε,
 εἰ ἥς ᾧδε οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου· ²² καὶ
 νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ
 θεός. ²³ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Ἀναστήσεται ὁ
 ἀδελφός σου. ²⁴ λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα Οἶδα ὅτι
 ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.
²⁵ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ

ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται,
²⁶ καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀπο-
 θάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; ²⁷ λέγει
 αὐτῷ Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ
 χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.
²⁸ καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριὰμ
 τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάβρα εἰποῦσα Ὁ διδάσκαλος
 πᾶρεστιν καὶ φωνεῖ σε. ²⁹ ἐκείνη δὲ ὡς ἤκουσεν
 ἠγέρθη ταχὺ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν· ³⁰ οὐπω δὲ
 ἐληλύθει ὁ Ἰησοὺς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ
 τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. ³¹ οἱ οὖν
 Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παρα-
 μυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως
 ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες
 ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἑκεῖ.
³² ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοὺς ἰδοῦσα αὐτὸν
 ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ Κύ-
 ριε, εἰ ἥς ᾧδε οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός.
³³ Ἰησοὺς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς
 συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμή-
 σατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, ³⁴ καὶ εἶπεν
 Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ Κύριε, ἔρχου
 καὶ ἴδε. ³⁵ ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοὺς. ³⁶ ἔλεγον οὖν οἱ
 Ἰουδαῖοι Ἰδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. ³⁷ τινὲς δὲ ἐξ
 αὐτῶν εἶπαν Οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς
 ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ
 ἀποθάνῃ; ³⁸ Ἰησοὺς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυ-
 τῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ
 λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. ³⁹ λέγει ὁ Ἰησοὺς Ἀρατε
 τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκό-
 τος Μάρθα Κύριε, ἦδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἔστιν.
⁴⁰ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοὺς Οὐκ εἰπὸν σοι ὅτι ἔάν
 πιστεύσῃς ὅψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; ⁴¹ ἦραν οὖν τὸν
 λίθον. ὁ δὲ Ἰησοὺς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ
 εἶπεν Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου,
⁴² ἐγὼ δὲ ᾗδεις ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ
 τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον ἵνα πιστεῦσώσιν ὅτι
 σὺ με ἀπέστειλας. ⁴³ καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ
 ἐκραύγασεν Λάζαρε, δευρὸ ἔξω. ⁴⁴ ἐξῆλθεν ὁ τεθνη-
 κὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,
 καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς
 ὁ Ἰησοὺς Λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

221. Concilium suadet Caiaphas ut Iesum perdant.

Ιο. XI, 45-53.

Ιο. XI. ⁴⁵ Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλ-
 θόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι τὸ ἐποίη-

σεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ⁴⁶ τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν
 ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἅ

Ιο. XI, 18. om. η α. βηθανια (TH) uel add. (SV). — 19. την (H) pot. q. τας περι (TSV). — om. αυτων p. αδελφου (TH) pot. q. add. (SV). — 28. ειποουσα 2.^ο (TSV) pot. q. ειπασα (H). — 44. om. και α. εξηλθεν (TH) uel add. (SV). — αυτοις ο ιησους (TSV) uel ο. ι. α. (H).

ἐποίησεν Ἰησοῦς. ⁴⁷ Συνήγαγον οὖν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί ποιοῦμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; ⁴⁸ ἔάν ἀφώμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἄροσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. ⁴⁹ εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἄρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, ⁵⁰ οὐδὲ λογιζέσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀπο-

θάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. ⁵¹ Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἄρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφῆτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ⁵² καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. ⁵³ Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλευσάντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

222. Iesus, in urbem Ephraim secedens, a Iudaeis exquiritur.

Io. XI, 54-57.

Io. XI. ⁵⁴ Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπήλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραίμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν. ⁵⁵ Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ Πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ

Πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ⁵⁶ Ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἔστηκότες· Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; ⁵⁷ δεδώκεισαν δὲ οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἔάν τις γνῶ ποῦ ἐστὶν μηνύση, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Io. XI, 53. ἐβουλευσάντο (TH) pot. q. συνεβουλευσάντο (SV). — 54. διέτριβεν (TSV) uel εμεῖνεν (H).

PARS QUINTA.

VLTIMA PRAEDICATIO.

223. Tertia praedictio Passionis et Resurrectionis. cf. 122, 128.

Lc. XVIII, 31-34; Mc. X, 32-34; Mt. XX, 17-19.

Lc. XVIII. ³¹ Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· ³² παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαίχθήσεται καὶ ὕβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, ³³ καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. ³⁴ Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνήκαν, καὶ ἦν τὸ ῥήμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

Mc. X. ³² Ὅσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν ³³ ὅτι Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρинуσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν ³⁴ καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

Mt. XX. ¹⁷ Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητάς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς ¹⁸ Ἴδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρинуσιν αὐτὸν θανάτῳ, ¹⁹ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

224. Filiis Zebedaei primos locos ambientibus Iesus calicem promittit.

Mc. X, 35-41; Mt. XX, 20-24.

Mc. X. ³⁵ Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσης ἡμῖν. ³⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; ³⁷ οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Δὸς ἡμῖν ἵνα εἰς σου ἐκ δεξιῶν

Mt. XX. ²⁰ Τότε προσήλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ²¹ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ ἐκ δεξιῶν σου

Mt. XX, 17. καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς (TSV) non autem μελλῶν δε ἀναβαίνειν Ἰησοῦς (H). — 20. παρ. (TSV) pot. q. απ. (H).

καὶ εἷς ἐξ ἁριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.
³⁸ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖ-
 σθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ
 βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; ³⁹ οἱ δὲ
 εἶπαν αὐτῷ Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
 Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ
 ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, ⁴⁰ τὸ δὲ καθίσαι ἐκ
 δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι,
 ἀλλ' οἷς ἡτοιμάσται. ⁴¹ καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρ-
 ξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. Seq.
 § 257.

ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ²² ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον
 ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ Δυνάμεθα.
²³ λέγει αὐτοῖς Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ
 καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν
 ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοιμάσται ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 μου. ²⁴ καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ
 τῶν δύο ἀδελφῶν. Seq. § 257.

225. Prope Iericho caecum illuminat.

Lc. XVIII, 35-43; Mc. X, 46-52; Mt. XX, 29-34 (cf. IX, 27-31 § 163).

Lc. XVIII. ³⁵ Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ
 ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ τυφλὸς
 τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαι-
 τῶν. ³⁶ ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπο-
 ρευομένου ἐπυνθάνετο τί εἶη τοῦτο.
³⁷ ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰη-
 σοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.
³⁸ καὶ ἐβόησεν λέγων Ἰησοῦ υἱὲ
 Δαυὶδ, ἐλέησόν με. ³⁹ καὶ οἱ προά-
 γοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ·
 αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν
 Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. ⁴⁰ σταθεὶς
 δὲ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆ-
 ναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ
 αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν

⁴¹ Τί
 σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν Κύ-
 ριε, ἵνα ἀναβλέψω. ⁴² καὶ ὁ Ἰη-
 σοῦς εἶπεν αὐτῷ Ἀνάβλεψον· ἡ
 πίστις σου σέσωκέν σε. ⁴³ καὶ πα-
 ραρήμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει
 αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. Καὶ πᾶς
 ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

Mc. X. ⁴⁶ Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱε-
 ριχῶ. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ
 ἀπὸ Ἱεριχῶ καὶ τῶν μαθητῶν αὐ-
 τοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τι-
 μαίου Βαρτίμαϊος τυφλὸς προσ-
 αίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν.
⁴⁷ καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Να-
 ζαρηνὸς ἔστιν ἤρξατο κρᾶζειν καὶ
 λέγειν Υἱὲ Δαυὶδ Ἰησοῦ, ἐλέη-
 σόν με. ⁴⁸ καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολ-
 λοι ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλ-
 λον ἔκραζεν Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν
 με. ⁴⁹ καὶ στάς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν
 τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ Θάρσει,
 ἔγειρε, φωνεῖ σε. ⁵⁰ ὁ δὲ ἀποβα-
 λὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας
 ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ⁵¹ καὶ
 ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς
 εἶπεν αὐτῷ Ῥαββουνί, ἵνα ἀνα-
 βλέψω. ⁵² καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν
 αὐτῷ Ὑπαγε, ἡ πίστις σου σέ-
 σωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν,
 καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Mt. XX. ²⁹ Καὶ ἐκπορευομένων
 αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχῶ ἠκολούθησεν
 αὐτῷ ὄχλος πολὺς. ³⁰ καὶ ἰδοὺ δύο
 τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν,
 ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παρὰγει,
 ἔκραξαν λέγοντες Κύριε, ἐλέησον
 ἡμᾶς, υἱὸς Δαυὶδ. ³¹ ὁ δὲ ὄχλος
 ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσω-
 σιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέ-
 γοντες Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς
 Δαυὶδ.

³² καὶ στάς ὁ Ἰησοῦς ἐφώ-
 νησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν Τί θέλε-
 τε ποιῆσω ὑμῖν; ³³ λέγουσιν αὐτῷ
 Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ
 ἡμῶν. ³⁴ σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰη-
 σοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν,
 καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολού-
 θησαν αὐτῷ.

226. Iesus a Zacchaeo exceptus.

Lc. XIX, 1-10.

Lc. XIX. ¹ Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχῶ. αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλοῦσιος. ³ καὶ
² Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἔστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο

Lc. XVIII, 40. om. ο α. ἰησοῦς (H) uel add. (TSV).

Mt. XX, 23. καὶ α. ἐξ (THV) pot. q. η (S). — om. τουτο p. εμον (H) pot. q. add. (TSV). — 24. καὶ ἀκούσαντες (HV) pot. q. ἀκούσαντες δε (TS). — 30 et 31. υἱος (HV) pot. q. υἱε (TS).

ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. ⁴ καὶ προδραμῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμέλλεν διέρχεσθαι. ⁵ καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν Ζακχαῖε, σπεύσας κατὰβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. ⁶ καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. ⁷ καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῶ

ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῶσαι. ⁸ σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον Ἰδοὺ τὰ ἡμίσιά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τι νὸς τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. ⁹ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστίν. ¹⁰ ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

227. Parabola de mnarum (talentorum) usu.

Lc. XIX, 11-28; Mt. XXV, 14-30; [Lc. VIII, 18b; Mc. IV, 25; Mt. XIII, 12].

Lc. XIX. ¹¹ Ἀκούοντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι Ἱερουσαλήμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοῖς ὅτι παραχρήμα μέλλει ἢ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφανέσθαι. ¹² εἶπεν οὖν Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. ¹³ καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. ¹⁴ Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. ¹⁵ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τί διεπραγματεύσαντο. ¹⁶ παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων Κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. ¹⁷ καὶ εἶπεν αὐτῷ Εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἑλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. ¹⁸ καὶ ἦλθεν ὁ δεῦτερος λέγων Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. ¹⁹ εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ Καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. ²⁰ καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἦν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ. ²¹ ἐφοβούμενη γάρ σε ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἵρεις ὃ οὐκ ἔσθης καὶ θερρίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. ²² λέγει αὐτῷ Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὲ δοῦλε· ἦδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἰμι, αἵρων ὃ οὐκ ἔσθης καὶ θερρίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; ²³ καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἔλθων σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. ²⁴ καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. ²⁵ καὶ εἶπαν αὐτῷ Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. ²⁶ λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. ²⁷ Πλὴν τοὺς

Mt. XXV. ¹⁴ Ὡςπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ¹⁵ καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ¹⁶ ᾧ δὲ δύο, ¹⁷ ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. ¹⁸ εὐθέως ¹⁹ πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε. ²⁰ ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ²¹ ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυπεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. ²² μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκεῖνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν. ²³ καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ²⁴ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγῳ ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²⁵ προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. ²⁶ ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγῳ ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. ²⁷ προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφώς εἶπεν Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερρίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· ²⁸ καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. ²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ Πονηρὲ δοῦλε καὶ δκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερρίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; ³⁰ ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά μου τοῖς τραπεζῖταις, καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ³¹ ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· ³² τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ πε-

Lc. XIX, 8. ημισία (H) uel ημισεία (T) uel ημισή (SV). — 16. προσηργάσατο (TH) uel προσειργάσατο (SV).

Mt. XXV, 16. ἐκέρδησεν (HV) pot. q. ἐποίησεν (TS). — 17. om. και αυτος α. αλλα (TH) pot. q. add. (SV). — 22. om. δε ρ. προσελθων (TH) uel add. (SV).

228. Lc. VIII, 18^b; XIX, 27-28.—Mc. IV, 25; XIV, 3-9.—Mt. XIII, 12; XXV, 29-30; XXVI, 6-13.—Io. XII, 1-11.

ἐχθρούς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασι-
λεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὥδε καὶ κατασφάξατε
αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου. ²⁸ Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπο-
ρεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

[Lc. VIII. ^{18b} ὃς ἂν γὰρ ἔχη, δο-
θήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχη,
καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐ-
τοῦ. cf. § 87.]

ρισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος καὶ ὁ ἔχει ἀρθή-
σεται ἀπ' αὐτοῦ. ³⁰ καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε
εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς
καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

[Mc. IV. ²⁸ ὃς γὰρ ἔχει, δοθή-
σεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ
ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. §
87.]

[Mt. XIII. ¹² ὅστις γὰρ ἔχει,
δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσε-
ται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει
ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. cf. § 87.]

228. Iesus ungitur a Maria Bethaniae.

Mc. XIV, 3-9; Mt. XXVI, 6-13; Io. XII, 1-11.

Mc. XIV. ³ Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν
Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ
λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν
γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου
νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συν-
τρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχευεν
αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.

⁴ ἦσαν δὲ τι-
νες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς
Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου
γέγονεν; ⁵ ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ
μύρον πραθῆναι ἐπάνω δηναρίων
τριακοσίων καὶ δοθῆναι τοῖς πτω-
χοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.

⁶ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀφετε αὐτήν·
τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν
ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί· ⁷ πάντοτε
γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-
τῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐ-
τοῖς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε· ⁸ ὃ ἔσχεν ἐποίησεν, προ-
έλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου εἰς
τὸν ἔνταφιασμόν. ⁹ ἄμην δὲ λέγω
ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγ-
γέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ
ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς
μνημόσυνον αὐτῆς.

Mt. XXVI. ⁶ Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γε-
νομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σί-
μωνος τοῦ λεπροῦ, ⁷ προσήλθεν
αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύ-
ρου βαρυτίμου καὶ κατέχευεν ἐπὶ
τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου.

⁸ ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτη-
σαν λέγοντες

Εἰς τί ἡ ἀπώλεια
αὕτη; ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆ-
ναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.

¹⁰ γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναίκῃ;
ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ.
¹¹ πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε
μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε
ἔχετε· ¹² βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ
μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου
πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.

¹³ ἄμην λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κη-
ρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ
τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίη-
σεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Io. XII. ¹ Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ
ἑξ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν εἰς
Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν
ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. ² ἐποίη-
σαν οὖν αὐτῷ δειπνῶν ἐκεῖ, καὶ ἡ
Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἰς
τὴν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ.
³ ἡ οὖν Μαριάμ λαβοῦσα λίτραν
μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου
ἠλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ
ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς
πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπλη-
ρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου.

⁴ λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης
εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων
αὐτὸν παραδιδόναι· ⁵ Διὰ τί τοῦτο
τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίαν
δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; ⁶ εἶ-
πεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν
πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ ἀλλ' ὅτι κλέ-
πτῃς ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων
τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. ⁷ εἶπεν
οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἀφες αὐτήν, ἵνα
εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἑνταφιασμοῦ
μου τηρήσῃ αὐτό· ⁸ τοὺς πτωχοὺς
γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν,
ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. ⁹ Ἐγὼ
οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰου-
δαίων ὅτι ἐκεῖ ἔστιν, καὶ ἦλθον οὐ
διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον ἀλλ' ἵνα καὶ
τὸν Λάζαρον ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ
νεκρῶν. ¹⁰ ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἄρ-
χιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀπο-
κτείνωσιν, ¹¹ ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν
ὕπηγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπί-
στευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

Mc. XIV, 3. την (HV) uel τον (TS).

Mt. XXVI, 10. ἠργάσατο (TH) pot. q. εἰργάσατο (SV).

Io. XII, 4. δε (TH) pot. q. ουν (SV). — Ιουδας... αὐτοῦ (THV) pot. q. εἰς ἐκ των μ. α., Ιουδας Ισκαριωτης (S).

229. Ingressus solemnis in Hierusalem.

Lc. XIX, 29-44; Mc. XI, 1-11^a; Mt. XXI, 1-11. 14-16; Io. XII, 12-19.

Lc. XIX. ²⁹ Καὶ ἐγένετο ὡς ἡγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν ³⁰ λέγων Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ἣ εἰσπορευόμενοι εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. ³¹ καὶ ἕάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ Διὰ τί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. ³² ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. ³³ λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς Τί λύετε τὸν πῶλον; ³⁴ οἱ δὲ εἶπαν ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει. ³⁵ καὶ ἡγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιτίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. ³⁶ πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώνουν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ³⁷ ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἥδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, ³⁸ λέγοντες

Mc. XI. ¹ Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ² καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὕπω ἀνθρώπων ἐκάθισεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. ³ καὶ ἕάν τις ὑμῖν εἴπη Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει· καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν ᾧδε. ⁴ καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδίου, καὶ λύουσιν αὐτόν. ⁵ καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς Τί ποιεῖτε λύνοντες τὸν πῶλον; ⁶ οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. ⁷ καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. ⁸ καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἁγρῶν. ⁹ καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον

Mt. XXI. ¹ Καὶ ὅτε ἡγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς ² λέγων αὐτοῖς Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὐρήσετε ὄνον δεδεμένον καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. ³ καὶ ἕάν τις ὑμῖν εἴπη τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρεῖαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. ⁴ Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος ⁵ Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πρᾶνς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. ⁶ Πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ⁷ ἡγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέβηκαν ἐπ' αὐτὸν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. ⁸ ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρώνουν ἐν τῇ ὁδῷ.

Io. XII. ¹² Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰη-

Lc. XIX, 29. βηθανίαν (TSV) pot. q. βηθανία (H). — 30. λεγών (H) pot. q. ειπων (TSV). — 36. εαυτων (HV) uel αυτων (TS).

Mc. XI, 3. οτι (S) pot. q. om. (THV).

Mt. XXI, 1. εις 2^ο (TH) pot. q. προς (SV). — om. ο α. Ιησους (TH) uel add. (SV). — 5. om. επι 2^ο α. πωλον (cf. Hoskier, Codex B and its Allies, part I, p. 63) pot. q. add. (THSV). — 6. συνεταξεν (H) pot. q. προσεταξεν (TSV). — 7. αυτον pot. q. αυτων (THSV). — om. αυτων p. ιματια (TH) pot. q. add. (SV).

Io. XII, 12. ο α. οχλος (H) pot. q. om. (TSV).

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος,
ὁ βασιλεὺς, ἐν δυνάμει
Κυρίου.
ἐν οὐρανῷ εἰρήνη
καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

³⁹ Καὶ τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. ⁴⁰ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Λέγω ὑμῖν, ἐάν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κρᾶξουσιν. ⁴¹ Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, ⁴² λέγων· ὅτι· Εἰ ἔγνων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην, νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. ⁴³ ὅτι ἤξεουσιν ἡμέραι ἐπὶ σὲ καὶ παρεμβάλουσιν οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσιν σε καὶ συνέξουσιν σε πάντοθεν, ⁴⁴ καὶ ἐδαφιοῦσιν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνων τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

ᾠσαννά·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν δυνάμει
Κυρίου·

¹⁰ Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυὶδ·
ᾠσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

^{11a} Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν·
II^b § 231.

⁹ οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθῶντες ἔκραζον λέγοντες

ᾠσαννά τῷ υἱῷ Δαυὶδ·
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν δυνάμει
Κυρίου·

ᾠσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

¹⁰ καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσεῖσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· Τίς ἐστὶν οὗτος; ¹¹ οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοὺς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας. 12-13 § 28.

¹⁴ Καὶ προσήλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ θεράπευσεν αὐτούς. ¹⁵ Ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς λέγοντας· ᾠσαννά τῷ υἱῷ Δαυὶδ, ἠγανάκτησαν ¹⁶ καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοὺς λέγει αὐτοῖς· Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι· Ἐκ στόματος νηπίων καὶ βηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;

σοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, ¹⁹ ἔλαβον τὰ βαίᾳ τῶν φοινίκων καὶ ἐξηλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραγόν·

ᾠσαννά,
εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν δυνάμει
Κυρίου,
καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

¹⁴ εὐρών δὲ ὁ Ἰησοὺς θύαριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον

¹⁵ Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών·

ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται,
καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

¹⁶ Ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοὺς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. ¹⁷ Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ¹⁸ διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. ¹⁹ οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς αὐτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

230. Accedentibus Graecis, de morte sua proxima turbam monet.

Io. XII, 20-36.

Io. XII. ²⁰ Ἦσαν δὲ Ἑλληνέες τινες ἐκ τῶν ἀναβαίνόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· ²¹ οὗτοι

οὖν προσήλθον Φίλιπποι τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἡρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, θέλο-

Lc. XIX, 38. ο α. βασιλεως (TH) uel om. (SV). — 43. παρεμβαλουσιν (THSV) pot. q. περιβαλουσιν. Io. XII, 16. αυτου οι μαθηται (TH) pot. q. ο. μ. α. (SV). — 17. οτε (HSV) uel οτι (T).

μεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. ²² ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. ²³ ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ²⁴ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὸν καρπὸν φέρει. ²⁵ ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. cf. § 212. ²⁶ ἐὰν ἐμοὶ τις διακονῇ ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐὰν τις ἐμοὶ διακονῇ τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. ²⁷ νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. cf. § 269. ²⁸ πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. ²⁹ ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας

ἔλεγεν βροντὴν γεγενῆσθαι· ἄλλοι ἔλεγον Ἄγγελος αὐτοῦ λελάληκεν. ³⁰ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. ³¹ νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. ³² καὶ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. ³³ τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων πόλιν θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν. ³⁴ ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; ³⁵ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὥς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. ³⁶ ὥς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

231. Iesus Bethaniae pernoctat.

Mc. XI, 11^b; Mt. XXI, 17.

Mc. XI. ^{11b} Καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὀψέ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἐξήλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

Mt. XXI. ¹⁷ Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξήλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἡὐλίσθη ἐκεῖ.

232. Imprecatio fici.

Mc. XI, 12-14; Mt. XXI, 18-19^a.

Mc. XI. ¹² Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπέειπεν. ¹³ καὶ ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὐρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα, ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. ¹⁴ καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Mt. XXI. ¹⁸ Πρῶτὴ δὲ ἐπαναγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπέειπεν. ^{19a} καὶ ἰδὼν συκὴν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον,

καὶ λέγει αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· 19^b § 235.

232bis. Lc. XIX, 45-46 = § 28.

* Lc. XIX. ⁴⁵ Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, ⁴⁶ λέγων αὐτοῖς Γέγραπ-

ται· Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

Ιο. XII, 22. om. ο α. Φίλιππος (TSV) pot. q. add. (H). — om. πάλιν α. ἐρχεται 2^ο (TH) pot. q. add. (S). — 23. ἀποκρίνεται (THV) pot. q. ἀπεκρινάτο (S). — 26. τις διακονη (TH) pot. q. διακονη τις (SV). — 30. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν (TSV) pot. q. α. κ. ε. ι. (H). — 32. εἰαν (TSV) pot. q. αν (H). — παντας (THSV) uel παντα. — Mt. XXI, 18. πρῶτῃ (TH) uel πρῶτῃς (SV). — ἐπαναγὼν (SV) uel ἐπαναγαγὼν (TH). — 19. om. ου α. μηκετι (SV) pot. q. add. (TH).

233. Tertium consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 239.

Lc. XIX, 47-48; Mc. XI, 15^a. 18.

Lc. XIX. ⁴⁷ Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζή-
τουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, ⁴⁸ καὶ
οὐχ εὗρισκον τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξ-
εκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

Mc. XI. ^{15a} Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα 15^b - 17
§ 28 ¹⁸ καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς,
καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο
γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ δι-
δαχῇ αὐτοῦ.

234. Vespere Iesus egreditur de ciuitate

Mc. XI, 19.

Mc. XI. ¹⁹ Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

235. Ficu uerbo arefacta, de fidei potestate disserit Iesus. cf. 127.

[Lc. XVII, 6]; Mc. XI, 20-25; Mt. XXI, 19^b-22 [VI, 14-15. XVII, 20^b].

[Lc. XVII. ⁶ Εἰ ἔχετε
πίστιν ὥς κόκκον σινά-
πεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συ-
καμίνῳ ταύτῃ· Ἐκριζώ-
θητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ
θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν
ἂν ὑμῖν. cf. § 127.]

Mc. XI. ²⁰ Καὶ παρα-
πορευόμενοι πρῶτῃ εἶδον
τὴν συκὴν ἐξηραμμένην
ἐκ ριζῶν. ²¹ καὶ ἀναμνη-
σθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐ-
τῷ Ῥαββί, ἴδε ἡ συκὴ
ἣν κατηράσω ἐξηράνται.
²² καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰη-
σοῦς λέγει αὐτοῖς Ἐχε-
τε πίστιν θεοῦ. ²³ ἂμὴν
λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴ-
πῃ τῷ ὄρει τούτῳ Ἄρθη-
τι καὶ βλήθητι εἰς τὴν
θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ
ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ
πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνε-
ται, ἔσται αὐτῷ. ²⁴ διὰ
τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα
ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰ-
τεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλά-
βετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.
²⁵ καὶ ὅταν στήκετε προσ-
ευχόμενοι, ἀφίετε εἰς τι
ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα καὶ
ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς
οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ πα-
ραπτώματα ὑμῶν.

Mt. XXI. ^{19b} Καὶ ἐξη-
ράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ.
²⁰ καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ
ἐθαύμασαν λέγοντες Πῶς
παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ
συκὴ; ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ
ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς
Ἄμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν
ἔχητε πίστιν καὶ μὴ δια-
κριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς
συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ
τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε
Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς
τὴν θάλασσαν, γενήσεται,
²² καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτή-
σητε ἐν τῇ προσευχῇ πι-
στεύοντες λήψετε.

[Mt. XVII. ^{20b} Ἄμὴν
γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε
πίστιν ὥς κόκκον σινά-
πεως, ἐρείτε τῷ ὄρει τού-
τῳ Μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ,
καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐ-
δὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. cf.
§ 127.]

[VI. ¹⁴ Ἐὰν γὰρ ἀφῇ-
τε τοῖς ἀνθρώποις τὰ πα-
ραπτώματα αὐτῶν, ἀφή-
σει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ
ὑμῶν ὁ οὐράνιος. ¹⁵ ἐὰν
δὲ μὴ ἀφῇτε τοῖς ἀνθρώ-
ποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν
ἀφήσει τὰ παραπτώματα
ὑμῶν. cf. § 160.]

Mc. XI, 19. ἐξεπορεύετο (TSV) uel ἐξεπορευοντο (H).
Mt. VI, 15. τα παραπτώματα αυτων (HV) pot. q. om. (TS).

236. Interrogatur de sua potestate.

Lc. XX, 1-8; Mc. XI, 27-33; Mt. XXI, 23-27.

Lc. XX. ¹Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, ²καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν· Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ³ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον, καὶ εἰπάτέ μοι· ⁴τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ⁵οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι· Ἐὰν εἰπώμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει· Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ⁶ἐὰν δὲ εἰπώμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γὰρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι· ⁷καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. ⁸καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mc. XI. ²⁷Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. Καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτόν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι· ²⁸καὶ ἔλεγον αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς; ²⁹ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἔρω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· ³⁰τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. ³¹καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· Ἐὰν εἰπώμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ³²ἀλλὰ εἰπώμεν· Ἐξ ἀνθρώπων; — ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον, ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. ³³καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν· Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Mt. XXI. ²³Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσήλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ²⁴ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι καὶ γὰρ ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· ²⁵τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· Ἐὰν εἰπώμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρει ἡμῖν· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ²⁶ἐὰν δὲ εἰπώμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην· ²⁷καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

237. Parabola de duobus filiis.

[Lc. VII, 29-30]; Mt. XXI, 28-32. (cf. § 79).

Mt. XXI. ²⁸Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· Τέκνον, ὑπάγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ²⁹ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπήλθεν. ³⁰προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν· Ὅσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπήλθεν. ³¹Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν· Ὁ πρῶτος· λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. ³²ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς

[Lc. VII. ²⁹Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τε-

Mt. XXI, 25. παρ' (TSV) pot. q. εν (H). — 28. και α. προσελθων (SV) pot. q. om. (TH). — 29. δε p. υστερον (SV) pot. q. om. (TH). — 30. δευτερω (HSV) uel ετερω (Γ). — ordo respondentium cum Γ contra HSV.

λῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. ³⁰ οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. cf. § 79.]

ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ. οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρνοι ἐπίστευσαν αὐτῷ. ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

238. Parabola de uinitoribus filium domini necantibus.

Lc. XX, 9-18; Mc. XII, 1-11; Mt. XXI, 33-44.

Lc. XX. ⁹ Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην Ἐνθρῶπος ἐφύτευσεν ἀμπέλωνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. ¹⁰ καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ. οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξ-ἀπέστειλαν αὐτὸν δειράντες κενόν. ¹¹ καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον. οἱ δὲ κἀκεῖνον δειράντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξ-ἀπέστειλαν κενόν. ¹² καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι. οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. ¹³ εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν. ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. ¹⁴ ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. ¹⁵ καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ¹⁶ ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν Μὴ γένοιτο. ¹⁷ ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν

Mc. XII. ¹ Καὶ ἦρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν Ἀμπέλωνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὥρυξεν ὑπολήνιον καὶ ὀκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ² καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργούς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος. ³ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. ⁴ καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον. κἀκεῖνον ἐκεφαλῶσαν καὶ ἡτίμασαν. ⁵ καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν. κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτενόντες. ⁶ ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν. ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ⁷ ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. ⁸ καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. ⁹ τί ποιήσει οὖν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

Mt. XXI. ³³ Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπέλωνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὥρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὀκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. ³⁴ ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς λαβεῖν τοὺς καρπούς αὐτοῦ. ³⁵ καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. ³⁶ πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ³⁷ ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ³⁸ οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος. δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. ³⁹ καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ⁴⁰ ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; ⁴¹ λέγουσιν αὐτῷ Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρπούς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. ⁴² λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες

Τί οὖν
ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο
Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

¹⁰ Οὐδὲ
τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε
Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες,

Mc. XII, 9. οὖν (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XXI, 32. οὐδε (HSV) pot. q. ου (T). — 33. ἐξέδετο (TH) pot. q. ἐξεδото (SV).

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γω-
νίας;

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γω-
νίας.

¹¹ παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλ-
μοῖς ἡμῶν;

οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γω-
νίας·

παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη,
καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλ-
μοῖς ἡμῶν;

⁴³ διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρβή-
σεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ
θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι
τοὺς καρποὺς αὐτῆς. ⁴⁴ (Καὶ ὁ
πесὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συν-
θλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ
λικμήσῃ αὐτόν.)

¹⁸ πᾶς δὲ πεισὼν ἐπ' ἐκείνον τὸν λί-
θον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν
πέσῃ, λικμήσῃ αὐτόν.

239. Quartum consilium perdendi Iesum. cf. 53, 172, 233.

Lc. XX, 19; Mc. XII, 12; Mt. XXI, 45-46.

Lc. XX. ¹⁹ Καὶ ἐζήτησαν οἱ
γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπι-
βαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χειρας ἐν
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς
εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

Mc. XII. ¹² Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν
κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν
ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐ-
τοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ
ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

Mt. XXI. ⁴⁵ Καὶ ἀκούσαντες οἱ
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς
παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ
αὐτῶν λέγει· ⁴⁶ καὶ ζητοῦντες αὐ-
τὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς
ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν
εἶχον. XXII, 1-14 § 191.

240. Phariseorum quaestio de tributo soluendo.

Lc. XX, 20-26; Mc. XII, 13-17; Mt. XXII, 15-22.

Lc. XX. ²⁰ Καὶ παρατηρήσαν-
τες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑπο-
κρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶ-
ναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου,
ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ
καὶ τῇ ἑξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος.
²¹ καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες
Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ὁρθῶς λέ-
γεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβά-
νεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας
τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις.
²² ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον
δοῦναι ἢ οὐ; ²³ κατανόησας δὲ
αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς
αὐτούς ²⁴ Δεῖξατέ μοι δηνάριον.
τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν;

Mc. XII. ¹³ Καὶ ἀποστέλλουσιν
πρὸς αὐτόν τινες τῶν Φαρισαίων
καὶ τῶν Ἑρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν
ἀγρεύσωσιν λόγῳ. ¹⁴ καὶ ἐλθόντες
λέγουσιν αὐτῷ Διδάσκαλε, οἶδα-
μεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι
περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς
πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-
θείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις·
ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ
οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; ¹⁵ ὁ δὲ
εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν
αὐτοῖς Τί με πειράζετε; φέρετέ
μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. ¹⁶ οἱ δὲ
ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος
ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ

Mt. XXII. ¹⁵ Τότε πορευθέντες
οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον
ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.
¹⁶ καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς
μαθητάς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρω-
διανῶν λέγοντες Διδάσκαλε, οἶ-
δαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν
τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ
οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ
βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων.
¹⁷ εἰπὼν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ·
ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ
οὐ; ¹⁸ γινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πο-
νηρίαν αὐτῶν εἶπεν Τί με πειρά-
ζετε, ὑποκριταί; ¹⁹ ἐπιδείξατέ μοι
τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. οἱ δὲ προσ-

οἱ δὲ εἶπαν Καίσαρος. ²⁵ ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς Τόλυνν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²⁶ καὶ οὐκ ἔσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἔσιγησαν.

δὲ εἶπαν αὐτῷ Καίσαρος. ¹⁷ ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

ἤνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. ²⁰ καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; ²¹ λέγουσιν αὐτῷ Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. ²² καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

241. Contra Sadduceeorum cauillationes defendit Iesus resurrectionem.

Lc. XX, 27-40; Mc. XII, 18-27; Mt. XXII, 23-33.

Lc. XX. ²⁷ Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁸ λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἕαντινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾗ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁹ ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος. ³⁰ καὶ ὁ δεύτερος ³¹ καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. ³² ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ³³ ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ³⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, ³⁵ οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται. ³⁶ οὐδὲ γὰρ ἀποθάνειν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσιν, καὶ υἱοὶ εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. ³⁷ ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωυσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν θεὸν Ἀβραάμ καὶ θεὸν Ἰσαάκ καὶ

Mc. XII. ¹⁸ Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ¹⁹ Διδάσκαλε, Μωυσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἕαντινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἄφῃ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁰ ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἄφηκεν σπέρμα. ²¹ καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως. ²² καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἄφηκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. ²³ ἐν τῇ ἀναστάσει ὅταν ἀναστῶσιν τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα. ²⁴ ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; ²⁵ ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ²⁶ περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωυσέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ θεὸς Ἰσαάκ καὶ θεὸς Ἰακώβ;

Mt. XXII. ²³ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν ²⁴ λέγοντες Διδάσκαλε, Μωυσῆς εἶπεν Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁵ ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ²⁶ ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ. ²⁷ Ὑστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ²⁸ ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

²⁹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσιν. ³¹ περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος ³² Ἐγὼ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ

Lc. XX, 27. λεγοντες (H) uel αντιλεγοντες (TSV).

Mc. XII, 17. ο δε Ιησους (TH) pot. q. και αποκριθεις ο Ιησους (SV). — αυτοις (TSV) pot. q. om. (H). — 23. οταν αναστωσιν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXII, 21. αυτω (SV) pot. q. om. (TH). — 30. om. θεου p. αγγελιοι (H) pot. q. add. (TS; V [του] θεου).

θεὸν Ἰακώβ· ³⁸ θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. ³⁹ ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. ⁴⁰ οὐκ ἐτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

²⁷ οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε. 28-34 § 157.

ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων ³⁸ Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. 34-40 § 157.

242. Quomodo Christus sit et filius et dominus Dauid.

Lc. XX, 41-44; Mc. XII, 35-37^a; Mt. XXII, 41-46.

Lc. XX. ⁴¹ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; ⁴² αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ⁴³ ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου· ⁴⁴ Δαυὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν;

Mc. XII. ³⁵ Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυὶδ ἔστιν; ³⁶ αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ

Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου· ³⁷ αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἔστιν υἱός;

Mt. XXII. ⁴¹ Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς ⁴² λέγων Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνος υἱός ἔστιν; λέγουσιν αὐτῷ Τοῦ Δαυὶδ. ⁴³ λέγει αὐτοῖς Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον λέγων

⁴⁴ Εἶπεν Κύριος τῷ κυρίῳ μου Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου; ⁴⁵ εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἔστιν; ⁴⁶ καὶ οὐδεις ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐδέτι.

243. Sermo contra Phariseos et Scribas. cf. 171.

Lc. XX, 45-47 [XI. 43] † XIII, 34-35; Mc. XII, 37^b-40; Mt. XXIII integrum.

Mt. XXIII. ¹ Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ² λέγων Ἐπὶ τῆς Μωυσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. ³ πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε, λέγουσιν

Lc. XX, 42. αὐτος γὰρ (THV) uel και αὐτος (S). — ο α. κυριος (TSV) pot. q om. (H). — 44. υιος αυτου (SV) pot. q. αυτου υιος (TH).

Mc. XII, 36. ο α. κυριος (TSV) pot. q om. (H) — υποκατω (H) uel υποποδιον (TSV).

Mt. XXII, 44. om. ο α. Κυριος (TH) pot. q. add. (SV).

Lc. XX. ⁴⁵Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ⁴⁶Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἄσπασμους ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, ⁴⁷οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήφονται περισσότερον κρίμα.

[XI. ⁴⁸οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἄσπασμους ἐν ταῖς ἀγοραῖς. cf. § 171.]

Mt. seq. ⁸ὁμοῖς δὲ μὴ κληθῆτε Ῥαββί, εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἔστε· ⁹καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς τῆς. εἰς γὰρ ἔστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. ¹⁰μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἔστιν εἰς ὁ χριστός. ¹¹ὁ δὲ μελίζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος cf. § 257. [¹²Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. cf. § 189.]

¹³Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσρχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. (¹⁴οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχomenoi· διὰ τοῦτο λήψετε περισσότερον κρίμα.) ¹⁵Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. ¹⁶Οὐαὶ ὑμῖν, δδγολοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες Ὅς ἂν ὁμοῖον ἐν τῷ ναβ, οὐδὲν ἔστιν, ὅς δ' ἂν ὁμοῖον ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει· ¹⁷μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μελίζων ἔστιν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἀγιάσας τὸν χρυσόν; ¹⁸καὶ Ὅς ἂν ὁμοῖον ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἔστιν, ὅς δ' ἂν ὁμοῖον ἐν τῷ δώρῳ τῷ

Mc. XII. ³⁷^b Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. ³⁸ Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἄσπασμους ἐν ταῖς ἀγοραῖς ³⁹ καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, ⁴⁰ οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχomenoi· οὗτοι λήφονται περισσότερον κρίμα.

γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. ⁴δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. ⁵πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις. πλάτνουνσι γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα, ⁶φιλοῦσι δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς ⁷καὶ τοὺς ἄσπασμους ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββί.

ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει. ¹⁹τυφλοί, τί γὰρ μελίζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; ²⁰ὁ οὖν ὁμοῖος ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ. ²¹καὶ ὁ ὁμοῖος ἐν τῷ ναβ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν. ²²καὶ ὁ ὁμοῖος ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. ²³Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι καὶ κείνην μὴ ἀφίεναι. ²⁴δδγολοὶ τυφλοί, διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. ²⁵Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἄρπαγῆς καὶ ἀκрасίας. ²⁶Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρὸν. ²⁷Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιμημένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. ²⁸οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ ἔστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. ²⁹Οὐαὶ ὑμῖν,

Lc. XX, 45. αὐτοῦ p. μαθηταῖς (SV) pot. q. om. (TH).

Mt. XXIII, 14. om (THSV) — 21. κατοικούντι (TH) uel κατοικησαντι (SV). — 23. om. δε p. ταῦτα (TS) pot. q. add (HV) αφιεναι (TSV) pot. q. αφειναι (H). — 24. om. οι α. διυλίζοντες (H) uel add. (TSV). — 26. και της παροψιδος (HV) pot. q. om. (TS).

γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, ³⁰ καὶ λέγετε Εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα αὐτῶν κοινωνοὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ³¹ ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφῆτας. ³² καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ³³ ὅφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; ³⁴ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προ-

φήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μασιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. ³⁵ ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ³⁶ ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἡξεῖ ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

† Lc. XIII. ³¹ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησας; ³⁵ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἡξεί ὅτε εἴπητε
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

³⁷ Ἰερουσαλήμ, Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε; ³⁸ ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ³⁹ λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε
Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

244. Viduae pauperis munus laudatur.

Lc. XXI, 1-4; Mc. XII, 41-44.

Lc. XXI. ¹ Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους· ² εἶδεν δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο, ³ καὶ εἶπεν Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν· ⁴ πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

Mc. XII. ⁴¹ Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλὰ· ⁴² καὶ ἔλθοις μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὃ ἐστὶν κοδράντης. ⁴³ καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· ⁴⁴ πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

245. Quid Iudaei senserint de praedicatione Christi, paucis exponitur.

Io. XII, 37-50.

Io. XII. ³⁷ Τόσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, ³⁸ ὅτι αὐτὸς ὁ λόγος Ἦσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν

Κύριε τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;
καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίς ἀπεκαλύφθη;
³⁹ διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεῦειν ὅτι πάλιν εἶπεν
Ἦσαίας

Lc. XIII, 35. ἡξεῖ οτε (TSV) pot. q. om. (H). — XXI, 2. λεπτα δυο (H) uel δυο λεπτα (TSV). — 3. αὕτη ἡ πτωχὴ (H) pot. q. ἡ πτωχὴ αὕτη (TSV). — 4. παντες (H) pot. q. απαντες (TSV).
Mt. XXIII, 36. ταυτα παντα (TH) uel παντα ταυτα (SV). — 38. ερημος (TSV) pot. q. om. (H).

⁴⁰ Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ᾔδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν,

καὶ ἰάσονται αὐτοὺς. cf. § 85.

⁴¹ ταῦτα εἶπεν Ὁσαίας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. ⁴² Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὁμολογοῦν ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται, ⁴³ ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. ⁴⁴ Ἰησοὺς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με,

⁴⁵ καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. ⁴⁶ ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μένη. ⁴⁷ καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. ⁴⁸ ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος δὲν ἐλάλησα ἐκείνος κρίνει αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ⁴⁹ ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. ⁵⁰ καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν. ὁ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς ἐληρέκειν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

246. Prophetia de ciuitatis et templi euersione. cf. 265.

Lc. XXI, 5-24 † XVII, 31 [XII, 11-12]; Mc. XIII, 1-10 [11] 12-23; Mt. XXIV, 1-25. X, 17-18 [19-20] 21-23.

Lc. XXI. ⁵ Καὶ τινῶν λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκοσμηται, εἶπεν ⁶ Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται.

⁷ ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ⁸ δὲ εἶπεν Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ὁ ἐγὼ εἰμι καὶ Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν, ⁹ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. ¹⁰ τότε ἔλεγεν αὐτοῖς Ὁ ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ¹¹ σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ ἀπ' οὐρανοῦ σημεῖα μεγάλα ἔσται.

Mc. XIII. ¹ Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. ² καὶ ὁ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

³ Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας ⁴ Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα. ⁵ δὲ Ἰησοὺς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁶ πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ὁ ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁷ ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. ⁸ ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὧδινων ταῦτα.

Mt. XXIV. ¹ Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοὺς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδειξάμενοι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ² δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.

³ Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες Εἰπὸν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος. ⁴ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτοῖς Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. ⁵ πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες Ὁ ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ⁶ μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω ἐστὶν τὸ τέλος. ⁷ ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· ⁸ πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὧδινων.

Lc. XXI, 6. om. ὡς α. ος (TSV) pot. q. add. (H). — 8. om. ὅτι p. λεγοντες (THV) uel add. (S) — 11. λιμοὶ καὶ λοιμοὶ (TSV) pot. q. λοιμοὶ καὶ λιμοὶ (H). — απ' ουρανου σημεια μεγαλα (HV) uel σ. μ. απ' ουρανου (S) uel σ. απ' ουρανου μ. (T). Mt. XXIV, 6. om. παντα p. γαρ (THV) pot. q. add. (S).

Lc. XXI seq. ¹²πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου. ¹³ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

¹⁴θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδαίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. ¹⁵ἐγὼ γὰρ δῶσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἥ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν,

¹⁶παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν,

¹⁷καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ¹⁸καὶ θρίξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

¹⁹ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

[Lc. XII. ¹¹Οὐ-
ταν δὲ εἰσφέρω-
σιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
συναγωγὰς καὶ
τὰς ἀρχὰς καὶ
τὰς ἑξουσίας,
μὴ μεριμνήσητε
πῶς ἢ τί ἀπολο-
γήσησθε ἢ τί εἴ-
πητε. ¹²τὸ γὰρ
ἅγιον πνεῦμα
διδάξει ὑμᾶς ἐν
αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ
δεῖ εἰπεῖν. cf. §
174.]

Mc. XIII seq. ⁹βλέ-
πετε δὲ ὑμεῖς ἑαυ-
τούς· παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ
εἰς συναγωγὰς δαρή-
σεσθε καὶ ἐπὶ ἡγε-
μόνων καὶ βασιλέων
σταθήσεσθε ἕνεκεν ἑ-
μοῦ εἰς μαρτύριον αὐ-
τοῖς. ¹⁰καὶ εἰς πάντα
τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ
κηρυχθῆναι τὸ εὐαγ-
γέλιον. [¹¹καὶ ὅταν ἄ-
γωνισιν ὑμᾶς παραδι-
δόντες, μὴ προμεριμ-
νᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ'
ὃ ἂν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐ-
κείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο
λαλεῖτε, οὐ γὰρ ἔστε
ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλ-
λὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.
cf. § 174.]

¹²καὶ παραδώσει ἀδελ-
φὸς ἀδελφὸν εἰς θάνα-
τον καὶ πατὴρ τέκνον,
καὶ ἐπαναστήσονται
τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ
θανατώσουσιν αὐτούς·
¹³καὶ ἔσεσθε μισούμε-
νοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπο-
μείνας εἰς τέλος οὖ-
τος σωθήσεται.

Mt. XXIV seq. ⁹τότε παραδώσουσιν
ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ
ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς,

καὶ ἔσεσθε μισούμε-
νοι ὑπὸ πάντων τῶν
ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά
μου. ¹⁰καὶ τότε σκαν-
δαλισθήσονται πολ-
λοι καὶ ἀλλήλους πα-
ραδώσουσιν καὶ μι-
σήσουσιν ἀλλήλους·
¹¹καὶ πολλοὶ ψευδο-
προφήται ἐγερθήσον-
ται καὶ πλανήσουσιν
πολλούς· ¹²καὶ διὰ
τὸ πληθυνθῆναι τὴν
ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ
ἀγάπη τῶν πολλῶν.

¹³ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος οὗτος σωθήσε-
ται. ¹⁴καὶ κηρυχθή-

Mt. X. ¹⁷Προσε-
χετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀν-
θρώπων· παραδώ-
σουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς
συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς
συναγωγαῖς αὐτῶν
μαστιγώσουσιν ὑμᾶς·
¹⁸καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας
δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχ-
θήσεσθε ἕνεκεν ἑμοῦ
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς
καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

[¹⁹ὅταν δὲ παραδώσιν
ὑμᾶς, μὴ μεριμνήση-
τε πῶς ἢ τί λαλή-
σητε· δοθήσεται γὰρ
ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ
ὥρᾳ τί λαλήσητε·
²⁰οὐ γὰρ ὑμεῖς ἔστε
οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ
τὸ πνεῦμα τοῦ πα-
τρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν
ἐν ὑμῖν. cf. § 174.]

²¹παραδώσει δὲ ἀδελ-
φὸς ἀδελφὸν εἰς θά-
νατον καὶ πατὴρ τέ-
κνον, καὶ ἐπαναστή-
σονται τέκνα ἐπὶ
γονεῖς καὶ θανατώ-
σουσιν αὐτούς. ²²καὶ
ἔσεσθε μισούμενοι ὑ-
πὸ πάντων διὰ τὸ
ὄνομά μου.

ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς
τέλος οὗτος σωθήσε-
ται. ²³ὅταν δὲ διώ-

Lc. XXI, 12. τας α. συναγωγας (TH) uel om. (SV). — 13. om. δε α. υμιν (TH) pot. q. add. (SV). — 15. παντες (SV) pot. q. απαντες (TH).

Lc. XXI. ²⁰Όταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἱερουσαλὴμ, τότε γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. ²¹τότε οἱ ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, † XVII. ³¹ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅς ἐστι ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἄργῳ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. — XXI. ²²ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. ²³οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, ²⁴καὶ πεσόνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἱερουσαλὴμ ἔσται παταυμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

Mc. XIII. ²¹Καὶ τότε ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδε ὤδε ὁ χριστὸς Ἰδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. ²²ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· ²³ὁμεῖς δὲ βλέπετε, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. cf. § 206.

σεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένην εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἔξει τὸ τέλος.

Mc. XIII. ¹⁴Όταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁵ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁶καὶ ὁ εἰς τὸν ἄγρον μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁷οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ¹⁸προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος· ¹⁹ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι θλίψις οἷα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἅπ' ἀρχῆς κτίσεως ἣν ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. ²⁰καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν Κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὗς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας.

κωσιν ὕμᾱς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· κἂν ἐν τῇ ἑτέρᾳ διώκωσιν ὕμᾱς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

Mt. XXIV. ¹⁵Όταν οὖν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ¹⁶ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἱουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, ¹⁷ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ¹⁸καὶ ὁ ἐν τῷ ἄργῳ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. ¹⁹οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ²⁰προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτου. ²¹ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἅπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται, ²²καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκείναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβώθησονται αἱ ἡμέραι ἐκείναι.

Mt. XXIV. ²³Τότε ἔάν τις ὑμῖν εἴπῃ Ἰδοὺ ὤδε ὁ χριστὸς ἢ ὤδε, μὴ πιστεύητε· ²⁴ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανᾶσθαι εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ²⁵Ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν. 26-27 § 207; 28 § 211.

247. De aduentu Filii hominis.

Lc. XXI, 25-28; Mc. XIII, 24-27; Mt. XXIV, 29-31.

Lc. XXI. ²⁵Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἡχους θαλάσσης καὶ σάλου, ²⁶ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχο-

Mc. XIII. ²⁴Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, ²⁵καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνά-

Mt. XXIV. ²⁹Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσόνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν

Lc. XXI, 24. om. καὶ εἰσονται α. καιροὶ (TV) pot. q. add. (H) : S. καιροὶ καὶ εἰς, κ.

Mc. XIII, 15. δε (TSV) pot q. om. (H).

Mt. X, 23. καν... τὴν ἄλλην uel om. (THSV). — om. αν α. ἐλθῃ (TH) uel add. (SV). — XXIV, 16. εἰς (H) uel ἐπὶ (TSV).

μένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

²⁷ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ²⁸ Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

μεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.

²⁶ καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. ²⁷ καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

σαλευθήσονται. ³⁰ καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ³¹ καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν.

248. De tempore primi euentus.

Lc. XXI, 29-33; Mc. XIII, 28-31; Mt. XXIV, 32-35.

Lc. XXI. ²⁹ Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. Ἴδετε τὴν συκὴν καὶ πάντα τὰ δένδρα. ³⁰ ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἅψ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. ³¹ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. ³² ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. ³³ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

Mc. XIII. ²⁸ Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολὴν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν. ²⁹ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁰ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. ³¹ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

Mt. XXIV. ³² Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολὴν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. ³³ οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. ³⁴ ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. ³⁵ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

249. De die et hora suprema.

Mc. XIII, 32; Mt. XXIV, 36.

Mc. XIII. ³² Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.

Mt. XXIV. ³⁶ Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ ὁ μόνος. 37-41 §§ 208. 210.

250. Quidquid sit de tempore, uigilandum. cf. 178.

Lc. XXI, 34-35; [Mc. XIII, 33. 35. 37]; Mt. XXIV, 42 [XXV, 13].

Lc. XXI. ³⁴ Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μή ποτε βαρῆθωσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ

[Mc. XIII. ³³ Βλέπετε ἀγρυπνεῖτε, οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν.

Mt. XXIV. ⁴² Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῶς ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

Mc. XIII, 27. αὐτοῦ (HV) uel om. (TS). — 31. μὴ (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXIV, 30. τότε αἱ κοψονται (HV) uel om. τότε (T) non autem κ. τ. (S). — 33. ταῦτα πάντα (TSV) uel πάντα ταῦτα (H). — 36. οὐδε ο υιος (TH) pot. q. om. (SV).

μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ
ἐφ' ὧμας αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκεῖνη
³⁵ ὥς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ
ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ
πρόσωπον πάσης τῆς γῆς.

³⁵ γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἴδατε γὰρ
πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται.
..... ³⁷ δὲ ὑμῖν λέγω πάντων
λέγω, γρηγορεῖτε. cf. § 178.]

[XXV. ¹³ γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι
οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν
ᾠραν. cf. §§ 251 et 178.]

251. Parabola de uirginibus prudentibus et fatuis.

Lc. XXI, 36; Mt. XXV, 1-13 (u. 13 cf. § 178).

Lc. XXI. ³⁶ Ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ
καὶ ῥῶ δέομενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυ-
γεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι,
καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀν-
θρώπου.

Mt. XXV. ¹ Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν
δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν ἐξήλ-
θον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. ² πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν
μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι· ³ αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμ-
πάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· ⁴ αἱ δὲ φρόνιμοι
ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν.
⁵ χρόνιζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πάσαι καὶ ἐκάθευδον.
⁶ μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε
εἰς ἀπάντησιν. ⁷ τότε ἠγέρθησαν πάσαι αἱ παρθένοι ἐκείναι καὶ
ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. ⁸ αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονί-
μοις εἶπαν Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες
ἡμῶν σβέννυνται. ⁹ ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι Μή-
ποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μάλλον πρὸς τοὺς
πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ¹⁰ ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν
ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἑτοιμοὶ εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ
εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. ¹¹ ὕστερον δὲ ἔρχονται
καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι Κύριε κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν.
¹² ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.
¹³ Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ᾠραν.
14-30. Parabola de talentorum usu, § 227.

252. De ultimo iudicio.

Mt. XXV, 31-46.

Mt. XXV. ³¹ Ὄταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου
ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ,
τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, ³² καὶ συν-
αχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ
ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν
ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, ³³ καὶ στήσει
τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ
εὐωνύμων. ³⁴ τότε ἔρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν
αὐτοῦ Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου,
κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν

ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ³⁵ ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώ-
κατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος
ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, ³⁶ γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ
με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην
καὶ ἦλθατε πρὸς με. ³⁷ τότε ἀποκριθήσονται αὐτοὶ
οἱ δίκαιοι λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πει-
νῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν;
³⁸ πότε δέ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ
γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; ³⁹ πότε δέ σε εἶδομεν
ἀσθενοντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἦλθομεν πρὸς σε; ⁴⁰ καὶ

Mt. XXV, 1. εαυτῶν (H) uel αὐτῶν (TSV). — 6. om. αὐτοῦ p. απαντησιν (TH) uel add. (SV). — 7. εαυτῶν (THV) pot. q. αὐτῶν (S). — 39. ασθενουντα (TH) uel ασθενη (SV).

ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔρεῖ αὐτοῖς Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴¹ τότε ἔρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ⁴² ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἔδωκάτε μοι φαγεῖν, καὶ ἐδιψῆσα καὶ οὐκ ἐπότισάτε με, ⁴³ ξένος ἦμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν

φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. ⁴⁴ τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; ⁴⁵ τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐν τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. ⁴⁶ καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

253. Quomodo Iesus se habuerit in his diebus.

Lc. XXI, 37-38; [Io. XVIII, 2].

Lc. XXI. ³⁷ Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠυλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν. ³⁸ καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

[Io. XVIII. ² Ἦιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. cf. § 270.]

254. Phariseos et Scribas adiuvat proditio Iudae.

Lc. XXII, 1-6; Mc. XIV, 1-2. 10-11; Mt. XXVI, 1-5. 14-16.

Lc. XXII. ¹ Ἠγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πάσχα.

Mc. XIV. ¹ Ἦν δὲ τὸ Πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.

Mt. XXVI. ¹ Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ² Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ Πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

² Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, ² ἔλεγον γάρ Μη ἐν τῇ ἑορτῇ, μή ποτε ἕσται θόρυβος τοῦ λαοῦ. 3-9 § 228.

³ Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καιάφα, ⁴ καὶ συνεβούλευσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. ⁵ ἔλεγον δέ Μη ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ. 6-13 § 228.

³ Εἰσὶλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. ⁴ καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῶσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῆ αὐτόν. ⁵ καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. ⁶ καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτόν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

¹⁰ Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ ὁ εἰς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. ¹¹ οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγέλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτηε πῶς αὐτόν εὐκαίρως παραδοῖ.

¹⁴ Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ¹⁵ εἶπεν Τί θέλετέ μοι δοῦναι καὶ γὰρ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. ¹⁶ καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτηε εὐκαιρίαν ἵνα αὐτόν παραδῇ.

Mt. XXV, 41. om. οι α. κατηραμενοι (TH) uel add. (SV). — το ητοιμασμενον (THV) uel ο ητοιμασεν ο πατηρ μου (S). — 42. καὶ α. ἐδιψῆσα (H) uel om. (TSV).

255. Iubente Domino, discipuli ultimam cenam parant.

Lc. XXII, 7-13; Mc. XIV, 12-16; Mt. XXVI, 17-19.

Lc. XXII. ⁷Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἄζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· ⁸καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. ⁹οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ¹⁰ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται. ¹¹καὶ ἔρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹²καὶ ἐκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ¹³ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mc. XIV. ¹²Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἄζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγης τὸ πάσχα; ¹³καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, ¹⁴καὶ ὅπου ἂν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; ¹⁵καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. ¹⁶καὶ ἐξήλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

Mt. XXVI. ¹⁷Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἄζύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ¹⁸ὁ δὲ εἶπεν Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ Ὁ διδάσκαλος λέγει Ὁ καιρὸς μου ἔγγυς ἐστίν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

¹⁹καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

256. Cena paschalis.

Lc. XXII, 14-18; Mc. XIV, 17. 25; Mt. XXVI, 20. 29.

Lc. XXII. ¹⁴Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. ¹⁵καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· ¹⁶λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. ¹⁷καὶ δεξιόμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτοὺς. ¹⁸λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως οὗ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.

Mc. XIV. ¹⁷Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 18-21 § 258; 22-24 § 259.

²⁵ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 26 § 268.

Mt. XXVI. ²⁰Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν. 21-25 § 258; 26-28 § 259.

²⁹λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. 30 § 268.

256bis. Lc. XXII, 19-20 = § 259.

* Lc. XXII. 19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτο ἐστὶν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύ-

τως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

256ter. Lc. XXII, 21-23 = § 258.

* Lc. XXII. 21 Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόν-
τος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. 22 ὅτι ὁ υἱὸς
μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὀρισμένον πορεύεται,

πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ παραδίδεται.
23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς
ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

257. Discipulorum ambitionem coercet Iesus et eorum pedes lauat. cf. 130.

Lc. XXII, 24-30; Mc. X, 42-45 [IX, 35]; Mt. XX, 25-28 [XIX, 28^b. XXIII, 11]; Io. XIII, 1-20.

Lc. XXII. 24^a Ἐγένετο δὲ καὶ
φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐ-
τῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. cf. IX, 46.
25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Οἱ βασιλεῖς
τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ
οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται
καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως,
ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς
ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ
διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ
ἀνακεῖμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ
ἀνακεῖμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν
εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. 28 Ὑμεῖς δὲ
ἔστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ
ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. 29 καὶ γὰρ
διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι
ὁ πατήρ μου βασιλεῖαν, 30 ἵνα ἔσθη-
τε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης
μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθή-
σεσθε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυ-
λάς κρίνοντες τοῦ Ἰσραὴλ.

Mc. X. 42 Καὶ προσκαλεσάμενος
αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς Οὐ-
δατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν
ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ
οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζου-
σιν αὐτῶν. 43 οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν
ἐν ὑμῖν. ἀλλ' ὁς ἂν θέλῃ μέγας
γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διά-
κονος, 44 καὶ ὁς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν
εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων δο-
λος. 45 καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ
διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[IX. 35 εἴ τις θέλει πρῶτος εἶ-
ναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάν-
των διάκονος. cf. § 130.]

Mt. XX. 25 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσ-
καλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν Οἶδα-
τε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κα-
τακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι
κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26 οὐχ
οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν. ἀλλ' ὁς ἂν
θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται
ὑμῶν διάκονος, 27 καὶ ὁς ἂν θέλῃ ἐν
ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται ὑμῶν δο-
λος. 28 ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-
που οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ
διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν
αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

[XXIII. 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν
ἔσται ὑμῶν διάκονος. cf. §§ 130 et
243.]

[XIX. 28^b καθήσεσθε καὶ ὑμεῖς
ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς
δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. cf. § 218.]

Io. XIII. 1 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα εἰδὼς
ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ
κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς

ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.
2 Καὶ δειπνοῦ γινομένου, τοῦ διαβόλου ἡδὴ βεβληκό-
τος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰουδᾶς Σί-

Lc. XXII, 30. εσθητε (TH) pot. q. εσθητε (SV).
Mt. XIX, 28^b. καθησεσθε (HV) pot. q. καθισεσθε (TS). — υμεις (H) pot. q. αυτοι (TSV). — XX, 26. εσται (TSV)
pot. q. εστιν (H). — αν (H) uel εαν (TSV). — 27. αν (TH) pot. q. εαν (SV).
Io. XIII, 2. παραδοι (TH) pot. q. παραδω (SV).

μωνος Ἰσκαριώτης, ³εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξήλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, ⁴ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. ⁵εἷτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. ⁶ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ⁷ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα. ⁸λέγει αὐτῷ Πέτρος Οὐ μὴ νίψης μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἶδνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. ⁹λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. ¹⁰λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ¹¹ᾗδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι Οὐχὶ

πάντες καθαροὶ ἔστε. ¹²Οτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ¹³ὑμεῖς φωνεῖτέ με ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. ¹⁴εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ¹⁵ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιήτε. ¹⁶ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. ¹⁷εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοι ἔστε ἐὰν ποιήτε αὐτά. ¹⁸οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνες ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὁ τρώγων μου τὸν ἄρτον ἐπὶ ἔμῃ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. ¹⁹ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγὼ εἰμι. ²⁰ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

258. Proditorem indicat. Exit Iudas.

† Lc. XXII, 21-23; Mc. XIV, 18-21; Mt. XXVI, 21-25; Io. XIII, 21-30.

† Lc. XXII. ²¹Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· ²²ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὄρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ παραδίδεται. ²³καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

Mc. XIV. ¹⁸Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ¹⁹ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς Μήτη ἐγώ; ²⁰ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Εἰς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβραπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον· ²¹ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

Mt. XXVI. ²¹Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ²²καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἰς ἕκαστος Μήτη ἐγώ εἰμι, κύριε; ²³ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ οὗτός με παραδώσει· ²⁴ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ²⁵ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν εἶπεν Μήτη ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ Σὺ εἶπας.

Io. XIII. ²¹Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ²²ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ

τίνος λέγει. ²³ἦν ἀνακείμενος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· ²⁴νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπέ τίς ἐστὶν περὶ οὗ λέγει. ²⁵ἀναπεσὼν ἐκεῖνος

Mc. XIV, 20. om. ἐν α. τρυβλιον (TSV) pot. q. add. (H). — 21. ἦν (SV) pot. q. om. (TH).

Io. XIII, 6. λεγει αυτω (TH) pot. q. καὶ λεγει αυτω εκεινος (SV). — 10. om. εἰ μη τους ποδας p. χρεῖαν (T) pot. q. add. (HSV). — 19. πιστευητε (H) pot. q. πιστευσητε (TSV). — 22. om. ουν p. εβλεπον (TH) pot. q. add. (SV). — 23. om. δε p. ἦν (TH) pot. q. add. (SV). — 25. αναπεσων (HV) pot. q. επιπεσων (TS). — om. ουν α. εκεινος (H) uel add. (TV) non autem δε (S).

οὕτως ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ Κύριε, τίς ἐστιν; ²⁶ ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς Ἐκεῖνός ἐστιν ὃ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ· βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σιμωνος Ἰσκαριώτου. ²⁷ καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς

Ὅ ποιεῖς ποιήσον ταχεῖον. ²⁸ τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· ²⁹ τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἀγόρασον ὦν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἣ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. ³⁰ λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

259. Discipulis dat corpus et sanguinem in cibum et potum.

† Lc. XXII, 19-20; Mc. XIV, 22-24; Mt. XXVI, 26-28.—(cf. Io. VI, 51-59 § 109).

† Lc. XXII. ¹⁹ Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν.

²⁰ καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

Mc. XIV. ²² Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν Λάβετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

²³ καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἕξ αὐτοῦ πάντες. ²⁴ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν· 25 § 256; 26 § 268.

Mt. XXVI. ²⁶ Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δούς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου.

²⁷ καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων Πίετε ἕξ αὐτοῦ πάντες, ²⁸ τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἅφεισιν ἁμαρτιῶν. 29 § 256; 30 § 268.

260. Iesus glorificandus dat mandatum nouum de caritate.

Io. XIII, 31-35.

Io. XIII. ³¹ Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· ³² εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. ³³ Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ

ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθειν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ³⁴ ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. ³⁵ ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

261. Praedicat dispersionem Apostolorum et lapsum Petri, salua eius fide indefectibili.

Lc. XXII, 31-34; Mc. XIV, 27-31; Mt. XXVI, 31-35; Io. [XVI, 31-32], XIII, 36-38.

Mc. XIV. ²⁷ Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται· ²⁸ ἀλλὰ μετὰ τὸ

Mt. XXVI. ³¹ Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γὰρ Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποι-

Io. [XVI. ³¹ Ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἄρτι πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ μόνον ἀφήτε

Lc. XXII, 19^b-20. το υπερ... εκχυννόμενον (TSV) non autem om. (H).

Mt. XXVI, 28. om. το α. της (THV) pot. q. add. (S). — καινης (S) pot. q. om. (THV).

Io. XIII, 26. δωσω (TH) pot. q. επιδωσω (SV). — 32. ει ο θεος εδοξασθη εν αυτω (TSV) pot. q. om. (H). — αυτω 2^ο (T) pot. q. αυτω (H) uel εαυτω (SV).

Lc. XXII. ³¹ Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σι-
νιάσαι ὡς τὸν σῖτον.
³² Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ
σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ
πίστις σου· καὶ σὺ πο-
τε ἐπιστρέψας στήρῃσιν
τοὺς ἀδελφούς σου.

³³ ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ
Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός
εἼμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ
εἰς θάνατον πορεύεσθαι.
³⁴ ὁ δὲ εἶπεν Λέγω σοι,
Πέτρε, οὐ φωνήσῃ σήμε-
ρον ἀλέκτωρ ἕως τρίς με
ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.

ἐγερεθῆναι με προάξω
ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

²⁹ ὁ δὲ Πέτρος ἔφη
αὐτῷ Εἰ καὶ πάντες
σκανδαλισθῇσονται, ἀλλ'
οὐκ ἐγώ. ³⁰ καὶ λέγει
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον
ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ
δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι
τρίς με ἀπαρνήσῃ. ³¹ ὁ
δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει
Ἐὰν δέῃ με συναποθα-
νεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρ-
νήσομαι. ὁσαύτως δὲ καὶ
πάντες ἔλεγον. 32 ss. §
269.

μνης. ³² μετὰ δὲ τὸ ἐγε-
ρεθῆναι με προάξω ὑμᾶς
εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

³³ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέ-
τρος εἶπεν αὐτῷ Εἰ
πάντες σκανδαλισθῇσον-
ται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε
σκανδαλισθήσομαι. ³⁴ ἔφη
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀμὴν
λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ
νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φω-
νῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με.
³⁵ λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος
Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀπο-
θανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνή-
σομαι. ὁμοίως καὶ πάν-
τες οἱ μαθηταὶ εἶπαν. 36
ss. § 269.

καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ
πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν.
cf. § 266.]

XIII. ³⁶ Λέγει αὐτῷ
Σίμων Πέτρος Κύριε,
ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη
Ἰησοῦς Ὅπου ὑπάγω οὐ
δύνασαι μοι νῦν ἀκολου-
θῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ
ὕστερον. ³⁷ λέγει αὐτῷ ὁ
Πέτρος Κύριε, διὰ τί οὐ
δύναμαί σοι ἀκολουθήσαι
ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου
ὑπὲρ σοῦ θήσω. ³⁸ ἀπο-
κρίνεται Ἰησοῦς Τὴν
ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ
θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω
σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φω-
νήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με
τρίς.

262. Tempora felicitatis et nubila.

Lc. XXII, 35-38.

Lc. XXII. ³⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ὅτε ἀπέστειλα
ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων,
μὴ τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν Οὐθενός. ³⁶ εἶπεν
δὲ αὐτοῖς Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω,
ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ
ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. ³⁷ λέγω

γάρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι
ἐν ἐμοί, τό Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γάρ
τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. ³⁸ οἱ δὲ εἶπαν Κύριε,
ἰδοὺ μάχαιραι ὤδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἰκανόν
ἐστίν.

263. Iesus promittit discipulis praesentiam Paracliti et suam simul ac Patris.

Io. XIV, 1-31.

Io. XIV. ¹ Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πι-
στεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. ² ἐν τῇ
οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ

μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν, ὅτι πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον
ὑμῖν. ³ καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν,
πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυ-

Lc. XXII, 37. om. ετι p. οτι (TH) pot. q. add. (SV).

Io. XIII, 37. ακολουθῆσαι (TSV) non autem ακολουθεῖν (H).

τόν, ἵνα ὅπου εἶμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. ⁴ καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. ⁵ Λέγει αὐτῷ Ὁμας Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς οἶδαμεν τὴν ὁδόν; ⁶ λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. ⁷ εἰ ἐγνώκατέ με, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε· ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε. ⁸ Λέγει αὐτῷ Φίλιππος Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἄρκει ἡμῖν. ⁹ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε; ὁ ἐωρακὼς ἐμὲ ἐώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; ¹⁰ οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ ἔστιν; τὰ ῥήματα αἱ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατήρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ¹¹ πιστεῦτέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοὶ· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. ¹² Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα αἱ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μεῖζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι. ¹³ καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατήρ ἐν τῷ νῦν. ¹⁴ ἔάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. ¹⁵ Ἐάν ἀγαπάτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. ¹⁶ κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα ᾦ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ¹⁷ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔστιν. ¹⁸ Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ¹⁹ ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ

καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ²⁰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑμεῖς γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. ²¹ ὁ ἔχων τὰς ἐντολὰς μου καὶ τηρῶν αὐτάς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. ²² Λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης Κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ²³ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ²⁴ ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος δὲ ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς. ²⁵ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· ²⁶ ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα αἱ εἰπον ὑμῖν. ²⁷ Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δευλιάτω. ²⁸ ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπάτέ με ἐχάρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ μεῖζων μου ἔστιν. ²⁹ καὶ νῦν ἔρχομαι ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. ³⁰ οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, ³¹ ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐντολὴν ἔδωκέν μοι ὁ πατήρ οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεθεῖν.

264. Iesus uitis uera.

Ιο. XV, 1-17.

Ιο. XV. ¹ Ἐγὼ εἶμι ἡ ἀμπέλως ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργὸς ἔστιν. ² πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἵρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτό ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. ³ ἢ δὲ ὑμεῖς καθαροὶ ἔστε διὰ τὸν λόγον δὲ λελάληκα ὑμῖν. ⁴ μέννατε ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ

μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ⁵ ἐγὼ εἶμι ἡ ἀμπέλως, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ⁶ ἐὰν μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. ⁷ Ἐάν μένητε ἐν

Ιο. XIV, 7. ἐγνώκατε (T) pot. q. ἐγνώκειτε (HSV). — γνώσεσθε (T) pot. q. ἀν ἡδεῖτε (HV) non autem ἐγνώκειτε ἀν (S). — om. αὐτον p. ἐωρακάτε (H) uel add. (TSV). — 14. ἐγὼ (TSV) pot. q. τοῦτο (H). — 15. τηρήσατε (TH) uel τηρήσατε (SV). — 17. om. αὐτο p. γινώσκει (H) pot. q. add. (TSV). — ἐστιν (H) uel ἐστὶν (TSV). — 19. ζήσεσθε (SV) pot. q. ζήσατε (TH). — 20. ὑμεῖς γνώσεσθε (H) uel γν. ὑμ. (TSV). — 22. καὶ α. τι (TSV) pot. q. om. (H). — 26. om. ἐγὼ p. ὑμῖν (TSV) pot. q. add. (H). — 31. ἐντολὴν ἐδωκεν (H) uel ἐνετείλατο (TSV). — XV, 6. αὐτὰ (HV) pot. q. αὐτο (TS).

ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλῃτε αἰτήσασθε καὶ γενήσεται ὑμῖν. ⁸ ἐν τούτῳ ἐδόξασθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρῃτε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. ⁹ καθὼς ἡγάπησέν με ὁ πατήρ, ἀγὼ ὑμᾶς ἡγάπησα· μέννατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ¹⁰ ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσῃτε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τοῦ πατρὸς μου τὰς ἐντολάς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ¹¹ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. ¹² αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς·

¹³ μερίζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ¹⁴ ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ ἐὰν ποιῇτε ὃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. ¹⁵ οὐκ ἐτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. ¹⁶ οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελέξαμην ὑμᾶς, καὶ ἔθῃκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγῃτε καὶ καρπὸν φέρῃτε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὃ τι ἂν αἰτήσῃτε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν. ¹⁷ Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους,

265. De mundi odio et auxilio Paracliti. cf. 246 ss.

Io. XV, 18 - XVI, 4.

Io. XV. ¹⁸ Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν. ¹⁹ εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ²⁰ μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἐστὶν δοῦλος μερίζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. ²¹ ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. ²² Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ²³ ὃ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. ²⁴ εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ

μεμίσηκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ²⁵ ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι· Ἐμίσησάν με δωρεάν. ²⁶ Ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. ²⁷ καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

XVI. ¹ Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῇτε. ² ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὃ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρεῖαν προσφέρειν τῷ θεῷ. ³ καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμὲ. ⁴ ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα αὐτῶν μνημονεύητε αὐτῶν ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην.

266. Paraclitus docens discipulos. Gaudium de reditu Christi.

Io. XVI, 5-33.

Io. XVI. ⁵ Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἑρωτᾷ με· Ποῦ ὑπάγεις; ⁶ ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν, ⁷ ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀληθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὃ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. ⁸ Καὶ ἔλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ

δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· ⁹ περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμὲ. ¹⁰ περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· ¹¹ περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. ¹² Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ¹³ ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, δηγήσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀληθειαν πᾶσαν, οὐ γὰρ λαλήσει ἄφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα

Io. XV, 8. γενήσεσθε (TSV) pot. q. γενήσθε (H). — 10. μου p. πατρός (TSV) pot. q. om. (H). — 14. ο (H) uel α (TSV). — 26. om. δε p. όταν (TH) pot. q. add. (SV). — XVI, 3. om. υμῖν p. ποιήσουσιν (THV) pot. q. add. (S). — 7. ουκ ελευσεται (TSV) pot. q. ου μη ελθῃ (H). — 13. ε, τ, α, π, (H) uel εἰς πᾶσαν τὴν ἀληθειαν (V) pot. q. ἐν τῇ ἀληθείᾳ παση (TS).

ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ¹⁴ ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἔμοῦ λήψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστίν· ¹⁵ διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἔμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ¹⁶ Μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὕψοσθέ με. ¹⁷ Εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους Τί ἐστὶν τοῦτο δὲ λέγει ἡμῖν Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὕψοσθέ με; καὶ Ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ¹⁸ ἔλεγον οὖν Τί ἐστὶν τοῦτο δὲ λέγει μικρὸν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. ¹⁹ ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὕψοσθέ με; ²⁰ ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. ²¹ ἡ γυνὴ ὅταν λίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. ²² καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὀψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. ²³ καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν· ἀμὴν

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ²⁴ ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήψετε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη. ²⁵ Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν. ²⁶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· ²⁷ αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξηλθον. ²⁸ ἐξηλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα. ²⁹ Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. ³⁰ νῦν οἶδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξηλθες. ³¹ ἀπεκρίθη αὐτοῖς Ἰησοῦς Ἀρτί πιστεύετε; ³² ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια καὶ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμι μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. ³³ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

267. Precatio Christi pro unitate.

Ιο. XVII, 1-26.

Ιο. XVII. ¹ Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμούς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱὸς δοξάσῃ σέ, ² καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν δὲ δέδωκας αὐτῷ δώσει αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. ³ αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σέ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας, Ἰησοῦν Χριστόν. ⁴ ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας δὲ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· ⁵ καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ⁶ Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν καὶ μοὶ αὐτοὺς ἔδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν. ⁷ νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· ⁸ ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκάς αὐτοῖς,

καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξηλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ⁹ Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσιν, ¹⁰ καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστὶν καὶ τὰ σὰ ἐμὰ, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. ¹¹ καὶ οὐκέτι εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, καὶ γὰρ πρὸς σέ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, ἵνα ὡσιν ἐν καθῶς ἡμεῖς. ¹² Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάς μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπόλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. ¹³ νῦν δὲ πρὸς σέ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ¹⁴ Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσίν

Ιο. XVI, 13. ακουσει (SV) uel ακουει (TH).—22. αιρει (TSV) pot. q. αρει (H).—27. θεου (TSV) uel πατρος (H).—XVII, 1. om. σου p. υιος (TH) pot. q. add. (SV).—6. εδωκας 1^ο (TH) uel δεδωκας (SV).—τετηρηκαν (TH) pot. q. τετηρηκασι (SV).—7. εδωκας (H) uel δεδωκας (TSV).—8. εδωκας (TH) uel δεδωκας (SV).—11. αυτοι (TH) pot. q. ουτοι (SV).—13. εαυτοις (THV) pot. q. αυτοις (S).

ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου.
¹⁵ οὐκ ἔρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἀλλ' ἵνα
 τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. ¹⁶ ἐκ τοῦ κόσμου
 οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου. ¹⁷ ἀγία-
 σον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀληθείᾳ
 ἐστίν. ¹⁸ καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον,
 καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· ¹⁹ καὶ ὑπὲρ
 αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα ᾧσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασ-
 μένοι ἐν ἀληθείᾳ. ²⁰ Οὐ περὶ τούτων δὲ ἔρωτῶ μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου
 αὐτῶν εἰς ἐμέ, ²¹ ἵνα πάντες ἐν ᾧσιν, καθὼς σύ, πα-
 τήρ, ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ᾧσιν,
 ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ²² καὶ γὰρ

τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ᾧσιν
 ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν, ²³ ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί,
 ἵνα ᾧσιν τετελειωμένοι εἰς ἐν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος
 ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς
 ἐμὲ ἡγάπησας. ²⁴ Πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα
 ὅπου εἶμι ἐγὼ καὶ οἱ ᾧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν
 τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπη-
 σάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. ²⁵ Πατήρ δίκαιε,
 καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνω, καὶ
 οἱ τοῖς ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας, ²⁶ καὶ
 ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ
 ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾧ καὶ ἐν αὐ-
 τοῖς.

Ιο. XVII, 16. οὐκ εἶμι ἐκ τοῦ κόσμου (TH) uel ἐκ τ. κ. οὐκ εἶμι (SV).—21. πιστεueῖ (TH) pot. q. πιστευση (SV).

PARS SEXTA.

PASSIO CHRISTI.

268. Iter ad Montem Oliuarum.

Lc. XXII. ³⁹ Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

Mc. XIV. ²⁶ Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν. 27-31 § 261.

Mt. XXVI. ³⁰ Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἑλαιῶν. 31-35 § 261.

Io. XVIII. ¹ Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρῶν ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

269. Anxietas Iesu in horto Gethsemani.

Lc. XXII, 40-46; Mc. XIV, 32-42; Mt. XXVI, 36-46; cf. Io. XII, 27 § 230 et XVIII, 11 § 270.

Lc. XXII. ⁴⁰ Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. ⁴¹ καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὥσει λίθου βολήν, καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσήχετο ⁴² λέγων Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. ⁴³ ὡφθῇ δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. ⁴⁴ καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὥσει θρόμβοι αἵματος κατα-

Mc. XIV. ³² Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. ³³ καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ³⁴ καὶ λέγει αὐτοῖς Περιλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μένате ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. ³⁵ καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσήχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, ³⁶ καὶ

Mt. XXVI. ³⁶ Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεῖ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. ³⁷ καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. ³⁸ τότε λέγει αὐτοῖς Περιλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μένате ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. ³⁹ καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων Πάτερ μου, εἰ δυνατόν

Lc. XXII, 42. παρενεγκε (HV) pot. q. παρενεγκαι (T) non autem παρενεγκεν (S). — 43. απ' ουρανου (TSV) pot. q. απο του ο. (H). — 43-44. add. (TSV) non autem om. (H).

Mt. XXVI, 39. προελθων (HV) uel προσελθων (TS).

Io. XVIII, 1. του Κεδρων (S) pot. q. του Κεδρου (T) uel των Κεδρων (HV).

βαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. ⁴⁵ καὶ ἀναστάς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἔλθων πρὸς τοὺς μαθητάς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, ⁴⁶ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν.

ἔλεγεν Ὁ Ἀββὰ δὲ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. ³⁷ καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; ³⁸ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ³⁹ καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν. ⁴⁰ καὶ πάλιν ἔλθων εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ.

⁴¹ καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει ἡλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ⁴² ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἡγγικεν.

ἐστίν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὥς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὥς σύ. ⁴⁰ καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ Οὕτως οὐκ ἴσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; ⁴¹ γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. ⁴² πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πῶ, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. ⁴³ καὶ ἔλθων πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. ⁴⁴ καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν. ⁴⁵ τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ λέγει αὐτοῖς Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἡγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρας ἀπαρτωλῶν. ⁴⁶ ἐγείρεσθε ἄγωμεν. ἰδοὺ ἡγγικεν ὁ παραδιδούς με.

270. Iesus comprehenditur.

Lc. XXII, 47-53; Mc. XIV, 43-52; Mt. XXVI, 47-56; Io. XVIII, 2-11.

Lc. XXII. ⁴⁷ Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτούς, καὶ ἡγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλεῖν αὐτόν. ⁴⁸ Ἰησοὺς δὲ εἶπεν αὐτῷ Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;

⁴⁹ ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπαν Κύριε, εἰ πατάξομεν ἓν μα-

Mc. XIV. ⁴³ Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται ὁ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. ⁴⁴ δεδῶκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσημον αὐτοῖς λέγων Ὅν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστίν· κρατήσατε αὐτόν καὶ ἀπάγετε ἀσφαλῶς. ⁴⁵ καὶ ἔλθων εὐθὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ⁴⁶ οἱ δὲ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῷ καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI. ⁴⁷ Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολλὸς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ⁴⁸ ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων Ὅν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστίν· κρατήσατε αὐτόν. ⁴⁹ καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν Χαῖρε, Ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. ⁵⁰ ὁ δὲ Ἰησοὺς εἶπεν αὐτῷ Ἐταίρε, ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

Mt. XXVI, 45. το α. λοιπον (TSV) pot. q. om. (H).

χαίρη; ⁵⁰ καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον καὶ ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ τὸ δεξιόν. ⁵¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Ἐὰν ἐξ ἑξ ἑκείνων αὐτῶν.

⁵² εἶπεν δὲ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων; ⁵³ καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ. ἀλλ' αὕτη ἔστιν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Io. XVIII. ² Ἦιδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ³ ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. ⁴ Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς Τίνα ζητεῖτε; ⁵ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. ⁶ ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς Ἐγὼ εἰμι, ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπесαν χαμαί. ⁷ πάλιν οὖν ἐπηρώ-

⁴⁷ εἰς δὲ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον.

⁴⁸ καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; ⁴⁹ καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. ⁵⁰ καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες. ⁵¹ Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῖσιν αὐτόν, ⁵² δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν.

⁵¹ καὶ ἰδοὺ εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείναν τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον. ⁵² τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. ⁵³ ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; ⁵⁴ πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; ⁵⁵ Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἔκαθεζόμην διδάσκων καὶ οὐκ ἐκράτησατέ με. ⁵⁶ Τοῦτο δὲ ὄλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ φραφαὶ τῶν προφητῶν. Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ⁸ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν. ⁹ ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὗς δέδωκάς μοι οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. ¹⁰ Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτήν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. ¹¹ εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ οὐ μὴ πίνω αὐτό;

271. Iesus ducitur ad Annam.

Io. XVIII, 12-13.

Io. XVIII. ¹² Ὁ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν. ¹³ καὶ ἡγαγον πρὸς Ἀνναν πρῶ-

τον. ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.

Mt. XXVI, 53. πλειῶ (TH) uel πλειους η (SV).

Io. XVIII, 5. om. ο Ἰησοῦς α. εγώ (TH) pot. q. add. (SV). — 7. επηρωτησεν αυτους (H) uel αυτους επηρωτησεν (TSV).

272. Adducitur ad Caiapham principem sacerdotum. Triplex negatio Petri.

Lc. XXII, 54-62; Mc. XIV, 53-54. 66-72; Mt. XXVI, 57-58. 69-75; Io. XVIII, † 24. 14-27.

Lc. XXII. ⁵⁴Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. ⁵⁵Περὶ αὐτῶν δὲ πύρρην ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συναθροισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν.

⁵⁶Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν· Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· ⁵⁷ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι. ⁵⁸καὶ μετὰ βραχύ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί, ⁵⁹καὶ διαστάσης ὥσει ὥρας μίαν ἄλλος τις διωχυρίζετο λέγων· Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. ⁶⁰εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα· καὶ λέγεις· καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ

ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. ⁶¹καὶ στραφείς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ· ὅτι· Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. ⁶²καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

Io. XVIII. † ²⁴Ἀπέστειλεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. ¹⁴ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Mc. XIV. ⁵⁸Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. ⁵⁴καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συναθροισμένος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

⁶⁶Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδίσκων τοῦ ἀρχιερέως, ⁶⁷καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. ⁶⁸ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· Οὐτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις, καὶ ἐξηλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ⁶⁹καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρουσίν· ὅτι· Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. ⁷⁰ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παροῦσες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός εἶ. ⁷¹ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι· Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον· καὶ λέγετε.

⁷²καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥήμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι· Πρὶν ἀλέκτορα δις φωνῆσαι με ἀπαρνήσῃ, καὶ ἐπιβαλὼν ἑκκαίεν. XV, 1^a § 274.

Mt. XXVI. ⁵⁷Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ⁵⁸ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. Seq. §§ 274 et 273.

⁶⁹Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσήλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ⁷⁰ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ⁷¹ἔξεληθόντα δὲ εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· Οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. ⁷²καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι· Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. ⁷³μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δηλὸν σε ποιεῖ. ⁷⁴τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι· Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

καὶ εὐθὺς ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. ⁷⁵καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος· Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι· Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς. XXVII, 1 § 274.

¹⁵ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητῆς. ὁ δὲ μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεσθλῆθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ¹⁶ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ

Lc. XXII, 57. om. αὐτον p. ἠρνήσατο (HV) pot. q. add. (TS). — 61. του ρήματος (H) uel του λογου (TSV).

Mc. XIV, 68. καὶ αλεκτωρ ἐφώνησεν (TSV) pot. q. om. (H).

Mt. XXVI, 58. απο α. μακροθεν (HV) pot. q. om. (TS). — 71. om. αὐτον p. δε (HV) uel add. (TS). — τοις (TH) pot. q. αυτοις (SV).

Io. XVIII, 24. δε pot. q. ουν (THSV).

θύρα ἔξω. ἐξήλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνω-
στὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῇ καὶ εἰσή-
γαγεν τὸν Πέτρον. ¹⁷ λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παι-
δίσκη ἡ θυρωρὶς Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ
ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος Οὐκ εἰμί. ¹⁸ εἰς-
τήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακίαν
πιπιοιχότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν
δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστὼς καὶ θερμαίνόμε-
νος. ¹⁹ Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ
τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδασχῆς αὐτοῦ.
²⁰ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα
τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ
ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται,
καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· ²¹ τί με ἐρωτᾷς; ἐρώ-

τησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι
οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ²² ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς
παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν βάπισμα τῷ Ἰησοῦ
εἰπὼν Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ²³ ἀπεκρίθη
αὐτῷ Ἰησοῦς Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ
τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; *²⁴ (ante ¹⁴)
²⁵ Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαίνόμενος.
εἶπεν οὖν αὐτῷ Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν Οὐκ εἰμί. ²⁶ λέγει
εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὐ
ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὅπιον Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν
τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; ²⁷ πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέ-
τρος· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

273. Improperia.

Lc. XXII, 63-65; Mc. XIV. 65; Mt. XXVI, 67-68.

Lc. XXII. ⁶³ Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ
συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ
δέροντες, ⁶⁴ καὶ περικαλύψαντες
αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες Προ-
φήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε;
⁶⁵ καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες
ἔλεγον εἰς αὐτόν.

Mc. XIV. ⁶⁵ Καὶ ἤρξαντό τινες
ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν
αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν
αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ Προφήτευ-
σον, καὶ οἱ ὑπηρέται βλασφημοῦσιν
αὐτὸν ἔλαβον. 66-72 § 272.

Mt. XXVI. ⁶⁷ Τότε ἐνέπτυσαν
εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολά-
φισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν ⁶⁸ λέ-
γοντες Προφήτευσον ἡμῖν, χρι-
στέ, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; 69-75
§ 272.

274. Iesus, interrogatus denuo a Caipha, a Synedrio condemnatur.

Lc. XXII, 66-71; Mc. XV, 1^a. XIV, 55-64; Mt. XXVII, 1. XXVI, 59-66.

Lc. XXII. ⁶⁶ Καὶ ὥς ἐγένετο
ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον
τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμ-
ματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ
συνέδριον αὐτῶν,

Mc. XV. ^{1a} Καὶ εὐθὺς πρὶν
συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιε-
ρεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ
γραμματέων καὶ ὅλον τὸ συνέδριον
^{1b} § 275.

XIV. ⁵⁵ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ
τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανα-
τῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ἠύρισκον·
⁵⁶ πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν
κατ' αὐτοῦ, καὶ ἵσαι αἱ μαρτυρίαι
οὐκ ἦσαν. ⁵⁷ καὶ τινες ἀναστάντες
ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέ-
γοντες ⁵⁸ ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν

Mt. XXVII. ¹ Πρώτας δὲ γενο-
μένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες
οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι
τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε
θανατῶσαι αὐτόν· 2 § 275.

XXVI. ⁵⁹ οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ
τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευ-
δομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅ-
πως αὐτὸν θανατώσωσιν, ⁶⁰ καὶ οὐχ
εὔρον πολλῶν προσελθόντων ψευ-
δομαρτύρων.

Ἔστερον δὲ προσελ-
θόντες δύο ⁶¹ εἶπαν Οὗτος ἔφη

Lc. XXII, 64. om. αυτον p. επηρωτων (TH) uel add. (SV).
Mt. XXVI, 60. προσελθοντων ψευδομαρτυρων (TH) pot. q. ψ. π. (SV).

⁶⁷λέγοντες Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς Ὁ ἄν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε. ⁶⁸ἐάν δὲ ἐρωτήσω οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ⁶⁹ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. ⁷⁰εἶπαν δὲ πάντες Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἰμι. ⁷¹οἱ δὲ εἶπαν Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρεῖαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ὁ ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. ⁵⁹καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. ⁶⁰καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; τί οὐτοί σου καταμαρτυροῖσιν; ⁶¹ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ⁶²ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν Ὁ ἐγὼ εἰμι, καὶ ὅψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ⁶³ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ⁶⁴ἠκούσατε τῆς βλασφημίας; τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου. 65 § 273; 66-72 § 272.

Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομήσαι. cf. Io. II, 19 § 29.

⁶²καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὐτοί σου καταμαρτυροῖσιν; ⁶³ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ Ὁ ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. ⁶⁴λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Σὺ εἴπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὅψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ⁶⁵τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων Ὁ βλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ; ⁶⁶οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον Ὁ ἐνοχὸς θανάτου ἐστίν. 67-68 § 273; 69-75 § 272.

275. Iesus ducitur ad Pilatum.

Lc. XXIII, 1; Mc. XV, [1^a] 1^b; Mt. XXVII, [1] 2; Io. XVIII, 28.

Lc. XXIII. ¹Καὶ ἀναστὰς ἔβαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἡγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον.

Mc. XV. ¹[Καὶ εὐθὺς πρῶτῳ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὅλων τῶ συνέδριον cf. § 274] δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ.

Mt. XXVII. [1^aΠρῶτας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν· cf. § 274.] ²καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

Io. XVIII. ²⁸Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρῶτῳ καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα.

276. Desperatio proditoris.

Mt. XXVII, 3-10.

Mt. XXVII. ³Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέ- αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ ροῖς ⁴λέγων Ὁ ἡμάρτον παραδούς αἷμα ἁθῶν. οἱ

Lc. XXII, 67. εἶπον (TH) pot. q. εἶπε (SV).

Mt. XXVI, 61. om. αὐτον (H) ante οἰκοδομήσαι (TSV) uel post. — 65. om. αὐτου p. βλασφημίαν (TH) pot. q. add. (SV). — XXVII, 3. παραδιδούς (SV) pot. q. παραδούς (TH). — ἐστρεψεν (TH) uel ἀπεστρεψεν (SV). — 4. αθῶν (TSV) pot. q. δικαίων (H).

δὲ εἶπαν Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. ⁵ καὶ βίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγεστο. ⁶ Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανὰν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. ⁷ συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. ⁸ διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος

Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. ⁹ Τότε ἐπληρώθη τὸ ρηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου δν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, ¹⁰ καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι Κύριος.

277. Iesus a Iudaeis accusatur coram Pilato.

Lc. XXIII, 2; Io. XVIII, 29-32.

Lc. XXIII. ² Ἦρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες Τοῦτον εὗραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι.

Io. XVIII. ²⁹ Ἐξήλθεν οὖν ὁ Πιλάτος ἕξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησιν Τίνα κατηγορίαν φέρετε τοῦ ἀνθρώπου τούτου; ³⁰ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. ³¹ εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτείνειν οὐδένα. ³² ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ δν εἶπεν σημαίνων ποῖω θανάτῳ ἡμελλεν ἀποθνήσκειν.

278. A Pilato interrogatur.

Lc. XXIII, 3; Mc. XV, 2; Mt. XXVII, 11; Io. XVIII, 33-38^a.

Lc. XXIII. ³ Ὁ δὲ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη Σὺ λέγεις.

Mc. XV. ² Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει Σὺ λέγεις.

Mt. XXVII. ¹¹ Ὁ δὲ Ἰησοὺς ἐστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοὺς ἔφη Σὺ λέγεις.

Io. XVIII. ³³ Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ³⁴ ἀπεκρίθη Ἰησοὺς Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι εἰπόν σοι περὶ ἐμοῦ; ³⁵ ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ³⁶ ἀπεκρίθη Ἰησοὺς Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ

ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο ἄν, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. ³⁷ εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σὺ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοὺς Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. ³⁸ λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Io. XVIII, 29. om. κατα p. φερετε (TH) pot. q. add. (SV). — 31. ο α. πιλatos (TSV) pot. q. om. (H). — ουν p. ειπον (TSV) pot. q. om. (H). — 34. ειπον σοι (H) uel σοι ειπον (TSV). — 36. η βασιλεια η εμη 2° (THV) pot. q. η εμη β. (S).

279. Pilatus incertus haeret.

Mc. XV, 3-5; Mt. XXVII, 12-14.

Mc. XV. ³Καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἄρχιερεῖς πολλά. ⁴ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπρωῶτα αὐτὸν λέγων Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; Ἰδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. ⁵ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον.

Mt. XXVII. ¹²Καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἄρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ¹³τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; ¹⁴καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲν βῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

280. Nullam inueniendo causam damnandi, Iesum ad Herodem mittit.

Lc. XXIII, 4-12; Io. XVIII, 38^b.

Lc. XXIII. ⁴Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἄρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. ⁵οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἄρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε. ⁶Πιλάτος δὲ ἀκούσας ἐπρωῶτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, ⁷καὶ ἐπιγινούς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρῳδοῦ ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῳδῆν, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταῦταις ταῖς ἡμέραις. ⁸Ὁ δὲ Ἡρῳδῆς ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἰκανῶν χρόνων θέλων

ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπίζεν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ⁹ἐπρωῶτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἰκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. ¹⁰εἰσθήκεισαν δὲ οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ¹¹ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῳδῆς σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ¹²Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Ἡρῳδῆς καὶ ὁ Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προὑπήρχον γὰρ ἐν ἑχθρᾷ ὄντες πρὸς αὐτούς.

Io. XVIII. ^{38^b}Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

281. Pilatus proponit dimissionem Iesu post poenam morte mitiorem.

Lc. XXIII, 13-17.

Lc. XXIII. ¹³Πιλάτος δὲ συνκαλεσάμενος τοὺς ἄρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν ¹⁴εἶπεν πρὸς αὐτούς Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὥς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας οὐθὲν εἶδον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. ¹⁵ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῳδῆς, ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. ¹⁶παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. (¹⁷ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.)

282. Suadentibus maioribus, plebs dimissionem Barabbae anteponit.

Lc. XXIII, 18-23; Mc. XV, 6-14; Mt. XXVII, 15-18. 20-23; Io. XVIII, 39-40.

Lc. XXIII. ¹⁸Ἀνέκραγον δὲ παν- πληθεὶ λέγοντες Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββάν.

Mc. XV. ⁶Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον ὃν παρηγοῦντο. ⁷ἦν δὲ ὁ λεγόμενος

Mt. XXVII. ¹⁵Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰῶθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ᾔθελον. ¹⁶εἴχον

¹⁹ ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθείς ἐν τῇ φυλακῇ. ²⁰ πάλιν δὲ ὁ Πιλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. ²¹ οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες Σταύρου σταύρου αὐτόν. ²² ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἷτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. ²³ οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλας αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν.

Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. ⁸ καὶ ἀναβάς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ⁹ ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹⁰ ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἄρχιερεῖς.

¹¹ οἱ δὲ ἄρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ¹² ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς Τί οὖν ποιήσω δὴ λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ¹³ οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. ¹⁴ ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν Σταύρωσον αὐτόν. 15^a § 286.

δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν. ¹⁷ συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; ¹⁸ ἥδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 § 285.

²⁰ Οἱ δὲ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ²¹ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον Τὸν Βαραββᾶν. ²² λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες Σταυρωθήτω. ²³ ὁ δὲ ἔφη Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες Σταυρωθήτω. 24 § 285.

Io. XVIII. ³⁹ Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ Πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ⁴⁰ ἐκραύγασαν οὖν

πάλιν λέγοντες Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. X

283. Iesus flagellatur.

Mc. XV. ^{15b} Καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

Mt. XXVII. ^{26b} Τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Io. XIX. ¹ Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν.

284. Spinis coronatur.

Mc. XV, 16-19; Mt. XXVII, 27-30; Io. XIX, 2-3.

Mc. XV. ¹⁶ Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστὶν πραιτώριον, καὶ συναλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. ¹⁷ καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάν-

Mt. XXVII. ²⁷ Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον ἀπήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. ²⁸ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐ-

Io. XIX. ² Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἕξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, ³ καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον Χαίρε, ὁ βασιλεὺς τῶν

Mt. XXVII, 16 et 17. notetur lectio Ἰησοῦν a. Βαραββᾶν. — 23. om. ηγεμων p. δε 1° (TH) pot. q. add. (SV). Io. XVIII, 39. απολύσω υμιν (THV) pot. q. υ. α. (S).

285. 286. i Mc. XV, 15^a. 18-19.—Mt. XXVII, 19. 24-26^a. 29-30.—Io. XIX, 3-15.—Lc. XXIII, 24-25.

<p>θινον στέφανον· ¹⁸ καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν Χαῖρε, βασιλεὺ τῶν Ἰουδαίων. ¹⁹ καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλὰ μῶ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. 20^a § 286.</p>	<p>τῷ, ²⁹ καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἄκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες Χαῖρε, βασιλεὺ τῶν Ἰουδαίων, ³⁰ καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 31^a § 286.</p>	<p>Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ βραπίσματα.</p>
--	--	--

285. Peruicacia Iudaeorum euincit Pilati segnem uoluntatem.

Mt. XXVII, 19. 24-25; Io. XIX, 4-15.

Mt. XXVII. ¹⁹ Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκέλευ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20-23 § 282. ²⁴ ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος

γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων Ἀθῶός ἐμιμὴ ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὕψεσθε. ²⁵ καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

Io. XIX. ⁴ Ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ. ⁵ ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. ⁶ ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες Σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ⁷ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθάνειν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. ⁸ Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, ⁹ καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ Πόθεν εἶ σὺ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. ¹⁰ λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπο-

λῦσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαι σε; ¹¹ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μελίζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ¹² ἐκ τούτου ὁ Πιλάτος ἐζήτηε ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες Ἐάν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ¹³ Ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόσθρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ¹⁴ ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ Πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἔκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ¹⁵ ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Τὸν βασιλεὺς ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.

286. Iesus damnatur et Iudaeis traditur.

Lc. XXIII, 24-25; Mc. XV, 15^a [15^b] 20^a; Mt. XXVII, 26^a [26^b] 31^a; Io. XIX, 16^a.

<p>Lc. XXIII. ²⁴ Καὶ Πιλάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἷτημα αὐτῶν. ²⁵ ἀπέ-</p>	<p>Mc. XV. ^{15^a} Ὁ δὲ Πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι</p>	<p>Mt. XXVII. ^{26^a} Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν</p>
--	--	---

Mt. XXVII, 24. απεναντι (TSV) pot. q. κατεναντι (H). — om. του δικαιου a. τουτου (TH) pot. q. add. (SV). — 29. ενεπαιξαν (TH) pot. q. ενεπαιζον (SV). — βασιλευ (TH) pot. q. ο βασιλευς (SV).
Io. XIX, 4. εξηλθεν (T) pot. q. και εξηλθεν (H). — 12. εκραυγασαν (HV) uel εκραυγαζον (TS).

λυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν
καὶ φόνον βεβλημένον εἰς
φυλακὴν ὃν ἦτουντο, τὸν
δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ
θελήματι αὐτῶν.

ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βα-
ραββᾶν [15^b καὶ παρέδω-
κεν τὸν Ἰησοῦν φραγελ-
λώσας ἵνα σταυρωθῇ. cf.
§ 283.]

20^a καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν
τὴν πορφύραν καὶ ἐνέ-
δυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ.

[26^b τὸν δὲ Ἰησοῦν φρα-
γελλώσας παρέδωκεν ἵνα
σταυρωθῇ. cf. § 283.]

31^a καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν
αὐτῷ ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν
χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν
αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

Io. XIX. 16^a Τότε οὖν
παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς
ἵνα σταυρωθῇ.

287. Iter ad Golgotha.

Lc. XXIII, 26-32; Mc. XV, 20^b-21; Mt. XXVII, 31^b-32; Io. XIX, 16^b-17^a.

Lc. XXIII. 26 Καὶ ὡς
ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλα-
βόμενοι Σίμωνά τινα Κυ-
ρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ'
ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν
σταυρὸν φέρειν ὅπισθεν
τοῦ Ἰησοῦ. 27 Ἡκολούθει
δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ
λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ
ἐκόπτοντο καὶ ἐβρόνχον
αὐτόν. 28 στραφεῖς δὲ
πρὸς αὐτάς Ἰησοὺς εἶπεν
Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ,
μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν
ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ
ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι
ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν
αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ
στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἱ
οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ
οἱ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε
ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρε-
σιν Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς,
καὶ τοῖς βουνοῖς Καλύ-
ψατε ἡμᾶς. 31 ὅτι εἰ ἐν
τῷ ὕγρῳ ξύλῳ ταῦτα
ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί
γένηται; 32 Ἦγοντο δὲ
καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο
σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

Mc. XV. 20^b Καὶ ἐξά-
γουσιν αὐτόν ἵνα σταυ-
ρώσωσιν αὐτόν. 21 καὶ
ἀγγαρεύουσιν παράγοντά
τινα Σίμωνα Κυρηναῖον
ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν
πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ
Ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ.

Mt. XXVII. 31^b Καὶ
ἀπήγαγον αὐτόν εἰς τὸ
σταυρώσαι. 32 Ἐξερχό-
μενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον
Κυρηναῖον ὀνόματι Σί-
μωνα· τοῦτον ἠγγάρευ-
σαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν
αὐτοῦ.

Io. XIX. 16^b Παρέλα-
βον οὖν τὸν Ἰησοῦν·
17^a καὶ βαστάζων αὐτῷ
τὸν σταυρὸν

Lc. XXIII, 25. om. την α. φυλακην (TH) pot. q. add. (SV). — 28. om. ο α. Ἰησοῦς (TH) uel add. (SV). — 30. πε-
σετε (S) pot. q. πεσατε (THV). — 32. κακοῦργοι δύο (H) uel δ. κ. (TSV).

Io. XIX, 17^a. αὐτῶ (H) uel εαυτῶ (TSV).

288: 289. 290. Lc. XXIII, 33. 38.—Mc. XV, 22-24^a. 25-28.—Mt. XXVII, 33-35^a. 37-38.—Io. XIX, 17^b-22.

288. Crucifixio Iesu.

Lc. XXIII, 33^a; Mc. XV, 22-24^a. 25; Mt. XXVII, 33-35^a; Io. XIX, 17^b-18^a.

Lc. XXIII. ^{33^a} Καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν

Mc. XV. ²² Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Κρανίου Τόπος. ²³ καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. ^{24^a} καὶ σταυροῦσιν αὐτόν. ^{24^b} § 292. ²⁵ ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²⁶ § 290.

Mt. XXVII. ³³ Καὶ ἔλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, ³⁴ ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν· ^{35^a} σταυρώσαντες δὲ αὐτόν ^{35^b} § 292.

Io. XIX. ^{17^b} Ἐξήλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ, ^{18^a} ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν,

289. Crucifixio latronum.

Lc. XXIII. ^{33^b} καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν.

Mc. XV. ²⁷ Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο ληστές, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ. (²⁸ καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα Καὶ μετὰ ἀνόμω ἐλογίσθη.)

Mt. XXVII. ³⁸ Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. ³⁹-⁴³ § 294.

Io. XIX. ^{18^b} Καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

290. Ponitur titulus.

† Lc. XXIII, 38; Mc. XV, 26; Mt. XXVII, 37; Io. XIX, 19-22.

† Lc. XXIII. ³⁸ Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΟΥΤΟΣ.

Mc. XV. ²⁶ Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

Mt. XXVII. ³⁷ Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. ³⁸ § 289.

Io. XIX. ¹⁹ Ἐγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένος ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ. ²⁰ τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμ-

μένος Ἑβραϊστὶ, Ῥωμαϊστὶ, Ἑλληνιστὶ. ²¹ ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων Μὴ γράφε Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμὶ. ²² ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος Ὁ γέγραφα γέγραφα.

Lc. XXIII, 33. ἦλθον (V; H ἦλθαν) pot. q. ἀπηλθον (TS). — 38. p. αὐτῷ om. γραμμασιν ἐλληνικοῖς καὶ ῥωμαικοῖς καὶ ἑβραικοῖς pot. q. add. (S).

Mc. XV, 22. μεθερμηνευόμενον (TS) pot. q. μεθερμηνευόμενος (HV). — 28. om. (THV) non autem add. (S).

Io. XIX, 21. τῶν Ἰουδαίων εἰμὶ (H) pot. q. εἰ, τ, ι, (TSV).

291. Prima uox Christi, ueniam pro Iudaeis implorantis.

Lc. XXIII. 34^a ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιοῦσιν.

292. Vestes diuiduntur.

Lc. XXIII, 34^b; Mc. XV, 24^b; Mt. XXVII, 35^b-36; Io. XIX, 23-24.

Lc. XXIII. 34^b Διαμε-
ριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρον.

Mc. XV. 24^b Καὶ δια-
μερίζονται τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον
ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρη. 25 §
288.

Mt. XXVII. 35^b Διαμε-
ρίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ
βάλλοντες κλῆρον, 36 καὶ
καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν
ἐκεῖ. 37 § 290.

Io. XIX. 23 Οἱ οὖν
στρατιῶται ὅτε ἐσταύρω-
σαν τὸν Ἰησοῦν ἔλαβον τὰ
ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίη-
σαν τέσσαρα μέρη, ἑκά-
στω στρατιώτῃ μέρος, καὶ
τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ
χιτῶν ἄραφος, ἐκ τῶν
ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.
24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλή-
λους Μὴ σχίσωμεν αὐ-
τόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ
αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα
ἡ γραφὴ πληρωθῇ
Διμερίσαντο τὰ ἱμά-
τιά μου ἑαυτοῖς
καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν
μου ἔβαλον κλῆρον.
Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται
ταῦτα ἐποίησαν·

293. Secunda uox Christi, matrem discipulo committentis.

Io. XIX, 25-27.

Io. XIX. 25 Εἰσθήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ
Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς
αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδα-
ληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν

μαθητὴν παρεστῶτα δυνήγασα λέγει τῇ μητρὶ Γύ-
ναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ Ἴδε ἡ
μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ
μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

294. Blasphemiae Iudaeorum.

Lc. XXIII, 35-37; Mc. XV, 29-32^a; Mt. XXVII, 39-43.

Lc. XXIII. 35 Καὶ εἰσθήκει δ
λαὸς θεωρῶν. ἐξεμυκτήριζον δὲ
καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες Ὑλλους

Mc. XV. 29 Καὶ οἱ παραπορευό-
μενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινου-
ντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγον-

Mt. XXVII. 39 Οἱ δὲ παραπο-
ρευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κι-
νοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ

Lc. XXIII, 34^a. add. (TSV) non autem om. (H).

Io. XIX, 24. om. η λεγουσα p. πληρωθη (TH) pot. q. add. (SV).

ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὐτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὃ ἐκλεκτός. ³⁶ ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ ³⁷ καὶ λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

Τες Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, ³⁸ σῶσον σεαυτὸν καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ³¹ ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον ᾠδὴν· ³² ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν.

λέγοντες Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ⁴¹ ὁμοίως καὶ οἱ ἄρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον ⁴² Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· ³² ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν. ⁴³ πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.

294bis. Lc. XXIII, 38 = § 290.

* Lc. XXIII. ³⁸ ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφή ἐπ' αὐτῷ Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

295. Tertia uox Christi, Paradisum latroni poenitenti promittentis.

Lc. XXIII, 39-43; Mc. XV, 32^b; Mt. XXVII, 44.

Lc. XXIII. ³⁹ Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτὸν λέγων Οὐχὶ σὺ εἶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτόν καὶ ἡμᾶς. ⁴⁰ ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; ⁴¹ καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. ⁴² καὶ ἔλεγεν Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. ⁴³ καὶ εἶπεν αὐτῷ Ἀμὴν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Mc. XV. ³² Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνεῖδιζον αὐτόν.

Mt. XXVII. ⁴⁴ Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ληστὰς οἱ συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνεῖδιζον αὐτόν.

296. Quarta uox Christi, a Patre derelicti.

Lc. XXIII, 44-45^a; Mc. XV, 33-35; Mt. XXVII, 45-47.

Lc. XXIII. ⁴⁴ Καὶ ἦν ἡδὴ ὥσει ὥρα ἔκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ'

Mc. XV. ³³ Καὶ γενομένης ὥρας ἔκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν

Mt. XXVII. ⁴⁵ Ἀπὸ δὲ ἔκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν

Lc. XXIII, 36. ἐνεπαιξάν (TH) pot. q. ἐνεπαιζόν (SV). — 38. p. αὐτῷ om. γραμμασιν ἐλληνικοῖς καὶ ρωμαικοῖς καὶ εβραϊκοῖς (THV) pot. q. add. (S). — 42. ἐν τῇ βασιλείᾳ (TSV) non autem eis τὴν βασιλείαν (H).

Mt. XXVII, 40. καὶ α. καταβῆθι (T) pot. q. om. (HSV). — 42. πιστεύσομεν (HV) uel πιστευώμεν (TS).

8λην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης 45 ^a τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος,	γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ Ἐλωὶ ἑλωὶ λαμὰ σαβαχ- θανί; 8 ἔστιν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; 35 καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον Ἴδε Ἥλιον φωνεῖ.	τὴν γῆν ἕως ὥρας ἑνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων Ἥλι Ἥλι λεμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστιν Θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκα- τέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἥλιον φωνεῖ οὗτος.
---	--	---

296bis. Lc. XXIII, 45^b = § 301.

* Lc. XXIII. 45^b ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

297. Quinta uox Christi sitientis.

Mc. XV, 36; Mt. XXVII, 48-49; Io. XIX, 28-29.

Mc. XV. 36 Δραμὼν δέ τις γε- μίσας σπύγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος καθελεῖν αὐτόν.	Mt. XXVII. 48 Καὶ εὐθέως δρα- μὼν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπύγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περι- θεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιος σώσωσιν αὐτόν.	Io. XIX. 28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλε- σται ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ λέγει Διψῶ. 29 σκευὸς ἔκειτο ὄξους με- στόν. σπύγγον οὖν μεστόν τοῦ ὄξους ὑσσώφου περιθέντες προσή- νεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.
--	--	--

298. Sexta uox Christi: Consummatum est.

Io. XIX. 30^a Ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Τετέλεσται.

299. Septima uox Christi, spiritum suum patri commendantis.

Lc. XXIII. 46^a Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.

300. Mors Christi.

Lc. XXIII. 46 ^b Τοῦτο δὲ εἰπὼν ἔξεπνευσεν.	Mc. XV. 37 Ὁ δὲ Ἰη- σοῦς ἀφελὶς φωνὴν μεγά- λην ἔξεπνευσεν.	Mt. XXVII. 50 Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φω- νῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.	Io. XIX. 30 ^b Καὶ κλι- νας τὴν κεφαλὴν παρέ- δωκεν τὸ πνεῦμα.
--	---	---	--

Mt. XXVII, 46. ανεβόησεν (TSV) pot. q. εβόησεν (H). — ηλι ηλι (TSV) pot. q. ηλωι (H). Tisch. ηλει. — 47. οτι (THV) pot. q. om. (S). — 49. ελεγον (TSV) pot. q. ειπαν (H).
Io. XIX, 29. υσσω, non autem υσσωπω (THSV).

301. Res, centurio, turba, mulieres uarie afficiuntur.

Lc. XXIII, † 45^b, 47-49; Mc. XV, 38-41; Mt. XXVII, 51-56.

Lc. XXIII. †⁴⁵ ^bἘσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

Mc. XV. ³⁸Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω.

Mt. XXVII. ⁵¹Καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, ⁵²καὶ τὰ μνημεῖα ἀνέφχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν, ⁵³καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ⁵⁴Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ⁵⁵Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ. ⁵⁶Ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

⁴⁷Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. ⁴⁸καὶ πάντες οἱ συναρραγενομένοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. ⁴⁹εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυκαίνες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα. (cf. VIII, 1-3 § 81.)

³⁹Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἑναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς θεοῦ ἦν. ⁴⁰Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, ⁴¹αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβασαὶ αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

302. Latus Iesu perforatur.

Io. XIX, 31-37.

Io. XIX. ³¹Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μεῖνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεργάσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἐρῶσιν. ³²ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ. ³³ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὥς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα,

οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, ³⁴ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξηλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. ³⁵καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, καὶ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. ³⁶ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ Ὅσοτον οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ, ³⁷καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει Ὅψονται εἰς δὴν ἐξεκέντησαν.

303. Iesus sepelitur.

Lc. XXIII, 50-56^a; Mc. XV, 42-47; Mt. XXVII, 57-61; Io. XIX, 38-42.

Lc. XXIII. ⁵⁰Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ δυνάματι Ἰωσήφ βου-

Mc. XV. ⁴²Καὶ ἤδη δψίας γενομένης, ἐπεὶ

Mt. XXVII. ⁵⁷Ὅψιας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄν-

Io. XIX. ³⁸Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πι-

Lc. XXIII, 49. αὐτου (S) uel αυτω (THV).
Mt. XXVII, 56. ιωσηφ (TH) pot. q. ιωση (SV).

λευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος. ⁵¹οὗτος οὐκ ἦν συνκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ⁵²οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ⁵³καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐπω κείμενος. ⁵⁴Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν. ⁵⁵Κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, ⁵⁶ὑποστρέψασαι δὲ ἤτολμασαν ἄρώματα καὶ μύρα.

ἦν παρασκευῆ, ὃ ἐστὶν προσάβατον, ⁴³ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ⁴⁴ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ ἤδη ἀπέθανεν, ⁴⁵καὶ γυνὸς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. ⁴⁶καὶ ἀγοράσας σινδόνα καθελὼν αὐτὸν ἐνελίψεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. ⁴⁷Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος ἐθεώρουν ποὺ τέθειται.

θρῶπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ. ⁵⁸οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. ⁵⁹καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ ἐν σινδόνι καθαρῇ, ⁶⁰καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπήλθεν. ⁶¹Ἡ δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

λατὸν Ἰωσήφ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ. ³⁹ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα σμύρνης καὶ ἁλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ⁴⁰ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἁρώματων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ⁴¹ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος. ⁴²ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

304. Mulieres silentes in sabbato.

Lc. XXIII. ⁵⁶ Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

305. Sepulcrum custoditur.

Mt. XXVII, 62-66.

Mt. XXVII. ⁶²Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν αἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον ⁶³λέγοντες Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. ⁶⁴κέλευσον οὖν ἀσφαλίσθῃναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μή ποτε

ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἰπώσιν τῷ λαῷ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. ⁶⁵ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλάτος Ἐχετε κουστωδίαν, ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. ⁶⁶οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφάλισαν τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

Lc. XXIII, 51. συνκατατεθειμένος (HV) pot. q. συνκατατίθεμενος (TS).
Mc. XV, 44. ἡδὴ (H) pot. q. παλαι (TSV).—46. ἐθηκεν (H) uel κατεθηκεν (TSV). μνημείῳ (SV) uel μνηματι (TH).
Mt. XXVII, 57. ἐμαθητεύθη (TH) pot. q. ἐμαθητεύσεν (SV). — 59. ἐν α. σινδόνι (H) uel om. (TSV). — 60. αὐτο (THV) pot. q. om. (S). — 64. αὐτοῦ (SV) pot. q. om. (TH). — 65. om. δε p. ἐφη (TH) pot. q. add. (SV).
Io. XIX, 38. om. ο p. ἰωσήφ (H) uel add. (TSV).

PARS SEPTIMA.

RESURRECTIO, APPARITIONES ET ASCENSIO CHRISTI.

306. Mulieres ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 1-2; Mc. XVI, 1-4; Mt. XXVIII, 1-4; Io. XX, 1.

Lc. XXIV. ¹Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνήμα ἦλθον φέρουσαι αἱ ἡτοιμάσαν ἄρώματα. ²εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου.

Mc. XVI. ¹Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἡ γόρασαν ἄρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. ²καὶ λίαν πρῶτὴ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατεῖλαντος τοῦ ἡλίου. ³καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; ⁴καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

Mt. XXVIII. ¹Ὁψέ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. ²καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβάς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ³ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὥς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥς χιὼν. ⁴ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσεύθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

Io. XX. ¹Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρῶτὴ σκοτίας ἔστι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἥρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

307. Magdalena currit ad Petrum.

Io. XX. ²Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς Ὁραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ Πέτρου καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

Mc. XVI, 1. om. η ρ. σαββατου (TSV) pot. q. add. (H).
Mt. XXVIII, 1. μαρια (H) uel μαριαμ (TSV).

308. Angeli apparent mulieribus.

Lc. XXIV, 3-8; Mc. XVI, 5-8; Mt. XXVIII, 5-7.

Lc. XXIV. ³Εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ⁴καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἀπορεῖσθαι αὐτάς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἑσθῇτι ἀστραπιτούσῃ. ⁵Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν εἶπαν πρὸς αὐτάς **Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;** ⁶οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. **μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ,** ⁷λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. ⁸καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

Mc. XVI. ⁵Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἔξεθαμβήθησαν. ⁶ὁ δὲ λέγει αὐταῖς **Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.** ⁷ἀλλὰ ὑπάγετε εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῇ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. **ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.** ⁸καὶ ἔξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημεῖου, εἶχεν γὰρ αὐτάς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, ἐφοβοῦντο γάρ.

Mt. XXVIII. ⁵Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναῖξιν **Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε·** ⁶οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· **δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο·** ⁷καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι **Ἦγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε·** ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

309. Mulieres quod uiderunt discipulis nunciant.

Lc. XXIV, 9-11; Mt. XXVIII, 8.

Lc. XXIV. ⁹Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημεῖου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. ¹⁰ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ **Μαρία** καὶ **Ἰωάννα** καὶ **Μαρία ἡ Ἰακώβου**· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. ¹¹καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥστε λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίσταντο αὐταῖς.

Mt. XXVIII. ⁸Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημεῖου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

310. Petrus et Iohannes ad Sepulcrum.

Lc. XXIV, 12; Io. XX, 3-10.

Lc. XXIV. ¹²**Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον·** καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόναν· καὶ ἀπήλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

Io. XX. ³**Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον.** ⁴**ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ·** καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, ⁵καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. ⁶**ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον·**

καὶ θεωρεῖ τὰ θρόνια κείμενα, ⁷ καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν θονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. ⁸ τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν. ⁹ οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ¹⁰ ἀπήλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

311. Iesus apparet Mariae Magdaleneae.

Mc. XVI, 9-11; Mt. XXVIII, 9-10; Io. XX, 11-18.

Mc. XVI. ⁹ Ἀναστάς δὲ πρῶτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

Mt. XXVIII. ⁹ Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπῆντησεν αὐταῖς λέγων

¹⁰ ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις πένθοις καὶ κλαίουσιν. ¹¹ καὶ οἱ ἀκούσαντες ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς ἠπίστησαν.

Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ, ¹⁰ τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ με ὄψονται.

Io. XX. ¹¹ Μαρία δὲ εἰσῆλκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, ¹² καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ¹³ καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς Ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ¹⁴ ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ¹⁵ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρὸς ἐστίν λέγει αὐτῷ Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκες αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἄρω. ¹⁶ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Μαριάμ, στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί· Ῥαββουνί, ὃ λέγεται Διδάσκαλε. ¹⁷ λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς Μὴ μου ἅπτου, οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. ¹⁸ ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἐώρακα τὸν κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

312. Custodes Sepulcri pecunia corrupti.

Mt. XXVIII, 11-15.

Mt. XXVIII. ¹¹ Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγειλαν τοῖς ἀρχιερεῶσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. ¹² καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις ¹³ λέγοντες Εἴπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς

ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. ¹⁴ καὶ ἂν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. ¹⁵ οἱ δὲ λαβόντες ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

313. Iesus apparet duobus discipulis euntibus in Emmaus.

Lc. XXIV, 13-32; Mc. XVI, 12.

Lc. XXIV. ¹³ Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς κώμην ἀπέχουσαν σαδίου ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἥ ὄνομα Ἑμμαούς, ¹⁴ καὶ αὐτοὶ ὁμιλοῦν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. ¹⁵ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συνζητεῖν καὶ αὐτὸς Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, ¹⁶ οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. ¹⁷ εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. ¹⁸ ἀποκριθεὶς δὲ εἰς δνόματι Κλεόπας εἶπεν πρὸς αὐτόν Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; ¹⁹ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ²⁰ ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ²¹ ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραὴλ· ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἄφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ²² ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὁρβριναι ἐπὶ τὸ μνημεῖον

²³ καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἄγγελων ἑωρακέναι οἱ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. ²⁴ καὶ ἀπὸ τῶν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτως καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. ²⁵ καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς Ὡς ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· ²⁶ οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; ²⁷ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. ²⁸ Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποίησατο πορρωτέρω πορεύεσθαι. ²⁹ καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μέναι σὺν αὐτοῖς. ³⁰ Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδίδου αὐτοῖς. ³¹ αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. ³² καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

Mc. XVI. ¹² Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

Lc. XXIV, 13. ἦσαν πορευόμενοι p. ἡμερα (TH) pot. q. p. αὐτων (SV). — ἐξήκοντα (THSV), pot. q. εκατον ἐξήκοντα. — 24. καὶ α. αἱ (TSV) pot. q. om. (H). — 27. om. τι ἡν α. τα περὶ (THV) non autem add. (S).

Mt. XXVIII, 14. om. αὐτον p. πεισομεν (TH) uel add. (SV). — 15. om. ἡμερας p. σημερον (TSV) pot. q. add. (H).

314. Duo discipuli cum apostolis conferunt.

Lc. XXIV, 33-35; Mc. XVI, 13.

Lc. XXIV. ³³ Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἡθροισμένους τοὺς ἑνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, ³⁴ λέγοντας ὅτι ὄντως ἡγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. ³⁵ καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

Mc. XVI. ¹³ Καὶ κεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκεῖνοις ἐπίστευσαν. cf. Lc. XXIV, 41 § 315.

315. Iesus apparet discipulis, absente Thoma.

Lc. XXIV, 36-43; Io. XX, 19-23.

Lc. XXIV. ³⁶ Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτοὺς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν (καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνῃ ὑμῖν). ³⁷ πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμβοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. ³⁸ καὶ εἶπεν αὐτοῖς Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαλίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ³⁹ ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. ⁴⁰ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ⁴¹ Ἐτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς Ἐχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; ⁴² οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· ⁴³ καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

Io. XX. ¹⁹ Οὕσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνῃ ὑμῖν. ²⁰ καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευράν αὐτοῖς· ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. ²¹ εἶπεν οὖν αὐτοῖς πάλιν Εἰρήνῃ ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, καὶ ἐγὼ πέμπω ὑμᾶς. ²² καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ²³ ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε κεκράτηνται.

316. Iterum apparet, praesente Thoma.

Mc. XVI, 14; Io. XX, 24-29.

Mc. XVI. ¹⁴ Ὑστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνειδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐ-

τῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγγεγεμμένον ἐκ νεκρῶν οὐκ ἐπίστευσαν.

Io. XX. ²⁴ Ὡμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν Ἰησοῦς· ²⁵ ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ Ἐώρακαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευράν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. ²⁶ Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Ὡμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται

ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν Εἰρήνῃ ὑμῖν. ²⁷ εἶτα λέγει τῷ Ὡμῷ Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. ²⁸ ἀπεκρίθη Ὡμῶς καὶ εἶπεν αὐτῷ Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. ²⁹ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ὅτι ἐώρακάς με πεπιστεύκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

Lc. XXIV, 36. καὶ λέγει αὐτοῖς εἰρήνη ὑμῖν (SV) uel om. (TH). — 38. ἐν τῇ καρδίᾳ (TH) pot. q. ἐν ταῖς καρδίαις (SV).
Mc. XVI, 14. om. δε p. ὑστερον (TSV) uel add. (H).
Io. XX, 25. τοπον (T) non autem τυπον 2° (HSV).

316bis. Io. XX, 30-31 = § 321.

* Io XX. ³⁰ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ³¹ ταῦτα δὲ

γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

317. Apparitio ad mare Tiberiadis.

Io. XXI, 1-23.

Io. XXI. ¹ Μετὰ ταῦτα ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβε-
ριάδος· ἐφάνερωσεν δὲ οὕτως. ² Ἦσαν ὁμοὶ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθα-
ναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας (καὶ οἱ τοῦ Ζεβε-
δαίου) καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. ³ λέγει
αὐτοῖς Σίμων Πέτρος Ὑπάγω ἀλιεύειν· λέγουσιν
αὐτῷ Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ
ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ
ἐπιάσαν οὐδέν. ⁴ πρωῒας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη
Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μα-
θηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. ⁵ λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς
Παιδιά, μὴ τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ
Οὐ. ⁶ ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη
τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν,
καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους
τῶν ἰχθύων. ⁷ λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα
ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν
Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην
διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς
τὴν θάλασσαν· ⁸ οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιάρῳ
ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς
ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν
ἰχθύων· ⁹ Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν
ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ
ἄρτον. ¹⁰ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν
ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ¹¹ ἀνέβη οὖν Σίμων
Πέτρος καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν
ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ
τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. ¹² λέγει
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ
ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· Σὺ τίς εἶ;

εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. ¹³ ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ
λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ διδῶσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ
ὀψάριον ὁμοίως. ¹⁴ Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη
Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγεγρῆς ἐκ νεκρῶν.

¹⁵ Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ
Ἰησοῦς Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλεον τούτων;
λέγει αὐτῷ Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει
αὐτῷ Βόσκε τὰ ἄρνία μου. ¹⁶ λέγει αὐτῷ πάλιν δεύ-
τερον Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ Ναί,
κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ Ποίμαινε
τὰ πρόβατά μου. ¹⁷ λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον Σίμων
Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν
αὐτῷ τὸ τρίτον φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ Κύριε,
πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει
αὐτῷ Ἰησοῦς Βόσκε τὰ πρόβατά μου. ¹⁸ ἄμην ἄμην
λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώνωνες σεαυτὸν καὶ
περιεπάτεες ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτε-
νεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος ζώσει σε καὶ οἴσει
ὅπου οὐ θέλεις· ¹⁹ τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ
θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει
αὐτῷ Ἀκολουθεῖ μοι. ²⁰ Ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος
βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολου-
θοῦντα, ὃς καὶ ἀνέτεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στη-
θος αὐτοῦ καὶ εἶπεν Κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς
σε; ²¹ τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ
Κύριε, οὗτος δὲ τίς; ²² λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς Ἐάν
αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ μοι
ἀκολουθεῖ. ²³ Ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς
ἀδελφούς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει,
καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσ-
κει, ἀλλ' Ἐάν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί
πρὸς σέ;

Io. XXI, 2. add. καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου (THSV) uel om. — 3. om. σὺν p. ἐξῆλθον (TH) pot. q. add. (SV). — 4. εἰς
a. τον (HV) pot. q. ἐπὶ (TS). — 12. δε (TSV) pot. q. om. (H). — 16. προβατα (SV) pot. q. προβατια (TH). —
17. cf. 16. — 23. καὶ οὐκ εἶπεν (TS) pot. q. οὐκ εἶπεν δε (HV).

318. Apparitio in monte Galilaeo.

Mc. XVI, 15-18; Mt. XXVIII, 16-20.

Mc. XVI. ¹⁵ Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ¹⁶ ὃ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὃ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. ¹⁷ σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσιν ἀκολουθήσει ταῦτα, ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, ¹⁸ καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὄφεις ἄροῦσιν καὶ θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ· ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἔξουσιν.

Mt. XXVIII. ¹⁶ Οἱ δὲ ἑνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ¹⁷ καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. ¹⁸ καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ¹⁹ πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ²⁰ διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

319. Ultima apparitio in ciuitate sancta.

Lc. XXIV, 44-49.

Lc. XXIV. ⁴⁴ Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὦν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωυσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. ⁴⁵ τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ⁴⁶ ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν

τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ⁴⁷ καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἅφεις ἀμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. ⁴⁸ ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. ⁴⁹ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

320. Iesus in caelum ascendit.

Lc. XXIV, 50-53; Mc. XVI, 19-20.

Lc. XXIV. ⁵⁰ Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. ⁵¹ καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. ⁵² καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, ⁵³ καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν θεόν.

Mc. XVI. ¹⁹ Ὁ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. ²⁰ ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιουντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.

EPILOGVS.

321. Epilogus Iohannis.

† Io. XX, 30-31.

† Io. XX. ³⁰ Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ³¹ ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

322. Epilogus discipulorum Iohannis.

Io. XXI, 24-25.

Io. XXI ²⁴ Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἦ μαρτυρία ἐστίν. ²⁵ Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἃ τίνα ἂν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

EXPLICIT EVANGELIORVM SYNOPSIS.

Io. XX, 31. πιστεύητε (TH) pot. q. πιστευσῆτε (SV). — XXI, 24. ἐστι p. μαρτυρία (TH) pot. q. p. ἀληθὴς (SV). — αὐτοῦ p. ἀλαθὴς (TH) pot. q. p. μαρτυρία (SV).

Index generalis.

PROLEGOMENA.

<i>Lectori salutem.</i>	p. IX
<i>Sigla</i>	p. XII
<i>Index fragmentorum iuxta ordinem fere chronologicum</i>	p. XIII
<i>Lucae sequentia</i>	p. XXIII
<i>Marci sequentia</i>	p. XXIV
<i>Matthaei sequentia.</i>	p. XXIV
<i>Iohannis sequentia.</i>	p. XXV
<i>Conspectus geographicus</i>	p. XXVI
<i>Conspectus chronologicus</i>	p. XXVII

TEXTVS SACRI.

<i>Prooemium</i>	p. 3
<i>Pars I.—Aurora salutis</i>	p. 4
<i>Pars II.—Iohannis ducit ad Christum</i>	p. 10
<i>Pars III.—Ministerium in Galilaea, usque ad discessionem multorum</i>	p. 21
<i>Pars IV.—Instantior praedicatio, praesertim extra Galilaeam</i>	p. 64
<i>Pars V.—Ultima praedicatio</i>	p. 121
<i>Pars VI.—Passio Christi</i>	p. 151
<i>Pars VII.—Resurrectio, apparitiones et ascensio Christi</i>	p. 168
<i>Epilogus</i>	p. 175

LAUS TIBI CHRISTE.

Errata

p. xxvii	Consp. Chron., Iun. .	<i>leg.</i>	euulsae	<i>pro</i>	euellatae
p. 5 § 4	Lc. I, 28		εὐλογημένη	...	εὐλογομένη
p. 18 § 30	Io. II, 25		ἵνα	...	ἵνα
p. 22 § 36	Io. IV, 14		ἄν	...	ἄν
p. 25 § 43	Lc. IV.		³⁹	...	³⁰
p. 25 § 44	Mc. I, 33		ἦν	...	ἦν
p. 28 § 47	Lc. V, 14.		ἀλλά	...	ἀλλά
p. 41 § 76	Lc. VII, 9.		ἀκολουθοῦντι	...	ἀκ λουθοῦντι
p. 45 § 85	Mt. XIII, 14.		Ἡσαίου	...	Ἰσαίου
p. 62 § 109	Io. VI, 37.		πρὸς με	...	πρὸς με
p. 66 § 114	Mc. VII, 9 <i>nota</i>		τηρησητε	...	τηρησητη
p. 90 § 159	Lc. X		³⁹	...	³⁷
p. 124 § 228	Mt. XXVI		⁹ ἐδύνατο	...	ἐδύνατο
p. 153 § 270	Mt. XXVI, 56		ἵνα	...	ἵνα

Errata haud pridem detecta.

p. xi, l. 21	leg.	lector	pro	lectore
p. 6 § 7	...	Mt. I, 18 <i>nota</i>	γενεσις	...	γενησις
p. 8 § 11	...	Mt. II, 6	...	ἐξελεύσεται	...	ἐξελεύσεται
p. 21 § 36	...	Io. IV	...	λέγει... ⁸ οἱ	...	⁸ λέγει... οἱ
p. 22 § 36	...	Io. IV, 20	...	οἱ	...	οἱ
— —	...	34	...	ποιῶ	...	ποιήσω
p. 23 § 39	...	Lc. IV, 18	...	εἵνεκεν	...	εἵνεκεν
— —	...	—	...	κηρύξαι	...	κηρύξαι
— —	...	19	...	κηρύξαι	...	κηρύξαι
p. 25 § 43	...	Lc. IV, 38	...	αὐτῆς	...	αὐτῆς
p. 36 § 63	...	Mt. V, 41	...	δοτίς	...	δοτίς
p. 41 § 77	...	Lc. VII, 12	...	αὐτή	...	αὐτή
p. 42 § 79	...	Mt. XI, 14	...	αὐτὸς	...	αὐτός
p. 44 § 84	...	Mt. XIII, 1	...	ὁ Ἰησοῦς	...	Ἰησοῦς
p. 45 § 85	...	Mt. XIII, 13	...	συνίουσιν	...	συνιοῦσιν
p. 46 § 86	...	Mt. XIII, 23	...	ὁ δὲ	...	ὁ δὲ
p. 53 § 99	...	Mc. V, 41	...	Ταλιθά,	...	Ταλιθά
p. 57 § 103	...	Mc. XIV, 6	del.	γενομένοις		
— —	...	— <i>nota</i>	leg.	om. γενομενοις pot. q. add. (THV)		
p. 58 § 104	...	Mc. VI	...	ἐν αὐτῷ ¹⁵ ἄλλοι	pro	ἐν αὐτῷ ἄλλοι
— —	...	—	...	ἐστίν ἄλλοι	...	ἐστίν ¹⁵ ἄλλοι
p. 67 § 115	...	Mt. XV, 22	...	ἐκραζεν	...	ἐ. ραζεν
p. 78 § 133	...	Mt. XVIII, 8	...	χεῖρας	...	χεῖράς
— § 134	...	Mt. V, 13	...	ἐστε	...	ἐστε
p. 79 <i>titulo</i>	Lc. XVII	...	Lc. XVIII
p. 84 § 147	...	Io. VIII, 44	...	ἔστηκεν	...	ἔστηκεν
p. 85 § 148	...	Io. IX, 17 et 32	...	ἠνοιξέν	...	ἠνέωξέν
— —	...	<i>ibid., notis</i>	...	ἠνοιξεν (TV) uel ἠνέωξεν (H)		
p. 89 § 155	...	Mt. XI	...	καί... ³⁰ ὁ γάρ	pro	³⁰ καί... ὁ γάρ
p. 113 § 209	...	Mt. XXIV, 17	...	τ. ο. αὐτοῦ ¹⁸ καί	...	¹⁸ τ. ο. αὐτοῦ καί
p. 127 § 230	...	Io. XII, 25	...	209	...	212
p. 134 § 243	...	Mt. XXIII, 9	...	τῆς γῆς	...	τῆς τῆς
p. 145 § 258	...	Io. XIII, 27	...	τάχειον	...	ταχεῖον
p. 152 § 269	...	Mt. XXVI, 45	...	ἁμαρτωλῶν	...	ἁπαρτωλῶν
p. 153 § 270	...	Io. XVIII, 7	...	οἱ	...	οἱ

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500

All items are subject to recall

GTU Library

3 2400 00605 4278

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY
BERKELEY CA 94709

3712

